

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

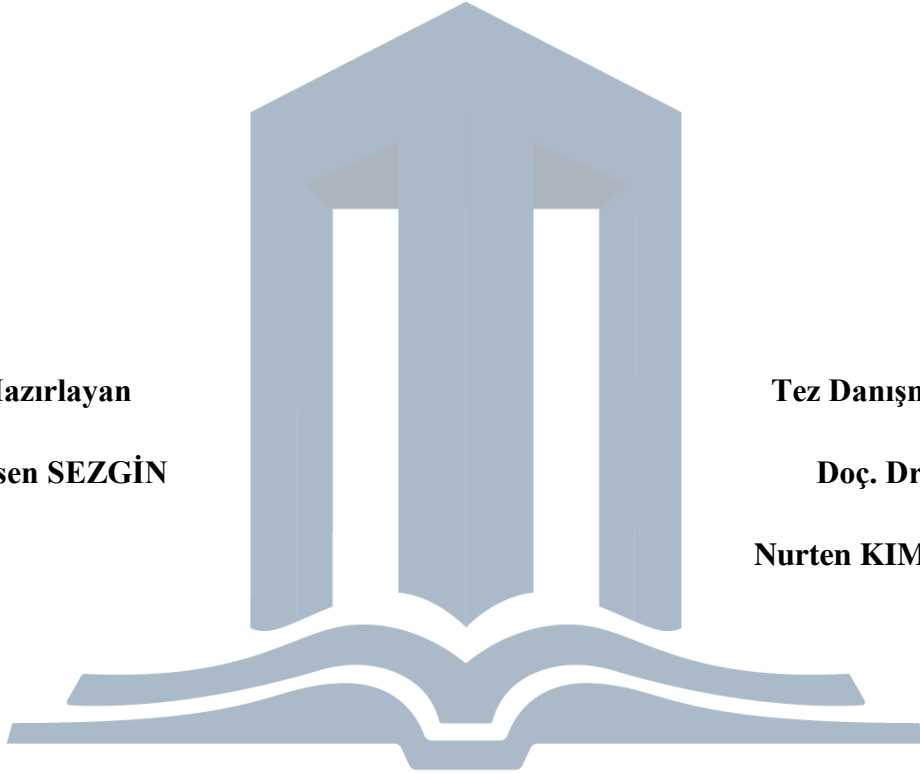
FELSEFE ve DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

**KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETE İLİŞKİN TUTUMLAR, ŞİDDETİ
MEŞRULAŞTIRMA, DİNDARLIK ve DİNİ BAŞA ÇIKMA ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA (MALATYA İLİ ÖRNEĞİ)**

Yüksek Lisans

Hazırlayan
Gülsen SEZGİN

Tez Danışmanı
Doç. Dr.
Nurten KIMTER

TAAHHÜTNAME

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETE İLİŞKİN TUTUMLAR, ŞİDDETİ MEŞRULAŞTIRMA, DİNDARLIK ve DİNİ BAŞA ÇIKMA ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA (MALATYA İLİ ÖRNEĞİ)” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını, özgünlüğünü ve bir başka mecraya sunulmadığını, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu ve yararlandığım kaynak ve verilerde hiçbir bir çarpıtma yapmadığımı belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

22/01/2019

Gülsen SEZGİN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Gülşen SEZGİN'e ait Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete İlişkin Tutumlar, Şiddeti Meşrulaştırma, Dindarlık ve Dini Başa Çıkma Üzerine Bir Araştırma (Malatya İli Örneği) adlı çalışma, jürimiz tarafından Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Üyeler

İmza

Doç. Dr.
Nurten KIMTER
(Danışman)

Dr. Öğr. Üyesi.
Gürkan ERGEN

Dr. Öğr. Üyesi.
Sema YILMAZ

Tez No : 10232049

Tez Savunma Tarihi : 22.01.2019.

ONAY

Doç. Dr. Şerif KORKMAZ
Enstitü Müdürü
28/01/2019

ÖZET

KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETE İLİŞKİN TUTUMLAR, ŞİDDETİ MEŞRULAŞTIRMA, DINDARLIK ve DİNİ BAŞA ÇIKMA ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA (MALATYA İLİ ÖRNEĞİ)

Bu araştırmada kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlar ve kadına yönelik aile içi şiddeti meşrulaştırma ile dindarlık ve dini başa çıkma arasındaki ilişki incelenecektir. Araştırmanın amacı, psikoloji bilimin araştırma yöntemlerini kullanarak din ve dindarlık ile kadına yönelik aile içi şiddete ilişkin tutumlar, aile içi şiddeti meşrulaştırma ve şiddetle başa çıkma tarzları arasındaki ilişkileri ampirik veriler ışığında ortaya koymaktır.

Temelde teorik ve ampirik olmak üzere iki kısımdan oluşan bu çalışmada, öncelikle şiddetin tanımı, kadına yönelik şiddet, kadına yönelik şiddetin türleri, nedenleri, sonuçları, din ve dindarlık kavramları ve bu kavramlardan hareketle genelde ilahi ve beşeri dinler özelde İslam dini bağlamında kadına yönelik şiddet konuları teorik olarak ele alınıp açıklanmaya çalışılmıştır. Akabinde katılımcılara uygulanan anket formlarının değerlendirilmesi sonucunda elde edilen ham verilerin istatistikî tekniklerle analiz edilmesi sonucunda elde edilen deneysel bulgulara yer verilmiştir. Son olarak da söz konusu bulgular konu ile ilgili yapılan diğer araştırma bulgularıyla karşılaştırmalı olarak tartışılmış, bir takım yorum ve değerlendirmelerde bulunulmaya çalışılmıştır. Araştırmanın evrenini Malatya ilinde bulunan kadınlar oluşturmaktadır. Örneklemi ise söz konusu evrenden tesadüfi olarak seçilen 20 yaş ve üzeri 701 kadın oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgi Formu”, “Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği”, “Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddeti Meşrulaştıran İçerikler Ölçeği”, “Dini Başa Çıkma Tarzları Ölçeği” ve “OK Dini tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Bu ölçeklerden oluşan bir anket formunun örneklem grubu tarafından doldurulmasıyla araştırma gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın sonucunda dindarlık ve olumlu dini başa çıkma ile kadına yönelik aile içi fiziksel şiddete ilişkin tutumlar ve kadına yönelik fiziksel şiddeti meşrulaştırma arasında anlamlılık düzeyinde pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür. Başka bir deyişle katılımcıların dinsel yaşantı biçimleri yani dindarlık ve olumlu dinî başa çıkma stratejileri ile evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddeti onaylama ve meşru görme arasında pozitif bir korelasyon olduğu yani katılımcıların dindarlık durumları ve olumlu dinî başa çıkma

düzeyleri arttıkça evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddeti onaylama ve meşru görme düzeylerinin de arttığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: kadına yönelik aile içi şiddet, şiddeti meşrulaştırma, dindarlık, dini başa çıkma.

ABSTRACT

A RESEARCH ON THE ATTITUDES TOWARDS DOMESTIC VIOLENCE AGAINST WOMEN, LEGITIMIZING VIOLENCE, RELIGIOSITY AND RELIGIOUS COPING (THE CASE OF MALATYA PROVINCE)

The subject of this study is to examine the relationship between the attitudes towards violence against women, legitimizing domestic violence against women and religiosity with religious coping.. The aim of the study is to reveal the relationship between religion, religiosity and the attitudes towards domestic violence against women, legitimization of domestic violence plus the ways of coping with it, in the light of empirical data by using the research methods of psychological science .

In this study, which is based on two section that is teoric and empiric, firstly violence, violence towards women, the types of the violence towards women, its causes, consequences, religion and religiosity notions, and based on these notions, divine and human religions in general, the context of Islam in particular, the issues of violence against women is handled and explained theoretically. After that, the experimental findings is given place that is the result of analyzation of the raw data with statistical techniques, which is obtained by evaluation of the questionnaire forms applied to participants. Finally, these findings is discussed by comparing with the findings of other studies related to the subject and a set of comments and evaluation is made.

The universe of this study consists of the women who live in Malatya province. The sample consists of 701 women aged 20 years and older who were randomly selected from this universe. As a data collection tool, “Personal Information Form”, “The Scale of Attitudes Towards Physical Violence Against Women in Marriage”, “The Scale of Contents That Legitimizes The Physical Violence Against Women in Marriage”, “The Scale of Religious Coping Styles” and “OK- Religious Attitude Scale” is used in this study. The study was carried out by filling the questionnaire that consists of these scales by the sample group.

At the result of the study, it was seen that there is a positive relationship between religiosity, positive religious coping and the attitudes towards domestic physical violence against women, legitimization domestic physical violence against women, at a significant

level. In other words, it is found that there is a positive correlation between the religious lifestyle of participants, religiosity, positive religious coping strategies and approving physical violence against women in marriage, regarding as legitimate, which means the more the participants' religiosity and positive religious coping levels increase, the more the levels of approving physical violence against women in marriage and regarding as legitimate increase.

Key Words: domestic violence against women, legitimize violence, religiosity, religious coping

ÖNSÖZ

Kadına yönelik aile içi şiddet, günümüzdeki yaygınlığı dolayısıyla uygulanma yeri ve etkileri olarak aile sınırlarını aşmaktadır. Kadınlar; eşleri, sevgilileri, nişanlıları ve eski eşleri tarafından sokakta, parkta, iş yerlerinde hakarete maruz kalmakta, tehdit edilmekte, dövülmekte, bıçaklanmakta ve öldürülmektedir. Devletler, her geçen gün kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele etmek için yeni önlemler alıp uygulamaya koymakta, hukuk, güvenlik, eğitim ve kültür alanlarında kadına yönelik aile içi şiddeti önlemeye yönelik çalışmalar yapmaktadırlar. Yapılan çalışmalara, alınan önlemlere rağmen kadına yönelik aile içi şiddet vakaları ne yazık ki yaşanmaya devam etmektedir.

Kadına yönelik aile içi şiddetin yaşanması, çocukların güvenle büyütülmesi gereken ailede şiddetin yaşanıyor olması, gelecek nesillerin de kadına yönelik aile içi şiddet uygulamasına ve kadına yönelik aile içi şiddeti meşrulaştırmasına neden olabilmektedir. Kadına yönelik aile içi şiddetin sosyal ortamlarda ve haber programlarında sık sık görünür olması, aile içi şiddetin yaşanmadığı ailelerde yetişen çocukların da, kadına yönelik aile içi şiddete şahit olmalarına ve aile içi şiddeti meşrulaştırmalarına neden olabilmektedir. Kadına yönelik aile içi şiddet bu ve bunun gibi birçok konudan dolayı üzerinde önemle durulması gereken bir konudur.

Yaşadığımız ülkedeki Müslüman popülasyonun çoğunluğunu göz önünde bulundurduğumuzda günümüzde kadına yönelik aile içi şiddetin yaygın olması İslam dini merkezinde din ve dindarlıkla kadına yönelik aile içi şiddetin ilişkisini ele alıp ortaya koymayı gerekli kılmaktadır. Esasen genelde şiddetin her türlüsüne özelde kadına yönelik şiddetin karşısında duran İslam dini ve bu dininin tebliğ edicisi, Kur'an'ın günlük yaşamda ve sosyal hayatta ilk uygulayıcısı olan rahmet Peygamberi Hz. Muhammed (s.a.v)'in kadına yönelik şiddet içerikli hiç bir uygulamasının bulunmadığı aşıkardır. Bununla birlikte İslam dinine karşı olumsuz bir takım düşüncelere ve ön yargılara sahip olan bazı çevrelerce sevgi ve barış dini olan İslam dininin şiddetle özdeşleştirilmesi ve kadına yönelik aile içi şiddetin İslam dininin emri olduğu görüşünün ileri sürülmesi, bizleri İslamiyet ile kadına yönelik aile içi şiddetin ilişkisini, din ve dindarlık kavramlarından hareketle deneysel olarak ele almaya ve incelemeye yönelten başlıca etken olmuştur.

Yaptığımız çalışma teorik ve ampirik olmak üzere temelde iki kısımdan oluşmaktadır. İlk bölümde kadına yönelik aile içi şiddet ile ilgili olan kavramlara, din, dindarlık ve dini başa çıkma ile ilgili olan literatür taramasına, dinlerin ve İslam Dininin

kadına yönelik aile içi şiddete olan bakış açısına yer verilmiştir. İkinci bölümde dindarlık ile kadına yönelik aile içi şiddeti meşrulaştırma arasında ilişkinin var olup olmadığını sorgulayan ampirik araştırma sonuçlarının yer aldığı uygulama bölümüdür. Daha sonra araştırma bulgularının ve benzer araştırma sonuçlarının karşılaştırılmasına yer verilen tartışma ve yorum bölümü yer almış, araştırmanın sonuçlarının ve önerilerin sıralandığı son bölüm ile çalışma tamamlanmıştır.

Bu çalışmayı yaparken, en zor günlerimde beni yüreklendiren ve destekleyen, bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan kıymetli hocam Doç Dr. Nurten Kınter'e, çalışmama gösterdikleri destek ve yardımlarından dolayı iş arkadaşlarıma ve aileme, şekil ve dizin konusunda yardımlarını esirgemeyen Hüseyin Arda Salkaya'ya, hayallerimi gerçekleştirmemdeki en büyük desteği gösteren annem Nadriye Sezgin'e ve yaptığım çalışmalarda varlığıyla bana güç katan kızım Neslişah'a teşekkürlerimi sunuyorum.

GÜLSEN SEZGİN
ÇANAKKALE-2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xii

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA VE YÖNTEM

1.1. Araştırmanın Problemi.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Konusu.....	5
1.4. Araştırmanın Önemi.....	6
1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	7
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	9
1.7. Araştırmanın Modeli.....	9
1.8. Evren Ve Örnekler.....	10
1.9. Araştırmada Kullanılan Bilgi Toplama Ve Ölçme Araçları.....	10
1.9.1. Kişisel Bilgi Formu.....	11
1.9.2. Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği.....	11
1.9.3. Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddeti Meşrulaştıran İçerikler Ölçeği.....	11
1.9.4. Dini Başa Çıkma Tarzları Ölçeği.....	12
1.9.5. Ok – Dini Tutum Ölçeği.....	12
1.10. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	13

İKİNCİ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET, TÜRLERİ, TARİHÇESİ, NEDENLERİ VE SONUÇLARI

2.1. Şiddet Nedir?	14
2.2. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet.....	16
2.3. Kadına Yönelik Şiddet Türleri.....	18
2.3.1. Fiziksel Şiddet.....	19
2.3.2. Psikolojik Şiddet.....	20
2.3.3. Cinsel Şiddet.....	21
2.3.4. Ekonomik Şiddet.....	22

2.4. Kadına Yönelik Şiddetin Tarihi.....	24
2.5. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Nedenleri.....	26
2.6. Dünyada Kadına Yönelik Şiddet.....	30
2.7. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet.....	32
2.8. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Sonuçları.....	36

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DİN, DİNDARLIK VE DİNİ BAŞAÇIKMA KAVRAMLARI; DİNDARLIK VE KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR

3.1. Din Nedir?	39
3.2. Dindarlık Nedir?	41
3.3. Dindarlık Boyutları.....	42
3.3.1. Dini Tecrübe Boyutu (Experiential Dimension).....	44
3.3.2. Dinin İnanç Boyutu (İdeological Dimension).....	44
3.3.3. Dinin İbadet Boyutu (Ritualistic Dimension).....	44
3.3.4. Dinin Bilgi Boyutu (Intellectual Dimension).....	44
3.3.5. Dinin Etkileme Boyutu (Consequential Dimension).....	44
3.4. Dini Başa Çıkma.....	45
3.5. Dindarlık ve Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	47
3.6. Dindarlık ve Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ile İlgili Türkiye’de Yapılan Çalışmalar.....	49

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DİN VE KADINA YÖNELİK ŞİDDET: İLAHİ VE BEŞERİ DİNLERDE KADINA YÖNELİK ŞİDDET

4.1. Dinlerin Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşımı.....	52
4.1.1. Beşeri Dinlerin Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşımı.....	53
4.1.1.1. Hinduizm’in Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşımı.....	53
4.1.1.2. Budizm’in Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşımı.....	55
4.1.1.3. Konfüçyanizm’in Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşımı.....	57
4.1.2. İlahi Dinlerin Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşımı.....	59
4.1.2.1. Yahudilik’in Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşımı.....	60
4.1.2.2. Hristiyanlık’ın Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşımı.....	62
4.1.2.3. İslamiyet’in Kadına Yönelik Şiddet’e Yaklaşımı.....	64
4.2. Kur’an-ı Kerim’in Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşımı.....	66
4.2.1. Peygamberimizin Söz ve Uygulamalarıyla Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşımı.....	74

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR

5.1. Örneklemen Sosyo-Kültürel ve Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	79
5.2. Ölçeklere Dair Bulgular.....	89
5.2.1. OK-Dini Tutum Ölçeğine Dair Bulgular.....	89
5.2.2. Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeğine Dair Bulgular.....	90
5.2.3. Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırdığı Düşünülen Durumlar Ölçeğine Dair Bulgular.....	90
5.2.4. Dini Başa Çıkma Tarzları Ölçeğine Dair Bulgular.....	91
5.3. Değişkenler Arası İlişkilere Dair Bulgular.....	91

ALTINCI BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sosyo-Demografik ve Kültürel Özellikler ile Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar ve Şiddeti Meşrulaştırma Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulguların Değerlendirilmesi.....	101
6.2. Örneklemen Dindarlık ve Dini Başa Çıkma Düzeyleri İle Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumları ve Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırma Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular.....	113
6.3. Sonuç ve Öneriler.....	116
KAYNAKÇA.....	122
EKLER.....	139
EK 1 ANKET FORMU.....	139
EK 2 İZİN FORMLARI.....	146
ÖZGEÇMİŞ.....	158

KISALTMALAR

AAK.	:	Aile Araştırmaları Kurumu
APA.	:	American Psychological Association
ASPB.	:	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
AYM.	:	Anayasa Mahkemesi
BAAK	:	Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu
BBC.	:	British Broadcasting Corporation
BM.	:	Birleşmiş Milletler
C.	:	Cilt
c.c.	:	Celle Celaluhu
CEDAW.	:	Kadına Karşı Yapılacak Her Türlü Ayrımcılığın Önleneesi Komitesi
Çev.	:	Çeviren
DAGM.	:	Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü
Der.	:	Derleyen
DİB.	:	Diyanet İşleri Başkanlığı
DV.	:	Diyanet Vakfı
Ed.	:	Editör
Gzt.	:	Gazete
Haz.	:	Hazırlayan
HÜNEE.	:	Hacette Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü
KDV.	:	Kadın Dayanışma Vakfı
KKŞK.	:	Kadına Karşı Şiddet Komisyonu
KSGM.	:	Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
KSK.	:	Kadının Statüsü Komisyonu
KYŞÖP.	:	Kadına Yönelik Şiddeti Önleme Platformu

No.	:	Numara
Nu.	:	Number
p.	:	Page
r.a.	:	Radiyallahu Anhu
S.	:	Sayı
s.	:	Sayfa
sav.	:	Sallallahu Aleyhi ve Sellem
ss.	:	Sıralı Sayfa
TBMM.	:	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TC.	:	Türkiye Cumhuriyeti
TDK.	:	Türk Dil Kurumu
TDKS.	:	Türk Dil Kurumu Sözlüğü
Trhsz.	:	Tarihsiz
vd.	:	Ve Diğerleri
Vol.	:	Volume
WHO.	:	Word Health Organization
yy.	:	Yüzyıl

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 5.1.1. Araştırmaya Katılan Kişilerin Yaşlarına Göre Dağılımı.....	79
Tablo 5.1.2. Araştırmaya Katılan Kişilerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı.....	79
Tablo 5.1.3. Araştırmaya Katılan Kişilerin Aile Tiplerine Göre Dağılımı.....	80
Tablo 5.1.4. Araştırmaya Katılan Kişilerin Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı.....	80
Tablo 5.1.5. Araştırmaya Katılan Kişilerin Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı.....	81
Tablo 5.1.6. Araştırmaya Katılan Kişilerin Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı.....	82
Tablo 5.1.7. Araştırmaya Katılan Kişilerin Gelir Düzeylerine Göre Dağılımı.....	82
Tablo 5.1.8. Araştırmaya Katılan Kişilerin Mesleklerine Göre Dağılımı.....	82
Tablo 5.1.9. Araştırmaya Katılan Kişilerin Çocuk Sahibi Olup- Olmadıklarına Göre Dağılımı.....	82
Tablo 5.1.10. Araştırmaya Katılan Kişilerin Sahibi Oldukları Çocuk Sayısına Göre Dağılımı.....	83
Tablo 5.1.11. Araştırmaya Katılan Kişilerin Yaşamlarının Büyük Bir Kısımının Geçtiği Yere Göre Dağılımları.....	83
Tablo 5.1.12. Araştırmaya Katılan Kişilerin Madde Kullanımlarına Göre Dağılımı.....	84
Tablo 5.1.13. Araştırmaya Katılan Kişilerin Madde Kullanım Sürelerine Göre Dağılımları.....	84
Tablo 5.1.14. Araştırmaya Katılanların Kişilerin Şiddete Maruz Kalıp Kalmadıklarına Göre Dağılımları.....	85
Tablo 5.1.15. Araştırmaya Katılan Kişilerin Maruz Kaldıkları Şiddet Türüne Göre Dağılımı.....	86
Tablo 5.1.16. Araştırmaya Katılan Kişilerin En Son Derinden Etkileyen Olaya Göre Dağılımları.....	87

Tablo 5.1.17. Araştırmaya Katılan Kişilerin Öznel Dindarlık Algılarına Göre Dağılımları.....	88
Tablo 5.1.18. Araştırmaya Katılan Kişilerin Eşlerinin Dindarlık Düzeylerine Göre Dağılımları.....	88
Tablo 5.1.19 Araştırmaya Katılan Kişilerin Ailelerinin Dindarlık Düzeylerine Göre Dağılımları.....	89
Tablo 5.2.1. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerle Toplanan Verilere Dair Bulgular.....	89
Tablo 5.2.1.1. OK-Dini Tutum Ölçeğine Dair Bulgular.....	90
Tablo 5.2.2.1. Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeğine Dair Bulgular.....	90
Tablo 5.2.3.1. Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddeti Meşrulaştıran İçerikler Ölçeğine Dair Bulgular.....	90
Tablo 5.2.4.1. Dini Başa Çıkma Tarzları Ölçeğine Dair Bulgular.....	91
Tablo 5.3.1. Araştırmaya Katılan Kişilerin Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar ve Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırma Düzeylerine İlişkin Bulgular.....	91
Tablo 5.3.2. Araştırmaya Katılan Kişilerin Sosyo-Demografik ve Kültürel Özellikleri İle Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumları ve Şiddeti Meşrulaştırma Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular.....	92
Tablo 5.3.3. Araştırmaya Katılan Kişilerin Medeni Durumlarına Göre Fiziksel Şiddete Karşı Tutumları ve Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırma Düzeyleri Arasındaki Fark (Tek Yönlü ANOVA).....	93
Tablo 5.3.4. Araştırmaya Katılan Kişilerin Çocuk Sahibi Olup Olmamalarına Göre Fiziksel Şiddete Karşı Tutumları ve Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırma Düzeyleri Arasındaki Fark (T Testi).....	93
Tablo 5.3.5. Araştırmaya Katılan Kişilerin Mesleklerine Göre Fiziksel Şiddete Karşı Tutumları ve Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırma Düzeyleri Arasındaki Fark (Tek Yönlü ANOVA).....	94
Tablo 5.3.6. Araştırmaya Katılan Kişilerin Madde Kullanım Sıklıklarına Göre Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete Karşı Tutumlarında ve Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırma Düzeyleri Arasındaki Fark (Tek Yönlü ANOVA)....	95

Tablo 5.3.7. Araştırmaya Katılan Kişilerin Şiddete Maruz Kalıp Kalmama Durumlarına Göre Fiziksel Şiddete Karşı Tutumları ve Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırma Düzeyleri Arasındaki Fark (T-Testi).....	96
Tablo 5.3.8. Araştırmaya Katılan Kişilerin Anne ve Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Fiziksel Şiddete Karşı Tutumları ve Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırma Düzeyleri Arasındaki Fark.....	96
Tablo 5.3.9. Araştırmaya Katılanların Dindarlık ve Dini Başa Çıkma Düzeylerine İlişkin Bulgular.....	97
Tablo 5.3.10. Araştırmaya Katılan Kişilerin Dindarlık ve Dini Başa Çıkma Düzeyleri İle Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumları ve Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırma Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular.....	98
Tablo 5.3.11. Araştırmaya Katılan Kişilerin Dindarlık ve Dini Başa Çıkma Düzeyleri İle Aile İçi Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumları ve Şiddeti Meşrulaştırma Düzeyleri Arasındaki İlişki (Kısmi Partial Korelasyon Analizi).	99
Tablo 5.3.12. Araştırmaya Katılan Kişilerin Öznel Dindarlık, Aile Dindarlığı ve Eş Dindarlığı ile Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete Karşı Tutumlar, Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırma Düzeyleri ve Dini Başa Çıkma Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular (Pearson Korelasyon).....	99
Tablo 5.3.13. Araştırmaya Katılan Kişilerin Öznel Dindarlık, Aile Dindarlığı ve Eş Dindarlığı ile Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete Karşı Tutumlar, Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırma Düzeyleri ve Dini Başa Çıkma Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular (Kısmi Korelasyon).....	100

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA VE YÖNTEM

1.1. Araştırmanın Problemi

Son birkaç asırdır gerçekleşen bilimsel ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak insanoğlunun kendisini daha medeni ve uygar olarak düşünmesine rağmen modern insanın günlük yaşamındaki şiddet olayları ne yazık ki azalmamıştır. Sosyal medyanın yaygın şekilde sınırsız ve uygunsuz kullanımı ve bu tür platformlarda şiddetin her türlüşünün alenileşmesi, yaygınlaşması hatta kanıksanması, isteklerin pervasızca tatmin edilmesi, ego merkezli yaşam, nefsi isteklerin putlaştırılması insanı daha çok şiddete itmiştir. Şiddetle ilgili her gün yeni bir haber gündeme gelmektedir. Buna rağmen alınan tedbirler yetersiz kalmaktadır.

Günümüzde şiddetin her türlüşü oldukça yaygındır. Yapılan araştırmalara bakıldığında toplumun fiziki olarak güçsüz kesimini oluşturan kadın, yaşlılar ve çocuklar, şiddete en fazla maruz kalan kesimi oluşturmaktadırlar. Özellikle aile içi şiddet tahmin edilenden daha sık yaşanmaktadır.

Ülkemizde kadına yönelik şiddet ile mücadele etmek için alınan önlemler her geçen gün arttırılmaktadır. Yapılan araştırmalarda her üç kadından birisinin psikolojik, fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kaldığı tespit edilmektedir.¹ Böylesine yaygın bir sorun olan kadına yönelik aile içi şiddet, bireysel ve toplumsal birçok değişkenle ilişkilendirilmektedir.

Şiddet, insanın içgüdüsel tabiatında doğuştan potansiyel olarak var olan bir eğilimdir. Fakat yapılan araştırmalar göstermiştir ki şiddet, bilgi, inanç ve eğitim faktörüyle kontrol altına alınabilmektedir. Kadının maruz kaldığı şiddet, kişi ile sınırlı değildir. Aile içinde şiddet eyleminin vuku bulması pek çok olumsuz sonuçlara yol açmaktadır. Zira anneleri fiziksel şiddet gören kız çocuklarının da fiziksel şiddete, en iyi ihtimalle psikolojik şiddete maruz kaldıkları görülmektedir. Diğer taraftan babaları aile içi şiddet uygulayan erkek çocuklarının da kendilerinden güçsüz olan arkadaşlarına ve evlendiklerinde eşlerine şiddet uyguladıkları görülmekte, böylece tanık olunan ve

¹WHO,2013.

öğrenilen şiddet olgusu sayesinde şiddeti gerekli ve meşru kılan bir kültürün oluşmasına ve şiddetin artarak devam etmesine neden olmaktadır.

Kadına yönelik aile içi şiddet, son yıllarda sıkça görülen bu nedenle; sebepleri, sonuçları üzerinde daha fazla araştırma yapılmaya başlanılan ve şiddeti önlemeye yönelik devlet eliyle alınan tedbirlerin giderek arttırılmaya çalışıldığı bir vakıadır. Bu konuda toplumsal farkındalığın artışına paralel olarak, son zamanlarda bilimsel çalışma sayısı da yavaş yavaş artmaya başlamıştır. Tüm dünyada çeşitli düzeylerde yaşanan ortak bir sorun olan aile içi şiddetin etkileri evrensel olmakla birlikte, mağdurlarının baş etme biçimleri çeşitlilik göstermektedir. Bu bağlamda, kadınların maruz kaldıkları şiddetle nasıl baş ettikleri hususu da oldukça önemli bir konudur. Bununla birlikte aile içi şiddete maruz kalan kadınların dindarlık düzeyleri, kadına yönelik şiddete karşı tutumları, kadına yönelik şiddeti meşrulaştırma düzeyleri ve bu durumla başa çıkma tarzlarına ilişkin yapılan araştırmaların sayısının gerek yurt dışında gerekse Türkiye’de son derece az olduğu görülmektedir.

Carl Gustav Jung, Kenneth Pargament ve Viktor Frankl gibi din psikologları, bireylerin yaşadıkları sorunların üstesinden gelme süreçlerinde dinin ne kadar belirleyici olabileceği üzerinde durmuşlardır. Bu çerçevede kimi; dinin insan hayatına zor zamanlarda “teselli sunma”, “kontrol duygusu kazandırma” işlevinden bahsederken, kimi de dinin bu tür zamanlardaki “anlam sunma” ve “umut aşılama” rolleri üzerinde durmuştur. Kenneth Pargament’in görüşleriyle son şeklini alan dinî başa çıkma teorisi de gündelik hayatta gerek ruhsal gerekse bedensel olsun yaşanan sıkıntı, zorluk ve problemlerin üstesinden gelme sürecinde dinden nasıl ve ne düzeyde destek alındığını ön plana çıkartmaktadır.

Yaşanan olumsuzluklar karşısında Tanrı’ya sığınmak, hem olayın anlamlandırılmasını hem de olaydan dolayı bireyin düşüncelerinin ve hissettiklerinin farkına varmasını, bunları ifade etmesini sağlar. Şiddete maruz kalan kadınların dindarlık düzeyleri, kadına yönelik şiddete karşı tutumları ve şiddetle başa çıkmada dini başa çıkmayı nasıl kullandıkları önemli bir konudur. "Şiddete maruz kalan kadınların dindarlık düzeyleri, kadına yönelik aile içi şiddete karşı tutumları ve şiddeti meşrulaştırma düzeyleri nedir? Kadınlar maruz kaldıkları travmadan kurtulabilmek için dine yardımcı bir unsur olarak başvururlar mı? Şiddete maruz kalan kadınların dini inanç, duygu ve düşüncelerinin, dini pratiklerinin yaşadıkları zor anları çok daha hafif atlatabilmelerinde herhangi bir etkisi

oluyor mu? " Bu sorular bağlamında şiddete maruz kalan kadınların dindarlıkları ve dini başa çıkma biçimlerini tespit etmek oldukça önemlidir.

Bütün dinler özünde şiddete karşı olduğu gibi İslam dini de kadına yaratılışında sahip olduğu asalete uygun davranılmasını emreden, kadını yücelten, kadın haklarını ön planda tutan bir dindir. İslamiyet'in kadına yönelik şiddeti teşvik ettiği düşünülemez. İslam dünyasında kadına yönelik şiddeti yorumlayabilmek için Kur'an ve sünnetin doğru anlaşılıp anlaşılmadığı, inanların sağlıklı dindarlık geliştirip geliştirmediği hususları dikkate alınmalıdır.

Bu bağlamda şiddete uğrayan kadınların kendilerini ve eşlerini dindarlık bakımından nasıl algıladıkları, dindarlık derecelerinin hangi düzeyde olduğu ve şiddetle başa çıkmada dini inançlarının rolünün ne olduğu, dinin şiddet eylemlerini meşrulaştırma hususunda etkisinin olup olmadığı vb. konular sorgulanması gereken hususlardır.

Araştırmanın alt sorunsallarını şu şekilde sıralamak mümkündür;

- Katılımcıların yaşı ile aile içi kadına yönelik fiziksel şiddete ilişkin tutumlar ve fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Katılımcıların medeni durumu ile aile içi kadına yönelik fiziksel şiddete ilişkin tutumlar ve fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Katılımcıların eğitim düzeyi ile aile içi kadına yönelik fiziksel şiddete ilişkin tutumlar ve fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Katılımcıların ebeveynlerinin eğitim düzeyi ile aile içi kadına yönelik fiziksel şiddete ilişkin tutumlar ve fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Katılımcıların çocuk sayısı ile aile içi kadına yönelik fiziksel şiddete ilişkin tutumlar ve fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Katılımcıların yaşamlarının çoğunluğunu geçirdiği yer ile aile içi kadına yönelik fiziksel şiddete ilişkin tutumlar ve fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Katılımcıların gelir düzeyi ile aile içi kadına yönelik fiziksel şiddete ilişkin tutumlar ve fiziksel şiddeti meşrulaştırma arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

- Katılımcıların mesleği ile aile içi kadına yönelik fiziksel şiddete ilişkin tutumlar ve fiziksel şiddeti meşrulaştırma arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Katılımcılar daha çok hangi tür şiddete maruz kalmıştır?
- Katılımcıların dindarlık düzeyleri ile aile içi kadına yönelik fiziksel şiddete karşı tutumları ve fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Katılımcıların ailelerinin dindarlık düzeyleri ile aile içi kadına yönelik fiziksel şiddete karşı tutumları ve fiziksel şiddeti meşrulaştırma arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Katılımcıların eşlerinin/ birlikte oldukları kişilerin dindarlık düzeyi ile aile içi kadına yönelik fiziksel şiddete karşı tutumları ve fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Katılımcıların aile içi kadına yönelik fiziksel şiddete karşı tutumları ve fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyleri ile dini başa çıkma arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

En temel değer olan din, hayatın her alanıyla ilgili olduğu için insan yaşamının tümünü kuşatan bir etkiye sahiptir. Din, insan hayatının birçok boyutuyla etkilidir. Duygusal boyutuyla yaşanan din; şiddete başvurma yönünde kişilerin duygularını harekete geçirebileceği gibi, şiddete yönelten duyguların baskılanmasında da etkili olabilir. Bilişsel boyutuyla, şiddeti meşrulaştırılıp kabulüne aracılık edebileceği gibi, aksini de sağlayabilir. Sosyal alana yönelik yüklemeleriyle yaşanan din, şiddeti müntesipleri için uygulanmasında bir mahzur bulunmayan, kolaylıkla başvurulabilecek bir davranış biçimi, olumlanan bir davranış olarak tanımlayıp hayatiyet kazandırabileceği gibi onu, kabul edilemez bir davranış biçimi olarak tanımlayıp tamamen toplum hayatının dışına da itebilir. Din, bunu hem bireysel hem de toplumsal anlamda eylemlere kazandırdığı meşrulaştırma ile sağlar.

Bu çalışmadaki temel amaç her açıdan yıkıcı olan, kadının onur ve haysiyetini değersizleştiren ve onun fizik ve ruh sağlığına zarar veren şiddeti din ve dindarlık olgusunun nasıl etkilediği ve nasıl şekillendirdiğinin tespit edilmesidir.

Araştırmanın amacı; kadınların hangi tür şiddete ne oranda uğradıklarını, aile içi şiddete uğrayan kadınların şiddeti meşru görüp görmediğini, aile içi şiddete maruz kalan kadınların ve onlara şiddet uygulayan eşlerin dindarlık düzeyleri, aile içi şiddet mağduru

kadınların dini başa çıkmayı kullanıp kullanmadıklarını; belirlemeye ve açıklamaya çalışmaktır. İslam dininin, bütün dinlerde olduğu gibi şiddetin her çeşidine müsaade edip etmediğini; kadını ailede ve sosyal yaşamın her alanında koruyup korumadığını; dindar imajı olan insanların kadına uyguladığı şiddetin dinin bizatihi kendisinden mi yoksa dinin yanlış anlaşılıp yaşanmasından mı ya da kişilerin dini bilgi ve inançlarıyla davranışlarını şekillendirememelerinden mi kaynaklandığını, Kuran'ın kadına yönelik şiddeti emredip emretmediğini, meşru görüp görmediğini ayet ve Peygamber Efendimiz(s.a.v.)'in söz ve uygulamalarıyla ortaya koymaktır. Ayrıca dinin insanlar üzerindeki olumlu ve iyileştirici etkisi, aile içi şiddet mağduru kadınların dini başa çıkmayı kullanıp kullanmadıklarını açıklamayı amaçlamıştır.

Diğer taraftan şiddetin insan yaşamında vuku bulmaması ve sağlıklı bir dindar kişilik yapısının geliştirilmesi için İslam dininde kadına verilen önemin büyüklüğü vb. hususlar izah edilecektir. Araştırmanın ampirik sonuçları ile kadına yönelik aile içi fiziksel, şiddete karşı tutumlar ve fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyleri ile dindarlık arasındaki ilişki ayrıca şiddetle başa çıkmada dinin rolü ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Tezin nihai amacı din psikolojisi biliminin araştırma yöntem ve tekniklerini kullanarak din ve dindarlığın kadına yönelik aile içi şiddete ilişkin tutumlar, şiddeti meşrulaştırma düzeyleri ve şiddetle başa çıkma tarzları arasındaki ilişkileri ampirik veriler ışığında ortaya koyma ve böylece konuyla ilgili yurtiçi ve yurtdışı literatüre naçizane katkıda bulunmaktır.

1.3. Araştırmanın Konusu

Şiddet her zaman ve her yerde farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Aile içinde yaşanan şiddet; kapalı kapılar ardında yaşandığından, tespit ve müdahale edilmesi zor olan bir dramdır. Aile içi şiddet olayları çocukların şahitliğinde gerçekleştiğinden, nesilden nesile şiddet davranışının aktarılmasını ve meşrulaştırılmasını sağladığından üzerinde önemle durulması gereken bir durumdur. Son yüz yılda kadına uygulanan şiddete karşı sivil toplum örgütlerinin de yoğun uğraşları sonucunda devlet eliyle çeşitli hukuksal düzenlemeler yapılmakta ve bu düzenlemelere gün geçtikçe yenileri eklenmektedir. İslam dini ise kadına yönelik şiddete bin beş yüz yıl öncesinde karşı çıkmıştır. Müslümanların yaşadıkları dinî hayat ile Allah'ın emrettiği dinî hayat arasında yaşanan keskin çelişkiler, daha ziyade kültürel içerikli algılanan ve yaşanan dindarlık ve bunu besleyen dinî literatür analiz edilmeksizin, dinî yaşantısı olan insanların kadına karşı olan bütün olumsuz

duygu,düşünce ve davranışları Allah'ın bir buyruğu gibi gösterilmeye çalışılmakta, Kuran'da bazı ayetlerin kadına karşı şiddeti emrettiği şeklinde anlaşılması ve yorumlanması İslamiyet'e gölge düşürmekte ve art niyetli bazı çevrelerce İslam ile şiddetin özdeşleştirilmesine yol açabilmektedir.

Şiddetle mücadele etmek için eğitim, hukuk, güvenlik gibi alanlarda yapılan birçok düzenleme ve yenilemeye rağmen kadına yönelik şiddet gün geçtikçe azalmak yerine artmaktadır. Bu durum kutsal olan aile kurumunu zehirlemekte, şiddet olaylarını döngüsel hale getirmektedir. Araştırmanın konusu aile içinde kadına uygulanan şiddet ve şiddet algısını meşrulaştırmanın din, dindarlık ve dini başa çıkma ile ilişkisinin incelenmesidir. Din ve dindarlık şiddeti uygulayıcı ve şiddet uygulananı nasıl ve ne yönde etkiler? Din kadına yönelik şiddeti emreder mi yasaklar mı? Dindarlığın ve dini başa çıkma tarzlarının kadına yönelik aile içi şiddetle ve şiddeti meşrulaştırma ile nasıl bir ilişkisi vardır?Bu soruları cevaplamak, çoğunluğu Müslüman olan bir ülkede, şiddetle mücadele için oldukça önemlidir.

Kadına yönelik şiddet din bilimlerinin, psikolojinin ve sosyolojinin konusudur. Biz bu çalışmada kuramsal çerçevede din psikolojisi bakış açısı ile şiddeti ve onun bireysel ve toplumsal anlamda nedenlerini, sonuçlarını ve kadına yönelik şiddet çeşitlerini ortaya koymaya çalışacağız. Daha sonra din ve dindarlık kavramları ile ilgili bir takım açıklamalarda bulunduktan sonra din, dindarlık ile kadına yönelik aile içi şiddet ilişkisini ele almaya ve bu bağlamında Kur'an-ı Kerim' de, Peygamberimizin söz ve uygulamalarında kadına yönelik şiddetin söz konusu olup olmadığını başta tefsir ve hadis kaynakları olmak üzere çeşitli kaynaklardan yararlanarak irdelemeye, İslam dininin aile içi şiddete karşı tavrını Kuran ve sünnet ışığında belirlemeye çalışacağız. Aynı zamanda din psikoloji perspektifinden kadına yönelik şiddetin üzerinde durarak şiddet gören kadınların şiddet eylemine yönelik tutumları, şiddeti meşrulaştırma düzeyleri, şiddetin dindarlıkla olan bağlantılarını, şiddete maruz kalan kadınların bu durumla başa çıkmada dini ne derece ve nasıl kullandıklarını deneysel olarak incelemeye çalışacağız.

1.4. Araştırmanın Önemi

Şiddet toplumun kanayan yarasıdır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının en çok üzerinde durduğu konu aile içi şiddettir. Milli Eğitim Bakanlığı aile içi şiddet ve akran şiddeti üzerinde önemle durmaktadır. Bununla birlikte şiddetin doğduğu yer ailedir ve bu nedenle yayılması çok hızlı olmaktadır. Ailede öğrenilen şiddet, hastanede, sokakta,

okulda, her yerde kendini göstermektedir. Aile içinde kadına yönelik şiddet, sosyal öğrenme kuramı bakış açısıyla toplumun diğer kesimlerinde ortaya çıkan şiddetin ilk öğrenilmişliğini oluşturmaktadır.

Şiddetin varlığından daha ciddi olan tehdit, şiddeti sürdüren nedenlerdir. Bu nedenler gerek sosyal-kültürel faktörler gerekse ahlaki değerlerde yaşanan dejenerasyon ve dinin yaşanma ve algılanma biçimleri olarak ortaya çıkabilmektedir. Tüm bu nedenlerin ve şiddetin devam etmesindeki etkenlerin farkında olunması çok önemlidir. Bu faktörlerin ortadan kaldırılabilmesi; farkındalığın arttırılması ve kurumların işbirliği içinde ortak amaç çerçevesinde çalışabilmesine ve toplumda bu konuda duyarlılığın oluşmasına bağlıdır. Bu nedenle, Türkiye dâhil birçok ülkede önlemlerin daha da arttırılması, şiddetin nedenleri tespit edilerek ortadan kaldırılması yönünde çalışmaların yapılması gerekmektedir. Böylece daha fazla kadının ve dolayısıyla toplumun yeni acılar çekmesinin engellenmesi mümkün olacaktır.

Tüm bunlar göz önüne alındığında kadına yönelik aile içi şiddet aciliyetle üzerinde durulması gereken bir konudur. Çoğunluğu Müslüman olan bir ülkede dinin emirlerinin bağlayıcılığı düşünüldüğünde kadına yönelik şiddete karşı dinin tavrı ve kadına yönelik aile içi şiddetle başa çıkmada dinin rolü ortaya konulmalı, şiddetle mücadelede din bilimleri de üzerine düşeni yapmalıdır.

Bu tez çalışması ile, aile içi şiddete uğrayan kadınların dinî tutum, algı, duygu ve davranışlarının, dini başa çıkma tarzlarının aile içi kadına yönelik şiddete karşı tutumlar ve şiddeti meşrulaştırma ile ilişkisini ortaya koymak adına din psikoloji bilimi açısından, yurtdışı ve yurtiçi ilgili literatüre önemli katkılarda bulunulması ümit edilmektedir.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

- Katılımcıların yaşı ile aile içi kadına yönelik fiziksel şiddete ilişkin tutumları ve fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- Katılımcıların medeni durumu ile aile içi kadına yönelik fiziksel şiddete ilişkin tutumları ve fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- Katılımcıların eğitim düzeyi ile aile içi kadına yönelik fiziksel şiddete ilişkin tutumları ve fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

- Katılımcıların ebeveynlerinin eğitim düzeyi ile aile içi kadına yönelik fiziksel şiddete ilişkin tutumları ve fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- Katılımcıların çocuk sayısı ile aile içi kadına yönelik fiziksel şiddete ilişkin tutumları ve fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- Katılımcıların yaşamlarının çoğunluğunu geçirdiği yerleşim yeri ile aile içi kadına yönelik fiziksel şiddete ilişkin tutumları ve fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- Katılımcıların gelir düzeyi ile aile içi kadına yönelik fiziksel şiddete ilişkin tutumları ve fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- Katılımcıların mesleği ile aile içi kadına yönelik fiziksel şiddete ilişkin tutumları ve fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- Katılımcıların kendilerini tanımladıkları kişisel özellikleri ile aile içi kadına yönelik fiziksel şiddete ilişkin tutumları ve fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- Katılımcıların öznel dindarlık düzeyleri ile aile içi kadına yönelik fiziksel şiddete ilişkin tutumları ve fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- Katılımcıların ailelerinin dindarlık düzeyleri ile aile içi kadına yönelik fiziksel şiddete ilişkin tutumları ve fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- Katılımcıların eşlerinin/ birlikte oldukları kişilerin dindarlık düzeyi ile aile içi kadına yönelik fiziksel şiddete ilişkin tutumları ve fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- Katılımcıların şiddete yönelik tutumları ve şiddeti meşrulaştırma düzeyleri ile dindarlık boyutları ve genel dindarlık düzeyleri ayrıca dinibaşa çıkma tarzları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada kullanılan ölçeklerden ve verilerin analiz yönteminden kaynaklanan sınırlılıklar mevcuttur. Aynı değişkenler farklı ölçekler kullanılarak ölçülmeye çalışıldığında ve farklı istatistiki analiz yöntemleri kullanıldığında farklı sonuçlara ulaşmak mümkün olabilir. Bu nedenle araştırmamız kullanılan ölçek ve istatistiki analiz yöntemi ile sınırlıdır.

Araştırmada seçilen örneklem grubundan kaynaklanan sınırlılıklar mevcuttur. Araştırma Malatya ilinde bulunan 20-65 yaş arasındaki 701 (yedi yüz bir) kadına uygulanmıştır. Anket soruları farklı bir örneklem grubuna uygulandığında farklı sonuçlara ulaşmak mümkün olabilir.

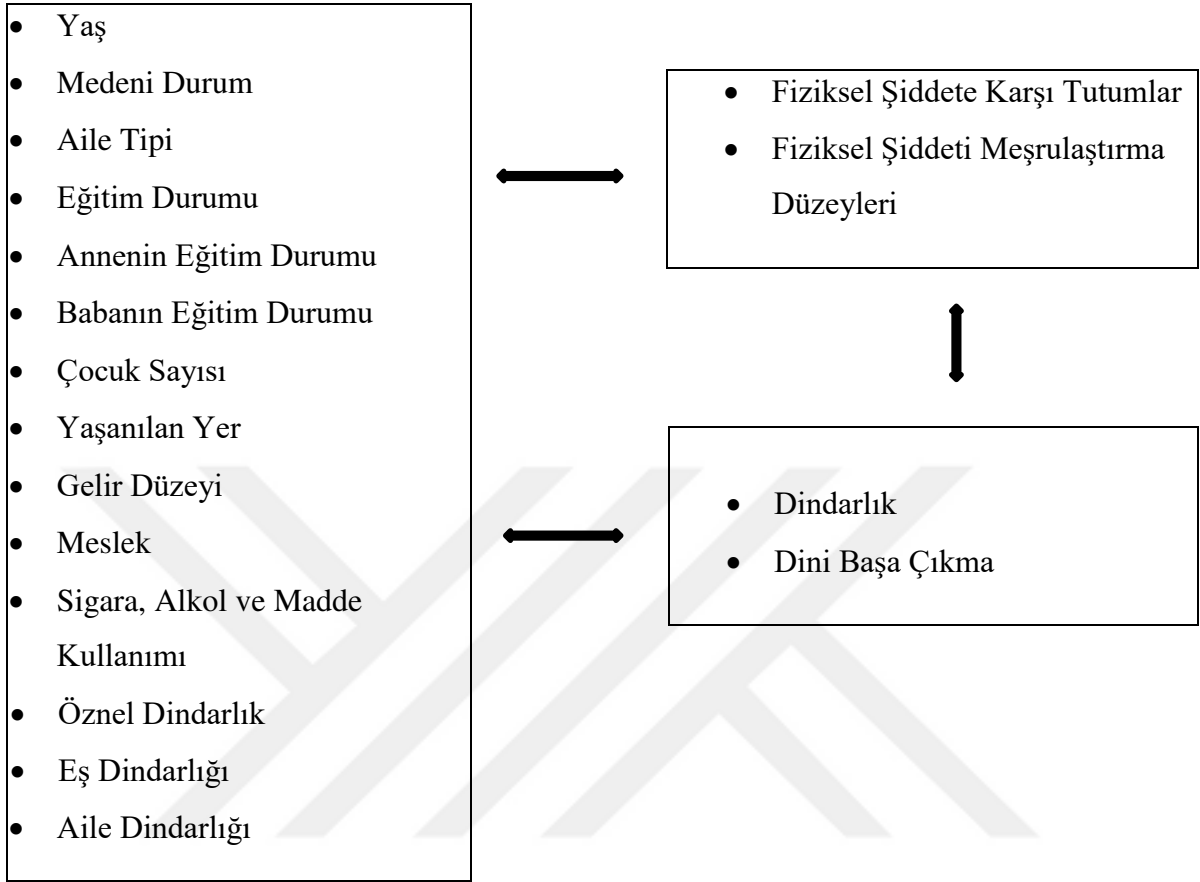
Araştırma kesitsel tanımlayıcı ve ilişkisel bir araştırmadır. Yani ulaşılan bulgular belirli zaman dilimini kapsamaktadır. Bu çalışma 2017 yılının Ocak ayından Kasım ayına kadar olan zamanı kapsamaktadır. Araştırma on aylık zaman dilimi ile sınırlıdır. Zira katılımcıların duygu, düşünce, fikir ve durumları zaman içinde değişebilir.

Aile içi şiddet mahrem bir konu olarak düşünüldüğü için araştırma yapılması zor bir konudur. Dolayısıyla bu çalışmada konudan kaynaklanan sınırlılık da mevcuttur.

1.7.Araştırmanın Modeli

Araştırma anket tekniğiyle gerçekleştirilen kesitsel ve ilişkisel ampirik bir araştırmadır. Araştırma modeli aşağıda gösterildiği gibidir.

Sosyo- Demografik Değişkenler

1.8. Evren Ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Malatya ilinde yaşayan 18-65 yaş aralığındaki kadınlar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise evrenden tesadüfi olarak seçilen 701 (yedi yüz bir) gönüllü kadın oluşturmaktadır.

1.9. Araştırmada Kullanılan Bilgi Toplama Ve Ölçme Araçları

Yaptığımız araştırmada Kişisel Bilgi Formu ve dört ayrı ölçek formu kullanmış bulunmaktayız. Kişisel Bilgi Formunda sosyo-demografik ve kültürel faktörlere, katılımcıların öznel dindarlıklarına, eş dindarlığına ve öznel aile dindarlıklarına ilişkin sorulara yer verilmiştir. Kullanılan ölçekler ise “Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği”, “Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırıcı İçerikler Ölçeği”, “Dini Başa Çıkma Tarzları Ölçeği” ve “OK Dini tutum Ölçeği” dir.

1.9.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu katılımcıların kişisel verilerine ulaşmak için kullanılmıştır. Bu form; yaş, medeni durum, aile tipi, eğitim düzeyi, ebeveynlerin eğitim düzeyi, çocuk sayısı, yaşamın çoğunluğunun geçirildiği yer ve yerleşim yerinin ismi, gelir düzeyi, meslek, madde kullanımı, öznel dindarlık algısı vb. gibi kişisel özellikleri, şiddete maruz kalma durumu ve ne tür şiddete maruz kalındığı gibi konulara yer veren on beş sorudan oluşmaktadır.

1.9.2. Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği

Nilüfer Ercan tarafından 2009 yılında geliştirilen ölçek 22 (yirmi iki) maddeden ve üç boyuttan oluşmaktadır. Birinci alt boyut şiddetin meşrulaştırılabilirliğini, ikinci alt boyut şiddetin algılanan işlevselliğini (ne için kullanıldığı), üçüncü alt boyut şiddetin sonuçları ile ilgili tutumları kapsar.

Ölçeğin 14 (on dört) maddesi daha önce kullanılan ölçeklerden alınmıştır. Bunlardan 1'i TC Sağlık Bakanlığı Aile Araştırmaları Direktörlüğü (1994) tarafından yürütülen “Aile içi şiddet: Sebepler ve Sonuçlar” çalışmasından ve 13'ü Sakallı-Uğurlu ve Ulu'nun (2003) kadına yönelik şiddete yönelik tutumları ile ilgili fiziksel şiddet içeren çalışmalardan alınmıştır. Sakallı-Uğurlu ve Ulu'nun geliştirdiği ölçeğin 5(beş) maddesi Briere'in ölçeğinden alınan ifadelerden oluşmaktadır². Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları 256 kişiye uygulanarak yapılmıştır. Likert olarak tasarlanmıştır. 1-3 katılmıyorum, 4 kararsız orta nokta (ne katılıyorum ne katılmıyorum), 5-7 katılıyorum olarak derecelendirilmiştir. Ölçeğin Cronbach's alpha katsayısı ,92 olarak hesaplanmış, ölçeğin güvenirliliğinin yüksek olduğu görülmüştür.³

1.9.3. Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddeti Meşrulaştıran İçerikler Ölçeği

Nilüfer Ercan tarafından 2009 yılında geliştirilen Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddeti Meşrulaştıran İçerikler Ölçeği 22 maddeden oluşmaktadır. Sakallı-Uğurlu tarafından uyarlanan ölçeğe maddeler eklenerek oluşturulmuştur. Bu ölçekte 22 madde olarak 22 durum listelenmiştir. 7'li Likert ölçeği olarak tasarlanmıştır. 1-3 katılmıyorum, 4

² Nuray Sakallı Uğurlu ve Sinan Ulu, “Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar: Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik, Yaş, Eğitim ve Gelir Düzeyinin Etkileri”, Türk Psikoloji Yazıları, Haziran- Aralık, 2003, s.58

³ Nilüfer Ercan, Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumların Yordayıcıları: Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik, Sistemi Meşrulaştırma ve Dini Yönelim, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Bölümü, Psikoloji Anabilim Dalı Sosyal Psikoloji Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2009, ss. 33-54.

kararsız orta nokta, ne katılıyorum ne katılmıyorum, 5-7 katılıyorum olarak derecelendirilmiştir. Ölçeğin güvenirlik kat sayısı ,97 olarak hesaplanmıştır.⁴

1.9.4. Dini Başa Çıkma Tarzları Ölçeği

Dini Başa Çıkma Tarzları Ölçeği Kenneth Pargament ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir. Halil Ekşi Kenneth Pargament'in geliştirdiği ölçeğin dilsel eşdeğerlik, güvenirlik ve faktör analizi çalışmaları için ölçeği farklı gruplar üzerinde uygulamıştır. Böylece Türk kültürüne adaptasyon çalışması gerçekleştirilmiş ve yapılan çalışmalar sonucunda ölçeğin iç tutarlılığının yüksek ve geçerli olduğu tespit edilmiştir.

Dini Başa Çıkma Tarzları ölçeği olumlu ve olumsuz başa çıkma olarak iki boyutludur ve 14 maddeden oluşur. (7 olumlu- 7 olumsuz). İşlevsel olan ölçek dörtlü likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin güvenirlik katsayısı, ölçeğin tamamı için ,69 olarak hesaplanmıştır. Olumsuz dini başa çıkma tarzları maddeleri için güvenirlik katsayısı ,63, olumlu dini başa çıkma tarzları maddeleri için ise ,64 olarak hesaplanmıştır.⁵

1.9.5. Ok – Dini Tutum Ölçeği

Dindarlık çok boyutlu bir kavramdır. Üzeyir OK dindarlığın tüm boyutlarını ortaya koymak için katılımcıların dinle ilgili düşüncelerini, dini değerlerin kişilerin davranışları ve duyguları üzerindeki etkisini, davranış ve duyguların dini değerler üzerindeki etkisini ölçmek üzere Ok - Dini Tutum Ölçeğini geliştirmiştir.⁶

Üzeyir OK geliştirdiği ölçeği, Cumhuriyet Üniversitesi ve Erciyes Üniversitesi öğrencilerinden 950 kişiye uygulayarak ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmalarını yapmıştır.

Sekiz maddeden oluşan ölçek; biliş, duygu, davranış ve Tanrı ile ilişki olmak üzere dört alt boyuta ait ikişer sorudan oluşmaktadır. Seçenekler beşli likert tipinde oluşturulmuştur. Ölçeğin dini biliş boyutunun güvenirlik katsayısı ,70, dini duygu boyutunun güvenirlik katsayısı ,77, dini davranış boyutunun güvenirlik katsayısı ,60, Tanrı ile ilişki boyutunun güvenirlik katsayısı ise ,73 olarak hesaplanmıştır.⁷

⁴ A.g.e.s.46

⁵ Halil Ekşi, Başa Çıkma, Dini Başa Çıkma ve Ruh Sağlığı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Bursa 2001, ss. 67-84

⁶ Üzeyir Ok, "Dini Tutum Ölçeği: Ölçek Geliştirme ve Geçerlik Çalışması", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 2011, C. 8, S. 2, s. 535.

⁷ A.g.e.,ss. 528-549.

1.10. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma 2017 yılının Ocak-Kasım aylarında Malatya ilinde, ilgili kurumlardan gerekli yasal izinler alınarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amacına göre hazırlanan ve 85 sorudan oluşan anketin uygulanmasına geçilmeden önce, anketin anlaşılabilirliğini kontrol etmek için 100 kadına ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulama sonucunda kadınların maruz kaldığı aile içi şiddeti tanımlama ve ifade etme konusunda bilgi eksiklikleri ve çekinceleri olduğu görülmüştür. Bu çekincenin nedeninin, konunun mahremiyetinden ve kadınların aile içi şiddet konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarından kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Anket uygulaması yapılacak olan kadın gruplarına, aile içi kadına yönelik şiddet hakkında gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve böylece konuyla ilgili daha sağlıklı veri toplanılması yönünde problemler giderilmeye çalışılmıştır.

Ön uygulama sonrasında araştırmaya tesadüfi örnekleme yöntemi ve gönüllük esası ilkesine göre seçilen 800 kişi katılmış, ancak katılımcıların bazıları anket formlarını eksik doldurduğu için 99 anket değerlendirilmeye alınmamıştır. Değerlendirmeye alınan anket sayısı 701'dir. Araştırma, örneklem tarama yöntemi (survey) ile gerçekleştirilen kesitsel tanımlayıcı ve korelasyonel bir araştırmadır. Verilerin istatistiksel analizi SPSS 18 paket programı ile yapılmıştır. İstatistiksel analizler tek yönlü varyans analizi (One way ANOVA testi), korelasyon analizi (Pearson Correlation, Partial Correlation), T-testi ve çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi kullanılarak yapılmıştır. Bu teknikler seçilirken, araştırmanın hipotezleri göz önünde bulundurulmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET, TÜRLERİ, TARİHÇESİ, NEDENLERİ VE SONUÇLARI

2.1. Şiddet Nedir?

Şiddet; gerçekleştiği yere ve gerçekleşme nedenine bakılmaksızın ahlak ilkeleri, insan hakları ve tüm dini öğretiler tarafından kabul edilemez bir durumdur. Erk sahibinden zayıf olana doğru her ortamda (iş hayatında, siyaset meydanlarında, spor aktivitelerinde, ülkeler arasında ve küresel çapta vs.) rol ve güç paylaşımına bağlı olarak şiddet olayları meydana gelmektedir. İnsan hayatının her alanında bu denli görünür olan şiddeti tanımlamak oldukça zordur. Şiddeti görünür hal ve hareketlerle sınırlı tutmak ya da şiddetin anlık bilinçten ziyade kolektif şuurla ilişkisini ortaya koyacak şekilde biyolojik tanımlamalar yapmak, şiddet eyleminin ilk var olduğu yer olan insan zihnini esas alarak nörolojik sınıflamalar içinde şiddeti anlatmak gibi birçok şiddet tanımı mevcuttur.

Türk Dil Kurumu, Arapça kökenli bir kelime olan “şiddeti; karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma, kaba güç, duygu ve davranışta aşırılık olarak tanımlamıştır”⁸. Bu tanımla şiddetin bilinç, duygu ve davranış boyutuna dikkat çekmiştir. Dünya Sağlık Örgütü’nün şiddet tanımı ise “fiziksel güç ya da kuvvetin, amaçlı bir şekilde kendine, başkasına, bir grup ya da topluluğa karşı fiziksel zarara yol açacak ya da fiziksel zararlar sonuculanma ihtimalini artıracak, psikolojik zarara, ölüme, gelişim sorunlarına ya da yoksunluğa neden olacak şekilde tehdit edici biçimde ya da gerçekten kullanılmasıdır”⁹.

Psikoloji terimi olarak şiddet; düşmanlık ve öfke duygularının, kişilere ve nesnelere yönelik fiili, yıkıcı fiziksel zor yoluyla dile getirilmesi, saldırganlığın özgürlüğü ve insan iradesini hiçe sayan en ileri en aşırı boyutu şeklinde tanımlanmaktadır.¹⁰ Şiddet; saldırganlığın, düşmanlık ve öfkeyle, insan ya da mala fiziksel güç yoluyla zarar vererek ifade edilmesi durumudur.¹¹

⁸ Türk Dil Kurumu, Türkçe Sözlük, Atatürk Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 9. Baskı, Ankara, 1998 ss.2093.

⁹ World Health Organization, World Report on Violence and HealthSummary, Geneva 2002, www.who.int/violenceinjuryprevention/violence/world_report/en/summaryen.pdf (Erişim Tarihi: 15.07.2017).

¹⁰ Selçuk Budak, Psikoloji Sözlüğü, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara 2009, s.689.

¹¹ APA, Dictionary of Psychology, <https://dictionary.apa.org/>, Erişim Tarihi: 17.09.2018

Şiddet, son otuz yılda daha fazla olmak üzere, sosyal bilimcilerin üzerinde çalıştığı bir konudur. Araştırmacılar şiddetin kaynağını ortaya koyabilmek için bir takım kuramlar ile şiddeti açıklamışlardır. Genel olarak şiddeti açıklamak için kullanılan kuramlar; yapısal sistem sorunlarına odaklanan kuramlar, kültürel kuramlar, toplumsal cinsiyet kuramları ve çok disiplinli bütünleştirilmiş kuramlardır. Biz şiddeti açıklamak için, çok disiplinli bütünleştirilmiş kuramlardan olan; psikanalitik, sosyal öğrenme ve ekolojik sistem kuramına değineceğiz.

Psikanalitik kuram şiddet davranışını açıklarken insanın içgüdülerinin etkili olduğunu savunur. Bu kuramın kurucusu olan Freud'a göre insanda sevgi (eros) ve yıkıcılık (thanatos) olmak üzere iki temel güdü vardır. Şiddet duygusu yıkıcılık güdüsünden kaynaklanmaktadır. İnsanın yaşamına yön veren bu güdüler davranışa dönüşmek ister. Saldırganlığı, eyleme dönüştürmeyen birey bu güdüyü bilinçaltına atar ama yok edemez. Bu kurama göre şiddet davranışı insanın varlığından kaynaklanır ve erkekler şiddet uygulamaya kadınlardan daha yatkındır.¹²

Şiddet davranışını açıklarken kullanılan diğer bir kuram Sosyal Öğrenme Kuramıdır. Sosyal öğrenme kuramına göre şiddetin kaynağı doğuştan getirilen özellikler değil, bireyin içinde yetiştiği ve yaşadığı ortamdır. Bireyin yetiştiği ortamda şiddet yaşanıyor ise sosyal öğrenme yoluyla şiddet öğrenilir. Tanık olunan ya da mağduru olunan şiddet eylemini birey modeller, şiddet eyleminin sonucuna göre şiddet davranışını taklit eder. Şiddet uygulayan kişi hukuki ve sosyal açıdan birtakım yaptırımlara maruz kalıyorsa şiddet davranışı öğrenildiği halde uygulanmaz ancak şiddet davranışı toplumsal açıdan kabul görüyor ve güç ile ilişkilendiriliyorsa, şiddet uygulayana olumsuz bir yaptırım getirmiyorsa öğrenilen şiddet davranışı belli durum ve ortamlarda gerçekleştirilir.¹³

Şiddetin kaynağı ile ilgili diğer bir kuram ise Ekolojik Sistemler Kuramıdır. Bu kurama göre bireyin davranışlarında etkili olan içinde bulunduğu sistemlerdir. Birey iç içe olan dört sistemin parçasıdır. Bireyin şiddet davranışını oluşturan ilk sistem yakın çevresindeki aile yakınları ve arkadaşlarının bulunduğu mikro sistemdir. İkinci sistem ev ve okul çevresinin içinde bulunduğu mezo sistemdir. Siyasi ve hukuksal düzenlemeler,

¹² Kamil Tuzgöl, "Lacanyen Psikanalitik Kuram ve Öznenin Konumu", *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, C.1, S.1, 2018, s.41-53

¹³ Durmuş Aslan, Özkan Özgün, Sosyal Öğrenme Kuramı, Eğitim Psikolojisi, Editör: Neriman Aral, Tayyip Duman, Kriter Yayınları, İstanbul 2009, ss. 271-287

okul kurulları gibi etkenlerin söz konusu olduğu üçüncü sistem exosistemdir. Diğer sistemleri de içine alan son sistem ise bireyin inançlarını, kültürel değerlerini içine alan makro sistemdir.¹⁴

Şiddet davranışını açıklamak için bahsettiğimiz bu kuramlar şiddetin üç yönüne dikkat çekmektedir. Şiddet potansiyeli her birey de mevcuttur. Yaşanılan çevre şiddet güdüsünü köreltir ya da şiddet davranışını pekiştirir. Bireyin şiddet davranışında yakın çevresi, siyasi ve toplumsal kurumlar, kültürel ve dini değerleri etkilidir.

2.2. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet

Şiddeti önlenemez kılan ve şiddeti tekrar tekrar her ortamda yaşanır hale getiren durum şüphesiz aile içinde kadına uygulanan şiddettir. Güçlünün güçsüz olana uyguladığı şiddet aile içinde fiziksel ve ekonomik gücü olan erkekten kadına, çocuğa ve yaşlıya yönelmektedir. Kadına yönelik aile içi şiddet ailenin mahremiyeti ve kutsallığı söz konusu olduğundan oldukça hassas bir konudur. Durumun hassasiyeti nedeniyle bu konuyla ilgili araştırma yapmak, tespitlerde bulunmak, önlemler almak oldukça zordur.

İngilizcede “domestic battering, family violence, intimate partner violence, violence in the family, spousal abuse, domestic assault, domestic abuse, domestic violence, domestic dispute, domestic battery,” gibi kavramlarla ifade edilen “aile içi şiddet”, aynı ailenin bireyleri arasında gerçekleşen, aile bireylerinin birbirlerine uyguladığı şiddet olarak tanımlanmaktadır.¹⁵ Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu aile içi şiddeti; “bireylerin yaralanmasına, sindirilmesine, öfkelenirilmesine veya duygusal baskı altına alınmasına yol açan fiziki ya da herhangi bir şekilde hareket, davranış veya muamele”¹⁶ olarak tanımlamaktadır.

Kadına yönelik aile içi şiddet ulusal ve uluslararası birçok kurumun ortak gündem maddesi ve çalışma alanıdır. BM 1993 yılında kabul ettiği Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi’nin birinci maddesinde kadına yönelik aile içi şiddeti şu şekilde tanımlamıştır: “İster kamusal ister özel hayatta tehdit etme, zorlama veya özgürlükten keyfi olarak yoksun bırakma dâhil olmak üzere, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar

¹⁴ Zafer Danış, “Davranış Bilimlerinde Ekolojik Sistem Kuramı”, *Aile ve Toplum Dergisi*, C.3, S.9, 2006, ss.48-53.

¹⁵ Wehmeier, Sally (Chief Ed.), Oxford Advanced Learner’s Dictionary, Oxford Üniversitesi Yay., 7. Baskı, New York, 2006, p.1642.

¹⁶ AAK, *Aile İçi Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları*, TC. Başbakanlık Aile Araştırmaları Kurumu, Ankara 1995, s. 7.

veya acı verme sonucu doğuran veya bu sonucu doğurması muhtemel olan, cinsiyete dayalı her türlü şiddet eylemidir”¹⁷.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) kadına yönelik aile içi şiddeti, “intimate partner violence” yani “samimi/yakın ilişki kurulan eş/ortak şiddeti” olarak ifade eder. WHO, kadına yönelik samimi eş veya sevgili tarafından uygulanan şiddeti şu şekilde tanımlamıştır: “Yakın eşten gelen şiddet, fiziksel saldırganlık, cinsel baskı, psikolojik taciz ve kontrol edici davranışlar dahil olmak üzere fiziksel, cinsel veya psikolojik zarara neden olan samimi bir ilişki içindeki davranışları ifade eder”.¹⁸ Bu tanım hem mevcut hem de eski eşler ve ortaklar tarafından şiddeti kapsamaktadır.

Kadına yönelik aile içi şiddet; güç eşitsizliği sonucu aile içinde kadının zarar görmesiyle sonuçlanan şiddet uygulamalarıdır.¹⁹ Araştırmacılar, bireylerin, aile ve toplumun huzurunu tehdit eden kadına yönelik aile içi şiddeti; şiddet bölümünde bahsettiğimiz kuramlar ile açıklamaya çalışmışlardır.

Psikanalitik kurama göre; insanlar saldırganlık güdüsüne sahip olduğu için kendisine, eşyaya ya da diğer insanlara yönelik şiddet eyleminde bulunur. Bu eylemler aile içinde gerçekleştiğinde güçlü olan erkektekenden güçsüz olan kadına yöneliktir..Psikanalitik kurama göre güdüler engellenmemelidir. Bastırılan güdüler insanların psikolojik rahatsızlıklar yaşamasına neden olur. Psikanalitik kurama göre; erkekler doğuştan getirdiği özellikleri ile şiddet göstermeye kadınlardan daha meyillidir ve kadına yönelik aile içi şiddet, erkeğin doğuştan sahip olduğu güdülerin sonucudur.²⁰

Sosyal öğrenme kuramına göre aile içi şiddetin kaynağı, erkek ve kadınların şiddet ortamında yetişmesidir. Şiddete maruz kalan ya da kadına yönelik aile içi şiddete şahit olan erkek aile içi kadına yönelik şiddet davranışını öğrenmiştir.²¹ Babasının, annesine şiddet uyguladığında herhangi bir hukuki yaptırımla muhatap olmadığını, sosyal bir tepki ile karşılaşmadığını, şiddet uyguladıkça babanın, korkulan, çekinilen güçlü bir yapıya sahip olduğunu görerek büyüyen çocuğun öğrendiği şiddet davranışı motive edilmiş olur. Sosyal

¹⁷ TBMM, https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararasi_belgeler/kadina_karsi_siddet/BM (Erişim Tarihi: 25.07.2018).

¹⁸ WHO, <http://apps.who.int/violence-info/intimate-partner-violence/> (Erişim Tarihi: 10.08.2018).

¹⁹ Rasim Bakırcıoğlu, *Ansiklopedik Eğitim Psikoloji Sözlüğü*, Anı Yayıncılık, Ankara 2002, s.504.

²⁰ Necmi Karanlı, “Psiko-Sosyal Açıdan Şiddet ve Çözüm Yolları”, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, C.16, S.3, 2016, ss.69-70.

²¹ İlyas Özgentürk vd., “Aile İçi Şiddet ve Şiddetin Nesilden Nesile İletilmesi”, *Polis Bilimleri Dergisi*, C.14, S.4, 2012, ss. 55-77.

öğrenme kuramında modelleme ve motivasyondan sonra diğer aşama taklit etmedir. Erkek öğrendiği aile içi şiddeti davranışa dönüştürür.²² Kadına yönelik aile içi şiddetin yaşandığı bir ortamda yetişen kadınlar da şiddet eylemi karşısında nasıl davranmaları gerektiğini sosyal öğrenme kuramıyla öğrenirler. Aile içi şiddete maruz kalan annenin herhangi bir hak arama talebinde bulunmadığını, kocamdır hem döver hem sever düşüncesiyle şiddete boyun eğdiğini, toplumun aile içi şiddete katlanan kadınları yuvayı dışı kuş yapar mantığıyla yücelttiğini görerek büyüyen bir kadın, aile içi şiddete maruz kaldığında annesine benzer tepkiler verecek, şiddeti meşrulaştıracak ve farkına varmadan aile içi kadına yönelik şiddet eylemlerinin devam etmesini sağlayacaktır.²³

Ekolojik sistemler kuramına göre bireyin iletişim halinde ve ilişkili olduğu her kişi ve her sistem şiddetin kaynağı olabilmektedir. Bireyin içinde büyüdüğü aile, arkadaşları, okul ve iş yeri gibi kurumsal alanlarda ön plana çıkan ve takdir gören davranışlar, siyasi ve hukuksal yaptırımlar, medya, kitlesel iletişim araçları, fenomen olan kişi ve davranışlar, aile içi şiddetin kaynağını oluşturmaktadır.²⁴ Aile içi kadına yönelik şiddetin bir toplumda yaşanıyor olması, aile içi kadına yönelik şiddet haberlerinin sunum şekli, aile içi kadına yönelik şiddetin erkekliğin bir parçası gibi görülmesi, ekolojik kurama göre, aile içi kadına yönelik şiddeti devam ettirir. Ekolojik kuramda birey sistemin bir parçasıdır. Bireyin şiddet davranışında bulunmasının nedeni mikro, mezo, exo ve makro sistemlerde aranmalıdır.²⁵

Kadına yönelik aile içi şiddet ile mücadele etmek için; bilim, hukuk, yönetim ve kültür alanlarında birçok çalışma yapılmaktadır. Yapılan çalışmalara rağmen kadına yönelik şiddet eylemlerinin azalmaması, kadına yönelik şiddette etkili olan çok sayıda faktör olduğunu göstermektedir.

2.3. Kadına Yönelik Şiddet Türleri

Kadına cinsiyeti nedeniyle uygulanan şiddetin tanımlarına ve şiddet vakalarına bakıldığında zaman kadınların en sık maruz kaldığı şiddet türleri; fiziksel şiddet, psikolojik şiddet, cinsel şiddet ve ekonomik şiddettir.

²² Gülseren Ünal, “Aile İçi Şiddet”, *Aile ve Toplum Dergisi*, C. 2 S. 9, 2005, ss. 85-92.

²³ Berna Akçınar, “Aile Sistemlerinde Şiddetin Döngüsü”, *İnsan ve Toplum Bilimi Araştırmaları Dergisi*, C. 6, S. 4, 2017, ss. 40-64.

²⁴ Ümit Davaslıgil, “Ekolojik Yaklaşımın Psikoloji ve Eğitime Uygulanması”, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, C.21, S.103, 1997, ss.66-78.

²⁵ Maide Gök, “Kadına Karşı Şiddetin Kuramsal Temelleri”, *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* V. 11 S.2, 2016, pp. 465-466.

2.3.1. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet en sık karşılaşılan şiddet türlerindendir. Kadının bedenine zarar verme amacıyla yapılan her türlü eylem fiziksel şiddettir. Dünya Sağlık Örgütü'nün raporlarına göre dünyadaki kadınların yaklaşık olarak üçte biri fiziksel şiddete maruz kalmaktadır. Şiddetin uygulayıcısı kadının yakın ilişki içinde olduğu eşi ya da sevgilisidir. Yine WHO'nün tespitine göre kadın cinayetlerinin %38'i eş ya da yakın ilişki kurulan erkek tarafından gerçekleştirilmektedir.²⁶

Fiziksel şiddet, kaba kuvvetin bir korkutma, sindirme ve yaptırım aracı olarak kullanılmasıdır. Fiziksel şiddet içeren davranışlar şu şekilde sıralanabilir:

- İtmek, tokat atmak, tekmelemek, yumruklamak, eşya fırlatmak,
- Bıçak, silah gibi aletlerle tehdit etmek veya saldırmak,
- İşkence yapmak (kadının bedeni üzerinde sigara söndürmek, tükürmek, bağlayarak dövmek, yere veya duvara fırlatmak gibi),²⁷
- Saç çekmek, tartaklamak, kol bükme, sağlık hizmetlerinden yararlanmaya engel olmak suretiyle bedene zarar vermek,
- Sağlıksız koşullarda yaşamaya mecbur bırakmak,
- İntihar etmek için zorlamak, kasten öldürmek, çocuk düşürmeye neden olmak,
- Sıkıştırmak, bir yere kilitlemek, tehlikeli bir yerde yalnız bırakmak,
- Korktuğu bir şeyle baş başa bırakmak fiziksel şiddete örnek olan davranışlardır.²⁸

WHO'nün 2005 yılında 240.000'den fazla kadın üzerinde yaptığı araştırmaya göre kadınlara en çok partneri tarafından tokat atıldığı, ikinci olarak yumruk atmanın daha sık yaşandığı görülmüştür.²⁹

Fiziksel şiddetin en ileri derecesi ölümle sonuçlanan şiddettir. Kadına yönelik ölümle sonuçlanan aile içi şiddet haberleri her gün karşımıza çıkmaktadır. Tüm dünyada

²⁶ WHO verileri, <http://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>(Erişim Tarihi: 15.07.2018).

²⁷ KYŞÖP, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Nedenleri, Sonuçları ve Alınacak Önlemler, s. 18. https://vatandas.jandarma.gov.tr/KYSOP/uzaktan_egitim/Documents(Erişim Tarihi: 20.05.2018).

²⁸ <https://kadindayanismavakfi.org.tr/genel/kadina-yonelik-siddet-nedir> (Erişim Tarihi: 12.06.2018).

²⁹ WHO, Multi-country Study on Women's Health and Domestic Violence Against Women, Summary report, 2005, http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/43310/9241593512_eng.pdf?sequence=1(Erişim Tarihi: 10.08.2018).

olduğu gibi Türkiye’de de şiddetin en ilkel ve korkunç şekli gün geçtikçe kadınlara daha çok uygulanır hale gelmiştir.³⁰

2.3.2. Psikolojik Şiddet

Psikolojik şiddet kişinin ruh sağlığını hedef alan çok boyutlu bir kavramdır. Sözlü şiddet, duygusal şiddet, toplumsal şiddet, psikolojik şiddetin türleridir. Psikolojik şiddet eylemlerini şu şekilde sıralanabilir:

- Küfür, hakaret, alay etmek, aşağılayıcı sözler söylemek, tehdit etmek
- Kadının ihtiyaç duyduğu sevgi ve ilgiden kadını mahrum bırakmak,
- Duygu sömürsü yapmak, suçlu hissettirmek, utandırmak, küsmek, surat asmak,
- Yalnızlaştırmak, sevilmediğini ve istenmediğini söylemek,
- Dış görünüşünü, yaptığı işi, karakterini, ailesini vb. küçümsemek,
- Kadının yetersiz olduğunu hissettirmek, başkaları ile kıyaslamak.
- Evden dışarı çıkmasını kısıtlamak, kimlerle görüşeceğine, ne giyineceğine karar vermek,
- Kadının dini inanç ve ibadetlerini engellemek ya da kontrol altına almak,
- Siyasi iradesini yok saymak ya da yönetmek,
- Kadının fikir ve bilgi sahibi olmasını engellemek,
- Bağırarak, korkutarak, eve ya da odaya kilitlemek,
- Çocukları suçlu hissettirmek için kullanmak, çocukların kaçırılacağı, gösterilmeyeceği, elinden alınacağına ilişkin tehditler savurmak; çocuklara şiddet uygulamak.
- Sosyal medya kullanımını yasaklamak, sosyal medyada baskı kurmak, taciz etmek,
- Cep telefonunu karıştırmak, uygunsuz, küfürlü vb. mesajlar göndermek ve göndermesini istemek.³¹

Kadınlar her yerde ve her zaman psikolojik şiddete uğrayabilmektedir. WHO’nun 2017 yılında güncellediği bilgilere göre Türkiye’deki kadınların %40’ı aile içinde

³⁰ Serpil Aytaç, Fatma Sert Etaman, Gülşen Çetin Aydın, Bircan Reçber, Hayrettin Kemal Sezen, Kadına Yönelik Şiddetin Dünü, Bugünü, Yarını: Kestirim Tabanlı Bir Araştırma, Sosyoloji Konferansları C.54, S.2, 2016 , ss. 275-297.

³¹ Eray Karınca, Sorularla Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Sorularla Hukuk Dizisi 7, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2010, s. 11.

<https://www.morcati.org.tr/tr/yayinlarimiz/brosurler/187-erkeklerin-siddetine-karsi-dur-yasami-degistir> (Erişim Tarihi: 05.08.2018).

psikolojik şiddete maruz kalmaktadır.³² Hacettepe Üniversitesinin 2014 yılında yaptığı araştırmada kadınların %44'ünün psikolojik şiddete maruz kaldığı tespit edilmiştir.³³ Bu oranlar gerçeği tam olarak yansıtmamaktadır. Başbakanlık Aile Kurumunun 1995 yılında yaptığı araştırmaya göre kadınların %84'ü sözlü şiddete uğradığını belirtmiştir.³⁴ Kültürümüzde psikolojik şiddetin meşru görülmesi, bazı durumlarda şiddetin, erkeğin kadına olan düşkünlüğü ve sevgisinden kaynaklandığının düşünülmesi, “erkektir yapar” fikri, birçok kadının yaşadığı ortamdan kaynaklanan nedenlerle psikolojik şiddete maruz kaldığını fark etmeyecek ve dile getiremeyecek durumda olması ve daha birçok nedenden dolayı gerçek rakamlar araştırmalara yansımamaktadır.

Psikolojik şiddet, diğer şiddet türlerinin ilk basamağı ve habercisi olabilmektedir. Psikolojik şiddet fiziksel şiddet içermez fakat fiziksel şiddet aynı zamanda psikolojik şiddetti de içermektedir.

2.3.3. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet, her türlü cinsellik içeren şiddet biçimlerini ifade eder. Kadına eşi tarafından istemi dışında yöneltilen cinsel söz veya eylemler kadına yönelik cinsel şiddettir.³⁵ Kadın üstünde kontrol ve güç oluşturmak amacı ile kişinin isteği dışında cinsel ilişkide bulunmak ya da zararlı cinsel davranışlara zorlamaktır. Kadına eşi tarafından uygulanan cinsel şiddet fiziksel ve psikolojik şiddet gibi meşru görülebilmektedir. TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yapılan araştırmada kadınlara yöneltilen “kadın istemese bile eşiyle cinsel ilişkiye girmek görevidir” ifadesine araştırmaya katılan kadınların üçte biri katılmıştır.³⁶

Cinsel şiddet içeren eylemler şu şekildedir:

- Kadını istemediği halde ve istemediği şekilde cinsel ilişkiye zorlamak,
- Kadını rahatsız edici cinsel söz ve davranışlarda bulunmak,
- Kadının mahremiyetini başkaları ile paylaşmak,
- Kadına istemi dışında cinsel görüntü izletmek, cinsel söz ve sesler dinletmek,
- Kadını cinsel açıdan küçük düşürücü söz ve eylemlerde bulunmak,
- Sosyal medya ve akıllı telefon aracılığıyla kadına dijital cinsel şiddet uygulamak,

³² WHO verileri, <http://apps.who.int/violence-info/intimate-partner-violence>(Erişim Tarihi:16.08.2018).

³³ KDV, *Kadın Dayanışma Vakfı Gönüllü El Kitabı*, Ezgi Ofset Matbaacılık, Ankara 2017.

³⁴ AAK, *Aile İçi Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları*, TC Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara 1995, s. 140.

³⁵ Eray Karınca, a.g.e., ss. 5-6.

³⁶ KSGM, *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*, TC. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara 2009, s. 59.

- Cinsel birlikteliklerde kadına acı ve zarar vermek vb.

Konunun mahremiyeti nedeniyle en gizli tutulan şiddet türü cinsel şiddettir. WHO'nun (2014) verilerine göre Türkiye'de cinsel şiddet oranı % 8'dir.³⁷ TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yapılan araştırmaya göre evli kadınların %15'i cinsel şiddete maruz kalmışlardır.³⁸ Cinsel şiddetin yaşanma sıklığının bu rakamlardan daha fazla olduğu tahmin edilmektedir. Diğer şiddet türleri gibi cinsel şiddette kadının beden ve ruh sağlığına ciddi şekilde zarar vermektedir.³⁹

2.3.4. Ekonomik Şiddet

Maddi gücün kadına karşı kötü kullanılmasına ekonomik şiddet denir. Paranın kadına karşı yaptırım, kötü muamele veya tehdit olarak kullanılmasıdır.⁴⁰ Erkek maddi imkânları ya da maddi imkânsızlıkları kadının üzerinde bir kontrol aracı ya da tehdit unsuru olarak kullanabilir. Kadın maddi açıdan güçsüz olduğunda veya kadının erkeğe yakın, erkek kadar, erkekten fazla maddi güce sahip olduğunda da ekonomik şiddet söz konusu olabilmektedir.

Kadına yönelik ekonomik şiddet davranışları şu şekildedir:

- Ailenin maddi ihtiyaçlarını şartlar uygun olmasına rağmen karşılamamak,
- Evin masraflarından kadını sorumlu tutmak,
- Kadının çalışmasını engelleme, istemediği bir işte çalışmasına zorlama, iş hayatını olumsuz etkileyecek bazı yaptırımlar ve kısıtlamalar getirme,
- Kadının işe gitmesine ve işinde ilerlemesine engel olma,
- Kadının gelirine el koyma, para harcamasına izin vermeme, verilen paranın karşılığı olmayan ihtiyaçları temin etmesini beklemek,
- Aşırı tutumlu ve tasarruflu olma, kadını borçlandırma,⁴¹
- Ailenin ekonomik durumu hakkında kadına bilgi vermeme, tek başına karar alma,

³⁷ WHO, <http://apps.who.int/violence-info/intimate-partner-violence> (Erişim Tarihi: 20.08.2018).

³⁸ KSGM, *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması* TC. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara., 2009, s. 49.

³⁹ Pınar Bilis Özgökbek ve Ali Emre Özgökbek, "Kadına Yönelik Cinsel Şiddetin Medyadaki Temsili: "Fatmagül'ün Suçu Ne?" ve "Öyle Bir Geçer Zaman Ki" Adlı Televizyon Dizileri Örnekleri", *Yeni Düşünceler Dergisi*, S. 7, Nisan 2013, ss. 97-99.

⁴⁰ Can Gürkan ve Fatma Özlem Coşar, "Ekonomik Şiddetin Kadın Yaşamındaki Etkileri", *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, C. 2, S. 3, 2009, s. 125.

⁴¹ Kulacoglu Hukuk Ofisi, Ekonomik Şiddet Nedeni ile Boşanma, <https://kulacoglu.av.tr/ekonomik-siddet-nedeni-ile-bosanma/> (Erişim Tarihi: 10.07.2018).

- Kadının ev ekonomisine katkısını kabul etmeme, ortak miras, mal-mülk konusunda ayrımcı davranışlar sergileme ve bu davranışları boşandıktan sonra da devam ettirme,
- Çalışma imkânı olmasına rağmen çalışmayı reddetme,⁴²

Kadına yönelik şiddet türleri içerisinde görülmeyen, dile getirilmeyen şiddet türü ekonomik şiddettir. Kadınlar ekonomik konulardan öylesine soyutlanmışlardır ki birçok kadın ekonomik şiddete maruz kaldığını fark etmez. Genel olarak kabul gören düşünceye göre avcı ve toplayıcılıktan tarım toplumuna geçiş yapan insanlık kadını ekonomik hayattan soyutlamaya başladı ve bu durum kadınlar tarafından kanıksandı.⁴³ Kadınların birçoğu sahip olduğu ekonomik haklardan habersiz, ekonomik hayatın erkeğin tekelinde olmasını meşru gören bir zihniyette yaşamaktadır.⁴⁴

Yapılan araştırmalarda kadınların maruz kaldığı ekonomik şiddet oranı %10'u geçmemektedir. WHO'nün (2014) verilerine göre Türkiye'de kadınların %8'i, Avrupa'daki kadınların %12'si eşi (samimi ortağı) tarafından ekonomik şiddet görmektedir.⁴⁵ Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün yaptığı araştırmaya göre kadınların sadece %38'i kazandıkları parayı harcamada kendi başına söz sahibidir. Araştırmaya katılan kadınların yarısı kocaları ile birlikte karar aldıklarını, %10'u ise kazandığı paranın harcanmasında söz sahibi olmadığını söylemiştir. 15-26 yaş arasındaki kadınların %26'sının kendi kazançlarını kullanmada hiçbir söz sahibi olmadıkları görülmüştür.⁴⁶ Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün 2014 yılında yaptığı araştırmaya göre, eşi ya da birlikte olduğu erkek tarafından hayatının herhangi bir döneminde ekonomik şiddete maruz kalanların oranı %24, son bir yıl içinde ekonomik şiddete maruz kalan kadınların oranı ise %10'dur.⁴⁷ Türkiye Nüfus Sağlığı Aştırması, 2013 yılı raporuna göre çalışmayan kadınların %15'i eşlerinin izin vermediğini, %25'i ise evlendikten sonra işten ayrıldığını söylemiştir.⁴⁸

⁴² Aslı Köse ve Ayşe Beşer, "Kadının Değiştirilebilir Yazgısı "Şiddet"", *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. C.10,S.4, 2007, ss. 114 -121.

⁴³ Ali Coşkun, *Sosyal Değişme, Kadın ve Din*, Rağbet Yayınları, İstanbul 2011, ss. 65-66.

⁴⁴ A.G. Altınay ve Y. Arat, *Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet*, İstanbul 2007, s. 88.

⁴⁵ WHO, <http://apps.who.int/violence-info/intimate-partner-violence> (Erişim Tarihi:10.08.2018).

⁴⁶ Hacette Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması*, Ankara 2003.

⁴⁷ KSGM, *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Özet Rapor, Ankara Aralık 2014, s. 11.

⁴⁸ HÜNEE, *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması*, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara 2013, ss. 180-186.

Ekonomik şiddetin diğer yönü ekonomik faaliyetlere katılan kadının, kocasının sahip olduğu ekonomik gücü paylaşmasından dolayı maruz kaldığı kötü muameledir. Türk kültüründe kadınların erkeklerden geride olması kabul görür. Ekonomik açıdan da durum böyledir. Anayasa'nın 159. Maddesine göre kadın, kocasının izni olmadan ev dışında çalışamaz. Bu madde 1990 yılında Anayasa Mahkemesi tarafından yürürlükten kaldırılmış olmasına rağmen; toplumdaki, kadın ve erkeklerin zihinlerinde geçerliliğini korumaya halen devam etmektedir.⁴⁹

Kadının ekonomik imkânlardan mahrum bırakılması ve kadının erkeğe ekonomik açıdan bağımlı kılınması fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddeti doğurabilmektedir.⁵⁰ Ekonomik şiddet toplumsal açıdan kadını fakirleştirir, kadının meşru olmayan yollardan para kazanmaya teşvik eder. Dünyadaki fakirlerin %70'ini kadınlar oluşturmaktadır.⁵¹

2.4. Kadına Yönelik Şiddetin Tarihi

Kadına yönelik şiddetin tarihi ile insanlık tarihinin başlangıcı ile paraleldir. Pek çok dini öğretinin ve medeniyetin kadın ve erkek cinsi hakkında ilk anlatıları kadınlara yönelik bir takım olumsuz bakış açılarını içermektedir. Hz. Havva'nın, Hz. Adem'in kaburga kemiğinden ve Hz. Adem için yaratıldığı, Hz. Havva yüzünden ilk insanların cennetten kovulduğu, Yunan Mitolojisindeki ilk kadının var olma hikayesi, kadının kötülükle ilişkilendirilmesi vb. kadına yönelik olumsuz bakış açısının örneklerindendir.

Kadınlara yöneltilen şiddetin tarihi bin yıllar öncesine dayanır. Arkeologlar kadınların 3000 yıl öncesinde şiddete uğradıklarını ortaya koymuştur. Erkek mumyaların kemiklerinde %9-20 kırık olduğu tespit edilmesine karşın kadın mumyaların kırık kemiklerinin %30-50 olduğu görülmüştür. Kemiklerdeki kırıkların savaş ya da saldırı esnasında oluşmadığı ikili kavgalardan kaynaklanan kırıkların, olduğu tespit edilmiştir.⁵²

Kadına yönelik şiddetin çıkış noktası kadın ve erkek arasındaki cinsiyet ayrımıdır. Kadın ve erkek cinsiyetine atfedilen anlamın tarihine bakıldığında şiddetin tarihi de ortaya çıkacaktır. Medeniyetin temelini oluşturduğu iddia edilen Yunan felsefesinde kadınların,

⁴⁸Anayasa Mahkemesi, <http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/6604a41a-c3e9-4b6f-bcb765def934b994> (Erişim Tarihi: 08.02.2018).

⁵⁰ Veda Bilican Gökkaya, "Türkiye'de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet", *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, C. 12, S. 2, Sivas 2011, s. 104.

⁵¹Can Gürkan ve Fatma Özlem Coşar,a.g.e., s. 125.

⁵² M. Dişsiz ve N. Şahin Hotun,"Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Kadına Yönelik Şiddet", *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, C. 1, S. 1. 2008, s. 52.

ters yaratılmış erkekler olabileceği tartışılmaktaydı. Aristo gibi düşünürler kadının alt konumda olan bir erkek olabileceğini savunmaktaydı. Antik Yunan mitolojisinde ilk kadın Pandora kötülükler saçan bir kutuyla ilişkilendirilmiştir. Genel olarak mitolojilerde ve medeniyetlere ait anlatılarda kadınlar erkeğin hazları için yaratılan bir zevk aracı, akli çelen tehlikeli ve şeytani bir varlık olarak tanımlanmıştır.⁵³

Eski Roma’da erkek karısına istediği gibi muamele edebiliyor, gerektiği zaman dövüyor hatta erkeklerin sarhoş olduklarında eşlerini öldürmelerinde bir bahis görülmüyordu. Yakın tarihe kadar İngiltere’de ve Amerika’da erkeğin karısını dövmesi yasalar tarafından meşru görülüyordu.⁵⁴ Ortaçağda kadınlara yapılan işkenceler insanlık tarihi için kara bir lekedir. Cadı avları, şeytan çıkarma gibi nedenlerle yaklaşık olarak Avrupa’da 90.000 kadının canlı canlı yakıldığı tahmin edilmektedir.⁵⁵

Kadınların, doğu medeniyetlerinde de şiddet dolu bir tarihi vardır. Cahiliye Araplarının kadınlara, kız çocuklarına yaptıkları zulüm Kuran’ı Kerim’deki birçok ayette yer almıştır.⁵⁶ Eski Hint geleneğinde kadın erkeğin malı gibi görülmüş, kocası ölen bir kadının kocasının cesedi ile birlikte diri diri yakılması kadının asaleti ve onuru olarak kabul edilmiştir.⁵⁷ Eski Çin ve Japon geleneğinde mutlak hakim erkektir. Kadın, kocasına ve kocasının ailesine hizmet etme derecesine göre değerlidir. Kadına şiddetin boyutunu gösteren Çin atasözü bize durumu açıklar niteliktedir: “Madem karını sabahleyin dövdün, öğleyin de niçin dövmeyeceksin ki?”⁵⁸

Kadın birçok medeniyetin tarihinde cinsel hazlara hitap eden bir nesne; kocasına ve kocasının ailesine hizmet eden bir köle olarak muamele görmüştür. Birçok medeniyet ve kültürde kadın şeytan ve şeytani varlıklarla ilişkilendirilmiş ve cinsel kimliğinden ötürü ağır işkencelere maruz kalmıştır. Kadının şeytan ve hayvan olabileceği, ruhunun var olup olmaması bazı filozoflar tarafından tartışma konusu olmuştur. Kadının tek başına varlığı yok sayılmış, bir erkeğin malı olarak değerlendirilmiştir. Velayet ve miras hakkından mahrum bırakılmış, kadına şiddet uygulamak normal sayılmıştır.

⁵³ Cemile Arıkoğlu Ündücü, “Kadına Yönelik Şiddetin Tarihi”, *Alternatif Politika, Toplumsal Cinsiyet Özel Sayısı II*, Şubat 2016, s. 4.

⁵⁴ Halit Durucan, Kadına Şiddetin Anatomisi, <https://obilir.com/kadina-siddetin-anatomisi/> (Erişim Tarihi: 17.08.2018).

⁵⁵ Cemile Arıkoğlu Ündücü, a.g.e., s. 5.

⁵⁶ Kuran-ı Kerim, Ayet ve Süreler, *Tekvir/8-9, Nahl/58-59, Zuhuruf/17*

⁵⁷ Nurullah Karta, “İlk Çağlardan Günümüze Kadının Konumu”, *Dünyada ve Türkiye’de Kadın ve Şiddet*, M. Korkmaz, vd. (Ed.) Nobel Yayınları, Ankara 2015, s. 357

⁵⁸ Abdülkerim Bahadır, Tarihte ve Günümüzde Kadın, <http://www.enfal.de/ev18.htm> (Erişim Tarihi: 08.09.2018).

Eski Türklerde kadının konumu ise tarihi ezberleri bozar niteliktedir. Tek eşliliğin hakim olduğu Türk toplumunda kadın aile içinde, toplum da ve devlet yönetiminde söz sahibidir. Kadın, hak açısından erkekle eşittir. Her rolde erkeğin yanındadır, cinsel bir nesne olarak görülmez, baştan çıkarıcı şeytani bir varlık olarak değerlendirilmez⁵⁹ Türk tarihinde kutsal olan kadına şiddet ve işkence yapılması, kadının ötekileştirilmesi, değersizleştirilmesi söz konusu olmamıştır.

Cahiliye döneminden sonra vahyolunan İslam dininin hayata geçirildiği Asr-ı Saadet döneminde de benzer şekilde kadının aile ve toplum hayatında onur, haysiyet ve değer anlamında saygın bir kişiliğe, kimliğe ve statüye sahip olduğu görülmektedir. Fakat Hz. Peygamber (s.a.v.)'in vefatından sonra bilhassa Emeviler dönemi ile birlikte bu konuda hızla ivme kaybedildiği ve kadına bakış ve muamelede ataerkil kültürün tekrar yavaş yavaş hakim olmaya başladığı gözlenmektedir. Nitekim bu konuda Abdullah b. Ömer'in söylemiş olduğu şu söz son derece mânidardır: “Hz. Peygamber devrinde hakkımızda ayet nazil olur korkusuyla hanımlarımıza elimizi ve dilimizi uzatmaktan sakınırdık. Hz. Peygamber vefat edince dilimizi ve ellerimizi onlara uzatır olduk...”⁶⁰

Kısacası kadınlar ilk çağlardan itibaren aile içinde şiddete, eziyete, haksızlıklara maruz kalmışlar, maruz kaldıkları kötü muameleyle sistemli bir karşı çıkışta bulunmamışlar, belki de tarihin ilk dönemlerinden itibaren aile içi şiddeti meşrulaştırmışlardır.⁶¹ Yaptığımız açıklamalara göre kadının tarihteki durumu birkaç istisna haricinde günümüzdeki konumundan pek farklı değildir.

2.5. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Nedenleri

Aile içinde yaşanan şiddetle mücadele etmek için yapılması gereken ilk iş “şiddetin nedenlerini” tespit etmektir. Kadına yönelik aile içi şiddetin nedenlerini açıklamak için birçok etkeni göz önünde bulundurmak gerekir. Şiddet, biyolojik, psikolojik, sosyal ve çevresel faktörlerle ilgili çok yönlü bir sorundur.

Kadına yönelik şiddetin biyolojik nedenleri vardır. Zeka seviyesi, genetik özellikler, kalıtsal etkenler, hormonlar, çevresel koşulların kişideki etkisi şiddet

⁵⁹ Ahmet Gündüz, “Tarihi Süreç İçerisinde Türk Toplumunda ve Devletlerinde Kadının Yeri”, *International Journal of Social Science*, C. 5, Ocak 2012, ss. 128-149.

⁶⁰ Buhârî, Nikah 80.

⁶¹ Nurullah Karta, a.g.e., ss. 360-375.

davranışını meydana getirir⁶². Örneğin erkeklik hormonunun şiddet davranışını tetiklediği bazı araştırmalarda ortaya konulmuştur. Kişilik bozukluğu, akıl ve sinir hastalıkları, şizofreni ve depresyon gibi biyolojik etkenler şiddetin nedeni olabilmektedir.⁶³ Erkek fiziksel açıdan kadından daha güçlü bir vücuda sahiptir, bu gücü kadına karşı kötü kullanabilmektedir.

Kadına yönelik şiddetin psikolojik nedenlerini şu şekildedir. Kişinin, şiddetin yaşandığı bir aile ortamında büyümüş olması, bireylerin çocukluklarında ya da hayatlarının bir döneminde şiddete maruz kalması.⁶⁴ Erkeğin kadınlara yönelik yanlış düşüncelere, olumsuz duygulara sahip olması, sarsıcı travmatik olaylar yaşamış olması.⁶⁵ Kişinin çocukluk döneminde temel güven duygusundan yoksun bırakılması, güvensiz bağlanma stiline sahip olması,⁶⁶ narsist karakter yapısına sahip olmak, sadist kişilik özellikleri taşımak.⁶⁷ Hayatta karşılaşılan problemlerle baş etme yeterliliğine sahip olmamak⁶⁸ vb.

Esasen şiddetin temel nedenlerinden birisi hiç kuşkusuz sevgi yoksunluğudur. Sevgi insanlar için hayati önem taşıyan bir ihtiyaçtır. Sevgi duygusundan yoksun şekilde yetişen bireylerin kendilerine ve iletişim içinde oldukları canlılara yönelik davranışlarında sevgi, saygı, şefkat, anlayış vb. yerine şiddet içerikli tutumlar gözlenmektedir. Sevgi değeri, şiddetin önleyicisidir. Bireyin kendisi ve çevresiyle ilişkilerinde, bireysel, toplumsal ve evrensel açıdan barışın temelini oluşturan yegane unsurdur.⁶⁹

Alkol ve madde kullanımı aile içi şiddete neden olmaktadır. Dünyanın birçok ülkesinde yapılan araştırmalara göre alkol ve madde kullanımı şiddeti tetiklemektedir.⁷⁰ Zira alkol ve madde kullanımı sinir sistemine zarar verdiğinden kişinin öfke ve davranış kontrolü kaybolur, aile içinde yaşanan şiddet, kişiyi alkol ve madde kullanıma teşvik edebilir. Bu durumda şiddet ve alkol birbirlerinin tetikleyicisidir.

⁶² Mine Özaşçılar, *Şiddet Davranışının Nedenlerini Açıklamada Biyolojik Temelli Kuramların Rolü*, Türk Psikoloji Yazıları, 19. Özel Sayı, Kasım 2016, ss.16-28.

⁶³ Adnan Çoban, Aile İçi Şiddetin Sebepleri, http://www.adnancoban.com.tr/aile_ici_siddetin_sebepleri.html (Erişim Tarihi: 26.08.2018).

⁶⁴ Ü. Sevil, E Yanıkkörem, vd., "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Dünyada ve Türkiye'de Kadın ve Şiddet", M. Korkmaz, vd. (Ed.) Nobel Yayınları,,Ankara 2015,ss. 604-607.

⁶⁵ Oğuz Polat, Şiddetin Nedenleri ve Psikolojisi, http://www.circassiancenter.com/cc-turkiye/basindan/035_siddet.htm (Erişim Tarihi:12.09.2018).

⁶⁶ H.Eric Ericson, *İnsanın 8 Evresi*, (Çev. Gonca Akkaya), Okyanus Yayıncılık, 3. Basım, İstanbul 2018, ss. 157-159.

⁶⁷ Erich Fromm, *Sevme Sanatı*, (Çev. Yurdanur Salman), Payel Yayıncılık 10. Baskı, İstanbul 1995.

⁶⁸ Engin Yılmaz, Aile İçi Şiddetin Ana Nedenleri, <http://sonumut.com.tr/aile-ici-siddet-cift-terapisi/aile-ici-siddetin-ana-nedeni> (Erişim Tarihi: 07.09.2018).

⁶⁹ Gürkan Ergen, "Eleştirel-Bilinçli Sevgi Eğitimi", *Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.7,2006, ss.144-152.

⁷⁰ WHO, Global Status Report OnViolencePrevention2014, ss. 19-40.

Sosyal, kültürel ve ekonomik birçok neden şiddeti doğurur. Ataerkil toplum yapısına sahip olmak, toplumsal cinsiyet eşitsizliği,⁷¹“namus” adı altında kadının bir nesne gibi görülmesi ve erkeğin namus söz konusu olduğunda kadına yapacağı kötü muamelenin erkeğin şerefi gibi görülmesi,⁷²şiddetin, erkek egemenliğini devam ettirmesi,⁷³ kadınların eğitim imkanlarından erkekler kadar yararlanamaması, şiddetin meşru görülmesi,“kızını dövmeyen dizini döver”vb. gibi düşüncelerin yaygınlığı, aile içinde kadın ne kadar kötü muameleye maruz kalırsa kalsın, ne yaşanırsa yaşansın kadının kocasını elinde tutması gerektiği düşüncesi ve daha sayamayacağımız kadar bir çok sosyal kültürel neden şiddeti doğurmaktadır.

“Kadının yeri evidir” düşüncesinden, bir çok baskıdan ve imkan kısıtlamasından dolayı kadınların istihdama ve toplumsal hayata katılamaması, kadınların ekonomik açıdan zayıf bırakılmaları vs. kadına yönelik şiddeti doğuran ekonomik nedenlerdir. Ailenin ekonomik düzeyinin düşük olması ve kadının gelirinin olmaması aile içi kadına yönelik şiddetin önemli risk faktörlerindendir.⁷⁴

Kadına uygulanan şiddetin başka bir nedeni medyadır. 90’lı yılların başından itibaren televizyon izlenme oranlarının artırılması için kadının beden imgesi üzerinden rant elde etmek için kadın medya tarafından kullanılmıştır. Yapılan yayınlar şiddet ve cinsellik içerikli olduğundan milyonlarca kadın toplumsal şiddete uğramıştır. Medya kadını ikincil cinsiyet olarak geri planda bırakmış ve süje olmak yerine bir nesne (obje) konumuna düşürmüştür. Günümüzde yaygın olarak çocukların ilgi alanına giren ve daha çok erkek cinsiyeti için düzenlenen bilgisayar oyunlarında kadınlar küçültücü şekilde temsil edilmektedir.⁷⁵ Yapılan araştırmalarda ortalama olarak günde 3 saat 42 dakika televizyon izleyen çocukların, çizgi filmlerde dahil olmak üzere bir çok şiddet davranışını izlediği ve benimsediği görülmektedir.⁷⁶ Televizyon ve internette yayınlanan film ve

⁷¹ M. Dişsiz ve N. Şahin Hotun, “Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Kadına Yönelik Şiddet”, *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, C.1, S. 1, 2008, ss. 50-53.

⁷² Sevil Gümüş ve Ebru Cengiz, “Töre ve Gelenekler Kadına Yönelik Şiddeti Tetikliyor”, *Uluslararası Hakemli Psikoloji ve Psikiyatri Araştırmaları Dergisi*, İlkbahar Dönemi, S. 5, 2016.

⁷³ Selda Taşdemir Afşar, “Türkiye’de Şiddetin “Kadın Yüzü”, *Sosyoloji Konferansları No: 52/2*, 2015, s. 726.

⁷⁴ A. Gülizar Güler, “Ekonomik Düzeyi Düşük Ailelerde Kadınların Aile İçi Şiddet Algısı: Kayseri Örneği”, *Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi*, Kırıkkale 2015, ss. 26-31.

⁷⁵ Hüseyin Kuşun, “Medya ve Şiddet, Medyadaki Şiddet Olgusunun Toplumsal Hayata Yansıması Hakkında Niceliksel Araştırma: Gaziantep İl Örneği”, *Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Gaziantep 2016*, ss. 46-48.

⁷⁶ Yakup Topçu, “Aile İçi Şiddeti Önlemede Din Eğitiminin Rolü”, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe Ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Din Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2015*, ss. 50-51.

diziler, internetin yaygın ve bilinçsiz olarak kullanılması kadına yönelik cinsel ve psikolojik şiddet başta olmak üzere şiddetin her türlüünü meşrulaştırmakta ve yaygınlaştırmaktadır.⁷⁷

Aile içi şiddeti devam ettiren nedenlerden biri “şiddet döngüsü ”dür. Şiddet döngüsü şu şekilde gerçekleşmektedir; ilk olarak erkek gerginlik dönemine girer, ikinci aşama kriz dönemidir bu evrede erkek kadına şiddet uygular. Sonraki dönem pişmanlık dönemidir, erkek eşine şiddet gösterdiği için pişman olur, eşinden özür diler. Kadın erkeğin bu çabasını olumlu karşılar. Son dönem bahane dönemidir. Erkek şiddet davranışıyla ilgili bahaneler üretir. Kadın bu erkeği anlamaya ve erkeğe yardım etmeye çalışır. Kendisini bu durumdan sorumlu hisseder.⁷⁸ Şiddet döngüsü kadının ruh sağlığını, algısını, benlik saygısını olumsuz yönde etkileyen ve erkeğin şiddet uygulama davranışının tekrarlanmasına yol açar.

Aile içi kadına yönelik şiddetin başka bir nedeni ise kadına yönelik şiddete devletin tepki verme biçimidir. Şiddeti önlemek için yapılan uygulamalarda toplumumuzun kültürel, dini ve tarihsel kökenleri dikkate alınmaksızın, başka ülkelerdeki çalışmaları bire bir kopya edilerek uygulanmaya çalışılması, şiddetle mücadele sürecini daha en başından sekteye uğratmaktadır. Ayrıca şiddet faillerine uygulanacak olan ceza yasalarının çerçevesi ve cezaların pratikte uygulanma durumunun yetersiz kalması da, şiddetin devam etmesine neden olmaktadır.⁷⁹

Şiddetin failinden ve mağdurundan kaynaklanan birçok neden de, aile içi şiddeti devam ettirmektedir. Şiddet uygulayan erkeğin yaşının küçük olması, eğitimsiz ve çalışmıyor olması, kıskanç, bencil vb. kişilik özelliklerine sahip olması şiddetin nedeni olabilmektedir. Şiddet mağduru kadın, yetiştiği aile ortamında şiddet gördüğünde şiddete boyun eğen bir anneyi gözlemleyerek büyümüşse şiddete boyun eğen ve kabullenen bir kişilik yapısı geliştirebilmektedir. Şiddet mağduru kadın ataerkil kültürün etkisiyle toplumsal olarak tanımlanan “kadın” kimliğini ve kendisine biçilen rolü kabullendiğinde de şiddet çemberinden kurtulması mümkün olmamaktadır. Yapılan araştırmalar, aile içi şiddet ortamında büyüyen ve şiddeti meşrulaştıran kadınların diğer katılımcılara oranla

⁷⁷ Pınar Özgökbil Bilis ve Ali Emre Özgökbil, a.g.e.,ss. 95-112.

⁷⁸ TC. Adalet Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Şiddet Döngüsünün Aşamaları, http://www.evicesiddet.adalet.gov.tr/SIDDET_NEDIR.html(Erişim Tarihi: 05.09.2018).

⁷⁹ Yakın Ertürk, Kadına Karşı Şiddet, Nedenleri ve Sonuçları Raporu, İnsan Hakları Ortak Platformu, Ankara 2007, ss. 21-25.

<http://insanhaklarisavunuculari.org/dokumantasyon/files/original/249ae713db590b6be36cee44c90b7323.pdf> (Erişim Tarihi: 05.09.2018).

daha fazla aile içi şiddete maruz kaldığını ortaya koymaktadır.⁸⁰ Kadınların eğitim düzeyinin düşüklüğü şiddete maruz kalmada risk faktörüdür. Yapılan araştırmalar kırsal kesimde yaşayan ve eğitim düzeyi düşük olan kadınların daha çok şiddete maruz kaldığını ortaya koymuştur.⁸¹

Kadına yönelik şiddetin bir nedeni de dinin emirlerini yanlış anlamak ve Kur'an merkezli değil, kültür merkezli bir din anlayışına ve dinsel yaşantı biçimine sahip olmaktır. Başka bir deyişle tahkiki bir dindarlığa değil taklidi bir dindarlığa sahip olmaktır. İnsanın fıtratı kötülük yapmaya meyillidir. İnsan kendini ne kadar doğru eğitir ve geliştirirse kötülük düşüncesinden de o derece uzaklaşabilir. Din, insanın farkında olarak kötülüğü en aza indirmesi için emirlerini sıralar. Dini değerlerin hakim olduğu dindar bir kişilik yapısında şiddetin olması düşünülemez.⁸² Şiddeti, dinin bir buyruğu gibi göstermeye çalışmak kötücül ve art niyetlin sanların eseridir. Zira şiddetin nedeni din değildir, kadına yapılan kötü muameleyi meşrulaştırmak için dinin kullanılmasıdır. Topluma yerleşen yanlış inançlar da şiddeti tetiklemektedir.

Şiddete uğrayan kadınlar, yapılan araştırmalarda şiddetin nedeninin; eşin ailesi ile yaşanan sorunlar %38, erkeklerin karakterinden kaynaklanan sorunlar, kadınların eşiyile cinsel ilişkiye girmek istememesi%18, kadının çocuğunu ihmal etmesi %13 olduğunu belirtmişlerdir.⁸³ Başka bir araştırmaya katılan erkek ve kadınlar şiddete en çok toplumun neden olduğunu söylemişlerdir. Şiddetin gerekçesini açıklarken; kadınlar, erkeklerin şiddete neden olduğunu, erkekler ise, kadınların şiddete neden olduğunu söylemişlerdir.⁸⁴

2.6. Dünyada Kadına Yönelik Şiddet

Kadına yönelik aile içi şiddet evrensel bir sorundur. Dünyadaki birçok toplum ataerkil yapıda olduğu için gelişmiş olsun ya da olmasın kadına yönelik şiddet birçok ülkenin temel problemidir. Dünyada gerçekleşen kadın cinayetlerinin %70'i eş ya sevgili

⁸⁰KSGM, *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü,Elma Teknik Basım Matbaacılık, Ankara 2009, s. 58.

⁸¹Carol B. Cunradi Raul Caetano John Schafer, Socio economic redictors of intimate partner violence among White, Black, and Hispanic couples in the United States .Journal of Family Violence,2002, V.17,S.4,pp. 377-389.

⁸² Hayati Hökelekli, "Çocuk ve Gençlerde Şiddet Olgusunun Önlenmesine Yönelik Öneriler",*Değerler Eğitimi Dergisi*, C. 5 S. 14, Bursa 2007, s. 75.

⁸³ Z. Karaçam,vd.,"Evli Kadınların Aile İçi Şiddet Görmelerini Etkileyen Faktörler ve Kadınların Şiddete İlişkin Bazı Özellikleri", *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, C. 22, S. 2 , İzmir, 2006, ss. 71-88.

⁸⁴ M. Koç,vd.,*Kadın ve Erkeklerin Kadına Yönelik Şiddetin Temel Nedenlerine ve Önlenmesine İlişkin Görüşleri*,Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı II.Cilt, Ankara 2012, ss. 749-755.

tarafından gerçekleştirilmektedir. WHO'nun 2016 yılı verilerine göre dünya çapında her üç kadından biri fiziksel şiddete maruz kalmaktadır. Kadına yönelik fiziksel şiddetin en çok yaşandığı ülke %79 ile Nijerya'dır. İkinci olarak en çok şiddetin yaşandığı ülke %76 ile Bosna Hersek'tir. Pakistan ve Etiyopya'da fiziksel şiddet %45 oranında gerçekleşmektedir. Amerika'da kadına yönelik fiziksel istismar oranı ise %30'dur. Dünyanın her yerinde kadına yönelik aile içi fiziksel şiddet görülmektedir⁸⁵.

WHO'nun 2016 yılı verilerine göre dünyada kadına yönelik aile içi psikolojik şiddetin en çok uygulandığı ülke % 86 oranıyla Bosna Hersek'tir. İkinci sırayı %76'lık oranla Japonya, İrlanda ve Pakistan takip eder. Kadına yönelik aile içi psikolojik şiddetin; Amerika'da uygulanma oranı %34, Kanada'da %33'tür. Aile içi cinsel şiddetin en çok yaşandığı ülke %49 ile Etiyopya'dır. Pakistan'da aile içi cinsel şiddet %47, Bangladeş'te % 37'dir. Avrupa'da kadına yönelik aile içi ekonomik şiddet oranı ise %12, İsveç'te ise %16'dır. BM'ye göre fiziksel şiddete uğrayan kadınların üçte ikisi ekonomik şiddete de uğramaktadır.⁸⁶

Tespit edilip kayıtlara geçen verilere göre, Amerika'da 90 saniyede bir kadının tecavüze uğradığı görülmüştür, Irak'ta 2003 yılında 400 kadının tecavüze maruz kaldığı tespit edilmiştir. Afrika ülkelerinde kadınlara uygulanan sünnet ise kadına yönelik ciddi bir eziyettir.⁸⁷

Kadınlar tarih boyunca birçok alanda ezilmiş, sömürülmüş, ayrımcılığa uğramış temel hak ve özgürlüklerden mahrum bırakılmıştır. Kadınlar yaşadıkları olumsuzluklara karşı zaman zaman hak arama mücadelesine girmişlerdir. Kadınların mutlak erkek egemenliğine karşı ilk resmi karşı çıkışı 1642 yılında kraliyetin ve kilisenin baskına karşı olmuştur.⁸⁸ Bu tarihten itibaren kadınlar dini yorumlara, eğitim hakkından mahrum olmalarına, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine karşı birçok alanda itirazlarda ve eylemlerde bulunmuşlardır. Avrupa da aydınlanma dönemi ile birlikte kadınların uğradıkları haksızlıklara daha fazla ses çıkardığı ve hakkını aradığı görülmüştür. Fransız devriminden sonra kadınların haksızlıklara karşı itirazları daha yüksek sesle çıkmış, mücadeleleri daha

⁸⁵ WHO, Violence Info, Intimate Partner Violence, <http://apps.who.int/violence-info/intimate-partner-violence/> (Erişim Tarihi: 22.08.2018).

⁸⁶ Vildan Ulaş, *Ambargonun İflası*, Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı I.Cilt, Ankara 2012, ss. 376-380.

⁸⁷ Şenol Dolunay ve Sıtkı Yıldız, "Şiddet Sarmalındaki Hükümlü Kadınların Demografik Özellikleri: Sincan ve Delice Cezaevleri Örnekleri", Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı II.Cilt, Ankara 2012, ss. 531-532.

⁸⁸ Hasan Coşar, *Tarihte ve Günümüzde Kadın*, Sınırsız Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2013, s. 59.

görünür hale gelmiştir. Fakat kadınların yaşadıkları aile içi şiddet olayına karşı bir direniş, mücadele yaşanmamış yaşanmış olsa dahi tarihi kayıtlara geçecek çapta olmamıştır.

Kadına yönelik aile içi şiddetin gündeme gelmesi sanayi devrimi ile birlikte kadınların iş gücüne katılmaları ile olmuştur. Aile içi şiddete farkındalık kazandırmak ve şiddeti önlemek için yapılan çalışmalar 20.yy'a tekabül etmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının(feminist grupların) uğraşları sayesinde kadına yönelik cinsiyet ayrımcılığı ve aile içi şiddet gündeme gelmiştir. Uluslararası alanda yapılan ilk çalışma BM Ekonomik ve Sosyal Konsey 'in işlevi olarak 21 Haziran 1946 yılında kurulan Kadının Statüsü Komisyonu'dur. KSK'nın görevi Ekonomik ve Sosyal Konsey'e; siyasi, ekonomik, sosyal ve eğitime ilişkin alanlarda kadın haklarının geliştirilmesine yönelik ve kadın hakları alanında acil çözüm gerektiren sorunlar hakkında tavsiyelerde bulunmak ve bu konulara ilişkin rapor hazırlamaktır. KSK'nın ardından kadın hakları açısından BM'nin yaptığı en önemli çalışma 1982 yılında kurulan Kadına Karşı Yapılan Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi (CEDAW)'in kurulmasıdır. BM'nin çalışmalarının akabinde Avrupa Konsey'i 1988 yılında Kadın Erkek Eşitliği Yönetim Komitesi'ni kurmuştur. Bunların dışında Avrupa Birliği ve İslam Konferansı Örgütü kadın hakları için çalışmalar yapmaktadır.⁸⁹

CEDAW, aile içi kadına yönelik şiddetle mücadelede olumlu sonuçların alınmasını sağlamıştır ama CEDAW'ı imzalayan her ülkede olumlu sonuçlar alınamamıştır. Birçok ülke kendi gelenek ve dini bağlılıklarını göz önünde bulundurarak çekinceler ortaya koymuştur. Müslüman ülkelerin bazıları; namus cinayetleri, aile içi şiddet ve kız çocuklarının sünneti gibi yasal dayanağı olan konularda herhangi bir değişikliğe gitmemiştir.⁹⁰

2.7. Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet

Türkiye, aile içi kadına yönelik şiddetin son zamanlarda ciddi şekilde arttığı bir ülkedir.. Türkiye'de şiddetin en ilkel ve korkunç şekli gün geçtikçe toplumdaki genel şiddet eğilimlerindeki artışı paralel olarak kadınlara daha çok uygulanır hale gelmiştir.

⁸⁹ KSGM, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/ulusarasi-belgeler-kuruluslar> (Erişim Tarihi: 05.06.2018).

⁹⁰ İsmail Yalçın, "Kadına Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesinin (CEDAW) Müslüman Ülke Kanunlarına Etkileri", *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, C 6, S 2, Eylül 2017, s. 994.

Yıldan yıla artmakta olan kadın cinayetleri Türkiye'nin aile içi kadına yönelik şiddetin boyutlarını göstermektedir.⁹¹

Türk toplumunda kadın, ordulara komutanlık yapan, mülkiyeti olan, kutsal olarak görülen, ata binen, devlet yöneten, kadın olmaktan utanmayan, konuşmaktan çekinmeyen insan olma anlamında erkeklerle eşit olan cinstir.⁹² Türk destanlarında kadının erkek ile olan eşit statüsüne, kadının ne kadar değerli olduğuna, toplumsal açıdan taşıdığı öneme, şiddet uygulanması bir yana özenle davranılan değerli bir varlık olduğuna dikkat çekilir.⁹³ Türklerin İslamiyet ile tanıştıkları ilk zamanlarda kadınlar değerli konumlarını devam ettirmişlerdir. Abbasi ve Selçuklu devletlerinde kadınlar yönetimde söz sahibidir ve erkeklerle hemen hemen eşit haklara sahiptirler.⁹⁴

Kadınların Türk toplumundaki konumu aslen Farslı olan Nizamü'l-mülk'ün Büyük Selçuklu Devletinde etkili bir konumda bulunmasıyla değişmeye başladı. Nizamü'l-mülk'ün ünlü eseri *Siyasetname*'de yer verdiği kadınları toplumdan ve yönetimden soyutlayacak hikayeler ve kadınları aşağılayan sözde hadisler ile kadının toplumdaki yeri değişmeye başlamıştır.⁹⁵

Osmanlı toplumunda kadın aile içindeki konumu korumuş fakat toplumdaki statüsü özellikle kuruluş döneminden sonra hızla değişmiştir.⁹⁶ Osmanlı döneminde kadınların yaşadıkları hayat özellikle saraydaki harem hayatı ile ilgili farklı kaynaklar mevcuttur. Osmanlı döneminde kadının konumu giderek pasifleşmiş kadın Eski Türk Devletlerindeki konumunu kaybetmiş, siyaset, eğitim, sanat ve kültür dünyasından zamanla dışlanmaya başlamıştır fakat kadına yönelik şiddete karşın yaptırımların olduğu tarihi belgelerde yer almaktadır. Bursa'da bir kadına tecavüz eden kişiye 17 Eylül 1567 tarihli karar ile idam

⁹¹ Serpil Aytaç vd., a.g.e.

⁹² Necati Gültepe, *Türk Kadın Tarihine Giriş*, Özener Matbaası, İstanbul 2008, ss. 71-95.

⁹³ Necati Gültepe, a.g.e., ss. 125-162.

⁹⁴ Ahmet Gündüz, "Tarihî Süreç İçerisinde Türk Toplumunda ve Devletlerinde Kadının Yeri ve Önemi", *International Journal of Social Science*, Vol. 5, S. 5, October 2001, p. 139-142.

⁹⁵ Nizamü'l-Mülk, *Siyasetname*, (Çev. Mehmet Taha Ayar), İş Bankası Yayınları, 13. Basım, İstanbul 2018, ss. 255-268.

Bknz. Nizamü'l-mülk *Siyasetname* eseri 259. Sayfada kadınların devlet işlerinden uzaklaştırılması için anlattığı hikayenin sonunda şu cümlelere yer vermiştir: "Bu iki tayfada ne akıl ne fikir bulunduğu için söz de dinlemez olurlar. İşte bunlardan ötürü hükümdarlık meseleleri kadın ve çocuklara kaldığı gün bil ki o hanedanın sonu yakındır ve böylesi saltanatta istikrar olmaz." Sonrasında yer verdiği sözde hadis ve Nizamü'l-mülk'ün kadınlar ile ilgili yorumu ise şöyledir: "Peygamber aleyhisselam şöyle buyurur: 'İşlerinizde kadınlarla istişare ediniz; doğru yapmak için onlar için nasıl yapılması gerektiğini söylüyorlarsa tam tersini yapınız.' Eğer kadınların akli tam olaydı peygamber aleyhisselam onların dediklerinin aksi istikamette hareket ediniz buyurmazlardı."

⁹⁶ Ahmet Gündüz, a.g.e., ss. 142-143.

cezası verilmiştir.⁹⁷ Şerife isimindeki bir kadının kocası tarafından eziyet görmesi tespit edilince 23 Kasım 1859 tarihinde kadın kocasının zulmünden devlet eliyle korunmuştur.⁹⁸

Osmanlı Devleti'nin gerileme dönemlerinde birçok konuda ıslahat yapılmıştır. Kadınlara verilen eğitim, miras gibi haklar resmi metinlerde de yer almıştır.⁹⁹ Kadına yönelik aile içi şiddet Osmanlı ve Cumhuriyet Döneminde yapılan sosyal ve hukuki yenilik ve uygulamalarda gündeme gelmemiştir.¹⁰⁰

Türkiye'de kadına yönelik şiddet 1980 yıllarında feminist grupların çabalarıyla dile gelmeye başlamıştır. 1984 yılından itibaren çok sayıda feminist yayın basılmıştır.¹⁰¹ 1980 yıllarından önce de pek çok eserde aile içi şiddete doğrudan ya da dolaylı olarak yer verilmiştir. Aile içi kadına yönelik şiddet ile ilgili olan yayınlar 1960 yılından sonra artmaya başlamıştır.¹⁰²

Türkiye, Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Bildirgesi'ni 1985 yılında imzalamıştır. 1988 yılında çıkarılan "Ailenin Korunmasına Dair Kanun", 2001 yılında yürürlüğe giren Medeni Kanun, 5237 Sayılı Kanun aile içi şiddeti önlemeye yönelik önemli hukuksal gelişmelerdir. 8 Mart 2012 tarihinde kabul edilen ve 20 Mart 2012 tarihinde yürürlüğe giren, beş bölüm yirmi beş madde ve bir geçici maddeden oluşan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun aile içi kadına yönelik şiddet ile mücadele önemli bir hukuksal düzenlemedir.¹⁰³

Türkiye'de son yirmi yıldır kadına yönelik şiddet ile ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün en son yaptığı Aile İçi Şiddet Araştırması'nın sonuçları kadına yönelik aile içi şiddetin sayısal verilerini ortaya koymaktadır. 2014 yılında yapılan araştırmaya göre her 10 kadından yaklaşık 4'ü eşi veya birlikte olduğu erkeklerin fiziksel şiddetine maruz kalmıştır. Kadınların %19'u normal derecede fiziksel şiddete, %16'sı ağır derecede şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Ağır

⁹⁷ DAGM, *Arşiv Belgelerine Göre Osmanlı'da Kadın*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, İstanbul 2015, ss. 219.

⁹⁸ DAGM, a.g.e., ss. 237.

⁹⁹ Bekir Bakan, *Türkiye'deki Kadın Hak İhlalleri*, Cinius Yayınları, Birinci Baskı, İstanbul 2012, ss. 146-147.

¹⁰⁰ Belma Tokuroğlu, *Özgürleşemeyen Kadın*, Odak Yayınevi, Ankara 2004, ss. 88-111.

¹⁰¹ Aysan Şenkul, "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Uygulanan Sosyal Politikalar", Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı, Sosyal Politika Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Yalova 2014, s.37

¹⁰² TC Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, *Aile İçi Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları*, Ankara 1995, ss. 224-228.

¹⁰³ Emel Baydur ve Burcu Ertem, "Kadına Yönelik Ev İçi Şiddetin Hukuki Boyutları", *TBMM Dergisi*, S: 65, 2006, ss. 89-117, "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Yasal Düzenlemeler", https://vatandas.jandarma.gov.tr/KYSOP/uzaktan_egitim/Documents/3%20YD.pdf (Erişim Tarihi: 10.06.2018).

şiddetin görüldüğü bölgelerin Orta Anadolu (%23) ile Batı Anadolu (%21) bölgeleri olduğu görülmüştür. Türkiye genelinde evlenmiş kadınların %38'nin yaşamlarının herhangi bir döneminde fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kaldığı görülmüştür. Türkiye'de en çok cinsel şiddetin görüldüğü bölge %16 ile Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'dir. Cinsel şiddet içeren davranışlar arasında “kadının istemediği halde korktuğu için cinsel ilişkiye girmesi” en sık ifade edilen cinsel şiddet davranışıdır. 15-24 yaş aralığındaki kadınların fiziksel ve cinsel şiddete uğrama oranı 45-59 yaş aralığındaki kadınların üç katıdır. Boşanmış ya da ayrı yaşayan kadınların %75'i fiziksel ve cinsel şiddet yaşamaktadır.¹⁰⁴

Türkiye genelinde kadınların %44'ü yaşamının her hangi bir döneminde, %26'sı ise son 12 ayda psikolojik şiddete maruz kalmıştır. Yaşamının herhangi bir döneminde ekonomik şiddet gören kadınlar örneklemin %30'unu oluşturur. Son 12 ayda ekonomik şiddete maruz kalanların oranı ise %15'tir. En sık yaşanan ekonomik şiddet davranışları evin harcamaları için kadına para verilmemesi %9 ve evlenmiş kadınların gelirin el konmasıdır. Araştırmaya göre hane halkının ekonomik imkanların iyileşmesi şiddeti azaltan bir faktör değildir.¹⁰⁵

Türkiye Cumhuriyeti'nde aile içi şiddete maruz kalan bir kadının başvuru yapacağı birçok kurum vardır. Bunlar il sosyal hizmetleri müdürlükleri, polis merkezleri, jandarma karakollukları, cumhuriyet savcılığı, sağlık kuruluşları, belediyelerin kadın dayanışma merkezleri, adli yardım kurulları ve kadın sivil toplum kuruluşları vb.dir. Bir çok ilde faaliyet gösteren ve ülkenin bütün illerinde açılması planlanan şiddeti önleme ve izleme merkezleri şiddet mağduru kadınlara haftada 7 gün 24 saat hizmet vermektedir.¹⁰⁶

Türkiye'de kadınların daha iyi şartlarda yaşamaları için birçok çalışma yapılmıştır ve yapılmaktadır.¹⁰⁷ Yapılan çalışmaların çokluğuna nazaran alınan olumlu sonuçların hali hazırda yeterli olmadığı görülmektedir.

¹⁰⁴ ASPB, *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*, TC. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara 2014.

¹⁰⁵ ASPB, *a.g.e.*

¹⁰⁶ N. Tomris Yalçınkaya, *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Çalışmaları*, http://www1.mmo.org.tr/resimler/dosya_ekler/b58f584893db69d_ek.pdf (Erişim Tarihi: 01.05.2018).

¹⁰⁷ Hamza Ateş ve Öznur Yavuz, “Adalet ve Kalkınma Partisi Döneminde Kadınlara Ait Dönüşümlerin Değerlendirilmesi”, *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, Özel Sayı 2017.

2.8. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Sonuçları

Aile; toplumların ve medeniyetlerin devam etmesini sağlayan, birçok geleneği, davranışı ve rol kalıplarını geleceğe taşıyacak olan, tarihte ve günümüzde bütün devletlerin en çok önem verdiği kurumdur. Ailenin işlevi düşünüldüğünde, aile içi kadına yönelik şiddet üzerinde önemle durulması gereken bir konudur.

Şiddetin kadın sağlığı üzerinde ciddi bir olumsuz etkisi vardır. Yapılan araştırmalarda şiddet gören kadınların sağlık kuruluşlarına başvurusu iki kat fazladır.¹⁰⁸ Şiddetin fiziksel açıdan görünür olan sonucu kadının bedeninde meydana gelen yaralanma, morluk, kemik kırıkları, yanık, kesik vb.'dir. Alınan darbe sonucunda yaşanan hastalıklar, üreme bölgesinde meydana gelen rahatsızlıklar, erken doğum şiddetin fiziksel sonuçlarındandır. Şiddetin ölümcül sonuçları arasında kadın cinayetleri, intiharlar, düşük ya da erken doğum nedeniyle yaşanan bebek ölümleridir. Psikolojik şiddete maruz kalan kadınlar fizyolojik açıdan da zarar görür. İnsan bedeni, ruhsal durumdan tahmin edilenden daha fazla etkilenir.¹⁰⁹ Günümüzde yapılan birçok araştırma psikolojik sorunların yol açtığı fiziksel rahatsızlıkları ortaya koymuştur.¹¹⁰

Fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet türlerinden herhangi birine maruz kalan kadın psikolojik açıdan birçok sorun yaşar. Şiddetin psikolojik sonuçları arasında; stres, yeme bozukluklar, obsesif kompulsif rahatsızlıklar, uyku düzensizliği, kaygı bozukluğu ve daha bir çok psikolojik rahatsızlık yer alır.¹¹¹ Yapılan araştırmalarda şiddet gören kadınların öz saygılarının düşük olduğu tespit edilmiştir.¹¹² Şiddete uğrayan kadınlarda depresyon, strese bağlı sendromlar, intihara başvurma, kimyasal bağımlılık ve madde bağımlılığı diğer kadınlara göre altı kat daha fazladır.¹¹³ Şiddetin, şiddet uygulayan kişi açısından da olumsuz sonuçları vardır. Şiddet uygulayan kişinin ruh sağlığı yerinde değildir ve şiddet uyguladıkça daha sağlıksız bir ruh haline sahip olur.¹¹⁴

¹⁰⁸ Nüket Subaşı ve Ayşe Akın, Kadına Yönelik Şiddet Nedenleri ve Sonuçları, http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/kadina_yon_siddet.pdf (Erişim Tarihi: 17.08.2018).

¹⁰⁹ Carl Gustav, Jung, *Psikoterapi Pratiği*, (Çev. Sami Türk), Kaknüs Yayınları, 1. Basım, İstanbul 2015, ss. 89-96.

¹¹⁰ Rıza Gökler ve İbrahim Işıtan, "Modern Çağın Hastalığı; Stres ve Etkileri", *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, C 1, S 3, 2012

¹¹¹ Tarık Solmuş, *Kadınlar/Erkekler Farklılıklar/İlişkiler*, Doruk Yayınları 2014, ss. 133-145.

¹¹² Ayten Z. Page ve Merve İnce, *Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme*, Türk Psikoloji Yazıları, C. 22, S. 11, Aralık 2008 s. 87.

¹¹³ I.O. Fawole, *Economic Violence to Women and Girls, Trauma, Violence, & Abuse*, V.2, N.1, 2008, pp. 6-7.

¹¹⁴ O. Aslıhan İblioğlu, *Aile İçi Şiddet, Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, C. 4, S. 2, 2012, ss. 212-214.

Kadına yönelik şiddetin ekonomik sonucu kadının fakirleşmesidir. Kadın, yaşadığı ekonomik şiddet sonucunda ihtiyaçlarını karşılayamaz ve yoksul bırakılmış olur. Ekonomik şiddet sonucu yoksullaşan kadın bedeni ile para kazanma yolunu tercih edebilir ya da eşi tarafından beden işçiliğine zorlanabilir. Böyle bir durumda kadının yaşadığı cinsel şiddet ekonomik şiddetin bir sonucudur.¹¹⁵ Ekonomik şiddet ile yoksulluk döngüsel şekilde gerçekleşir.¹¹⁶ Ekonomik şiddet yoksulluğu, yoksulluk ekonomik şiddeti getirir. Fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddetin de ekonomik sonuçları vardır. Şiddete uğrayan kadın çalışıyor ise maruz kaldığı şiddet sonucunda yaşadığı fiziksel ve psikolojik sorunlar çalışmasını engeller. İş gücünü azaltır.

Kadına yönelik şiddetin sosyolojik açıdan birçok olumsuz sonucu vardır. Özel alanda yaşanan şiddet bütün toplumu etkileyerek genel hale gelir.¹¹⁷ İnsanın hayata dair ilk öğretilere sahip olduğu yer olan ailede şiddetin yaşanıyor olması şiddeti kontrol edilemez bir duruma getirir. Aile içi kadına yönelik şiddete şahit olan erkek çocuk bir kadına şiddet uygulamanın normal olduğunu düşünür ve kadına şiddet uygulamaktan çekinmez. Şiddete şahit olan kız çocuğu kendisine şiddet uygulandığında ciddi tepkiler göstermeyebilir, şiddeti hak etmediğini ve hukuki yollara başvurmayı düşünmeyebilir, şiddeti meşrulaştırır.¹¹⁸

Kadına yönelik ekonomik şiddet toplumun gelir seviyesini azaltır, istihdamı engeller. Ekonomik şiddet sonucunda kadınların bedenleri ile para kazanma yoluna gitmesi toplumun ahlaki durumuna zarar verir, cinsel yolla bulaşan hastalıkların yaygınlaşmasına neden olur. Şiddete uğrayan kadınlar yaşadığı sorunlar ile baş etmeye çalışırken çocukları ihmal eder ve çocuklarına şiddet uygulayabilir.¹¹⁹ Kadına yönelik aile içi şiddetin yaygın olduğu bir toplumda kadınlar sokakta, iş yerinde, toplu taşıma araçlarında, sağlık kuruluşlarında şiddete maruz kalırlar.¹²⁰

¹¹⁵ I.O. Fawole, a.g.e., s. 6-7.

¹¹⁶ Funda Rana Adaçay ve Gül Güney, *Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet*, Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu 27-28 Nisan 2012, Ankara, s. 325.

¹¹⁷ Gülbahtiyar Demirel ve Gülizar Buko, *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Algısı*, "Türk Dünyasında Kadın Algısı", I.Cilt, Ulusan Şayan ve Shrubu Kayhan (Ed.), Manisa Celal Bayar Üniversitesi Yayınları, Manisa 2016, ss. 440-442.

¹¹⁸ Emine Öztürk, *Sosyo Tarihsel Perspektif Süreci İçinde Aşk Sosyolojisi*, Cinius Yayınları, 1. Baskı İstanbul 2013, s. 47.

¹¹⁹ S. Türkleş, vd., "Kadınlarda Ruh Sağlığını ve Aile İşlevlerini Etkileyen Etmenler", *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, C. 16, S. 3, 2013, ss. 154-161.

¹²⁰ Semra Karaca, vd., *Gazetelerde Bulunan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin İncelenmesi*, G.O.P. Taksim E.A.H. Jaren, C.3, S.3, 2017, ss. 137-144.

Kadına yönelik aile içi şiddetin yaşandığı bir toplumda şiddeti önlemeye yönelik alınan önlemlerin hal-i hazırda şiddeti önlemede yeterli olmadığı görülmektedir. Kadın kendisine yapılan her türlü şiddetin, şiddet olduğunu kavrayıp, bunlara karşı kendini savunması gerektiğini düşünmediği sürece, benzer durumlara maruz kalmaya devam edecektir. Özetle kadına yönelik şiddetin tüm insanlığı tehdit eden sonucu; bütün şiddet türlerinin yaşanmasına neden olmasıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DİN, DİNDARLIK VE DİNİ BAŞAÇIKMA KAVRAMLARI; DİN, DİNDARLIK VE KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR

3.1. Din Nedir?

Din kavramı; “Tanrı”, “inanç” ve “varlık” kavramlarıyla ilişkili olduğundan ilk çağlardan itibaren insanlar tarafından üzerinde düşünülmüş, tartışılmış ve dinin çeşitli yönleri öne çıkarılarak din hakkında değişik tanımlamalar ve değerlendirmeler yapılmıştır. Dinin; sosyolojik, psikolojik, felsefi ve teolojik bakış açılarıyla yapılan pek çok tanımı mevcuttur.

Dinin ne anlama geldiğini açıklamak istediğimizde İngilizce ve Arapça dillerindeki din kelimesinin taşıdığı anlamları belirtmek gerekir. Etimolojik olarak din kelimesine baktığımızda Arapça kökenli olan kelimenin kökü “deyn” dir.¹²¹ Mastar olan veya sıfat olduğu belirtilen deyn kelimesi “sorguya çekmek, hesaba çekmek ve ödüllendirmek” anlamlarına gelir.¹²² Din kelimesinin; “adet, huy, itaat, hükmetme, yol, kanun, hukuk, hüküm, hesap günü” gibi anlamları vardır.¹²³ “Din İngilizcede “religion” kelimesi ile ifade edilir. Kelimenin latince kökeni “religiô”dur. Religiô; “ engelleme ve yasaklama gücüne sahip olan aşkın bir duygu” olarak tanımlanmıştır.¹²⁴ Religion; “kutsal düşünceye dayanan, sembol ve pratiklerden oluşan,¹²⁵ bütünüyle bağlanan, dürtüleri (zarar veren) kısıtlayan ve ibadetler içeren¹²⁶ bir inanç sistemi demektir. Türk Dil Kurumu dini; “Tanrı'ya, doğaüstü güçlere, çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve tapınmayı sistemleştiren toplumsal bir kurum”¹²⁷ olarak tanımlamıştır.

¹²¹ DV. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C.9, İstanbul 1994, s.312.

¹²² Mehmet Kanar, *Arapça Türkçe Sözlük*, Say Yayınları, İstanbul 2009, s. 900.

¹²³ Günay Tümer, “Çeşitli Yönleriyle Din”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 28, Ankara 1987, ss. 213-216.

¹²⁴ Oxford Latin Dictionary, (Ed. P. G. W. Glare), Oxford University Press, New York 2005 s.1605.

¹²⁵ Oxford Dictionary of Sociology, (Ed. John Scott, Gordon Marshall), Oxford University Press, 3. Edition, New York 2005, s.560.

¹²⁶ International Encyclopedia of Psychology, (Ed. Frank N. Magill), Fitzory Dearbon Publishers, V.2, Chicago 1996, s.1430.

¹²⁷ TDK, a.g.e. s. 592.

William James'e göre din, "İnsanların ilahi diye tanıdıkları varlık ile münasebetlerinde duydukları hisler, yaptıkları hareketler ve davranışlardır."¹²⁸ James, dinin pragmatik ve fonksiyonel yönü üzerinde durmuş, dini insanların duygu ve tecrübeleri olarak ifade etmiştir.

Carl Gustav Jung dini; "istence bağlı keyfi hareketlerin bir sonucu olmayan dinamik bir varlığa veya etkiye, dikkatli ve özenli bir şekilde uymak" olarak tanımlar. Jung'a göre din; insanı kavrar ve kontrolü altına alır.¹²⁹ Jung dinin bireysel ve sosyal yönü üzerinde durmuş; dini, kolektif bilinçdışı ve arketip kavramıyla açıklamıştır.

Psikologlar, "din" kavramını açıklarken James ve Jung gibi dinin farklı yönleri üzerinde durmuşlardır. Sigmund Freud dinin kökenin totem ve tabu olduğunu söyleyerek dini bir yanılsama ve nevroz olarak açıklamıştır.¹³⁰ Dine hümanist bakış açısıyla yaklaşan Fromm, dinlerin sevgi ve gelişim potansiyellerini dikkate alarak din kavramını incelemiştir.¹³¹

Maslow; dinleri varlık değerleri, kendini gerçekleştirme, doruk deneyimler açısından değerlendirmiştir. Frankl; dinlerin istemsizce bağlanılan bilinçdışı yönü üzerinde durmuştur.¹³² Ericson; dini psiko-sosyal kuram ile açıklamaya çalışmış ve dini gelişim üzerinde durmuştur.¹³³ Adler; dinlerin insanlar için tasarlanan nihai bir iyilik noktası olduğunu söyler. Allport; James ve Jung gibi dini tecrübe üzerinde durmuş ve bireylerin kişiliğini tamamlaması için dine ihtiyaçları olduğunu söylemiştir. May ise dinin yararlı ve zararlı yönleri üzerinde durur. Din insanın gelişimini destekleyerek yarar sağlarken niteliğine bağlı olarak bireyin gelişimine engel olarak zarar da verebilir.¹³⁴

İslam Âlimleri ve dinler tarihçileri de, dinin farklı yönlerini ön plana çıkararak yüzlerce din tanımı yapmışlardır. Dinler tarihçisi Tümer, İslam alimlerinin yaptığı din tanımlarını da bir araya getirerek dinin tanımı şu şekilde özetlemiştir: "Din, peygamberlerin tebliğlerine dayanan ve Yüce Allah tarafından kurulan, mensuplarını yani

¹²⁸ William James, *Dinsel Deneyimin Çeşitliliği*, (Çev. İsmail Hakkı Yılmaz), Pinhan Yayıncılık, İstanbul, 2017, s.

¹²⁹ Carl Gustav Jung, *Psikoloji ve Din*, (Çev. Raziye Karabey). Okyanus Yayıncılık, 2. Basım, İstanbul 2010, ss. 7-10.

¹³⁰ Sigmund Freud, *Totem ve Tabu*, (Çev. Hasan İhsan). Alter Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2012, ss. 89-139.

¹³¹ Sigmund Freud, *Dinin Kökenleri* (Çev. Ayşen Tekşen Kapkın). Payel Yayınları, İstanbul 2002.

¹³² Ali Ayten, *Psikoloji ve Din Psikologların Din ve Tanrı Görüşleri*, İz Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul 2010.

¹³³ M.D. Karacoşkun, vd. *Din Psikolojisi El Kitabı*, Mustafa Doğan Karacoşkun (Ed.). Grafiker Yayınları, , Ankara 2012, s. 46.

¹³⁴ Asım, Yapıcı, *Ruh Sağlığı Ve Din Psiko-Sosyal Uyum ve Dindarlık*, Karahan Kitapevi, 1. Baskı, Adana 2007, ss. 21-22, 52- 53.

akıl sahibi şuurlu insanları, kendi irade ve arzularıyla hayırlı olan şeylere sevk eden, dünya ve ahirette saadet ve kurtuluşa ulaştıran bir ilahi kanundur."¹³⁵

Ülkemizin ileri gelen din psikologlarından Hayati Hökelekli'ye göre din; bütün zihni faaliyetleri etkisi altına alan, davranış doğrultusunda doğruları ve görevleri belirten, dürtüsel ve memnun edici olan, birey için önemli bir sistemdir.¹³⁶

Yukarıda bahsettiğimiz gibi son derece kompleks ve çok boyutlu bir kavram olan dinin, benzer ve farklı olan birçok tanımı yapılmış fakat hal-i hazırda herkesçe kabul edilen ortak bir tanımı henüz yapılamamıştır. Dinin tanımlarına yer vermiş olmak, dindarlık kavramını açıklamada bize yol gösterici olacaktır.

3.2. Dindarlık Nedir?

Din ve dindarlık kavramları birbiri ile karıştırılan ve çoğu zaman birbirlerinin yerine kullanılan kavramlardır. Din hakkında konuşabilmek için din kavramı kadar dindarlık kavramının da bilinmesi gerekir. Din için yapılan tanımlar dindarlığın çerçevesini belirler. Dindarlık oldukça geniş, çok boyutlu, kompleks ve kapsayıcı bir kavramdır. Dindarlık sabit değildir, pek çok unsurdan etkilenir, zaman içinde dönüşüp, değişebilir.¹³⁷

Dindar kelimesi Arapça “din” kelimesi ile Farsça olan “dâr” kelimesinin birleşmesinden oluşur. Din kelimesinin ne anlama geldiğini yukarıda belirtmiştik. Dâr kelimesi “sahip olmak, tutmak, muhafaza etmek” anlamlarına gelir.¹³⁸ Dindar; “dinin yap veya yapma şeklindeki emir ve yasaklarına sıkı sıkıya bağlı, din işlerinde titiz ve dikkatli olan kişi”¹³⁹ olarak tanımlanmıştır. Dindarlık kelimesinin İngilizcedeki karşılığı “religiosity”dir. Religiosity, “bir kişinin genel olarak dine yönelik tutumu, dini düşünce eylemlerindeki yoğunluk” demektir.¹⁴⁰ Din psikolojisi literatüründe dindarlık; “dini tecrübenin kalitesi ve boyutunu” ifade eder.

Dindarlık; bir dine inanmak, inanç ve pratik uygulamalara dönük bilgilere sahip olmak, bunları içselleştirerek, kişiliğin bir parçası haline getirerek tecrübe etmek, yaşam

¹³⁵ Günay Tümer a.g.e., s. 231.

¹³⁶ Hayati Hökelekli, *Din Psikolojisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1996, s. 71.

¹³⁷ K.Pargament ve B.J.Zinnabajer, *Din ve Maneviyat, Din ve Maneviyat Psikolojisi* Temel Yaklaşımlar ve İlgi ve Alanları, (Der.Raymond F. Paloutzian, Crystal L. Park), İhsan Çapcıoğlu, Ali Ayten, (Ed.).Phonix yayınevi, Ankara 2013,ss. 72-88.

¹³⁸ Ziya Şukûn, *Farsça-Türkçe Lügat*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1967, s. 844.

¹³⁹ Mustafa Nihat Özön, *Osmanlıca-Türkçe Sözlük*, Tan Matbaası, 4. Basım, İstanbul 1965, s. 154.

¹⁴⁰ International Encyclopedia of Psychology, a.g.e. s.1434.

felsefesinin oluşturulmasında dini merkeze oturtmak ve tercihleri bu doğrultuda şekillendirerek oluşan oryantasyon sürecidir.¹⁴¹

Dindarlık, kültürel ve kişisel değişkenlere bağlı olarak benzer ve farklı şekillerde ortaya konur.¹⁴² Dindar insanlar, yaşamlarının merkezine dini koyar ve tüm zamanlarda Allah'ın isteğine uygun şekilde yaşamaya çalışırlar.¹⁴³

Dinin bireysel, toplumsal ve aşkın yönü ele alınarak yapılan çeşitli tanımlar dindarlık için de söz konusudur.¹⁴⁴ Vergote dindarlığı, kişinin Allah'ı iyi bir yaratıcı olarak tanıması ve varoluşun kaynağındaki tek kuvvet olduğunu bilmesi olarak tanımlar.¹⁴⁵ William James'e göre dindarlık; "Tanrı ve din hakkında derin tecrübeler, duygular yaşamaktır."¹⁴⁶

Dindarlık; dini inanç, dini tasavvur, dini düşünce, dini duygu, dini şuur, dini irade ve dini tutum ile ilişkili olan davranışlardır.¹⁴⁷ Dindarlık belli bir dini geleneğin içinde bulunan insanın gözlemlenebilen davranışlarıdır. Dini davranış; "Dini inanç ve düşüncelerle beraber dışa akseden dini belirtiler, fiil ve ibadetler" olarak tanımlanır.¹⁴⁸ Kişi tabii olduğu dini inancından davranış aşamasına geçene kadar bir takım psikolojik aşamalar yaşar. Öncelikle ilgili dini realite kabul ve tasdik edilir. Daha sonra itaat ve teslim gelir. Kişi dine güven, sevgi ve bağlılık duyar, gerekli fedakârlığı yapmak için hazırdır. Bu süreçlerin sonunda dini davranış ortaya çıkar.¹⁴⁹

3.3. Dindarlık Boyutları

Din ve dindarlık kavramlarının karmaşık ve çok yönlü olmasından yola çıkan din bilimi insanları; dindarlığı oluşturan temel unsurları belirlemeye yönelik çalışmalar yapmışlardır.

¹⁴¹ Halil Apaydın, *Din Psikolojisi Terimler Sözlüğü*, Bilimkent Yayınları, İstanbul 2016, s. 68.

¹⁴² Nurten Kımter, Benlik Saygısı ve Dindarlık İlişkisi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Din Psikolojisi Bilim Dalı, Yayınlanmış Doktora Tezi, Bursa 2018, s. 93.

¹⁴³ Kımter, a.g.e. ss 92-94

¹⁴⁴ Ali Ulvi Mehmedoğlu, "Din, Dindarlık, Değerler", *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 173-189.

¹⁴⁵ Antoine Vergote, *Din Psikolojisi Nedir Ne Değildir?*(Çev. Ali Köse), *İlam Araştırma Dergisi*, C 2 S 2, 1997, ss. 165-168.

¹⁴⁶ William James, a.g.e.

¹⁴⁷ Hüseyin Peker, *Din Psikolojisi*, Çamlıca Yayınları, 8. Baskı, İstanbul 2012, ss. 71-157.

¹⁴⁸ Karacoşkun v.d.s. 140.

¹⁴⁹ Ali Mehmedoğlu ve U. İnanç, *Psikolojisine Giriş*, Çamlıca Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2013, ss. 47-55.

1940'lı yıllarda dindarlığın boyutlarıyla ilgili çalışmalar yapılmaya başlanmış, zamanla dindarlığın birçok boyutu ele alınmıştır. 1942 yılında Joachim Wach tarafından dindarlığın üç boyutu üzerinde yapılarak başlayan dindarlık boyutları araştırmaları 1960'lı yıllarda artmaya başlamış, 1980 ve 1990 yılları arasında yoğun şekilde yapılmıştır.¹⁵⁰ Zamanla yapılan çalışmalarda dindarlığın daha çok boyutuna yer verilmiştir. Allport ve Ross dindarlığın iki boyutu üzerinde yoğunlaşırken, King ve Hunt dindarlığın dokuz boyutunu kapsayan bir çalışma yapmıştır.¹⁵¹ Fetzer Enstitüsü dindarlığı oluşturan on iki boyuta yer vermiştir.¹⁵² Ülkemizde de din psikolojisi bilimi dalında, dinin boyutlarına yönelik bir takım çalışmalar yapılmıştır.

Bu kapsamda Glock ve Stark'ın çok boyutlu dindarlık ölçeğinden hareketle İslami Dindarlık Ölçeği'ni geliştiren Uysal, dindarlığın; hayata etki boyutu, inanç boyutu, bilgi boyutu, ibadet boyutu ve ibadetlerin bireysel ve sosyal fonksiyon boyutu olmak üzere beş boyutuna dikkat çekmiştir.¹⁵³

Din psikolojisi çalışmalarında en çok rağbet gören dindarlık boyutu çalışması Aport ve Ross'un iç güdümlü dış güdümlü dindarlık çalışması¹⁵⁴ ile Glock ve Stark'ın yaptığı beş boyutlu dindarlık çalışmasıdır.¹⁵⁵ Glock ve Stark'ın yaptığı Dini Bağlılığın Boyutları ölçeği ile ilgili birçok araştırmacı çalışma yapmıştır. Örneğin; Faulkner ve DeJong, 362 üniversite öğrencisi üzerinde "Dini Bağlılığın Boyutları Ölçeğini" geliştirerek yirmi üç maddeden oluşan beş boyutlu dindarlık ölçeğini uygulamışlardır.¹⁵⁶

Allport ve Ross'un İç Güdümlü ve Dış Güdümlü dindarlık çalışması, kişilerin dindarlıklarını etkileyen ve dini davranışlarını yönlendiren esas kaynağı bulmaya yöneliktir. Dindarlığın bu iki boyutu, İslam literatüründeki tahkîkî iman ve taklîdî iman olarak ifade edilir. Araştırmaya göre dış güdümlü dindarlığa sahip olan bireyler dini;

¹⁵⁰ Ali Ulvi Mehmedoğlu, "Dindarlığın Peşinde: Din Psikolojisinde Araştırma, Ölçme ve Yorumlama Üzerine", *İslami Araştırmalar Dergisi*, C 19, S 3, 2016, ss. 469-471.

¹⁵¹ Morton B. King ve Richard A. Hunt, "Measuring the Religious Variable: Amended Findings", *Journal for the Scientific Study of Religion*, Vol. 8 No.2, 1969

¹⁵² FetzerInstitute, Religious Support. Multidimensional Measurement of Religiousness/Spirituality for Use in Health Research: A Report of the FetzerInstitute/National Institute on Aging Working Group, Kalamazoo1999.

¹⁵³ Veysel Uysal, "İslami Dindarlık Ölçeği Üzerine Bir Pilot Çalışma", *İslami Araştırmalar Dergisi*, C. 8, S. 3-4, 1995.

¹⁵⁴ Gordon W. Allport ve J. Michael Ross, "Personal Religious Orientation and Prejudice", *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 5 No. 4, p. 432-433.

¹⁵⁵ Charles Y. Glock, "Dini Teslimiyetin Tetkiki Üzerine-Dindarlığın Boyutları", *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, C. 1, S. 3, 2001, ss. 4-25.

¹⁵⁶ Joseph E. Faulkner Gordon F. De Jong, Religiosity in 5-D: An Empirical Analysis. Social Forces, Vol. 45 No. 2, 1966, ss. 246-254.

güvenlik, rahatlık, statü, sosyal destek sağlamak vb. için kullandıklarını ortaya koymuştur. Din tek başına değerli değildir, kişinin çıkarlarına hizmet ettiği sürece anlamlıdır. İç güdümlü dindarlığa sahip olanlar için din bir araç değil amaçtır. Birey; şefkat, sevgi, iman, adalet, iyilik gibi dini duyguları içselleştirir. Dini çıkarları için kullanmaz, dini hayatı için gerektiğinde hayatındaki avantajlardan vazgeçebilir, çıkarlarını göz ardı eder.¹⁵⁷ Dış güdümlü dindar dini davranışı karşısında bir kazanç bekler ve bu kazancı maddidir. İç güdümlü dindar için önemli olan manevi kazanç ve ruhunu güzelleştirmektir.

Dindarlık boyutları çalışmaları dini yaşantının farklı tezahürlerini anlama çabasından doğmuştur. Araştırmacılar tüm dinler için ortak olan unsurları belirlemek istemişler ve dindarlık boyutları ile ilgili çalışmalar yapmışlardır. Din Psikolojisi alanında en popüler olan çalışma Glock ve Stark'a aittir. Glock tüm dinlerin ortak beş yönü olduğunu savunmuştur. Hangi dine mensup olursa olsun kişinin dindarlığının beş boyutu vardır.

3.3.1. Dini Tecrübe Boyutu (Experiential Dimension)

Mensup olduğu din fark etmeksizin bütün dindarlar, dini duyguya sahiptir. Dini tecrübe, kutsal-aşkın olan ile ilişkili; korku, ümit, mutluluk, huşu vb. gibi duyguların yaşanmasıdır.

3.3.2. Dinin İnanç Boyutu (Ideological Dimension)

Bütün dinlerin sistemli bir inanç yapısı ve her dinin ortak üç inanç ilkesi vardır. Bu ilkeler ilahi varlık, ilahi varlığın iradesi ve ilahi varlığın iradesinin gerçekleşmesidir.

3.3.3. Dinin İbadet Boyutu (Ritualistic Dimension)

Bütün dinlerin, inançla ilişkili olan ritüelleri vardır. Dua, ayin, oruç vb. gibi

3.3.4. Dinin Bilgi Boyutu (Intellectual Dimension)

Dindar kişi, mensup olduğu dinin kutsal metin ve öğretilerinin bilgisine sahiptir. Dinin bilgi ve inanç boyutu arasında sıkı bir bağlantı vardır.

3.3.5. Dinin Etkileme Boyutu (Consequential Dimension)

Din insanların gündelik ve gelecekteki hayatını etkilemektedir. Bu etki bireysel ve kurumsal, maddi ya da manevi olabilir. Glock bu boyutu diğer dört boyuttan ayrı

¹⁵⁷Gordon W. Allport ve J. Michael Ross, a.g.e.,

değerlendirmiş ve dini etkileme boyutunun diğer dindarlık boyutlarından etkilendiğini söylemiştir¹⁵⁸.

Din ve dindarlık birbirinden oldukça farklı kavramlardır. Araştırmacılar “gerçekte olan din” ile “yaşanılan din” arasındaki farklılığı anlayabilmek için değişik çalışmalar yapmışlar, dindarlığın çeşitli boyutlarını ortaya koymuşlardır. İnsanların davranışlarına etki eden olgular zaman içinde değişmekte olduğundan din ve dindarlığı anlama çabaları devam edecektir.

3.4. Dini Başa Çıkma

İnsanlar yaşadıkları olumsuzluklar, zorluklar, stres ve kötü deneyimlerle mücadele etmek için başa çıkma öz yeterliğine sahiptir. Başa çıkma öz yeterliği, kişilerin sahip olduğu inanç, bilişsel ve duygusal yapı, ruh sağlığı, gibi özelliklerden etkilenir ve bireyin karar verme, motivasyon, hayata uyum sağlama, depresyon ve stresle mücadele gücünü belirler.¹⁵⁹

Bir kişinin bedenine, psikolojisine ve akli süreçlerine zarar veren bir olay/durumla mücadele etmesine başa çıkma denir.¹⁶⁰ Psikoloji literatüründe başa çıkma durumundan kastedilen stresle başa çıkmadır. Stres, insanların yaşadığı bütün sıkıntılar karşısında hissettikleri karmaşık ve insanın bedensel, ruh sağlığına ciddi zararlar veren bir duygudur.

İnsanların; stres ve üzüntü yaratan yaşantı ve duygularına karşı kullandıkları başa çıkma yolları vardır ve araştırmacılar bu konu hakkında çeşitli çalışmalar yapmışlardır. Başa çıkma şekli olarak dinin kullanılmasına “dini başa çıkma” denir. Bireylerin dinden etkilenme durumları birbirinden farklı olduğu gibi dini başa çıkmayı kullanma sıklığı ve kullanma durumu da birbirinden farklıdır.¹⁶¹

İnsanlar yaşadıkları sorunlar karşısında dini, olumlu ya da olumsuz başa çıkma yöntemi olarak kullanabilirler. Yani dini başa çıkma davranışı sonrasında ortaya çıkan

¹⁵⁸ Charles Y.Glock, *Dindarlığın Boyutları Üzerine*, (Çev. M.E.Köktaş), Din Sosyolojisi, Vadi Yayınları İstanbul 1998, ss.252-274.

¹⁵⁹ Orkide Akpınar, “Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınların Aile İçi Şiddetle Başa Çıkma Özyeterliği Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre Yordanması”, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Doktora Tezi, İzmir 2011, ss. 60-65.

¹⁶⁰ Halil Ekşi vd. The Sources of Stress, Coping, and Psychological Well-Being among Turkic and Relative Societies’ Students in Turkey” ,Article in Educational Sciences Theory&Practice, November 2002. ss. 501-502.

¹⁶¹ Kenneth I. Pargement, “Acı ve Tatlı: Dindarlığın Bedelleri ve Faydaları Üzerine Bir Değerlendirme”, (Çev. Ali Ulvi Mehmedoğlu), *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 5, S. 1, Ocak-Haziran 2005, ss. 279-311.

sonuç olumlu ya da olumsuz olabilmektedir.¹⁶² Örneğin kişi; ‘yaşadığım olay karşısında Allah’tan öfkemi gidermesi için yardım diledim’ diyorsa dini, olumlu başa çıkmada, ‘yaşadığım olay karşısında Allah’ın beni yalnız bırakacağından endişelendim’ diyorsa olumsuz başa çıkmada kullanıyor demektir.

Din; insanların yaşadıkları stres ve üzüntü veren olayları değiştiremez ama insanların olayları algılamasını değiştirebilir. Yaşanılan acıya karşı kişinin sabretmesini ve acıyı kabullenmesini sağlamada dini başa çıkma yöntemlerinin etkisi büyüktür.¹⁶³

Birçok psikolog dinin iyileştirici etkisi üzerinde durmuştur. Örneğin Jung’a göre din insanı bilinçdışından korur ve insanı tedavi eder.¹⁶⁴ Morris ve McAdie tarafından dinin iyi oluş üzerindeki etkisini araştıran bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada Müslüman ve Hristiyanların herhangi bir dine mensup olmayan bireylere göre kendilerini daha iyi hissettikleri görülmüştür.¹⁶⁵ Curlin ve arkadaşları iki bin psikiyatr üzerinde yaptıkları araştırmada dinin ruh sağlığı üzerindeki olumlu etkisini ortaya koymuşlardır. American Journal Psychiatry dergisinin Aralık 2007 sayısında yayımlanan çalışmaya katılan psikiyatristlerin %90’ı dinin tedavi edici etkisinin olduğunu ve bunu hastalarını iyileştirmede kullandıklarını söylemişlerdir.¹⁶⁶ Dolayısıyla dinlerin öğretileri ve din müntesipleri için emrettikleri ibadetler sevgi, sabır, şefkat, affedicilik, zorluklarla mücadele temeline dayandığından başa çıkma yolu olarak din, ideal bir seçenektir.¹⁶⁷

Kadına yönelik aile içi şiddetin olumsuz pek çok sonucu vardır. Şiddete maruz kalan kadının yaşadığı korku, endişe, üzüntü, benlik zedelenmesi, stres, utanç duygusu vb. ruh sağlığına zarar verir. Şiddete maruz kalan kadınlarda uyku ve yemek bozukluğu, depresyon, intihar teşebbüsü, travma sonrası stres bozukluğu gibi psikolojik sorunlar görülür. Şiddete maruz kalan kadınların bazılarının çok fazla psikolojik sorunlar

¹⁶² Halil Ekşi, a.g.e. ss. 501-502.

¹⁶³ Nurten Kimter ve Özlem Köftegöl, “Yetişkinlerde Ölüm Kaygısı ve Dindarlık Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 19, S. 36, Aralık 2017, s. 60.

¹⁶⁴ Carl Gustav, Jung, Konferanslar, (Çev. Kamuran Şipal), Bozak Yayınları, İstanbul 1982, ss. 170-180.

¹⁶⁵ Gareth, J. Morris, , Tina, Mcadie, “Are personality, well-being and death anxiety related to religious affiliation?” *Mental Health Religion & Culture*, V.2, 2009, pp. 115-120

¹⁶⁶ Farr A. Curlin ve diğ. “Religion, Spirituality, and Medicine: Psychiatrists’ and Other Physicians’ Differing Observations, Interpretations, and Clinical Approaches”, *American Journal of Psychiatry*, V.164, N. 12, 2007, pp.1825-1831

¹⁶⁷ Nurten Kimter, “Oruç ve Öfke Kontrolü Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma”, *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 5, 2015, s. 9.

yaşamaması onların şiddetle mücadelede başa çıkma yollarını etkili şekilde kullandığını göstermektedir.¹⁶⁸

Ruh sağlığı uzmanları, kadınların şiddetle baş etmede sahip oldukları değerlerin etkili ve önemli olduğunu belirtmişlerdir. Din, insanları etkisi altına alan önemli bir değerdir.¹⁶⁹ Şiddet gören kadınların başa çıkma yöntemlerinde dini başa çıkmayı sıklıkla kullandıkları görülmüştür.¹⁷⁰ Din kadınların şiddet karşısında başvurdıkları önemli bir duygusal destek olmuştur. Şiddete maruz kalan kadınlardan dini başa çıkmayı kullananların dini duyguları sayesinde daha rahat ve güçlü hissettikleri, iyi bir psiko-sosyal yapıya sahip oldukları ve depresyona daha az girdikleri tespit edilmiştir.¹⁷¹

3.5. Din, Dindarlık ve Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda yapılan çalışmalar yurt dışında başlamıştır. Straus ve arkadaşları, 1980 yılında Amerika’da yaptıkları araştırmada şiddet ve dini bağlılık arasındaki ilişkiyi sorgulamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre dini bağlılığı olmayan erkekler ile dini bağlılığı olan erkeklerin eşlerini dövme davranışı arasında bir fark yoktur. Yani kadına şiddet uygulayan erkeğin dini bağlılığı ile şiddet davranışı ilişkili değildir. Eşler arasındaki şiddet açısından dini bağlılık belirleyicidir. Dini bağlılığı olmayan bireyler daha çok aile içi şiddete maruz kalmıştır. Straus ve arkadaşlarının yaptığı araştırmada gelir düzeyi ile aile içi şiddetin ilişkisi ortaya konulmuştur.¹⁷²

Brinkerhoff ve arkadaşlarının 1992 yılında yaptığı araştırmada kiliseye katılımın ve mezhebin eşlerin birbirlerine yönelik şiddet davranışları üzerindeki etkisi ölçülmeye çalışılmıştır. 18 yaş ve üstü örneklem grubunda yapılan araştırmanın sonuçlarına göre kiliseye katılım ile eş şiddeti arasında negatif ilişki olduğu görülmüştür. Eş şiddeti üzerinde

¹⁶⁸ Orkide Akpınar, “Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Aile İçi Şiddetle Başa Çıkma Özyeterliliği” *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* C. 4, S. 39, 2013, ss. 24-36.

¹⁶⁹ Gözde Teker Atas, “Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda psikolojik Dayanıklılık ve Başa Çıkma Yollarına Yönelik Nitel ve Nicel Değerlendirme”, Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi, Kocaeli 2015, s. 70.

¹⁷⁰ Zeynep Çelik ve Gamze Ekici, “Şiddet Gören Kadınlarda Benlik Saygısı, Başa Çıkma Becerileri ve Aktivite Performansı Arasındaki İlişki”, *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, C. 3, S. 3, 2015, s. 104.

¹⁷¹ Semra Erdoğan vd., “Sığınma evinde Yaşayan Bir Grup Kadının Şiddet Deneyimleri ve Baş Etme Yaklaşımları: Niteliksel Bir Çalışma”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, C. 6, S. 1, 2009, s. 823.

¹⁷² Muraj 1. Straus Richard 1 Geies Suzanne K. Stefemtz, *Violence in the American Family Behind Closed Doors*, Transaction Publishers, New York 2007.ss.138-139

dinin etkili olmadığı, eşlerinin birbiriyle kurduğu ilişkinin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹⁷³

Ellison, Bartkovski ve Anderson'un Amerikalı ailelerde yaşanan şiddetle dini faktörlerin ilişkisini araştırdıkları çalışmada mezhepler arasındaki şiddet davranışlarını incelemişlerdir. 1995 yılında 1440 çiftle görüşülerek yapılan araştırmada kiliseye gitme davranışı ile aile içi şiddet arasında ters ilişki olduğu, dini bağlılığın aileyi şiddete karşı koruduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹⁷⁴

Cunradi ve arkadaşları, 2002 yılında yaptıkları araştırmada dinin eş şiddeti üzerindeki etkisini ortaya koymak için; araştırmaya katılanları, aynı dini ve mezhebe bağlı dindar, farklı dini ve mezhebe bağlı dindar, herhangi bir mezhebe ve dine bağlı olamayan ve liberal çiftler olarak gruplandırmışlardır. Araştırma sonuçlarında hiçbir dine ve mezhebe bağlı olmayan çiftlerde aile içi şiddetin görülme sıklığı yüksektir. Dini törenlere düzenli olarak katılan ailelerde aile içi şiddet oranı düşük, aynı dine ya da mezhebe mensup olan çiftlerde ise aile içi şiddet oranı en düşüktür.¹⁷⁵

Lehrer ve arkadaşlarının, 2005 yılında Şili'de üniversite öğrencilerine uygulamaya başladıkları "Survey of Student Well-Being" isimli araştırmada dinin kadına yönelik şiddete makro ve mikro düzeydeki etkisi sorgulanmıştır. Araştırmanın sonucunda dinin iyileştirici etkisi ortaya konulmuş, şiddetin nedeni olarak; gelir ve eğitim düzeyi, çocuklukta şiddete maruz kalma gibi durumların kadına yönelik şiddet ile dinden daha fazla ilişkili olduğu ortaya konulmuştur.¹⁷⁶

Lewitt, Swanger ve Butler tarafından 2008 yılında yapılan araştırmada erkeklik, din ve kadına karşı şiddetin ilişkisi incelenmiştir. Aile içi şiddet faili on iki erkek ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanarak yapılan araştırmada şiddet davranışı ve din

¹⁷³Merlin B. Brinkerhoff, Elaine Grandin, Eugen Lupri Religious involvement and spousal violence: The Canadian case. *Journal for the Scientific Study of Religion*, V.31, N.1, 1992, pp. 15-31.

¹⁷⁴Cristopher G. Ellison, John P. Bartkowski, Kristin L. Anderson, Are There Religious Variations in Domestic Violence?, *Journal of Family Issues*, V 20, N 1, 1999, pp.113-187.

¹⁷⁵Carol B. Cunradi, Raul Caetano, John Schafer, Religious Affiliation, Denominational Homogamy, and Intimate Partner Violence Among U.S. Couples, *Journal for the Scientific Study of Religion*, 2002, V.41, S.1, pp.139-151.

¹⁷⁶Evelyn Lehrer, Vivian Lehrer, Ramona Krauss, Religion and Intimate Partner Violence in Chile: Macro- and Micro-Level Influences, *IZA Discussion Paper*, No. 4067 March 2009, pp.1-31.

arasındaki ilişkiden daha çok yoksulluğun şiddet davranışının esas belirleyicisi olduğu ortaya konulmuştur.¹⁷⁷

Ghafournia, Avustralya ve Batı'da, Müslümanlık ile kadına yönelik aile içi şiddetin kişiselleştirilmesinden yola çıkarak, 2017 yılında Avustralya'da, aile içi şiddete maruz kalmış 14 Müslüman kadın ile nitel bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar 18 yaşından büyük olan, Sidney ya da Newcastle'da yaşayan ve aile içi şiddete maruz kalmış İngilizce konuşabilen Müslüman kadınlardan seçilmiştir. Araştırma sonucunda kadınları, şiddete maruz kaldığında dua ettiği, Kur'an okuduğu yani dini başa çıkmayı kullandığı görülmüştür. Katılımcıların, kadınların yaşadığı aile içi şiddete yönelik herhangi bir önlem almadığı için, yaşadıkları şiddetten sorumlu olarak dini liderleri gördüğü sonucuna ulaşılmıştır. Aile içi şiddet ile İslam dini arasında herhangi bir ilişkinin olmadığı, aile içi şiddetin kaynağının diğer dinlerde olduğu gibi dinin ataerkil kültürel yorumu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹⁷⁸

3.6. Dindarlık ve Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ile İlgili Türkiye'de Yapılan Çalışmalar

Türkiye'de aile içi kadına yönelik şiddet ve din ilişkisini konu edinen ilk çalışma Emine Öztürk tarafından Din Sosyolojisi bilim dalında yapılmıştır. Emine Öztürk Küçükçekmece Belediyesi Kadın Sığınma Evi ve Diyarbakır Kadın Sığınma Evi'nde 61 kadınla gerçekleştirdiği doktora tezi araştırmasında anket ve mülakat yöntemi kullanarak aile içi kadına yönelik şiddet ile dini tutum ve davranışlar arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamıştır.¹⁷⁹ Araştırma sonucuna göre kadınların %97'si Allah'a ve peygambere inandığını, %85,2 oruç tuttuğunu, %45'i namaz kıldığını belirtmiştir. Kadınların eşlerinin dindarlıkları hakkında belirttikleri bilgilere göre şiddet uygulayan eşlerin %73,8'i Allah ve peygamber inancına sahip olduğu, %37'sinin oruç tuttuğu ve %31'i namaz kıldığı sonucu ortaya çıkmıştır. Öztürk kadınların şiddetle baş etmede, erkeklerin ise şiddeti meşru görmede dini kullandıklarını ortaya koymuştur. Araştırmanın amaçlarından biri itaatkârlık ve din ilişkisini ortaya koymaktır. Araştırma sonuçlarına göre

¹⁷⁷ Heidi M. Levitt , Rebecca Todd Swanger, Jenny B. Butler, "Male Perpetrators' Perspectives on Intimate Partner Violence, Religion, and Masculinity", *Sex Roles*, C.3, 2008, ss.435-448.

¹⁷⁸ Nafiseh Ghafournia, Muslim women and domestic violence: Developing a frame work for social work practice, *Journal of Religion & Spirituality in Social Work: Social Thought*, V. 36, N. 1–2, pp. 146–163.

¹⁷⁹ Emine Öztürk, "Türkiye'de Aile İçi Şiddet, Kadın Sığınma Evleri ve Din" Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Din Sosyolojisi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2008.

dindar kadınların daha itaatkâr olduğu, itaatkâr kadınların ise daha hassas ve duygusal olduğudur. Bu açıdan bakıldığında din; şiddet gören kadının ruh sağlığını olumlu etkilerken, dindarlık düzeyi ile paralel olarak artan itaatkârlığa sahip olan kadın; şiddet karşısında zayıf bir ruh hali taşımaktadır¹⁸⁰.

Din Psikolojisi alanında yapılan ilk çalışma Öznur Özdoğan danışmanlığında Melike Nur Kılıç'ın 2009 yılında “Kadına Yönelik Şiddet: Sosyo-Psikolojik Arka Plan, Manevi Boyut ve Hukuki Yaptırımlar” isimli yüksek lisans tezidir. Araştırma şiddete maruz kaldığı bilinen ve Ankara Kadın Sığınma Evi'nde kalan 20 kadınla derinlemesine mülakat yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, katılımcıların bütün şiddet türlerine maruz kaldığı, eğitim düzeylerinin düşük olduğu, çoğunluğunun genç yaşta kaçarak evlendiği ve yaşadığı aile içi sorunlar ve şiddet karşısında ailelerinden destek alamadıkları görülmüştür. Şiddet gören kadınların sorunlarını çözmede manevi, psikolojik ve hukuksal hangi yaklaşımlardan yararlandığını sorgulayan araştırmada; kadınların şiddetle mücadelede dini başa çıkmayı kullandıkları, Kuran okumak gibi dini eylemlerde bulunduklarında yaşadıkları zorluklara tahammül edebildiklerini, hukuksal haklarını aramak yerine geleneksel kadın rolüne göre davrandıkları ve birçoğunun sahip olduğu hakları bilmedikleri görülmüştür.¹⁸¹

Din Psikolojisi alanında yapılan diğer bir çalışma Özdoğan'ın 2010 yılında yaptığı “Kadına Yönelik Şiddete Manevi Psikolojik Yaklaşım” isimli araştırmadır. Özdoğan; derinlemesine mülakat tekniği kullanarak şiddete maruz kalan 22 kadınla yaptığı araştırmada şiddet ile din ilişkisini ortaya koymaya çalışmış, kadınların fiziksel şiddet algısını incelemiştir. Araştırma sonucunda, İslamiyet ile şiddet arasında bir ilişki olmadığını, İslam toplumundaki kadın algısının ön yargı ve cinsiyet kalıplarıyla ilgili olduğu sonucuna ulaşmıştır.¹⁸²

Konu ile ilgili bir diğer çalışma ise Çiğdem Gülmez'in 2014 yılında yaptığı “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Ahlaki Çözülme ve Dindarlık” isimli doktora tezi çalışmasıdır. Evli erkeklerde dindarlık ve ahlaki çözülme ile kadına yönelik aile içi psikolojik ve fiziksel şiddet davranışları arasındaki ilişkiyi sorgulayan araştırma, Elazığ ilinde yaşayan 517 evli

¹⁸⁰ Emine Öztürk, “Türkiye’de Aile, Şiddet ve Kadın Sığınmaevleri”, *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, C. 3, S. 7, 2014, ss. 39-55.

¹⁸¹ Melike Nur Kılıç, “Kadına Yönelik Şiddet: Sosyo-Psikolojik Arka Plan, Manevi Boyut, Hukuki Yaptırımlar”, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Din Psikolojisi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2009.

¹⁸² Öznur Özdoğan, *Kadına Yönelik Şiddete Manevi Psikolojik Yaklaşım, Bilim Ahlak ve Sanat Bağlamında Çağdaş İslam Algıları*, C. 1, Cengiz Batuk ve Hasan Atsız (Ed.), Samsun 2011, ss. 309-322.

erkeğe uygulanan anket yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda 20-34 yaş aralığında olan, düşük gelir ve eğitim seviyesine sahip çocukluğunda şiddete maruz kalanların eşlerine daha çok şiddet uyguladığı ortaya konulmuştur. Ahlaki çözülme ile kadına yönelik psikolojik ve fiziksel şiddet arasında doğru orantı olduğu saptanmıştır. Araştırmada dindarlık düzeyi ile şiddet uygulama arasında ters orantı olduğu görülmüştür. Dindarlık düzeyi arttıkça şiddete başvurma azalmaktadır. Eğitim seviyesi düşük, çocukluğunda aile içi şiddete tanık olan veya şiddete maruz kalan katılımcılar ile dindarlık seviyeleri düşük olan katılımcıların ahlaki çözülme oranlarının yüksek olduğu gözlenmiştir.¹⁸³

¹⁸³Çiğdem Gülmez, “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Ahlaki Çözülme ve Dindarlık”, On Dokuz Mayıs Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Samsun,2014 ss.248-251

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DİN VE KADINA YÖNELİK ŞİDDET: İLAHİ VE BEŞERİ DİNLERDE KADINA YÖNELİK ŞİDDET

4.1. Dinlerin Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşımı

Başta ilahi dinler olmak üzere dünyadaki bütün dinlerin temel ilkeleri; sevgi, barış, vicdan, merhamet ve empatidir. Kadına yönelik şiddet bu ilkelerden uzak ve bu ilkelerle çelişen bir uygulamadır. Günümüzdeki kadına yönelik şiddetin boyutları ve dini değerlere sahip bir görünüm arz eden ailelerde kadına yönelik şiddetin yaşanıyor olması din ve kadına yönelik aile içi şiddetin ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Kadına yönelik aile içi şiddet ile dinin ilişkisi değerlendirilirken dinlerin doğduğu kültürel yapı, dini öğretilerin yer aldığı orijinal kutsal metinler ve dini uygulamaların zaman içinde geçirdiği dönüşümleri dikkate almak gerekmektedir.

Aile kavramı bütün dinler için oldukça önemlidir. Din ve aile birbirine sıkı sıkıya bağlı olan kavramlardır. Din; aile kurumunun korumasını önerirken, aile kurumu da dinin yaşanmasını mümkün kılar. Aile; din tarafından şekillendiği kadar; gelenekler, toplumsal cinsiyet kalıpları, ataerkil toplum yapısı tarafından da şekillendirilir. Dünya üzerindeki bütün toplumlarda din ve gelenek iç içe geçtiğinden dini bir uygulamanın gelenek olarak algılanması ve geleneksel bir uygulamanın ise dini bir emir olarak kabul görmesi çok sık karşılaşılan bir durumdur. Kadına yönelik aile içi şiddet ve din ilişkisi değerlendirilirken bu durumun göz önünde bulundurulması gerekir.

Dünyada var olmuş ve var olmakta olan çok sayıda din vardır. Din bilimcileri dinleri sınıflandırmak için, dinlerin ortak ve farklı yönleri üzerinde durmuşlardır. Araştırmacılar dinleri kendi içinde bir takım sınıflara ayırmışlardır, bunlar; hak ve batıl dinler¹⁸⁴, gerçek dinler, aslı bozulmuş dinler ve batıl dinler¹⁸⁵, ilkel dinler, eski dinler, modern dinler, basit dinler, felsefi dinler, semavi dinler, sami dinler ve uzak doğu dinleri¹⁸⁶, milli dinler ve ilahi dinler¹⁸⁷ olarak sınıflandırmışlardır.

¹⁸⁴ Osman Cilacı, *Günümüz Dünya Dinleri*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2. Baskı, Ankara 1998, s. 56.

¹⁸⁵ Ömer Nasuhi Bilmen, *İslam ve Dünya Dinleri*, Semerkand Yayınları, İstanbul 2008, ss. 22-23.

¹⁸⁶ Hüseyin Tevfikî, *Büyük Dinleri Tanımak*, (Çev. Muhammed Karaduman), el-Mustafa Yayınları, İstanbul 2013, s. 18.

¹⁸⁷ Enver Osman Kaan, *Geçmişten Günümüze Dinler ve Mezhepler*, Rağbet Yayınları, İstanbul 2010, ss. 19.

Biz dinleri; dinlerin kadına yönelik tutumlarını incelerken insanlar tarafından oluşturulan insan ve felsefe kaynaklı beşeri dinler ile tevhid inancına dayalı ilahi dinler olarak iki başlık altında ele alacağız.

4.1.1.Beşeri Dinlerin Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşımı

İnsan ya da insanların duygu, düşünce ve davranışları etrafında şekillenen, çoğunlukla felsefi bir temele dayanan dinlere beşeri din denir. Bütün dinlerin, inanç, davranış ve ahlak esasları vardır. İnanç ve ahlak esasları dinin davranış boyutunu oluşturarak dini bir ritüel ve dine ait bir kültür meydana getirirler.¹⁸⁸Toplumlarda yer alan kadın imgesi, diğer dezavantajlı gruplar için geçerli olan düşünce kalıpları gibi, dini temellere dayanmaktadır. Dinleri tanımak, toplumsal açıdan kadınlara bakış açılarını ve kadının aile ve toplumdaki konumunu anlamak için oldukça önemlidir.

Günümüzde yaşayan çok sayıda beşeri din vardır. Dinlerin sayısı ve dinlere mensup olan kişilerin sayısını belirlemek oldukça zordur.¹⁸⁹ Biz, dünyada en çok müntesibi olan üç beşeri dini ele alacağız.

4.1.1.1. Hinduizm'in Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşımı

M.Ö. 2000'li yıllara kadar tarihi uzanan Hinduizm, dünyada en yaygın olan beşeri dindir.¹⁹⁰ Hindu nüfusu yaklaşık olarak 920 milyondur ve Hinduların 875,2 milyonu Hindistan'da bulunur.¹⁹¹ Aile içi şiddetin oldukça yaygın olduğu ülkede kadınlara yönelik şiddet ve işkence dolu uygulamalar mevcuttur. 18 saatte bir kadın ya da çocuğa tecavüzün yaşandığı Hindistan'da kadınların intihar etme oranı da dünya ortalamasının iki katıdır.¹⁹² Kadınların intihara başvurma sebepleri; görücü usulü evlilik, gençte yaşta anne olmak, aile içi şiddet ve ekonomik bağımlılık olarak tespit edilmiştir.

Hinduizm dininde kadına yapılan kötü muamelenin kutsal bir kılıfı vardır. Kadınları aşağılamak, kötü davranmak ve kadınlara zulmetmek adeta ibadet olarak görülür. Kadınlar çalıştıkları parayı ailedeki erkeğe vermek zorundadır, mülk edinemezler, miras

¹⁸⁸ Mustafa Güven, "Kültürün Bir Unsuru Olarak Din", *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, C.1, S.1, Batman 2012, ss.935-936.

¹⁸⁹ Figen Berktaş ve Emin Atasoy, "Dinler Coğrafyasına küresel Bir Bakış", *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 10, S. 18, Aralık 2007 ss.18-44.

¹⁹⁰ Cemil Kutlutürk, "Hinduizm'de Avatara İnancı", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara 2014, ss. 16-17.

¹⁹¹ Figen Berktaş ve Emin Atasoy, a.g.e., ss. 38-39.

¹⁹² Divya Arya ve Pooja Chhabria, "Dünyadaki Kadın İntiharlarının Yaklaşık %40'ı Neden Hindistan'da görülüyor?", BBC Dış Haber Servisi, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-45521215> (Erişim Tarihi: 22.10.2018).

hakkından yararlanamazlar. Kadının, maddi ve manevi hayatı üzerinde karar verme hakkı yoktur.¹⁹³ Hindular için bir kız çocuğu yedi yaşında evlenebilir ve eşinden kötü muamele gördüğünde, şiddet ve işkenceye maruz kaldığında dahi boşanamaz, boşanma hakkı sadece erkek içindir.

Hinduizm’de kadının konumu anlamak için dini metinlere bakmak gerekir. Kutsal kitabı olmayan, kutsal metinleri bulunan Hinduizm’in Manusmriti’de kadın erkeği memnun etmek için yaratılan, ontolojik olarak kötü olan, kendi başına hiçbir işi yapmaması gereken, Tanrı’ya hizmet eder gibi kocasına hizmet edecek olandır. Kadının insan olduğu dahi ifade edilmemiştir.¹⁹⁴ Hinduizm’in kutsal metni Upanişadlar’da kadının kurtuluşa erebilmesi için dünyaya tekrar erkek olarak gelmesi gerektiği yer alır.¹⁹⁵

Hinduizm’de Drahoma geleneğinden dolayı birçok kadın çeyizi beğenilmediği için aile içi şiddete ve işkenceye maruz kalmaktadır. Çeyiz geleneğinden dolayı aileler kız çocuk sahibi olmak istemez. Bu nedenle aileler gebelikte cinsiyet testlerine başvurur ve kız çocuklarının kürtaj edilme oranı oldukça yüksektir.¹⁹⁶

Hinduizm’de kadına yönelik yüz yıllarca uygulanan bir işkence olarak “Sati” geleneği vardır. Hinduizm’de dul bir kadın olmak utanç verici olduğundan, eşi ölen kadın kendini eşinin cesedi ile yakarak saygınlık sahibi olabilir. Hinduizm’in kutsal metni olan Vedalar, kadınların kocası öldükten sonra kendilerini kocalarına feda etmeleri gerektiğinin yer aldığı ifadeler yer verir.¹⁹⁷ Sati geleneği 1800’lü yılların sonuna kadar devam etmiştir.

Görüldüğü üzere Hinduizm’in kutsal metinlerinden ve dini geleneğinden kaynaklanan kadına yönelik şiddet söz konusudur. Günümüzde kadınların yoksulluk ve sefalet içinde yaşandığı, tecavüz ve işkence ile yüz yüze oldukları Hindistan’da, şiddet araştırmalarının yok denecek kadar az yapıyor olmasından dolayı, kadına yönelik şiddetin gerçek rakamları bilinmemektedir.

¹⁹³ Nazife Gürhan, “Toplumsal Cinsiyet ve Din”, *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, S. 5, Kasım 2010, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/115954> (Erişim Tarihi:20.09.2018).

¹⁹⁴ Emine Ersöz, “Manu Kanunnamesine Göre Hinduizm”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2007, ss. 13-18.

¹⁹⁵ Kemal Çağdaş, “Upanishad’lar”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C.19, S. 3-4. Temmuz- Aralık 1961, s. 155.

¹⁹⁶ Emine Ersöz, a.g.e., ss. 15-16.

¹⁹⁷ Yalçın Kayalı, “Eski Bir Hint Geleneği:Sati”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* C. 53, S. 11, Ankara 2013, ss. 365-374.

4.1.1.2. Budizm'in Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşımı

Budizm günümüzde en yaygın olan ikinci beşeri dindir. Dünyada 360 milyon Budist yaşadığı bilinmektedir. Budist nüfusun en yoğun olduğu yer Japonya'dır. Yaklaşık olarak 100.000 milyon Budist Japonya'da yaşamaktadır. Budizm; Çin ve çevresi, Vietnam, Tayland ve Myanmar'da yaygın olan bir dindir.¹⁹⁸

M.Ö. VI. yüzyılda Hindistan'da ortaya çıkmıştır. Kurucusunun ismi Sidharta Gautama'dır. Daha sonra Buda lakabını almıştır. Buda, Hindu inançlarına göre yetişmiş bir prens iken sonradan Hinduizm'den ayrılmış ve ayrı bir öğreti kurmuştur. Budizm'de kadının konumu Hinduizm'deki kadar kötü değildir ancak Budizm'de erkek ile kadını bir görmez. Budist dini için yüce cinsiyet erkektir. Budizm'in kadına yönelik şiddete dair emir ve yasakları hakkında ulaşabileceğimiz pek bilgi bulunmamakla birlikte kadın erkek eşitsizliğini ortaya koyan anlatılarını incelemek mümkündür. Budizm'de kadının konumunu gösteren durum, kadının cemaate kabulüdür. Buda'nın üvey annesi ve teyzesi olan Mahaprajapati'nin manastıra gelmek istemesine Buda karşı çıkmıştır. Kadınların manastıra gelmesini sonra kabul etmiş fakat kadın manastırın erdemini bozacak bir tehlike olarak görülmüştür.¹⁹⁹

Kadınlar manastıra, sekiz kurala uymak şartıyla kabul edilmişlerdir ve bu sekiz kural erkek keşişlerin üstünlüğünü içerir. Kadın keşiş, ne olursa olsun, erkek keşişlerin üstünlüğünü kabul etmek zorundadır. Erkek keşiş kadın keşişe ders verir, kadın keşişler erkek keşişlere ders veremez. Bir kadın hemcinsinin bir hatasını gizlediğinde keşişlikten çıkarılır, manastırdan uzaklaştırılır.²⁰⁰ Budizm'deki reenkarnasyon inancına göre bir kadının kurtuluşa erebilmesi için tekrar erkek olarak doğması gerekir. Görüldüğü gibi beşeri dinlerden Hinduizm ve Budizm, kadının kurtuluşunun ancak erkek olarak doğması ile mümkün olduğunu belirtmektedir.

Budizm'de şeytan, yılan ve kadın birçok mitolojik anlatımda olduğu gibi birbiri ile ilişkilendirilmiş ve kadının; yılan ile şeytan ile aynı olduğu dillendirilmiştir. Anlatıya göre

¹⁹⁸ Figen Berktaş ve Emin Atasoy, a.g.e., ss. 38-39.

¹⁹⁹ Hacer Tokyürek, "Eski Uygur Budist Metinlerinde Şeytan, Yılan, Kadın İlişkisi", *Türkiyat Mecmuası*, C. 26, S. 1, 2016, ss. 301-310.

²⁰⁰ Emine Zehra Turan, "Budizm'de Manastır Hayatı", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2004, s. 80.

Buda aydınlanma yaşadığı sırada dört şeytan ordusuyla mücadele etmiştir. Buda'nın mücadele ettiği bu şeytan ordularından biri kadınlardan oluşmaktadır.²⁰¹

Japonya'nın milli dini "Şintoizm"dir. Şintoizm'de kadına verilen değer Budizm'e göre daha fazladır. Araştırmacılar Budizm gibi dışarıdan gelen dinler nedeniyle Japonya'da kadının konumunun giderek değiştiğini ve aşağı bir konuma çekildiğini söylemişlerdir.²⁰²

Japonya'da bir kadın bekâr iken babasına, evlendiğinde kocasına itaat etmek zorundadır. Bazı dini doktrinlerde kadın yaşlandıkça değerlenir ve özgürleşirken Japon kadını yaşlandığında daha çok değersizleşerek oğluna da itaat etmesi gerektiği ifade edilmektedir. Japon geleneklerinde kadının değerini erkek belirler. Kadın, bekârken babasına, evliyen kocası ve ailesine ettiği hizmet kadar değerlidir. Japon geleneksel dini, çocuk doğurmayan ve hastalanan kadınlardan boşanmayı tavsiye eder.²⁰³

Günümüz Japonya'sında kadınlar eğitim almışlardır ve ekonomik özgürlüğe sahiptirler. Bununla birlikte Japonya'da yaşanan çağdaşlaşmaya ve gelişmeye paralel bir özgürleşme yaşanmamış olup, Japon kadını dinin ve geleneklerin etkisinden tam olarak sıyrılamamıştır. Japonya'da kadına yönelik aile içi fiziksel şiddet oranı %32, cinsel şiddet oranı ise %18'dir. Japon kadınının; modern hayat ile dini geleneksel hayatın getirdiği roller arasında kalarak yaşadığı sorunları gösteren, kadına yönelik psikolojik şiddet oranı ise %72'dir.²⁰⁴ Neredeyse her toplumda olduğu gibi Japonya'daki kadınlarda tarih boyunca din ve geleneğin yaptırımlarının iç içe geçtiği bir baskı ve alt konumla yüz yüze bırakılmış ve şiddetin birçok çeşidine maruz kalmışlardır.²⁰⁵

Budizm'de, kadın keşişlerin manastıra kabul edilmesi için gerekli olan şartlar kadınların günümüzde eleştirilen bazı durumlarının erkek temelli olduğunu göstermektedir. Bazı toplumlarda kanıksanan "kadın kadının kurdudur" düşüncesi kadınların mecbur bırakıldığı bu tür yaptırımlardan doğmuştur diyebiliriz. Çalışmamızın önceki bölümlerinde kadınların erkek şiddetine karşı örgütsel bir karşı duruşta bulunmadıklarını dile getirmiştik.

²⁰¹ Hacer Tokyürek, a.g.e. s.307.

²⁰² Okan Haluk Akbay, "Japon Mitolojisinde Kadın İmgesi", *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, S. 32, Konya 2014, s. 82.

²⁰³ A.g.e.,ss.79-88.

²⁰⁴ WHO, Violence Info, Studies of Intimate Partner Violence Prevalence, <http://apps.who.int/violence-info/intimate-partner-violence/> Erişim Tarihi: 10.08.2018

²⁰⁵ Okan Haluk Akbay, a.g.e. ss.81-82

Budizm'in, kadın keşişler için şart koştuğu uygulamalar kadınların dayanışmasını ve ortak hareket etmesini engelleyecek niteliktedir.²⁰⁶

4.1.1.3. Konfüçyanizm'in Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşımı

Konfüçyanizm, dünyanın en yaygın üçüncü beşeri dinidir. Dünya nüfustaki payı yaklaşık olarak %6,2'dir. 1912 yılına kadar Çin'in resmi dini olmuştur. Dinin bugün 380 milyon civarında müntesibi vardır. Büyük bir kısmı Çin'de, geri kalanı Japonya, Burma ve Tayland'da yaşamaktadır. Konfüçyanizm, Çin'in büyük bilgin ve filozoflarından olan Konfüçyüs'ün ders, fikir ve öğretilerinden oluşan dini, ahlaki, sosyo-politik içerikli inanç ve uygulamalar bütünüdür.²⁰⁷ Konfüçyüs M.Ö. 479 ile 551 yılları arasında yaşamıştır. Çin uzun yıllar boyunca Konfüçyüs'ün fikirleri etkisi altında kalmıştır. Günümüzde Çin devleti, Konfüçyanizm'in Çin de yeniden canlanmasını desteklemektedir.²⁰⁸

Konfüçyüs yaklaşık olarak 3000 öğrencisi olan saygın bir öğretmendi. Onun kadın ile ilgili doğrudan sözlerinin yer aldığı bir eseri bulunmamaktadır fakat "Konuşmalar" adlı eserinde kadınlar ile ilgili iki ifade söz konusudur. İlk olarak şu ifade yer alır. "Konfüçyüs dedi ki: Sadece kadın ve erdemsiz insanı idare etmek zordur. Yakınlaştıkça nezaketsizleşir, uzaklaştığında da senden şikâyetçi olur, seni suçlar."²⁰⁹ Kadınlarla ilgili ikinci olarak ise şu ifade yer alır. "Shun'un 5 iyi bakanı vardı ve hanedanlık çok iyi yönetiliyordu. Zhou'nun hükümdarı Wu bir gün dedi ki 'benim 10 yetenekli bakanım var.' Bunun üzerine Konfüçyüs dedi ki, 'Yetenekli insanları bulmak zordur. Yao ve Shun döneminden beri, Zhou Hükümdarı Wu'nun zamanı yetenekli insanların en çok olduğu zamandır. Fakat onun bakanlarından biri kadındı, bu yüzden gerçekte o sadece dokuz bakana sahipti...'"²¹⁰

Konfüçyüs'ün erdemsiz insan ile kadını bir tutan ifadeleri kadını aşağılayan bir bakış açısına sahip olduğunu göstermektedir. Kadının bakanlar arasında yok kabul edilmesi, kadının yönetimdeki yerinin kabul edilmeyişinin, hatta kadının birey olarak kabul edilmeyişinin bir göstergesidir.

Konfüçyüs'ün yaşadığı dönemde kadının konumu Japon geleneklerindeki kadının konumuna benzemektedir. Kadın tek başına değerli olmayan, bir erkek ile

²⁰⁶ Emine Zehra Turan, a.g.e.

²⁰⁷ Şinasi Gündüz, *Yaşayan Dünya Dinleri*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2007, s. 383.

²⁰⁸ Yusuf Sayın, "Konfüçyüs'ün Yeniden Keşfi ve Çin'in Dış Politikasında Dönüşüm", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.29, 2013, ss. 223-237.

²⁰⁹ Semine İmge Azertürk ve Tuğçe Akman, "Konfüçyüs'ün Kadın Görüşü Üzerine", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.19, S.1, Haziran 2018, s. 28.

²¹⁰ Lunyu Cai, X., Beijing: Huayu Jiaoxue Chubanshe, 1994 'den aktaran Semine İmge Azertürk, a.g.e., s. 31

ilişkilendirildiğinde anlam kazanan, erdemden uzak, esas vazifesi kocasına itaat ve hizmet olan bir varlıktı. Konfüçyüs döneminde Çin’de var olan “üç yol gösterici ve beş erdem ve “üç itaat dört ahlak” görüşü hakimdi.²¹¹ Yönetici tebaası için, baba oğlu için, koca karısı için yol göstericiydi. Kadın bekar iken babasına, evlendiğinde kocasına, yaşlandığında ise oğluna itaat etmek durumundaydı. Kadın erkeğe ait bir mal gibi görülmekte, kadın bedene indirgenerek, kadının yaşamaktan bile önemli olan görevi erkeğin namusunu korumaktı.²¹² Bir bilge ve öğretmen olarak Konfüçyüs’ün kadınların yaşadığı sorunlara duyarsız kalması, “Konuşmalar” isimli eserinde her hangi bir kadın ya da genel olarak kadın ile ilgili hiçbir konunun yer almaması Konfüçyüs’ün kadınlara önem vermediğini göstermektedir.

Tarih boyunca, Konfüçyanizm gibi birçok beşeri dinin etkisi altında kalan Çin, kadına yönelik işkence dolu bir tarihe sahiptir. Çin’de kadınlara yönelik akıl almaz bir uygulama olan “ayak bağlama geleneği” yaklaşık olarak 1000 yıl boyunca devam etmiştir. Hükümdar LiYu’nun gözde cariyesi ayaklarının küçüklüğüyle ün yapınca, kadınlar için çekiciliğin göstergesi olarak küçük ayağa sahip olmak önem kazanmıştır. Kadınların ayakları 3-4 inç ölçüsünde olması için kız çocuklarının başparmağı hariç bütün ayak parmakları kırılır ve sıkı sıkı bandajlanırdı. Kendi başına ayağa kalkamayan kız çocuğunun yanına bir hizmetçi verilerek hayatına devam etmesi sağlanırdı. Erkekler ayakları küçük olmayan kızlarla evlenmeyi bir utanç olarak kabul ederlerdi.²¹³

Bu uygulama kız çocuklarına küçük yaştan itibaren inanılmaz acı veren, onları ömür boyu bağımlı hale getiren, erkek şiddetine mecbur bırakan, akıl almaz bir kadına yönelik şiddet uygulamasıdır. Ayak parmakları kırılarak bağlanan kız çocukları koşup oynayamamakta; acı dolu, erkeğe adanmış bir hayata küçük yaşta başlamaktadır. Ayakları bağlanan kadınların pelvik bölgesindeki kasları sıkılaştığından erkeklerin cinsel birleşmede daha çok haz alması ayakları bağlama uygulamasının erkeğe cinsel açıdan hizmet eden bir uygulama olduğunu göstermektedir.²¹⁴ Bu akıl almaz fiziksel, psikolojik ve cinsel işkenceye yaklaşık olarak 4,5 milyar kadın maruz kalmıştır. 1911 yılında bu gelenek

²¹¹ Semine İmge Azertürk ve Tuğçe Akman, a.g.e., ss. 29-31.

²¹² A.g.e., ss. 28-29.

²¹³ Sedat Kapanoğlu, “Çin’de Kadın İmgesi”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2006, ss. 54-57.

²¹⁴ A.g.e., s. 54.

yasaklanmış olsa da 1950 yılına kadar kız çocuklarının ayakları bağlandığı bilinmektedir.²¹⁵

Dünyada en çok müntesibi bulunan üç beşeri dini incelediğimizde kadınlara yönelik fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddetin olduğunu görmekteyiz. İnsan ve insanların fikirleri etrafında gelişen beşeri dinlerde kadına yönelik şiddetin olması, beşeri dinlerin kurucularının erkek olduğunu göz önünde bulundurduğumuzda, kaçınılmaz olmaktadır. İlahi dinlere mensup kişilerin kadına uyguladığı şiddeti dine mal eden birçok yorum yapılmaktadır. Beşeri dinlerin hakim olduğu toplumlardaki kadının konumunu bilmek şiddet davranışının temel dinamiğinin din değil insan olduğunu ortaya koymaktadır.

4.1.2. İlahi Dinlerin Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşımı

İnsan, ontolojik olarak aşkın olan bir sisteme ihtiyaç duyan varlıktır. Aşkın varlığın bilme ve aşkın varlığa yakın olma ihtiyacı ilahi dinleri en çok müntesibi olan dinler haline getirmiştir.²¹⁶ İlahi din; aşkın varlık, Allah inancına dayanan, kutsal mesaj etrafında şekil almış, vahiy ve peygamber kavramlarının yer aldığı Yahudilik, Hristiyanlık ve İslamiyet dinine verilen isimdir.²¹⁷

İlahi dinler; vicdanın, sevginin, iyiliğin ve barışın yok olmaya yüz tuttuğu dönemlerde insanlara, doğru yolu göstermek için Allah tarafından gönderilmiştir. Güçlünün, güçsüz olana gücü yettiği kadar her türlü muameleyi yaptığı bu karanlık dönemlerde gelen İlahi dinler adaletli uygulamalara yer vermiştir. Bedensel olarak erkekte daha güçsüz olan kadın tarih boyunca her türlü şiddete ve işkenceye maruz kaldığından ilahi dinler kadına yapılan kötü muameleleri sonlandırmak ve ortadan kaldırmak için çeşitli emir ve yasaklar ortaya koymuşlardır. Dinlerin erken döneminde kadınlar ile ilgili geniş hak ve hürriyetler söz konusu iken; zamanla bedensel gücü olan erkek, dini gücüde eline alarak dini metin ve uygulamaları ataerkil bir sisteme çevirmiştir.

İslamiyet ve kadına yönelik şiddet ayrı bir başlıkta ele alınacağından, bu başlık altında Yahudilik ve Hristiyanlık dini ile kadına yönelik şiddetin ilişkisini inceleyeceğiz.

²¹⁵ A.g.e., ss. 57-58.

²¹⁶ Emre Dorman, "Din Neden Gereklidir? Vahiy ve Peygamberliğin Gerekliliğinin Teolojik, Felsefi, Psikolojik ve Ahlâki Temelleri Üzerine Bir İnceleme", İstanbul Yayınevi, İstanbul, 2015, ss. 9-16.

²¹⁷ Veli Kayhan, "Hak Dinin Tek Oluşu", *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C.11, S.1, Elazığ 2006, ss.92-97.

4.1.2.1. Yahudilik'in Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşımı

Yahudilik, dünyanın en eski ilahi dinidir. Yahudiler, dini tarihlerinin Hz. İbrahim ile başladığını, M.Ö. 1800'lü yıllara uzanan bir tarihe sahip olduklarını kabul ederler.²¹⁸ Günümüzde yaklaşık olarak 15 milyon Yahudi olduğu bilinmektedir. Yahudiliğin dini inanç ve esaslarını anlamak için kutsal kitaplarını incelemek gerekir. Yahudiliğin bilinen kutsal kitabı Tevrat, zaman içinde tahrif olmuş ve günümüze ulaşamamıştır. Günümüzde Yahudilerin Tekvin, Çıkış, Levililer, Sayılar, Tesniye olmak üzere beş kutsal kitabı vardır.²¹⁹ Yahudilikte kadının konumunu saydığımız kutsal kitaplarda yer alan kadın ile ilgili metinleri değerlendirerek açıklamaya çalışacağız.

Yahudilikte kadının konumunu anlamak için Yaratılış bölümünde yer alan ilk kadının yaratılma kıssası önem arz etmektedir. Yaratılış bölümünde Hz. Havva'nın yaratılması şu şekilde anlatılır: “Sonra (Tanrı), ‘Âdem’in yalnız kalması iyi değil’ dedi. Ona uygun bir yardımcı yaratacağım. Rab Tanrı Âdem’e derin bir uyku verdi. Âdem uyurken, Rab Tanrı onun kaburga kemiklerinden birini alıp etle kapadı. Âdem’den aldığı kaburga kemiğinden bir kadın yaratarak onu Âdem’e verdi.”²²⁰ Kadın erkek için erkeğin kemiğinden yaratılmıştır. Bu durumda kadın erkekle eşit olamaz, erkeğe hizmet etmek zorundadır çünkü yaratılış amacı budur. Kaburga kemiğinden kendisi için yaratılan bedene isim veren Adem’dir.²²¹

Yahudi kaynaklarında yılan, kadın ve şeytan ilişkisi görülmektedir. Havva yasak olan meyveyi yemiş ve kocasına da yemesi için vermiştir.²²² Kadın yılanın sözünü dinleyip şeytan ile yaptığı iş birliğinden dolayı cezalandırılmış, kadına ağırlı olan çocuk doğurma işi verilmiştir. Bu olay Tevrat’ta şu şekilde anlatılmaktadır. “Rab Tanrı kadına, ‘çocuk doğururken sana çok acı çektireceğim. Ağrı çekerek doğum yapacaksın. Kocana istek duyacaksın, seni o yönetecek.’ Dedi.”²²³ Günahkâr, suçlu, aldatan ve akli eksik olduğundan dini de eksik olan kadın, yönetilmeye mahkûmdur.

Kadının cinselliği de Yahudilikte aşağılanmıştır. “Ve eğer bir kadının akıntısı olur, ve bedeninde akıntısı kan olursa yedi gün murdarlığında kalacak, ve ona her dokunan akşama kadar murdar olacaktır. Ve murdarlığında üzerinde yattığı her şey murdar olacak;

²¹⁸ Francine Kaufmann ve Josy Eisenbergl, “Yahudi Kaynaklarına Göre Yahudilik” (Çev. Mehmet Aydın), *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C.29,S.1, Ankara 1987,s.268.

²¹⁹ Hikmet Tanyu, (Trhsz)“Yahudiliğin Kutsal Kitapları ve Esasları, İlmi İnceleme ve Tenkidi”, s.100.

²²⁰ Yaratılış 2:18, 20-2

²²¹ Tekvin, 2: 20-22

²²² Yaradılış 3:1-20

²²³ Yaradılış, 3:16

üzerinde oturduğu her şey murdar olacaktır. Ve onun yatağına dokunan her adam esvabını yıkayacak ve suda yıkanacak ve akşama kadar murdar olacaktır. Ve kadının üzerinde oturmakta olduğu herhangi bir şeye dokunan her adam esvabını yıkayacak ve suda yıkanacak ve akşama kadar murdar olacaktır.”²²⁴ Kadının aybaşı halinde murdar olduğu düşüncesi kadını toplumsal hayat ve ibadet hayatından soyutlamıştır. Yahudilikte, kadının şahitliği kabul edilmez. Kadının ibadethaneye gitmesi, eğitim alması uygun bulunmaz.

Yahudi metinlerinde kadınlar ile ilgili geçen anlatılarda kadınlar aşağılayıcı bir konuma sahiptir. Encest ilişkiler yaşayan, fahişelik yapan, yalancı peygamber olan, yoldan çıkaran, sapan ve saptıran bir konuma hapsedilmiştir kadın.²²⁵ Bu anlatılar kadını her açıdan değersizleştirmektedir. Yahudi erkekler kadın olarak yaratılmadıkları için Tanrı’ya her gün şükretmektedir.

Kadının değeri erkek çocuk doğurmasıyla ölçülür. Yahudi geleneğinde erkek çocuğu olmayan kişinin adı ait olduğu kavimden silinir.²²⁶ Bu durum kız çocukların horlanmasına ve değersiz görülmesine neden olurken, erkek çocuk sahibi olmak erkeklerin elde edeceği statü açısından kadınların üzerinde ciddi bir baskı oluşturmuştur.

Kadının boşanma ve miras hakkı yoktur. Erkek dilediğinde “get” isimli bir belge ile kadını boşayabilir. “Bir adam bir kadın alıp onunla evlendiği zaman vaki olacak ki, onda utanılacak bir şey bulduğu için, kadın onun gözünde lütuf bulmazsa, onun için boş kağıdını yazacak ve onun eline verecek ve onu evinden gönderecektir. Ve evinden ayrıldıktan sonra kadın gidip başka bir erkeğin karısı olabilir.”²²⁷ Erkeğin ciddi olmayan sebeplerle kadını boşama hakkı varken kadının erkeği boşama hakkı bulunmamaktadır. Günümüzde Yahudi inancına göre eşlerinden boşanmayı talep edemeyen kadınlar vardır.²²⁸

Yahudilikte kadının cinselliği aşağılandığından cinsel olarak yaşayabileceği şiddetten kadın sorumlu tutulmuştur. Kadın cinsel şiddete maruz kaldığında fiziksel şiddete de uğrar, tecavüze uğrayan kadın karşı koymadığı için erkek ile birlikte cezalandırılır. Yahudi geleneğine göre tecavüze uğrayan kadın karşı koysa bağırır ve kadının sesi

²²⁴ Levililer: 15:19-22

²²⁵ Hakkı Yadsıman, “Yahudi Kutsal Metinlerinde Kadın Karşıtı Söylemler”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 15, İzmir 2002, ss. 100-107.

²²⁶ Sayılar, 27:4

²²⁷ Tesniye, 24/1-2.

²²⁸ Erica Chernofsky, Çökmüş Evliliklere Tutsak Yahudi Kadınlar”, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2014/03/140313_zincirlenmis_kadinlar, (Erişim Tarihi: 17.09.2018).

duyulur. Eğer sesi duyulmadıysa bağırmanın ve tecavüz eyleminden kadın da erkek kadar suçlu olduğundan cezalandırılmayı hak eder.²²⁹

Yahudilikte, kadının konumu ve Yahudilik ile kadına yönelik şiddet ilişkisi oldukça kapsamlı bir konudur. Asli görevi çocuk doğurmak olan kadın Yahudilikte yaratılış itibari ile aşağılanmış, temel haklardan mahrum bırakılmıştır. Ait olduğu erkek ile ilişkili bir değere sahip olan Yahudi kadını her türlü şiddetin hedefi olmaktadır.

4.1.2.2. Hristiyanlık'ın Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşımı

Hristiyanlık dünyada en çok müntesibi olan dindir. Yaklaşık olarak 20 asırlık tarihi olan Hristiyanlığın kutsal kitabı İncil, zaman içinde tahrif olmuş, papazlar birden çok İncil yazmışlardır. Günümüzde papazların ismi ile anılan Matta, Markos, Luka ve Yuhanna olmak üzere Hristiyanlığın dört kutsal kitabı mevcuttur.

Hristiyanlık dini, Yahudi inancına sahip olan Roma toplumuna geldiğinde ilk müntesipleri köleler ve kadınlar olmuşlardır.²³⁰ Hz. Meryem'in yaşadığı mucize ile başlayan Hristiyanlık inancı zamanla ataerkil olan Roma toplumunun ve Yahudi inancının etkisine girmiştir. Bu nedenle Hristiyanlıkta kadının konumu anlamak için iki dönem dikkate alınmalıdır. Bu dönemler; Hz. İsa dönemi ve Hz. İsa sonrası (Pavlus ve diğerleri) dönemdir. Bakire bir kadının hamile kalma mucizesi ile dünyaya gelen peygamber İsa, kadınlara nazik şekilde yaklaşmış, kadınlara vaazda bulunmuş, günahkâr kadınlara dahi değer vermiştir.²³¹ Zina yaparken yakalanan ve mabede getirilen kadın, taşlanarak öldürülmek istendiğinde Hz. İsa; "İçinizden en günahsız olan ilk taşı atsin." demiş ve bu sözün üzerine hiç kimse taş atamamıştır.²³² Bu sözle Hz. İsa kadın ile erkeğin eşit olduğunu ortaya koymuştur.

Hz. İsa döneminden sonra Hristiyanlığı şekillendiren Pavlus'un söz ve uygulamalarında kadın, ikinci bir konuma itilmiştir. Hristiyanlar kadının yaratılış konusunda Eski Ahit'te yer alan Yaratılış bölümüne inanırlar.²³³ Kutsal metinlerde kadının erkek için yaratıldığı ve erkeklerin üstün olduğu yer alır. "Erkek kadın için değil, kadın erkek için yaratıldı. Bu nedenle ve melekler uğruna kadının başı üzerinde erkeğin yetkisi

²²⁹ Fatmagül Bertay, *Tek Tanrılı Dinler Karşısında Kadın*, Metis Yayınları, İstanbul 2016, s.95.

²³⁰ Fatmagül Bertay, a.g.e., s.98,

²³¹ Luka, 10/38-42 7/36-50, Markos, 5/25-34.

²³² Yuhanna, 8/3-11.

²³³ Özlem Topcan, "Yahudilik ve Hristiyanlık Din Geleneklerinde Toplumsal Cinsiyet", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın Çalışmaları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010, s.48.

olmalıdır.”²³⁴ “Her erkeğin başı Mesih, kadının başı erkek, Mesih’in başı da Tanrı’dır.”²³⁵ Görüldüğü gibi kadın hem erkeğin hem de dinin gerisinde bırakılmıştır. Pavlus kadınların Tanrı’ya benzemediği için başlarını örtmeleri gerektiğini söyler. Kadınların dini toplantılarda sessiz olması gerektiğini tekrarlar. “Kutsal Yasa’nın da belirttiği gibi (kadınlar) uysal olsunlar. Öğrenmek istedikleri bir şey varsa, evde kocalarına sorsunlar. Çünkü kadının toplantı sırasında konuşması ayıptır.”²³⁶ Pavlus’un bu sözleri ataerkil olan toplumda benimsenmiş ve kadınlara getirilen kısıtlamalara zamanla yenileri eklenmiştir.

Hristiyanlıkta bekarlık övülür ve müntesipler evliliğe teşvik edilmez, dolayısıyla Hristiyanlıkta evliliğe izin verilen bir anlayış vardır. Evlilik hayatında erkek tek eşlidir, kadının sadakati kadar, erkeğinde evlilik hayatında sadık olması gerekir ve kadını boşamak Yahudilikteki kadar kolay değildir. “Başlangıçta bu böyle değildi. Ben size şunu söyleyeyim, karısını fuhuştan başka bir nedenle boşayıp başkasıyla evlenen, zina etmiş olur. Boşanan kadınla evlenen de zina etmiş olur.”²³⁷ Bu sözler kadının aile içindeki konumunu güvene alırken, Hristiyanlığın geldiği dönemdeki dul ve yabancı kadınlara uygulanan kötü muamelenin de devamını sağlamaktadır.

Aile hayatında kadın, çocuk doğurarak değere sahip olur. Bu durum Pavlus’un Timotheos’a mektubunda şu şekilde belirtilmiştir. “Kadının öğretmesine, erkeğe egemen olmasına izin vermiyorum; sakın olsun. Çünkü önce Adem, sonra Havva yaratıldı; aldatılan da Adem değildi, kadın aldatılıp suç işledi. Ama doğum yapıp kurtulacaktır; yeter ki, sağduyuyla iman, sevgi ve kutsallıkta yaşasın.” Kadının cinsiyetinden dolayı suçlu olarak görülmesi, aklının eksikliğinden aldatılacak konumda olması kadını toplumsal hayattan soyutlanmasını sağlayan, kadının tek işlevinin evlenmek ve çocuk doğurmak olarak görülen bir düşünce kalıbı meydana getirmiştir.²³⁸

Kadının üzerinde kocası söz sahibidir. Kadın kocasının kulu gibi görülmüş ve erkeği Tanrı gibi kabul etmesi istenmiştir. “Ey kadınlar Rab’be bağımlı olduğunuz gibi kocalarınıza bağımlı olun. Çünkü Mesih bedenin kurtarıcısı olarak kilisenin başı olduğu

²³⁴ Korintoslulara I. Mektup, 11/9-10.

²³⁵ Korintoslulara I. Mektup, 11/3

²³⁶ Korintoslulara I. Mektup, 14/35

²³⁷ Matta, 19:9

²³⁸ Timotheos 2/15

gibi, erkek de kadının başıdır. Kilise Mesih'e bağımlı olduğu gibi, kadınlar da her durumda kocalarına bağımlı olsunlar.”²³⁹

Kadınlar için asli gınahtan muaf olmanın, baba ve koca otoritesinden kurtulmanın bir yolu vardır. Bekaretini koruyarak İsa'nın nişanlısı olmak ve kiliseye adanmak. Böyle bir yol kadınlar için oldukça makul bir tercih olmuştur. Kadının Yahudilikteki gibi murdar kabul edilmemesi onu ibadethaneden uzaklaştırmamış ama Pavlus ve sonraki din adamları tarafından kadının din görevi kariyerine çeşitli kısıtlanmalar konulmuştur.²⁴⁰

Görüldüğü üzere Hristiyanlığın başlangıç dönemindeki metinlerde kadını aşağılayan, ikinci duruma iten, değersizleştiren bir metin yer almazken zamanla ataerkil toplum düzeninin kadına bakışı Hristiyanlığın dini metinlerinde de etkili olmuştur. Kadını ibadet, toplumsal ve aile hayatında geri plana iten Pavlus'un fikirleri zamanla daha etkin hale gelmiştir. Kadınlar ile ilgili din adamlarının yaptıkları yorum ve uygulamalar kadınlara her türlü şiddetin meşru görülmesini sağlamış; kadınlara, diri diri yakılma cezası verilecek kadar şiddetin boyutlarını arttırmıştır.²⁴¹

İlahi dinlerde kadının konumunu özetleyecek olursak; Yahudilik ve Hristiyanlık zaman içinde bozulduğundan, ataerkil düzenin hakim olmasından ve dini metinlerin erkek din adamlarının ellerinde şekillendiğinden kadına yönelik her alanda yapılan uygulamalar kadına şiddet haline gelmiştir. Kadına yönelik şiddetten sorumlu olan din değil ataerkil toplum yapısında yetişen, dini otorite olan erkeğin kadına şiddetin meşru görülmesini sağlayan fikir ve uygulamalarıdır.

4.1.2.3. İslamiyet'in Kadına Yönelik Şiddet'e Yaklaşımı

İslamiyet; 610 yılında tüm insanlığa gönderilen, Arap yarımadasında doğan son ilahi dindir. Müntesipleri bakımından dünyada en yaygın olan ikinci din İslamiyet'tir. Geniş bir coğrafyaya hâkim olan İslamiyet hızla yayılmaktadır, Orta doğu kökenli olmasına rağmen dünyanın birçok yerinde İslam Dininin müntesipleri bulunmaktadır.

İslamiyet evrensel olan son ilahi dindir. Hükümlerinin evrensel ve kalıcı olması, İslamiyet ile kadına yönelik şiddet arasındaki ilişkinin ortaya konmasını, kadına şiddetle mücadele konusunda zorunlu hale getirir.

²³⁹ Efesliler, 5:22-25

²⁴⁰ Fatmagül Berktaş, a.g.e., ss.99-100.

²⁴¹ Asım Yapıcı, Toplumsal Cinsiyet Din ve Kadın, Çamlıca Yayınları, İstanbul 2016, s.69.

İslamiyet geldiği dönemde, kadınlara getirdiği haklar açısından devrim niteliği taşır. Cahiliye devrinde kız çocuklarına bir yük, bir utanç vesilesi olarak bakılmış, kadınlar cinsel meta olarak görülmüş, insanlar kız çocuklarını öldürecek kadar canileşmiştir. Peygamberimizin söz ve uygulamaları, Kur'an-ı Kerim'deki ayetler kadınların bir emanet olduğunu, onlara iyi muamele edilmesi gerektiğini, kız çocuklarının da erkek çocukları kadar değerli ve onlar gibi haklara sahip olduğunu insanlara göstermiştir.²⁴² Kur'an-ı Kerim ve Peygamberimizin uygulamalarında kadına verilen değer, o dönemde yaşayan insanlar tarafından kabul edilmesi zor olsa da, Peygamberimiz hayattayken kadın haklarına riayet edilmiş fakat Peygamberimiz vefat ettikten sonra Abdullah bin Ömer'in de "Hz. Peygamber devrinde hakkımızda ayet nazil olur korkusuyla hanımlarımıza elimizi ve dilimizi uzatmaktan sakınırdık. Hz. Peygamber vefat edince dilimizi ve ellerimizi onlara uzatır olduk..."²⁴³ şeklinde ifade ettiği gibi geri dönülen ilk cahiliye âdeti kadın haklarını çiğnemek olmuştur.

Ülkemizde ve İslamiyet'in hâkim olduğu bölgelerde kadına yönelik şiddet vakalarının görülmesi ve ülkemizde kadın cinayetlerinin giderek artıyor oluşu, İslamiyet ile kadına yönelik şiddetin ilişkisinin ele alınmasını, açıklanıp ortaya koyulmasını gerektirmektedir. Türkiye'de aile içi kadına yönelik şiddeti konu edinen araştırmalarda, şiddet faillerinin ve mağdurlarının dini değerlere sahip olması ve dindar bir yaşam sürmesi, İslamiyet ile kadına yönelik aile içi şiddet arasındaki ilişkinin içeriği hakkında soru işaretleri yaratmaktadır.

Yapılan araştırmaların bazılarında dindar insanların eşlerine şiddet uyguladığını, şiddete uğrayan kadınların ise dinin şiddeti meşru gördüğünü ifade ettiklerini ortaya koymuştur. Erkan ve Bozgöz'ün Diyarbakır'da bulunan KA-MER isimli Kadın Sığınma Evine aile içi şiddet nedeniyle başvuru yapan 164 kadın üzerinde yaptığı araştırmaya göre; şiddete uğrayan kadınların %42'si dinin her halükarda kocaya itaat etmesi gerektiğini, %13'ü kocanın belli durumlarda kadını dövmesinin dine uygun olduğunu ifade etmişlerdir.²⁴⁴

Ömek'in, Ankara Kadın Sığınma Evi'nde kalan 16 kadın ile yarı yapılandırılmış görüşme yöntemini kullandığı çalışmasında din ve şiddet arasındaki ilişki sorgulanmıştır.

²⁴² Nahl,16/28-59,Bakara,2/229-231-241,Nisa,4/19,Kütübi Sitte,3306-3310,

²⁴³ Buhârî,Nikah 80.

²⁴⁴ Rüstem Erkan ve Faruk Bozgöz, "Kadına Yönelik Şiddetin Sosyo-Ekonomik, Dinsel ve Kültürel Boyutları, Diyarbakır Örneği",*EKEV Akademi Dergisi*, C. 8, S.182004, ss. 219-242.

Yapılan araştırmada katılımcılardan biri; eşinin hassas bir din anlayışına sahip olduğunu, kendisinin ise dini düşünce ve davranışlara yeteri kadar sahip olmadığı için eşi tarafından yıllarca fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddete maruz kaldığını söylemiştir.²⁴⁵

Dinler, insanın bencil ve kötücül yapısıyla mücadele etmeyi ve insan da var olan diğerkâmlık ve iyimser tarafları, erdemleri ortaya çıkarmayı ve geliştirmeyi, toplumları da bu yönde şekillendirmeyi hedefler. Dinlerin koyduğu barışçıl uygulamalara rağmen kadına yönelik şiddetin yaşanıyor olması; “Din mi insanları şekillendirmektedir yoksa insanlar mı dini yaşantılarını ataerkil düzene göre şekillendirir?” sorusunu ortaya çıkarmaktadır.²⁴⁶

Din ve kadına şiddet ilişkisini İslamiyet’in emir ve yasaklarını dikkate alarak açıklamaya çalışacağımız bu bölümde; Kur’an-ı Kerim’de kadına yönelik şiddet ve Peygamberimizin söz ve uygulamalarında Kadına Yönelik Şiddet olmak üzere iki başlık altında değerlendirmelerde bulunacağız.

4.2.Kur’an-ı Kerim’in Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşımı

Kur’an-ı Kerim, Hz. Muhammed (sav.)’e indirildiği günden itibaren değişikliğe uğramayan, tahrif edilip bozulmayan, din adamları tarafından metin eklemenin ya da metin çıkarmanın yapılmadığı tek ve son ilahi kitaptır. Kur’an-ı Kerim tüm Müslümanlar için bağlayıcı olan temel dini bir metindir. Bu sebeple İslamiyet’in bilgi kaynağı olan Kur’an-ı Kerim’de yer alan ayetler, İslam Dini ve kadına yönelik şiddetin ilişkisini sorgularken temel referans kaynağı olmaktadır.

Kur’an-ı Kerim’de kadının konumuna baktığımızda, kadının çeşitli rollerine göre ilgili ayetler mevcuttur. Kur’an-ı Kerim’de anne olarak, eş olarak, evlat olarak kadının değerli olan konumu ile ilgili çeşitli ayetler vardır. Kadın, metafiziksel âlemde muhatap olarak alınmıştır. Kur’an-ı Kerimde ismi geçen kadınlara bakıldığı zaman, kadının ilahi mesajdaki yeri görülür. Kadın meleklerden müjde alacak kadar değerlidir. Sadece İslamiyet’te değil, Allah; indirdiği diğer dinlerde de kadını değerli kıldığını, Kuran’daki kıssalarda anlatmaktadır.²⁴⁷

İslamiyet’te kadının konumu tartışılırken belli başlı konular karşımıza çıkmaktadır. Kadın ve erkeğin yaratılışı, erkeğin kadından üstün olması, kadınların dövülmesi, şahitlik

²⁴⁵ Hatice Ömek, “Kadına Yönelik Şiddet ve Din ilişkisine Sosyolojik Bir Yaklaşım”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2013, s. 77.

²⁴⁶ Erich Fromm, *Hayatı Sevmek*, (Çev. Ali Köse), Arıtan Yayınevi, İstanbul 2004.

²⁴⁷ Cevali Amudî, *Celâl ve Cemal Aynasında Kadın*, (Çev. Ejder Okumuş), İnsan Yayınları, İstanbul 2005, ss. 105-136.

ve miras konusu, çok eşle evlilik tartışılan konuların arasındadır. Biz kadının dövülmesi ile ilgili olan ayetleri açıklayıp, tartışılan diğer konuları özetleyeceğiz.

Yahudi ve Hıristiyan inancındaki kadının erkeğin kaburga kemiğinden yaratılma hadisesi Kur'an-ı Kerim'de yer almaz. Kadın ve erkek aynı özden yaratılmıştır. "Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da eşini yaratan..."²⁴⁸ ve "Sizi bir tek candan yaratan, ondan da yanında huzur bulsun diye eşini yaratan o'dur..."²⁴⁹ ayetleri kadının erkek için, erkeğin kaburga kemiğinden yaratılmadığını, ontolojik olarak aynı durumda olduklarını ortaya koyar. İslam Dininde kadın asli günahın faili değildir. Şeytan, yılan, kadın metaforu Kur'an-ı Kerim'de yer almaz. Şeytanın yasaklanan meyveyi yemesi için Hz. Adem'e vesvese verdiği, Hz. Adem ile Hz. Havva'nın yasak meyveyi yediği şu şekilde dile getirilmiştir: "Sonra O'na şeytan vesvesede bulundu, dedi ki: "Ey Adem, seni ebediyet ağacına ve fena bulmayacak bir mülke delâlet edeyim mi? Artık ikisi de ondan yediler, hemen ikisi için avret mahalleri açılıverdi. Üzerlerine cennetin yaprağından yapıştırmaya başladılar. Ve Adem Rabbine asi oldu da şaşırıldı kaldı."²⁵⁰

Kur'an-ı Kerim'de erkeğin kadından üstün olduğunu belirten ayetler şu şekildedir. "Allah'ın insanlardan bir kısmını diğerlerine üstün kılması sebebiyle ve mallarından harcama yaptıkları için erkekler kadınların yöneticisi ve koruyucusudur..."²⁵¹ "Yalnız erkeklerin, kadınlar üzerinde bir derece farkı vardır..."²⁵² Kur'an-ı Kerim'deki bu ayetler kadının aile hayatı için geçerlidir. Erkek ailenin geçimini sağlamakla ve kadını korumakla görevlidir. Sorumluluk sahibi olan erkek, ailenin reisliğini yapmaktan dolayı bir derece üstünlüğe sahiptir. Kur'an-ı Kerim'de, aile hayatı dışında kadın ve erkeğin birbirinden üstün olma durumu söz konusu değildir.²⁵³ Kadının erkek tarafından korunması, kadına eşî ya da herhangi biri tarafından yöneltilebilecek olan her türlü şiddetin engellemesi demektir.

Kadının şahitliği konusu İslam Dininde kadının konumu açısından tartışılan bir konudur. Bakara Suresi 282. ayette Allah (c.c.) şöyle buyurmuştur. "Ey iman edenler! Belli bir süre için birbirinize borçlandığınız zaman bunu yazın. Aranızda bir yazıcı adaletle yazsın. Yazıcı, Allah'ın kendisine öğrettiği şekilde yazmaktan kaçınmasın, (her şeyi olduğu gibi dosdoğru) yazsın. Üzerinde hak olan (borçlu) da yazdırsın ve Rabbi olan

²⁴⁸ Nisa Suresi, 4:1

²⁴⁹ A'raf Suresi, 7:189

²⁵⁰ Taha Suresi, 20:120-121

²⁵¹ Nisa Suresi, 4:34

²⁵² Bakara Suresi, 2:228

²⁵³ Bakara Suresi, 2:87, Âl-i İmran Süresi, 3:6,

Allah'tan korkup sakınsın da borçtan hiçbir şeyi eksik etmesin (hepsini tam yazdırsın). Eğer borçlu, akli ermeyen veya zayıf bir kimse ise, ya da yazdıramıyorsa, velisi adaletle yazdırsın. (Bu işleme) şahitliklerine güvendiğiniz iki erkeği; eğer iki erkek olmazsa, bir erkek ve iki kadını şahit tutun. Bu, onlardan biri unutacak olursa, diğersinin ona hatırlatması içindir. Şahitler çağırıldıkları zaman (gelmekten) kaçınmasınlar. Az olsun, çok olsun, borcu süresine kadar yazmaktan usanmayın. Bu, Allah katında adaletle daha uygun, şahitlik için daha sağlam, şüpheye düşmemeniz için daha elverişlidir. Yalnız, aranızda hemen alıp verdiğiniz peşin ticaret olursa, onu yazmamanızdan ötürü üzerinize bir günah yoktur. Alışveriş yaptığınız zaman da şahit tutun. Yazana da, şahide de bir zarar verilmesin. Eğer aksini yaparsanız, bu sizin için günahkârca bir davranış olur. Allah'a karşı gelmekten sakının. Allah, size öğretiyor. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir.”²⁵⁴

Ayetin ilk cümlelerine bakıldığı zaman borç ile ilgili doğru davranmak gerektiği, herhangi bir kaygıdan ya da baskıdan dolayı doğru davranmaktan kaçınılmaması gerektiği yer alır. Kadın ticari hayatta fazla yer almadığından şahitlik yapacağı zaman borç miktarını net olarak bilemeyebilir ve borçlu taraf kadının yalancı şahitlik yapması için zorlayabilir. Bu nedenle bir erkek şahit yerine iki kadın şahit getirilmesi şartı konulmuştur. Bayraktar Bayraklı Bakara 282. Ayeti tefsir ederken, bir erkeğe denk olarak iki kadın şahit istenmesinin o dönemdeki kadınların ticari hayatta aktif olmamasından kaynaklandığını, günümüzde ise hukukçu bir kadın ile cahil bir erkeğin bu konuda şahitliğinin denk olamayacağına, ayette vurgulanmak istenilenin cinsiyet değil bilgi olduğuna dikkat çeker.²⁵⁵

Kuran-ı Kerim'de şahitlik ile ilgili başka ayetlerde vardır ve o ayetlerde kadın ve erkek ayrımı yapılmamıştır.²⁵⁶ Kadının tabiat itibarıyla unutkan olduğu Kur'an-ı Kerim'de yer alsaydı, zina ve boşanma ile ilgili konularda da bir erkek yerine iki kadın şahit şartı aranırdı. Kadının şahitliği konusunda açıklamalarda bulunan din adamları kadınların başka ayetlerdeki şahitliğini değerlendirmeden, kadının işleriyle meşgul olduğundan diğer konuları aklında tutamayan, erkeklere göre daha unutkan bir varlık olarak değerlendirmeler yapmışlar, bu yüzden iki kadının şahitliğinin bir erkeğin şahitliğine denk olduğunu

²⁵⁴ Bakara Suresi, 2:282

²⁵⁵ Bayraktar Bayraklı, Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur'an Tefsiri, 3. Cilt, Bayraklı Yayınları, İstanbul 2008, ss.420-421.

²⁵⁶ Nisa Suresi, 4:15, Talak Suresi, 64:2

belirtmişler, kısacası ataerkil bir mantıkla kadının şahitliğini değerlendirmişlerdir.²⁵⁷ Bazı fıkıhçılar zina için sadece erkeklerin şahitlik yapabileceği fikrini savunmuşlardır. Bu durum, Kur'an-ı Kerim'den farklı bir hüküm ortaya koyulduğunu göstermektedir.²⁵⁸

İslam Dini'nde kadının miras hakkı vardır. Allah(c.c.) Kuran-ı Kerim'de şöyle buyurmuştur: “Ana babanın ve yakınların bıraktıklarından, erkeklere hisse vardır. Ana babanın ve yakınların bıraktıklarından kadınlara da hisse vardır. Bunlar, az veya çok, belirli bir hissedir.”²⁵⁹ Miras konusunda tartışılan durum, kız evlada erkeğin yarısı kadar miras verilmesidir. Nisa suresinde miras hakkı detaylı şekilde açıklanmış kadın sadece kız evlat konumundayken erkekten daha az bir miras hakkına sahip olmuştur.²⁶⁰ Kadının miras hakkıyla ilgili olan ayetler, kadının miras hakkını korumak adına indirilmiştir, erkeğin mirastan daha çok pay almasını sağlamak için değil. “Ey iman edenler, kadınlara zorla mirasçı olmanız haramdır”²⁶¹ buyrulmuştur. Bu ayet, kadının ekonomik hayatını güvenli hale getiren, kadına yönelik ekonomik şiddeti önleyen bir ayettir. İslamiyet'in geldiği dönemde miras hakkından tamamen yoksun olan kadın ilgili ayetler sayesinde hem miras hakkına sahip olmuş hem de erkek tarafından bu hakkın gasp edilmesinden uzak tutulmuştur.²⁶² Miras ile ilgili hükümler, kadına verilecek olan miras miktarının alt sınırını belirlemektedir. Daha fazla mirasın kadına verilmesinin yanlış ya da haram olduğunu gösteren bir hüküm Kur'an-ı Kerim'de yer almamaktadır. Nisa Suresi 7. Ayette kadın ve erkeğin miras hakkı eşittir. Bayraklı, miras konusunda Nisa Suresi 32. Ayeti de göz önünde bulundurarak, kız evladın aile ekonomisine katkısı erkek evlattan daha fazla ise kız evladın erkekten daha fazla miras hakkına sahip olabileceğini söyler.²⁶³

Poligami ve değişik nikah çeşitlerinin yaygın olduğu Cahiliye toplumuna indirilen Kur'an-ı Kerim'de, kadınların birden fazla erkek ile evlenmesini yasaklarken, erkeklerin birden fazla (dörde kadar) kadın ile aynı anda evli olabilmesine belli şartlar konularak izin verilmiştir. Nisa Suresi 3. ayette; “Şayet yetimler hakkında adaleti yerine getiremeyeceğinizden korkarsanız, size helâl olan başka kadınlardan ikişer, üçer, dörder

²⁵⁷ Süleyman Ateş, “İslam'ın Kadına Getirdiği Haklar”, *İslami Araştırmalar Dergisi*, C. 10, S. 4, 1997, ss.307-308.

²⁵⁸ Hayrettin Karaman, “Kadının Şahitliği, Örtünmesi ve Kamu Görevi”, *İslami Araştırmalar Dergisi*, C. 10, S. 4, 1997, s. 273.

²⁵⁹ Nisa Suresi, 4:7.

²⁶⁰ Nisa Suresi, 4:11-14

²⁶¹ Nisa Suresi, 4:18

²⁶² Bayraktar Bayraklı, *Din ve Kadın, Düşün Yayıncılık*, İstanbul, 2015, ss.72-76

²⁶³ Bayraktar Bayraklı, *Yeni Bir anlayışın Işığında Kur'an Tefsiri*, 5. Cilt, Bayraklı Yayınları, İstanbul, 2008, ss.50-54.

alınız. O kadınlar arasında da adaleti sağlayamayacağınızdan korkarsanız, bir tane alınız; yahut ellerinizin altında bulunanlarla yetininiz. Zulüm ve haksızlık etmemeniz için en uygun olan budur.” Ayetin iniş sebebi ile ilgili er-Razi’nin Tefsir-i Kebir’de yer verdiği İbn-i Abbas’dan nakledilen rivayet şöyledir. Bedir ve Uhud savaşlarında ölen Müslümanların eşleri ve çocuklarını korumak isteyen sahabeler, ölen Müslümanların eşlerini nikahlamış, yetimleri himayeleri altına almışlardır. Sahabeler bir müddet sonra çok eşli olmaktan kaynaklanan bir geçim sıkıntısı yaşamaya başlamışlar ve yetimlerin mallarını kullanmayı düşündükleri esnada bu ayet nazil olmuştur.²⁶⁴ Bu sebeple ayet yetimlerin hakkına vurgu yaparak başlamaktadır. Allah(c.c.), bu ayet ile erkeklerin çok kadınla evlenmesini tavsiye etmemiş, bilakis erkeklerin daha az kadınla evlenmelerini tavsiye etmiştir. Ayette “adaletli olma” şartıyla birden çok kadınla evlilik yapabilecekleri adaletli olamayacaklarsa tek kadınla evli kalmalarının gerektiği dikkat çekmiştir.²⁶⁵ Erkeği yaratan ve erkeğin fitratını en iyi bilen Allah Nisa Suresi 129. ayette; “Kadınlarınız arasında her yönden adaletli davranmaya ne kadar uğraşsanız buna güç yetiremezsiniz...” buyurarak, erkeklerin eşler arasında adaletli olamayacağına dikkat çekmiş, çok eşlilik için gerekli olan şartın gerçekleştirilemeyeceğini bu ayetle açıklamıştır. Kur’an-ı Kerim’in tarihsel ve metodolojik bir bakış açısıyla okunması, Kur’an-ı Kerim’de tek eşli olmanın tavsiye edildiğini ortaya koymaktadır.²⁶⁶

Şimdiye kadar kadına yönelik psikolojik şiddet ile ilişkilendirilen; kadının yaratılışı, erkeğin kadından üstün olma durumunu ve kadının şahitliğini, ekonomik şiddet ile ilişkilendirilen kadının miras hakkını, cinsel şiddet ile ilişkilendirilen çok kadınla evliliği Kur’an-ı Kerim’deki ayetlerle açıklamaya çalıştık. Kadınlara yönelik psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddetin Kur’an-ı Kerim’de yer almadığını, kadınları bu şiddet türlerinden koruyan ayetlerin var olduğunu ortaya koymaya çalıştık.

İslam Dini kadının dövülmesini emir ve tavsiye eder mi? Kadına yönelik fiziksel şiddet ile İslamiyet ilişkili midir?

Kuran-ı Kerim’in kadına yönelik şiddete yer verdiği iddia edilen ifadeleri, Nisa Suresi 34. Ayette geçmektedir. Bu ayete müfessirler farklı anlamlar vermişlerdir. Söz konusu ayetin Arapça metni şöyledir.

²⁶⁴ Fahrüddin Er-Razi, *Tefsir-i Kebir Mefâtihi’l- Gayb*, (Çev. Suat Yıldırım, vd.), 2003, C.7, ss.326-339.

²⁶⁵ Fazlur Rahman, “İslam’da Kadının Konumu”, (Çev. A. Bülent Baloglu, Adil Çiftçi), *Türkiye Günlüğü Dergisi*, C. 45, 1997, ss.95-97

²⁶⁶ Bayraktar Bayraklı, *Din ve Kadın*, Düşün Yayıncılık, İstanbul 2015, ss.90-93.

“Erricâl kavvâmûne alânnisâi bimâ faddalallâhu ba’dahu malâba’dın ve bimâ enfekû min emvâlihîm. Fessâlihâtü kânîtatun hâfîzâtun ilgaybi bimâ hafîzallâh (hafîzallâhu). Vellâtî tehâfûne nuşûzehunne feizûhunne vahcurûhun (vahcurûhunne) filmedâcî vadrîbûhunne, fein ata’nekum felâ tebgûaleyhinne sebîlâ(sebîlen). İnnallâhe kânealiyyenkebîrâ(kebîran).”

Bu ayette, kadına yönelik fiziksel şiddet ile ilgili olan kelime “vadrîbûhunne” ifadesidir. Müfessirler bu ayeti açıklarken bu ifadeye farklı anlamlar vermişlerdir. Ayetin, bazı kurumlar ve müfessirler tarafından meali şu şekilde yapılmıştır:

Diyanet Vakfı: “Erkekler kadınları koruyup kollayıcıdırlar. Çünkü Allah insanları kimini kiminden üstün kılmıştır. Bir de erkekler kendi mallarından harcamakta (ve ailenin geçimini sağlamakta)dırlar. İyi kadınlar, itaatkarlardır. Allah’ın (kendilerini) koruması sayesinde onlarda ‘gayb’ı korurlar. (Evlilik yükümlülüklerini reddederek) başkaldırdıklarını gördüğünüz kadınlara öğüt verin, onları yataklarında yalnız bırakın. (Bunlar fayda vermez de mecbur kalırsanız) onları (hafifçe) dövün. Eğer itaat ederlerse artık onların aleyhine başka bir yol aramayın. Şüphesiz Allah çok yücedir, çok büyüktür.”²⁶⁷

Elmalılı Hamdi Yazır:“Erkekler kadın üzerinde idareci ve hakimdirler. Çünkü Allah birini, cihâd, imamet, miras gibi işlerde diğerinden üstün yaratmıştır. Bir de erkekler mallarından aile fertlerine harcamaktadırlar İyi kadınlar itaatkar olanlar ve Allah’ın korumasını emrettiği şeyleri kocası bulunmadığı zaman da koruyanlardır. Geçimsizliklerinden korktuğunuz kadınlara gelince. Önce kendilerine öğüt verin, yataklarından ayrılın. Bunlar da fayda vermezse dövün. Eğer itaat ederlerse kendilerini incitmeye başka bahane aramayın. Çünkü Allah çok yücedir, çok büyüktür.”²⁶⁸

Muhammed Esed:“Erkekler, kadınları, Allah’ın kendilerine onlardan daha fazla bağışladığı nimetler ve sahip oldukları servetten yapabilecekleri harcamalarla koruyup gözetirler. Dürüst ve erdemli kadınlar gerçekten Allah’ın korunmasını buyurduğu mahremiyeti koruyan sadık ve itaatkar kadınlardır. Kötü niyetlerinden korktuğunuz kadınlara gelince, onlara (önce) nasihat edin, sonra yatakta yalnız bırakın;sonra dövün; ve

²⁶⁷ Diyanet İşleri Başkanlığı, *Kur’an-ı Kerim Meâli*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları,18. Baskı, Ankara,2015, ss.93-94

²⁶⁸ Elmalı M. Hamdi Yazır, *Renkli Kelime Mealli Kur’an-ı Kerim Güncel Türkçe İle Sadeleştirilmiş, Duha Bilişim Yayıncılık*, 3. Baskı, İstanbul 2010, s.83.

bundan sonra itaat ederlerse onları incitmekten kaçının. Allah gerçekten yücedir, büyüktür.”²⁶⁹

Edip Yüksel:“Erkekler kadınları gözetirler. Zira Allah her birine farklı yetenekler ve özellikler vermiştir. Nitekim erkekler evin geçiminden sorumludur. Erdemli kadınlar, (Tanrı'nın yasasına) boyun eğerek ve Allah 'ın korumasını emrettiği (onur ve iffetlerini) tek başlarına bile olsalar korurlar. İffetlerinden endişe duyduğunuz kadınlara öğüt verin, yataklarınızı ayırın ve nihayet onları çıkarın. Size itaat ederlerse onlara karşı bir yol aramayın. Allah Yücedir, Büyüktür.”²⁷⁰

Mustafa İslamoğlu:“Erkekler kadınların koruyup gözeticisidirler; çünkü Allah erkeklerle kadınları farklı alanlarda üstün yeteneklerle donatmıştır; bir de erkekler servetlerinden harcama yapmaktadırlar. Dürüst ve erdemli kadınlar hem (Allah'a) itaat eden, hem de Allah'ın koruduğu (iffetli eşlerinin) yokluğunda da koruyan kadınlardır. Sadakatsizlik etmelerinden çekindiğiniz kadınlara gelince: onlara önce öğüt verin, sonra yataklarında yalnız bırakın, nihayet (geçici bir süre) ayırın! Daha sonra size itaat ederlerse, aşırı giderek onlar aleyhine bir yol benimsemeyin! Allah, gerçekten yücedir, büyüktür.”²⁷¹

Bayraktar Bayraklı: Erkekler kadınları, Allah'ın kendilerine onlardan daha fazla bağışladığı nimetler ve sahip oldukları servetten yapabilecekleri harcamalarla koruyup gözetirler. Dürüst ve erdemli kadınlar, gerçekten Allah'ın korunmasını buyurduğu mahremiyeti koruyan, sadık ve itaatkâr kadınlardır. Serkeşliklerinden endişe ettiğiniz kadınlara gelince, onlara önce nasihat ediniz, sonra yattıkları yatakta yalnız bırakınız; yine de itaat etmezlerse onları geçici olarak evden uzaklaştırın. Bundan sonra itaat ederlerse, onları incitmekten kaçınınız. Allah gerçekten yücedir; büyüktür.”²⁷²

Nisa Suresi 34. Ayetin mealleri karşılaştırıldığı zaman “vadrıbuhunne” ifadesine iki farklı anlam verildiği görülmüştür. Fiile verilen farklı anlamların sebebi müfessirlerin “nüşuz” kavramını anlama şekilleridir.

1. “Serkeşliklerinden endişe ettiğiniz kadınlara gelince, onlara önce nasihat ediniz, sonra yattıkları yatakta yalnız bırakınız; yine de itaat etmezlerse onları dövünüz.”

²⁶⁹ Muhammed Esed, Kur'an Mesajı (Çev. Cahit Koytak ve Ahmet Ertürk), İşaret Yayınları, İstanbul 2002, s.143.

²⁷⁰ Edip Yüksel, *Mesaj Kur'an Çevirisi*, Ozan Yayıncılık, 17. Baskı, İstanbul 2014, s.88.

²⁷¹ Mustafa İslamoğlu, *Hayat Kitabı Kur'an Gereğeli Meal-Tefsir*, Düşün Yayıncılık, 12. Baskı, İstanbul 2011, s.157.

²⁷² Bayraktar Bayraklı, C.5, a.g.e. s.123.

2. “Serkeşliklerinden endişe ettiğiniz kadınlara gelince, onlara önce nasihat ediniz, sonra yattıkları yatakta yalnız bırakınız; yine de itaat etmezlerse onları geçici olarak evden uzaklaştırınız.”

“Darabe” fiili Arapça’da ve Kuran’da pek çok farklı anlamlara gelmekte ve kullanılmaktadır. En çok kullanıldığı anlam hareket etmek, vurmak-dövmek, çarpmak, para basmak, kurmak, zaman tayin etmek, kuşatmak, sıkıştırmak, vergi yüklemek, karıştırmak, dolaşmak, çıkmak, uzaklaşmak, vazgeçmek, yüzüne bile bakmamak ve gitmektir.²⁷³ Kuran’da birçok defa ve farklı anlamlarda kullanılan “darabe” fiilinin otuza yakın anlamı vardır.²⁷⁴ Kur’an-ı Kerim’de, darabe fiilinin en çok kullanıldığı anlamlar vurmak-dövmek, dolaşmak, çıkmak ve gitmektir.²⁷⁵ Ayetin mantığı düşünüldüğü zaman önce öğüt verilen daha sonra yatağını ayıran bir erkeğin daha sonra eşini dövmesi(hafifçe) mantıklı değildir. Peygamberimizin eşleri ile olan ilişkisine bakıldığında zaman sorun yaşadığında eşinden uzaklaşması bize bu ayetin mantığını ispatlar niteliktedir. Yani esas anlam dövmek değil, ayrılın, evden çıkarın anlamıdır.

Ayetin tartışılan ikinci ifadesi” nuşûzehunne” kelimesidir. Sözlükteki anlamı serkeşlik, geçimsizlik, kötü davranma²⁷⁶ olan “nüşuz” kelimesine müfessirler kadının serkeşliği, asiliği, kötü davranması, geçimsizlik gibi anlamlar vermişlerdir. Nüşuz serkeşlik, şer, gözü ilgisi dışarıda olmak anlamındadır. Ayrıca iffetsiz olmak, baş kaldırmak, itaatsizlik yapmak, fenalık ve geçimsizlik, kötü niyet ve aldatma²⁷⁷ anlamlarına gelmektedir. Bu ayette kadına yönelik şiddet uygulamasına yer verildiğini aktaran müfessirler nüşuzu kadının bir suçu gibi aktarmışlardır. Ama nüşuz geçimsizlik anlamına da geldiğinden erkeğin davranışlardan kaynaklanan bir durum olabileceği için bu durumda sadece kadının cezalandırılması mantıklı değildir.²⁷⁸

Kur’an-ı Kerim’i bütünsel bir metot ile okuduğumuz zaman Allah(c.c.) bize, darabe ve nüşuz kelimelerini nasıl anlayacağımızı göstermektedir. Erkeğin serkeşliğinin söz konusu olduğu Nisa Suresi’nin diğer ayetlerinde, hem nüşuz hem de darabe filleri yer

²⁷³ Topaloğlu, Bekir, Karaman, Hayrettin, Arapça-Türkçe Kamus, Nesil Yay., İstanbul, 1989, s.225;

Bakara Süresi 2/273, Taha Süresi 20/77, Ali İmran 3/156, Nisa 4/101

²⁷⁴ Mehmet Kanar, a.g.e., s. 1169.

²⁷⁵ Bakara Süresi 2/273, Taha Süresi 20/77, Ali İmran 3/156, Nisa 4/101

²⁷⁶ Mehmet Kanar, a.g.e., s.1743.

²⁷⁷ Topaloğlu, Bekir, Karaman, Hayrettin, Arapça-Türkçe Kamus, Nesil Yay., İstanbul, 1989, s.437; Yazır, Elmalılı Hamdi, Hak Dini Kur’an Dili, Akçağ Yay., 5. Bsk., 3.Cilt, Ankara, 2015, s.79; Kur’an Meali, http://www.kuranmeali.org/4/nisa_suresi/34.ayet/kurani_kerim_mealleri.aspx (Erişim Tarihi: 02.06.2018).

²⁷⁸ Mehmet Okuyan, “Kuran Kadına Şiddeti Reddeder”, *Din ve Hayat TDV İstanbul Müftülüğü Dergisi*, S. 15, İstanbul 2012.

almaktadır. Nisa 34. Ayeti, serkeşliğinden dolayı kadının dövülmesi gerektiği olarak açıklayan müfessirler Nisa 128. Ayeti açıklarken nüşuzu “geçimsizlik, ilgisizlik, yüz çevirme” olarak açıklamışlar, Nisa Suresi 94. Ayette yer alan darabe kelimesine ise “çıkmaq, gitmek” anlamını vermişlerdir. Görüldüğü gibi kadınlar söz konusu olduğu zaman metinlerden çıkan anlamlar geleneksel düşünce kalıplarına takılmış ve kadının aleyhinde şekillenmiştir.

Nisa Suresi 34. Ayetin nüzul sebebi ile ilgili bir takım rivayetler vardır. Ayetlerde yer alan ifadeler ve anlamları açık olduğundan kadının dövülmesine ilişkin bir hükmün Kur'an-ı Kerim'de yer almadığını, kadını dövme ile ilgili var olan anlayışın; müfessirlerin kadın ve erkek rollerine yükledikleri anlamdan, ataerkil bakış açısıyla Kur'an-ı Kerim'in mantığını göz önünde bulundurmadan, dini metinleri anlama ve açıklamalarından kaynaklandığını söylemek mümkündür.

4.2.1. Peygamberimizin Söz ve Uygulamalarıyla Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşımı

Dini hüküm, emir, yasak ve tavsiyeleri anlamak için, din muhataplarının içinde bulunduğunu sosyal ve kültürel durumu göz önünde bulundurmak gerekir. Bu nedenle Kur'an-ı Kerim'i anlama çabasında, ahlakı Kur'an olan Peygamberimizin söz ve uygulamaları önem arz etmektedir.

İslam öncesi Cahiliye Araplarında kadın ve kız çocuklarına değeri verilmezdi, kadınların can ve mal güvenliği olmadığından, kadına yönelik her türlü şiddet hat safhada yaşamaktaydı. Kız çocukların rızık ve namus korkusuyla diri diri toprağa gömüldüğü²⁷⁹ Cahiliye Döneminde, kadınların fuhşa sürüklendiği, mirastan mahrum bırakıldığı, temel hak ve özgürlüklerden yoksun olduğu bilinmektedir.²⁸⁰ Böyle bir ortamda dünyaya gelen ve risâletle görevlendirilen son Peygamber (s.a.v.)'in kadınlara yönelik söz ve uygulamaları, Araplar tarafından en zor kabul edilen ve Peygamberin ölümünden sonra ilk önce ihlal edilen konular arasındadır.²⁸¹

Peygamberimizin söz ve uygulamalarında kadına yönelik şiddetin var olup olmadığı hususu araştırılırken iki uç nokta ile karşılaşmaktayız. Her şeyden önce Peygamberimiz (s.a.v.)'in uygulamalarında hiçbir kadın ve kız çocuğuna karşı şiddet

²⁷⁹ Nahl Suresi, 33/58-59.

²⁸⁰ Emel Aktaş, “Cahiliye’de ve İslam’da Kadının Durumu”, *Mehir Dergisi*, Yaz Dönemi 1998, ss. 116-120.

²⁸¹ Ebû Abdillâh Muhammed İbn İsmâil el- Buhârî, *Sahih-i Buhârî ve Tercemesi*, 11. Cilt. 81/117 (Çev. Mehmed Sofuoğlu), Ötüken Yayınları, İstanbul 1988, s.5266.

eylemi bulunmamaktadır. Peygamberimizin kadınlarla ilgili birçok hadisi şefkat ve nezaket dolu, kadını korumaya yönelikken Peygamberimiz (s.a.v.)’e isnat edilen bazı hadisler ile Peygamberimizin kadınlar ile ilgili uygulamaları çelişkili bir görünüm arz etmektedir. Kadına yönelik şiddet ile ilgili literatürde yer alan Peygamberimiz (s.a.v.)’e isnat edilen hadislerden bazıları şunlardır:

Resulullah (sav) buyurdular ki: “Erkeklere kendimden sonra kadınlardan daha zararlı bir fitne bırakmadım.”²⁸²

Resulullah (s.a.v.) buyurdular ki: “Bir kimse, karısını (cinsel ilişkiye girmek için) yatağına davet eder, kadın da kocasına icabet etmekten imtina eder ve bu sebeple adam karısına kızgın olarak gecelerse, melekler o kadına sabah oluncaya kadar lanet ederler!”²⁸³ Resulullah (s.a.v.): "(Ey kadınlar topluluğu!) Ben, akıl sahiplerine akıllı ve dini nakıs olanlardan galebe çalan sizin kadarını hiç görmedim!" demişti. İçlerinden dirayetli bir kadın: "Bizim aklımızın ve dinimizin noksanlığı nedir?" diye sordu. "Aklınızın noksanlığı, şahitlikte, iki kadının şahadetinin bir erkek şahadetine denk olmasıdır. Dindeki noksanlık ise, (ay hali sebebiyle) ramazanda oruç yemeniz ve bazı günler namaz kılmamanızdır" cevabını verdi.²⁸⁴

Resulullah (s.a.v.) buyurdular ki: "Şayet ben bir insanın başka bir insana secde etmesini emredebeydim, kadına, kocasına secde etmesini emrederdim.”²⁸⁵

Resulullah (s.a.v.) buyurdular ki: "Kişiye, karısını ne sebeple dövdüğü sorulamaz.”²⁸⁶

Yukarıdaki hadis olarak aktarılan rivayetler, kadına yönelik fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddeti çağrıştırmakta, meşru görmekte, adeta kadına yönelik şiddeti teşvik etmektedir. Peygamberimize isnat edilen bu hadisler Kur'an-ı Kerim'deki ayetler ve Peygamberimizin uygulamaları ve kadına yönelik diğer sözleri ile çelişkili bir görünüm arz etmektedir. Allah (c.c.) Kur'an-ı Kerim'de “Kadınlarla iyi geçinin”²⁸⁷ buyurmaktadır.

²⁸² *Sünen-i Tirmizi Tercümesi*, 3. Cilt, 2780, (Haz. Abdullah Parlayan) Konya Kitapçılık, İstanbul, 2007, s.-44

²⁸³ Ebû Dâvûd Süleyman b. Eş'as es-Sicistâni, *Sünen-i Ebû Dâvûd Terceme ve Şerhi*, 8. Cilt 2141, (Haz.

Necati Yeniel ve Hüseyin Kayapınar), Şamil Yayınevi, İstanbul 1989, ss. 273-274.

²⁸⁴ Buhari Kitabı'nı Nikah, 88 /126,89/127 ss.5280-5283

²⁸⁵ *Sünen-i İbn-i Mace Tercemesi ve Şerhi*, 5. Cilt, 1852 (Haz. Haydar Hatipoğlu), Kahraman Yayınları, İstanbul 2012, s.209-210.

²⁸⁶ Ebu Davud, a.g.e. 2147, s.286

²⁸⁷ Nisa Suresi, 4/19

Oysa ahlakı ve davranışlarının ölçüsü Kur'an olan Hz. Peygamber (s.a.v.)'in sözlerinin, ilahi mesajla çelişmesi gibi bir durum söz konusu olamaz.

Mü'minlerin annesi Hz. Ayşe (r.a.) Peygamberimiz hakkında şunları söylemiştir. “Kendisi hayatı boyunca hiçbir hizmetçiyi dövmemiş, hiçbir hanımına tokat atmamış, hiçbir kimseye eliyle vurmamıştır.”²⁸⁸

Peygamberimiz (s.a.v.)'in eşine fiziksel şiddet uygulayanlar ile ilgili kınayıcı sözleri şöyledir. “Adam kalkıyor karısını köle döver gibi dövüyor sonra da hiçbir şey yokmuş gibi günün sonunda onunla karı-koca ilişkisinde bulunuyor.”²⁸⁹

Peygamberimiz (s.a.v.) kadına yönelik şiddet karşısında tepkisiz kalmamıştır. Şiddete uğrayan bir kadının erkek kardeşi Peygamberimize gelmiş ve eniştesini şikayet etmiştir. Bunun üzerine peygamberimizin kadının eşinden boşanmasını buyurarak kadını maruz kaldığı işkenceden kurtarmıştır.²⁹⁰ Ekonomik şiddete maruz kalan bir kadın Peygamberimize durumu anlatmış ve eşinin cimriliğinden şikayetçi olduğunu söylemiştir. Peygamberimiz (s.a.v.) kadına “Sana ve çocuklarına örfe uygun olarak yetecek şeyleri al”²⁹¹ diyerek ekonomik şiddetin İslam Dininde yerinin olmadığını göstermiştir.

Peygamberimiz (s.a.v.); “Mü'minlerin iman bakımından en mükemmeli, huyu en iyi olanıdır. Hayırlınız, kadınlarına karşı hayırlı olanlardır.”²⁹² “Bir kimse karısına kin beslemesin. Onun bir huyunu beğenmezse, bir başka huyunu beğenir.”²⁹³ Buyurarak kadının güvenli bir aile ortamına sahip olmasını sağlamıştır.

Görüldüğü üzere Kur'an-ı Kerim, Peygamberimizin söz ve uygulamalarında kadına yönelik şiddet söz konusu değildir. Nisa Suresi 34. ayeti ataerkil gelenek etkisinde değerlendiren bazı müfessirler Kur'an-ı Kerim'de kadına şiddet uygulanmasının ilahi bakış açısıyla çeliştiğini düşünmüş olacaklar ki “vadrıbuhunne”ye anlam verirken yüzüne vurmayacak şekilde, can acıtmadan, otları vurmaya gibi açıklamalar eklemişlerdir. Bu ifadelerin serkeşlik yapan bir kadın için caydırıcı olamayacak bir sonuç doğuracağı aşikardır.

²⁸⁸ İbn-i Mâce, a.g.e. Nikah 51/1984, s.469

²⁸⁹ Buhârî, Nikâh, 94/134, ss.5288-5299.

²⁹⁰ Sünen-i Nesâî Tercemesi, (Haz. Abdullah Parlayan) Cilt 2, 53/3440-3441, Konya Kitapçılık, İstanbul 2005, ss.614-615.

²⁹¹ İbn-i Mâce, a.g.e. Ticarat65/2293, ss.336-339

²⁹² İbn-i Mâce, a.g.e. Nikah 50/1977, s.461

²⁹³ *Sahih Müslim Terceme ve Şerhi*, 7. Cilt, Radâ, 61./1469, (Haz. Ahmed Davudoğlu), Sönmez Yayıncılık, İstanbul 1978, s.7133.

Peygamberimiz kendisinden yaşça büyük ve dul bir kadınla evlenmiş, kadını klasik ölçütlerde değerlendirmemiştir. Ev işlerinde eşlerine yardım etmiş, kız çocuklarına şefkat göstermiş kadının toplumsal hayatta var olmasını, kadınların eğitim almasını, ibadetlere katılmasını teşvik etmiştir.

İslami literatüründe kadına yönelik şiddetin yer almamasına rağmen dindar toplumlarda meydana gelen şiddetin sebebi nedir? Sağır ve Demirağ'ın Diyanet hutbeleri üzerinde yaptığı incelemeye göre 2006-2016 yılları arasındaki hutbeler, kadına şefkat, merhamet, sevgi ve anlayış içerikli olup, kadına şiddetin dinde yeri olmadığına dikkat çekmiştir.²⁹⁴ Bununla birlikte Diyanet İşleri Başkanlığı'nın kadına şiddet konusundaki hassasiyetine rağmen kadına yönelik şiddeti ve kadın cinayetlerini engellemede hal-i hazırda istenilen düzeye ulaşamamıştır.

Şiddet ve din ilişkisi için önemli olan konu insanların nasıl bir din anlayışına sahip olduğudur. Kişi dindarlığını bir amaç, çıkar, dürtüsellik olmadan kendi kararı ile seçtiğinde ve yaşantısıyla bütünleştirdiğinde de gerçek bir din müntesibi olabilmektedir.²⁹⁵ Dini inancını, erkek hegemonyasını gerçekleştirmek için bir araç olarak kullanan veya ataerkil kültürün belirlediği kadının-erkek rollerinin devam etmesi için dini istismar eden bireylerin şiddet davranışını, dini düşünceyle meşrulaştırması dış güdümlü bir dindarlık yönelimini benimsediklerini göstermektedir.

Dini metinler ile dini davranışlar arasında çeşitli farklar, çelişkiler olabilmektedir. Jung bu durumu dini tanımlarken şu şekilde ifade etmiştir; “Din, dinamik varlığa, etkiye uymanın sonucunda değişikliğe uğramış bilince özgü bir tutumu tanımlayan terimdir.”²⁹⁶ Yani dini eylemler kişiseldir. Dindarlığı sadece dini metinler üzerinden anlamak boşuna bir çabadır. Dindarlık, dini metinler tarafından şekillendiği gibi, kültür ve gelenek aktarımından, zihinsel, ahlaki ve psiko-sosyal gelişim tarafından da şekillenmektedir.²⁹⁷

²⁹⁴ Adem Sağır ve Hülya Demirağ, “Din ve Gelenek Bağlamında Kadın ve Kadınlık Tartışmaları: Diyanet Hutbeleri Örneği (2006-2016)”, *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, C.1, S. 3, Haziran 2017, ss.592-624.

²⁹⁵ Victor E. Frankl, *Psikoterapi ve Din Bilinçindeki Tanrı*, (Çev. Zeynep Taşkın), Say Yayınları, İstanbul 2014, ss. 52-60.

²⁹⁶ Carl Gustav Jung, *Psikoloji ve Din*, (Çev. Raziye Karabey). Okyanus Yayıncılık, 2. Basım, İstanbul 2010, ss. 7-10.

²⁹⁷ Nils G. Holm, *Din Psikolojisine Giriş*, (Çev. Abdülkerim Bahadır), İnsan Yayınları, İstanbul 2004, ss. 83-103.

Dindar kişi Allah'ın emirleri ile kendi kişiliğini şekillendirir fakat belli bir yaşa ulaşmış ve kişilik gelişimini tamamlamış kişiler dini yaşantısını kişisel yönde karakterize edebilir.²⁹⁸ Hz. Ömer örneği bu durumu açıklayıcıdır. Hz. Ömer Müslüman olmadan önce sert mizaçlı bir insan iken Müslüman olduktan sonra mizacı değişmemiş, kendi karakterine uygun şekilde dini bir yaşayış sürdürmüştür. Hz. Ömer'in Müslüman olmadan önceki sert davranışları Müslüman olduktan sonra yumuşak hale bürünmemiş, müşrik ve kafirlere yönelik olarak aynı şekilde devam etmiştir. Zira din kişilerin karakter özelliklerini değiştirmez, içine girdiği karaktere göre şekil alabilir.²⁹⁹

Anlaşılabacağı üzere kadına yönelik şiddet, dinden kaynaklanmamakta; din, şiddet davranışını meşrulaştırmak için adeta araç haline getirilmektedir. Kadına şiddet uygulayan ve dini değerlere sahip olan erkekler dinin meşrulaştırma gücünün farkında olarak dini kullanmaktadırlar.³⁰⁰ Kur'an-ı Kerim'deki kadın konumu, kadınlar tarafından sorgulanmaya başlayıp, Kur'an-ı Kerim'deki ilgili ayetler incelendiğinde, kadınlarla ilgili olan klasik yorumların esasen Kur'an-ı Kerim'de yer almadığı ortaya konulmuştur. Kur'an-ı Kerim'in kadına verdiği hakkı teslim etmek isteyen akıl, bilim ve vicdanıyla Kur'an-ı Kerim'i anlayan ve aktaran tefsircilere karşı klasik dönem tefsirlerini savunanlar, Kur'an-ı Kerim'deki hükümler değiştiriliyormuş gibi, Kur'an-ı Kerim'in evrenselliğini dikkate almadan düşünmektedirler. Kur'an-ı Kerim değiştirilemez, değişen Müslüman kadının eğitim düzeyi ve toplumsal konumudur.³⁰¹ Zira eğitim düzeyi yükselen kadın, Kur'an ayetlerini okuyup, anlayacak ve vahiy mantığına, Peygamberin söz ve uygulamalarına uymayan çeviri ve yorumları fark edecek akıl ve bilgi düzeyine ulaşmaktadır.

²⁹⁸ Hayati Hökelekli, *Din Psikolojisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1996, ss. 110-112.

²⁹⁹ Hasan Kayıklık, *Din Psikolojisi Bireysel Dindarlık Üzerine*, Karahan Kitapevi, Adana 2011, s. 217.

³⁰⁰ Aliye Çınar Köysüren, *Kültürel ve Dini Algıda Toplumsal Cinsiyet*, Sentez Yayınları, Ankara 2013, ss. 34-37.

³⁰¹ Zehra Yılmaz, *Dişil Dindarlık, İslamcı Kadın Hareketinin Dönüşümü*, İletişim Yayınları, İstanbul 2015, s. 79.

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR

5.1. Örneklemin Sosyo-Kültürel ve Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Yaş	N	% (Yüzde)
20-30 yaş	166	23,7
31-40 yaş	306	43,7
41-50 yaş	165	23,6
51-60 yaş	46	6,6
61 yaş ve üzeri	17	2,4
Cevapsız	1	0,1
Toplam	701	100,0

Tablo 5.1.1. Araştırmaya Katılan Kişilerin Yaşlarına Göre Dağılımı

Araştırmaya katılanların büyük bir kısmının 31-40 yaş arası kişiler olduğu, çok az bir kısmının ise 61 yaş ve üzeri kişiler olduğu görülmektedir.

Medeni Durum	N	% (Yüzde)
Evli	630	89,9
Bekâr	10	1,4
Ayrı yaşıyor	21	3,0
Boşanmış	38	5,4
Cevapsız	2	0,3
Toplam	701	100

Tablo 5.1.2. Araştırmaya Katılan Kişilerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

Araştırmaya katılanların yaklaşık % 90'nın evli olduğu, % 1,4'nün bekar ve diğerlerinin ayrı ya da boşanmış oldukları görülmektedir.

Aile Tipleri	N	% (Yüzde)
Çekirdek aile	582	83
Geniş aile	92	13,1
Parçalanmış aile	23	3,3
Cevapsız	4	99,4
Toplam	701	100,0

Tablo 5.1.3. Araştırmaya Katılan Kişilerin Aile Tiplerine Göre Dağılımı

Araştırmaya katılanların büyük bir kısmının çekirdek aile de çok az bir kısmının ise parçalanmış ailede yaşadıkları tespit edilmiştir.

Eğitim Düzeyi	N	% (Yüzde)
Okur-yazar değil	12	1,7
Okur yazar	19	2,7
İlkokul	130	18,5
Ortaokul	159	22,7
Lise	204	29,1
Üniversite	176	25,1
Cevapsız	1	0,1
Toplam	701	100,0

Tablo 5.1.4. Araştırmaya Katılan Kişilerin Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Araştırmaya katılanların yaklaşık üçte birisinin (% 29,1) lise, %25'inin ise üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Çok az bir kısmının ise okur-yazar ve okur-yazar olmadığı görülmektedir (%1,7)

Annenin Eğitim Düzeyi	N	% (Yüzde)
Okur yazar değil	169	24,1
Okur yazar	167	23,8
İlkokul	231	33,0

Ortaokul	80	11,4
Lise	39	5,6
Üniversite	11	1,6
Cevapsız	4	,6
TOPLAM	701	100,0

Tablo 5.1.5. Araştırmaya Katılan Kişilerin Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan kadınların annelerinin eğitim durumuna bakıldığında, üçte birisinin (%33,3) ilkokul, %11,4'nün ortaokul, %5,6'sının lise ve %1,6'sının üniversite mezunu, olduğu görülmektedir. Katılımcıların annelerinin %24'nün okuma yazma bilmediği, %23,8'nin okuma yazma bildiği görülmektedir.

Babanın Eğitim Düzeyi	N	% (Yüzde)
Okur yazar değil	42	6,0
Okur yazar	105	15,0
İlkokul	243	34,7
Ortaokul	189	27,0
Lise	87	12,4
Üniversite	34	4,9
Cevapsız	1	,1
TOPLAM	701	100,0

Tablo 5.1.6. Araştırmaya Katılan Kişilerin Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan kadınların babalarının eğitim durumuna bakıldığında, %34,7'sinin ilkokul, %27'sinin ortaokul, %12,4'nün lise ve %4,9'nun üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların babalarının %6'sının okuma yazma bilmediği, %15'nin okuma yazma bildiği görülmektedir.

Gelir Düzeyi	N	% (Yüzde)
İyi	127	18,1
Orta	526	75,0
Düşük	47	6,7

Cevapsız	1	0,1
Toplam	701	100,0

Tablo 5.1.7. Araştırmaya Katılan Kişilerin Gelir Düzeylerine Göre Dağılımı

Araştırmaya katılanların büyük bir kısmının orta gelir düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Çok az bir kısmının ise (%6,7) düşük gelir düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

Mesleği	N	% (Yüzde)
Ev hanımı	472	67,3
İşçi	28	4,0
Memur	79	11,3
Esnaf	10	1,4
Emekli	7	1,0
Diğer	102	14,6
Cevapsız	3	0,4
Toplam	701	100,0

Tablo 5.1.8. Araştırmaya Katılan Kişilerin Mesleklerine Göre Dağılımı

Araştırmaya katılanların büyük bir kısmının ev hanımı olduğu (yaklaşık % 67'nin) çok az bir kısmının ise (%1) emekli olduğu tespit edilmiştir.

Çocuk sahibi olup-olmama	N	% (Yüzde)
Hayır	143	20,4
Evet	556	79,3
Cevapsız	2	0,3
Toplam	701	100,0

Tablo 5.1.9. Araştırmaya Katılan Kişilerin Çocuk Sahibi Olup-Olmamalarına Göre Dağılımı

Katılımcıların yaklaşık %80'ini çocuk sahibi olduklarını ifade etmişlerdir. Diğer taraftan %20,4'ü ise çocuk sahibi olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Çocuk sayısı	N	% (Yüzde)
Yok	143	20,4
Bir çocuk	166	23,7
İki çocuk	166	23,7
Üç çocuk	146	20,8
Dört çocuk	53	7,6
Beş ve üzeri	24	3,4
Cevapsız	3	0,4
Toplam	701	100,0

Tablo 5.1.10. Araştırmaya Katılan Kişilerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan kişilerin %23,7'nin bir ve %23,7'sinin iki çocuk sahibi oldukları, çok az bir kısmının ise (% 3,4) beş ve üzeri çocuk sahibi oldukları tespit edilmiştir.

Yerleşim Yeri	N	% (Yüzde)
Köy	83	11,8
İlçe/kasaba	150	21,4
İl/şehir	467	66,6
Cevapsız	1	0,1
Toplam	701	100,0

Tablo 5.1.11. Araştırmaya Katılan Kişilerin Yaşamlarının Büyük Bir Kısmının Geçtiği Yere Göre Dağılımları

Katılımcıların büyük çoğunluğunun yaşamlarının büyük bir kısmının (% 66,6) şehir merkezlerinde geçirdikleri, çok az bir kısmının ise köylerde (%11,8) geçirdikleri görülmektedir.

Madde Kullanımı	N	% (Yüzde)
Hiç bir şey kullanmıyor	524	74,8
Sigara kullanıyor	152	21,7
Alkol kullanıyor	2	,3
Uyuşturucu Madde Kullanıyor	1	,1
Sigara ve alkol kullanıyor	8	1,1
Sigara ve madde kullanıyor	9	1,3
Sigara, alkol ve madde kullanıyor	2	,3
Hepsini kullanıyor	2	,3
Cevapsız	1	0,1
Toplam	701	100,0

Tablo 5.1.12. Araştırmaya Katılan Kişilerin Madde Kullanımlarına Göre Dağılımı

Araştırmaya katılanların yaklaşık %75'nin hiçbir madde kullanmadıkları, yaklaşık %22'sinin ise sigara kullandıkları tespit edilmiştir.

Madde Kullanım Süresi	N	% (Yüzde)
Hiç kullanmıyor	524	74,8
1-2 yıl arası	77	11,0
3-5 yıl arası	19	2,7
6-10 yıl arası	43	6,1
11 -15 yıl arası	11	1,6
16-20 yıl arası	16	2,3
21 yıl ve üzeri	10	1,4
Cevapsız	1	,1
Toplam	701	100,0

Tablo 5.1.13. Araştırmaya Katılan Kişilerin Madde Kullanım Sürelerine Göre Dağılımları

Araştırmaya katılanların %11'nin 1-2 yıl arası süreyle madde kullandığı, %1,4'nün ise 21 yıl ve üzeri süredir madde kullandığı görülmüştür. Diğer taraftan %74,8'nin hiç madde kullanmadığı tespit edilmiştir.

Şiddete Maruz Kalma	N	% (Yüzde)
Hayır	267	38,1
Evet	433	61,8
Cevapsız	1	0,1
Toplam	701	100,0

Tablo 5.1.14. Araştırmaya Katılanların Kişilerin Şiddete Maruz Kalıp Kalmadıklarına Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan kadınlardan yaklaşık %62'si şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. %38,1'i ise şiddete maruz kalmadıklarını belirtmişlerdir.

Şiddet Türü	N	% (Yüzde)
Şiddet Yok	264	37,7
1)Fiziksel şiddet	51	7,3
2)Psikolojik (duygusal şiddet)	39	5,6
3)Cinsel şiddet	3	0,4
4)Ekonomik şiddet	7	1,0
1 ve 2	114	16,3
1 ve 3	7	1,0
1 ve 4	2	0,3
2 ve 3	6	0,9
2 ve 4	1	0,1
3 ve 4	2	0,3
1, 2 ve 3	46	6,6
1, 3 ve 4	1	0,1
2, 3 ve 4	2	0,3
1, 2 ve 4	47	6,7
1,2 , 3 ve 4 (hepsi)	108	15,4
Cevapsız	1	0,1
Toplam	701	100

Tablo 5.1.15. Araştırmaya Katılan Kişilerin Maruz Kaldıkları Şiddet Türüne Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan kadınların yaklaşık 3’te birisi (%30’u) fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Diğer taraftan %6,6’sının hem fiziksel şiddet hem psikolojik hem de cinsel şiddet gördükleri tespit edilmiştir. %6,7’sinin ise hem fiziksel şiddet hem psikolojik hem de ekonomik şiddet gördükleri tespit edilmiştir. Yaklaşık %16’sının ise (108 kişi) tüm şiddet türlerine maruz kaldıkları görülmüştür.

Derinden Etkiyen Olay	N	% (Yüzde)
1)Aile fertlerinin ölümü	126	18
2)Duygusal ilişki sorunları	66	9,4
3)Akademik başarısızlık	17	2,4
4)Aile içi sorunlar	195	27,8
5)Ciddi rahatsızlıklar	44	6,3
6)Mali sorunlar	55	7,8
7)Diğer	40	5,7
1 ve 2	4	0,6
1 ve 3	1	0,1
1 ve 4	24	3,4
1 ve 5	2	0,3
1 ve 6	2	0,3
1 ve 7	1	0,1
2 ve 3	1	0,1
2 ve 4	18	2,6
2 ve 5	10	1,4
2 ve 6	5	0,7
2 ve 7	1	0,1
3 ve 4	1	0,1
4 ve 5	17	2,4

4 ve 6	27	3,9
4 ve 7	3	0,4
5 ve 6	3	0,4
1, 2 ve 5	1	0,1
1, 4 ve 5	6	0,9
1, 4 ve 6	1	0,1
1, 5 ve 6	2	0,3
2, 3 ve 4	1	0,1
2, 3 ve 6	2	0,3
2, 4 ve 5	3	0,4
2, 4 ve 6	6	0,9
4, 5 ve 6	5	0,7
1, 2, 3 ve 4	1	0,1
1, 2, 3 ve 5	1	0,1
1, 3, 5 ve 7	1	0,1
1, 4, 5 ve 6	1	0,1
2, 4, 5 ve 6	1	0,1
1, 2, 4, 5 ve 6	2	0,3
2, 3, 4, 5 ve 6	1	0,1
1, 2, 3, 4, 5 ve 6	1	0,1
Cevapsız	2	0,3
Toplam	701	100

Tablo 5.1.16. Araştırmaya Katılan Kişilerin En Son Derinden Etkileyen Olaya Göre Dağılımları

Araştırmaya katılanların yaklaşık %28'ini en son derinden etkileyen olayın aile içi sorunlar olduğu, %18'ini aile fertlerinden birisinin ölümünün etkilediği, yaklaşık %10'unu duygusal ilişkilerin, yaklaşık % 8'ini ise mali sorunların derinden etkilediği tespit edilmiştir.

Öznel Dindarlık Algısı	N	% (Yüzde)
Dindar değilim	86	12,3
Biraz dindar	209	29,8
Dindar	329	46,9
Çok dindar	74	10,6
Cevapsız	3	0,4
Toplam	701	100,0

Tablo 5.1.17. Araştırmaya Katılan Kişilerin Öznel Dindarlık Algılarına Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan kişilerin yaklaşık yarısına yakını (%48) kendisini dindar olarak algıladıklarını, yaklaşık üçte birisinin kendisini biraz dindar olarak algıladıkları, %12,3'ü kendilerinin dindar olmadığını, %10,6'lık bir kısmı ise kendilerini çok dindar olarak algıladıklarını belirtmişleridir.

Eş Dindarlığı	N	% (Yüzde)
Dindar değilim	142	20,3
Biraz dindar	239	34,1
Dindar	248	35,4
Çok dindar	56	8,0
Cevapsız	16	2,3
Toplam	701	100,0

Tablo 5.1.18. Araştırmaya Katılan Kişilerin Eşlerinin Dindarlık Düzeylerine Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan kadınların eşlerinin dindarlık düzeylerine ilişkin yapılan incelemede yaklaşık %34'ü eşlerinin biraz dindar, yaklaşık %36'sı eşlerinin dindar olduklarını, yaklaşık 20,3'nün ise eşlerinin dindar olmadığını ifade ettikleri tespit edilmiştir.

Ailelerinin Dindarlık Düz.	N	% (Yüzde)
Dindar değil	58	8,3
Biraz dindar	200	28,5
Dindar	320	45,6
Çok dindar	118	16,8
Cevapsız	5	,7
Toplam	701	100,0

Tablo 5.1.19 Araştırmaya Katılan Kişilerin Ailelerinin Dindarlık Düzeylerine Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan kişilerin ailelerinin %45,6'sının dindar ve %8,3'nün ise dindar olmadığı görülmüştür.

5.2. Ölçeklere Dair Bulgular

	N	A.Ort.	Std. Deviation	Skewness	Kurtosis
FST	700	2,3432	,41184	1,304	1,936
FSM	700	1,9699	,56161	1,357	1,636
Dindarlık	700	2,3746	,41248	1,232	1,805
Olumlu Başa Çıkma	692	3,4112	,72526	-1,486	1,821
Olumsuz Başa Çıkma	684	1,8651	,62631	,313	-,782

Tablo 5.2.1. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerle Toplanan Verilere Dair Bulgular

Araştırmada kullanılan ölçeklerle toplanan verilerin skewness ve kurtosis değerlerine baktığımızda normal bir dağılım gösterdikleri görülmektedir. Bu nedenle araştırmada parametrik testlerden yararlanılmıştır.

5.2.1. OK-Dini Tutum Ölçeğine Dair Bulgular

Kaiser – Meyer- Olkin yeterliliği	0,865
Bartlett Testi	1112,749
Spearman-Brown Katsayısı	0,787
Df	28
Sig.	,000

Tablo 5.2.1.1. OK-Dini Tutum Ölçeğine Dair Bulgular

Tablo 5.2.1.1’de Dindarlık Ölçeği’ni oluşturan soruların madde ağırlık yükleri, Kaiser –Meyer- Olkin ölçek yeterliliği, Spearman-Brown Katsayısı ve Cronbach Alfa güvenilirlik değerleri verilmiştir. Faktör analizi sonucunda ölçekte yer alan 8 ifadenin 4 alt boyutta toplandığı görülmektedir. Yarıya bölme tekniği ile hesaplanan Dini Tutum Ölçeğinin güvenirlik kat sayısı $2(r_y)/1+r_y=2(0.787)/1+(0.787)=0.88$ olarak hesaplanmıştır.

5.2.2. Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeğine Dair Bulgular

Kaiser – Meyer- Olkin yeterliliği	0,920
Bartlett Testi	4863,171
Spearman-Brown Katsayısı	0,564
df	231
Sig.	,000

Tablo 5.2.2.1. Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeğine Dair Bulgular

Tablo 5.2.2.1’de Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeğini oluşturan soruların madde ağırlık yükleri, Kaiser –Meyer- Olkin ölçek yeterliliği, Spearman-Brown Katsayısı ve Cronbach Alfa güvenilirlik değerleri verilmiştir. Yarıya bölme tekniği ile hesaplanan Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeğinin güvenirlik katsayısı $2(r_y)/1+r_y=2(0.562)/1+(0.562)=0.72$ olarak hesaplanmıştır.

5.2.3. Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırdığı Düşünülen Durumlar Ölçeğine Dair Bulgular

Kaiser – Meyer- Olkin yeterliliği	0,956
Bartlett Testi	7386,741
Spearman-Brown Katsayısı	0,893
df	231
Sig.	,000

Tablo 5.2.3.1. Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırdığı Düşünülen Durumlar Ölçeğine Dair Bulgular

Tablo 5.2.3.1’de Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırdığı Düşünülen Durumlar Ölçeğini oluşturan soruların madde ağırlık yükleri, Kaiser –Meyer- Olkin ölçek yeterliliği, Spearman-Brown Katsayısı ve Cronbach Alfa güvenilirlik değerleri verilmiştir. Yarıya bölme tekniği ile de hesaplanan Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırdığı Düşünülen Durumlar Ölçeğinin güvenilirlik katsayısı $2(r_y)/1+r_y=2(0.893)/1+(0.893)=0.94$ olarak hesaplanmıştır.

5.2.4. Dini Başa Çıkma Tarzları Ölçeğine Dair Bulgular

Kaiser – Meyer- Olkin yeterliliği	0,844
Bartlett Testi	3261,661
Spearman-Brown Katsayısı	0,820
df	91
Sig.	,000

Tablo 5.2.4.1. Dini Başa Çıkma Tarzları Ölçeğine Dair Bulgular

Tablo 5.2.4.1.’de Dini Başa Çıkma Tarzları Ölçeğini oluşturan soruların madde ağırlık yükleri, Kaiser –Meyer- Olkin ölçek yeterliliği, Spearman-Brown Katsayısı ve Cronbach Alfa güvenilirlik değerleri verilmiştir. Yarıya bölme tekniği ile de hesaplanan Dini Başa Çıkma Tarzları Ölçeğinin güvenilirlik katsayısı $2(r_y)/1+r_y=2(0.820)/1+(0.820)=0.90$ olarak hesaplanmıştır.

5.3. Değişkenler Arası İlişkilere Dair Bulgular

	N	Mean	Std. Deviation
Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar	700	2,3432	,41184
Fiziksel Şiddeti Meşrulaştıran İçerikler	700	1,9699	,56161

Tablo 5.3.1. Araştırmaya Katılan Kişilerin Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar ve Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırma Düzeylerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan kadınların evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddete ilişkin Tutumlar Ölçeği’nden aldıkları puanların ortalamalarının orta düzeyde olduğu; Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddeti Meşrulaştıran İçerikler Ölçeği’nden alınan puan ortalamasının da 7 üzerinden 1,9699 olduğu tespit edilmiştir.

Aile İçi Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar (FŞT)		Yaş	Eğitim Düzeyi	Gelir Durumu	Çocuk Sayısı	Yaşamınızın büyük kısmı nerede geçti
	r	,101**	-,271**	,057	,232**	-,183**
	Sig	,008	,000	,133	,000	,000
	N	700	700	700	698	700
Aile içi Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırma Düzeyleri (FŞM)	r	,115**	-,286**	,049	,248**	-,171**
	Sig	,002	,000	,193	,000	,000
	N	700	700	700	698	700

Tablo 5.3.2. Araştırmaya Katılan Kişilerin Sosyo-Demografik ve Kültürel Özellikleri İle Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumları ve Şiddeti Meşrulaştırma Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Yapılan korelasyon analizi sonucunda araştırmaya katılan kadınların yaş düzeyleri arttıkça evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddeti onaylama düzeylerinin de arttığı; yine sahip oldukları çocuk sayısı arttıkça evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddeti onaylama düzeylerinin arttığı yani yaş ve çocuk sayısı ile kadına yönelik fiziksel şiddeti onaylama düzeyleri arasında pozitif bir korelasyon olduğu tespit edilmiştir. Diğer taraftan katılımcıların evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddeti onaylama düzeyleri ile eğitim düzeyleri arasında negatif bir korelasyon olduğu dolayısıyla eğitim düzeyi yükseldikçe kadınların evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddeti onaylama düzeylerinin azaldığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde köyde, kırsal kesimlerde ve küçük yerleşim yerlerinde yaşayan kadınların evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddeti onaylama düzeylerinin büyük şehirlerde yaşayan kadınlara nazaran daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddeti Meşrulaştıran İçerikler Ölçeği'nden alınan puan ortalaması ile sosyo-demografik ve kültürel faktörler arasındaki ilişkiye bakıldığında; çocuk sayısı fazla olan ve yaş düzeyi yüksek olan kadınların kadına yönelik fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeylerinin yaş düzeyi düşük ve çocuk sayısı az olanlara göre daha yüksek olduğu, dolayısıyla aralarında pozitif bir korelasyon olduğu tespit edilmiştir. Diğer taraftan yapılan korelasyon analizi sonucunda eğitim düzeyi ve yerleşim yeri değişkeni ile evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyi arasında negatif bir korelasyon olduğu; eğitim düzeyi yükseldikçe ve büyük şehirlerde yaşama durumu arttıkça evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddeti meşru görme durumunun azaldığı gözlenmiştir. Bununla birlikte katılımcıların gelir düzeyleri ile evlilikte kadına yönelik

fiziksel şiddeti onaylama ve meşrulaştırma düzeyleri arasında anlamlılık düzeyinde bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

Medeni durum	FŞT	N	A.Ort.	Std. Deviation	F	Sig.	Fark
	1)Evli	630	2,3559	,41910	3,796	,010	1 ile 3 ve 4 arasında
	2)Bekar	10	2,5069	,52300			
	3)Ayrıyaşıyor	21	2,1428	,20350			
	4)Boşanmış	38	2,2078	,27421			
	Toplam	699	2,3437	,41196			
Medeni durum	FŞM	N	A.Ort.	Std. Deviation	F	Sig.	Fark
	1)Evli	630	1,9867	,56994	3,996	,008	1 ile 3 ve 4 arasında
	2)Bekar	10	2,2336	,77324			
	3)Ayrıyaşıyor	21	1,6923	,26650			
	4)Boşanmış	38	1,7890	,38014			
	Toplam	699	1,9707	,56167			

**P<0,01 düzeyinde anlamlı

*P<0,05 düzeyinde anlamlı

Tablo 5.3.3. Araştırmaya Katılan Kişilerin Medeni Durumlarına Göre Fiziksel Şiddete Karşı Tutumları ve Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırma Düzeyleri Arasındaki Fark (Tek Yönlü ANOVA)

Tablo 5.3.3.'te görüleceği üzere yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda araştırmaya katılan kadınların medeni durumlarına göre kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti onaylama ve meşrulaştırma düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlılık derecesinde fark olduğu gözlenmektedir. Bu farkın nereden kaynaklandığını anlamaya yönelik yapılan Scheffe testi sonucunda evli olan kadınlarla ayrı ve boşanmış kadınlar arasında fark olduğu görülmüştür. Buna göre evli olan kadınların kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti onaylama ve meşrulaştırma düzeylerinin ayrı yaşayan ve boşanmış kadınlara göre daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

Çocuğunuz var mı?		N	A.Ort.	Std. Deviation	t	df	p
FŞT	Evet	556	2,3780	,42933	5,745	317,094	,000
	Hayır	143	2,2026	,29323			
FŞM	Evet	556	2,0194	,58258	5,768	300,589	,000
	Hayır	143	1,7728	,41746			

Tablo 5.3.4. Araştırmaya Katılan Kişilerin Çocuk Sahibi Olup Olmamalarına Göre Fiziksel Şiddete Karşı Tutumları ve Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırma Düzeyleri Arasındaki Fark (T-Testi)

Tablo 5.3.4.'te görüleceği üzere yapılan t-testi sonucunda araştırmaya katılan kadınların çocuk sahibi olup olmama durumlarına göre kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti onaylama ve meşrulaştırma düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlılık derecesinde fark olduğu gözlenmektedir. Bu farkın nereden kaynaklandığına baktığımızda ise çocuk sahibi olan kadınların çocuğu olmayan kadınlara göre kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti onaylama ve meşrulaştırma düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

	FST	N	A.Ort.	Std. Deviation	F	Sig.	Fark
Meslek	1)Ev hanımı	472	2,4269	,44538	13,953	,000	1 ile 3,5 ve 6 arasında
	2)İşçi	28	2,2277	,27250			
	3)Memur	79	2,1175	,20851			
	4)Esnaf-serbest	10	2,3515	,48175			
	5)Emekli	7	2,0077	,13689			
	6)Diğer	102	2,1919	,25088			
	Toplam	698	2,3443	,41182			
	FSM	N	A.Ort.	Std. Deviation	F	Sig.	Fark
Meslek	1)Ev hanımı	472	2,0872	,60582	15,471	,000	1 ile 3, 5 ve 6 arasında; 2 ile 3 arasında
	2)İşçi	28	1,8818	,36482			
	3)Memur	79	1,6335	,27403			
	4)Esnaf-serbest	10	2,0211	,60405			
	5)Emekli	7	1,5323	,22626			
	6)Diğer	102	1,7464	,34370			
	Toplam	698	1,9713	,56176			

**P<0,01 düzeyinde anlamlı

*P<0,05 düzeyinde anlamlı

Tablo 5.3.5. Araştırmaya Katılan Kişilerin Mesleklerine Göre Fiziksel Şiddete Karşı Tutumları ve Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırma Düzeyleri Arasındaki Fark (Tek Yönlü ANOVA)

Tablo 5.3.5'te görüleceği üzere yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda araştırmaya katılan kadınların mesleklerine göre kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti onaylama ve meşrulaştırma düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlılık derecesinde fark olduğu gözlenmektedir. Bu farkın nereden kaynaklandığını anlamaya yönelik yapılan Scheffe testi sonucunda ev hanımı olan kadınlarla memur, emekli ve diğer meslek sahibi kadınlar arasında fark olduğu görülmüştür. Buna göre ev hanımı olan kadınların kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti onaylama ve meşrulaştırma düzeylerinin memur, emekli ve diğer meslek sahibi kadınlara göre daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Ayrıca işçi olan

kadınların kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeylerinin memur olan kadınlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Madde Kullanım Sıklığı	FŞT	N	A.Ort.	Std. Deviation	F	Sig.	Fark
	1)Hiç kullanmıyor	524	2,3548	,42387	,623	,683	Yok
	2)Çok nadir	76	2,3317	,43173			
	3)Ara sıra	19	2,3634	,30594			
	4)Çoğu zaman	40	2,2713	,28602			
	5)Sık sık	17	2,2341	,30912			
	6)Çok sık	24	2,3070	,40021			
	Toplam	700	2,3432	,41184			
Madde Kullanım Sıklığı	FŞM	N	A.Ort.	Std. Deviation	F	Sig.	Fark
	1)Hiç kullanmıyor	524	1,9754	,57540	,455	,809	Yok
	2)Çok nadir	76	1,9918	,59560			
	3)Ara sıra	19	2,0022	,43381			
	4)Çoğu zaman	40	1,8824	,40737			
	5)Sık sık	17	1,8320	,39983			
	6)Çok sık	24	1,9981	,57356			
	Toplam	700	1,9699	,56161			

****P<0,01 düzeyinde anlamlı**

***P<0,05 düzeyinde anlamlı**

Tablo 5.3.6. Araştırmaya Katılan Kişilerin Madde Kullanım Sıklıklarına Göre Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete Karşı Tutumlarında ve Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırma Düzeyleri Arasındaki Fark (Tek Yönlü ANOVA).

Araştırmaya katılan kadınların madde kullanıp kullanmama durumlarına ve madde kullanım sıklıklarına göre kadına yönelik fiziksel şiddete karşı tutumlarında ve fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyleri arasında anlamlılık düzeyinde herhangi bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 5.3.7.'de görüleceği üzere yapılan t-testi sonucunda araştırmaya katılan kadınların fiziksel şiddete maruz kalıp kalmama durumlarına göre kadına yönelik aile içi meşrulaştırma düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlılık derecesinde fark olduğu gözlenmektedir.

Şiddete Maruz kaldınız mı?	N	A.Ort.	Std. Deviation	t	df	p
FŞT	Evet	433	2,3611	-1,501	603,593	,134
	Hayır	267	2,3141			
FŞM	Evet	433	2,0116	-2,574	608,792	,010
	Hayır	267	1,9023			

****P<0,01 düzeyinde anlamlı**

***P<0,05 düzeyinde anlamlı**

Tablo 5.3.7. Araştırmaya Katılan Kişilerin Şiddete Maruz Kalıp Kalmama Durumlarına Göre Fiziksel Şiddete Karşı Tutumları ve Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırma Düzeyleri Arasındaki Fark (T-Testi)

Bu farkın nereden kaynaklandığına baktığımızda ise fiziksel şiddete maruz kalan kadınların fiziksel şiddete maruz kalmayan kadınlara göre kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Bununla birlikte kadınların fiziksel şiddete maruz kalma düzeyleri ile kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti onaylama durumları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlılık derecesine ulaşmadığı görülmektedir. ($p>0,05$).

		Annenizin eğitim durumu	Babanızın eğitim durumu
FŞT	N	697	700
	r	-,110**	-,121**
	Sig.	,004	,001
FŞM	N	697	700
	r	-,115**	-,151**
	Sig.	,002	,000

Tablo 5.3.8. Araştırmaya Katılan Kişilerin Anne ve Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Fiziksel Şiddete Karşı Tutumları ve Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırma Düzeyleri Arasındaki Fark

Tablo 5.3.8.'de görüleceği üzere araştırmaya katılan kadınların anne-babalarının eğitim düzeyleri arttıkça kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti onaylama ve meşrulaştırma düzeylerinin azaldığı gözlenmektedir. Yani aralarında negatif bir korelasyon olduğu görülmektedir.

Başka bir deyişle ailesinin eğitim düzeyi yüksek olan kadınların kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti onaylama ve meşrulaştırma düzeylerinin çok daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

	N	Mean	Std. Deviation
Tanrıyla İlişki	699	4,3691	85878
Dini Davranış	698	3,9692	,98670
Dini Duygu	699	4,0715	,99959
Dini Biliş	700	4,5786	,76743
Toplam Dindarlık	696	4,2495	,69289
Olumlu Dini Başa Çıkma	692	3,4112	,72526
Olumsuz Dini Başa Çıkma	684	1,8651	,62631

Tablo 5.3.9. Araştırmaya Katılanların Dindarlık ve Dini Başa Çıkma Düzeylerine İlişkin Bulgular

Örneklemin Dini Tutum Ölçeği'nden aldıkları puanlara göz atıldığında dindarlık boyutlarından en yüksek puan ortalamasının dinî biliş boyutuna ait olduğu (4,5786), en düşük puan ortalamasının ise dinî davranış (ibadet) boyutuna ait olduğu (3,9692) görülmektedir. Dinî tutum ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalamasının ise 4,2495 olduğu görülmektedir. Dinî Başa Çıkma Ölçeği'nden alınan puanlara göz atıldığında ise katılımcıların olumlu dinî başa çıkma puanlarının bir hayli yüksek olduğu (3,4112), olumsuz dinî başa çıkma puanlarının ise düşük olduğu, yani karşılaştıkları travmatik hayat olayları karşısında olumsuz dinî başa çıkma yöntemlerini daha az kullandıkları gözlenmektedir.

Tablo 5.3.10'da görüleceği üzere araştırmanın temel hipotezlerinden birisi olan dindarlık ve dini başa çıkma durumları ile evlilikte fiziksel şiddeti onaylama ve meşru gösterme düzeyleri arasında nasıl bir ilişki olduğunu tespit etmek için gerçekleştirilen korelasyon analizi sonucunda da katılımcıların dindarlık boyutları (dini ilişki, dini davranış, dini duygu ve dini biliş) ve genel dindarlık düzeyleri ile evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddeti onaylama düzeyleri arasında pozitif bir korelasyon olduğu, dolayısıyla araştırmaya katılan kadınların dindarlık düzeyleri arttıkça evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddeti de onaylama düzeylerinin arttığı tespit edilmiştir. Üstelik yaş, eğitim ve gelir durumu, çocuk sayısı vb. gibi bağımsız değişkenler kontrol edildiğinde de bu pozitif korelasyonun mevcudiyetini devam ettirdiği görülmüştür. Benzer şekilde katılımcıların

olumlu dini başa çıkma düzeyleri arttıkça evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddeti onaylama düzeylerinin de arttığı, bu iki değişken arasında da pozitif bir korelasyon olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde araştırmaya katılan kadınların dini biliş boyutu hariç dindarlık boyutlarındaki puan ortalamaları, genel dindarlık düzeyleri ve olumlu dini başa çıkma düzeyleri ile evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddeti meşru görme düzeyleri arasında da pozitif bir korelasyon olduğu gözlenmiştir. Diğer taraftan dini biliş düzeyi ve olumsuz dini başa çıkma ile evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddeti meşrulaştırma arasında anlamlılık düzeyinde herhangi bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

FŞT		Dinî İlişki Boyutu	Dinî Davranış Boyutu	Dinî Duygu Boyutu	Dinî Biliş Boyutu	Genel Dindarlık	Olumlu Dini Başa çıkma	Olumsuz Dini Başa çıkma
	r	,283**	,318**	,343**	,118**	,358**	,289**	,037
	Sig	,000	,000	,000	,002	,000	,000	,332
	N	699	698	699	700	696	692	684
FŞM	r	,205**	,226**	,266**	,001	,241**	,223**	,066
	Sig	,000	,000	,000	,969	,000	,000	,084
	N	699	698	699	700	696	692	684

**p< 0,01 düzeyinde anlamlı

* p< 0,05 düzeyinde anlamlı

Tablo 5.3.10. Araştırmaya Katılan Kişilerin Dindarlık ve Dini Başa Çıkma Düzeyleri İle Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumları ve Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırma Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Ayrıca yaş, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, çocuk sayısı, yaşanılan yerleşim yeri vb. gibi değişkenler kontrol edildiğinde de dindarlık ve olumlu dini başa çıkma ile evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyleri arasındaki bu ilişkinin varlığını devam ettirdiği gözlenmiştir.

Kontrol Değişkenleri: (Yaş,gelir, eğitim düz., çocuk sayısı, yaşamın nerede geçtiği vs.)		Dini İlişki Boyutu	Dini Davranış Boyutu	Dini Duygu Boyutu	Dini Biliş Boyutu	Genel Dindarlık	Olumlu Dini Başa çıkma	Olumsuz Dini Başa çıkma
FŞT	r	,302	,313	,340	,135	,362	,283	,011
	Sig	,000	,000	,000	,001	,000	,000	,784
	N	643	643	643	643	643	643	643
FŞM	r	,218	,210	,251	,008	,234	,212	,041
	Sig	,000	,000	,000	,838	,000	,000	,302
	N	643	643	643	643	643	643	643

Tablo 5.3.11. Araştırmaya Katılan Kişilerin Dindarlık ve Dini Başa Çıkma Düzeyleri İle Aile İçi Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumları ve Şiddeti Meşrulaştırma Düzeyleri Arasındaki İlişki (Kısmi Korelasyon Analizi).

		Öznel dindarlık	Eş dindarlığı	Aile dindarlığı
FŞT	N	698	685	696
	r	,210**	,182**	,148**
	Sig.	,000	,000	,000
FŞM	N	698	685	696
	r	,160**	,127**	,110**
	Sig.	,000	,001	,004
Olumlu Dini Başa Çıkma	N	690	677	688
	r	,488**	,319**	,388**
	Sig.	,000	,000	,000
Olumsuz Dini Başa Çıkma	N	683	669	681
	r	,056	-,061	,156**
	Sig.	,146	,115	,000

Tablo 5.3.12. Araştırmaya Katılan Kişilerin Öznel Dindarlık, Aile Dindarlığı ve Eş Dindarlığı ile Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete Karşı Tutumlar, Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırma Düzeyleri ve Dini Başa Çıkma Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular (Pearson Korelasyon)

Tablo 5.3.12’de görüleceği üzere araştırmaya katılan kadınların öznel dindarlık algıları yükseldikçe yani kendilerini dindar görme düzeyleri arttıkça kadına yönelik aile içi fiziki şiddete onaylama, meşrulaştırma ve olumlu dini başa çıkma düzeylerinin de arttığı

gözlenmektedir. Yani aralarında pozitif bir korelasyon olduğu görülmektedir. Yine benzer şekilde katılımcıların eşlerinin dindarlık düzeyi arttıkça kadına yönelik aile içi şiddeti onaylama, meşrulaştırma ve olumlu dini başa çıkma düzeylerinin de arttığı tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan kadınların ailelerinin dindarlık (özel aile dindarlığı) düzeyleri arttıkça kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti onaylama, şiddeti meşrulaştırma, olumlu ve olumsuz dini başa çıkma düzeylerinin de arttığı görülmektedir.

Kontrol Değişkenleri: yaş, eğitim düzeyi , anne-babanın eğitim durumu, çocuk sayısı,gelir düzeyi, yaşamınız nerede geçti vs.		Özel dindarlık	Eş dindarlığı	Aile dindarlığı
FŞT	df	643	643	643
	r	,165	,155	,117
	Sig.	,000	,000	,003
FŞM	df	643	643	643
	r	,104	,094	,072
	Sig.	,008	,017	,067
Başa Çıkma Olumlu	df	643	643	643
	r	,481	,303	,373
	Sig.	,000	,000	,000
Başa Çıkma Olumsuz	df	643	643	643
	r	,050	-,064	,149
	Sig.	,206	,104	,000

Tablo 5.3.13.Araştırmaya Katılan Kişilerin Özel Dindarlık, Aile Dindarlığı ve Eş Dindarlığı ile Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete Karşı Tutumlar, Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırma Düzeyleri ve Dini Başa Çıkma Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular (Kısmi Korelasyon)

Tablo 5.3.13’de görüleceği üzere yapılan kısmi korelasyon analizi sonucunda diğer bağımsız değişkenler kontrol altına alındığında da araştırmaya katılan kadınların özel dindarlık algıları ve eşlerinin dindarlık düzeyleri arttığında da kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti onaylama, meşrulaştırma ve olumlu dini başa çıkma düzeylerinin de arttığı gözlenmektedir. Bununla birlikte ailelerinin dindarlık düzeylerinin artmasına bağlı olarak kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyleri artmayıp fiziksel şiddeti onaylama, olumlu ve olumsuz dini başa çıkma düzeylerinin arttığı görülmektedir.

ALTINCI BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sosyo-Demografik ve Kültürel Özellikler ile Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar ve Şiddeti Meşrulaştırma Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulguların Değerlendirilmesi

Araştırmamızda, evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddete ilişkin tutumları belirlemek için fiziksel şiddete ilişkin tutumlar ölçeği ve fiziksel şiddeti meşrulaştıran içerikler ölçeği kullanılmıştır. Evlilikte fiziksel şiddete ilişkin tutumları etkileyen demografik etkenlere dair bulguların ortaya konması için yaş, medeni durum, eğitim durumu, çocuk sahibi olma, meslek, gelir durumu, anne ve babanın eğitim durumu ve şiddete maruz kalıp kalmama gibi sosyo -demografik değişkenlere ait analizlere yer verilmiştir.

Araştırmanın şiddet ile ilgili genel sonuçlarını değerlendirecek olursak katılımcıların yaklaşık olarak üçte birinin fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kaldığı, %6,6'sının hem fiziksel şiddet hem psikolojik hem de cinsel şiddet gördükleri tespit edilmiştir. %6,7'sinin ise hem fiziksel şiddet hem psikolojik hem de ekonomik şiddet gördükleri tespit edilmiştir. Yaklaşık %16'sının ise (108 kişi) tüm şiddet türlerine maruz kaldıkları görülmüştür. Elde edilen bu sonuçlar yurt dışında yurtiçinde yapılan birçok araştırmanın sonucuyla örtüşmektedir.

WHO'nun 2005 yılında yaptığı “Çok Ülkeli Kadın Sağlığı ve Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet” araştırmasına göre dünya genelinde kadınların hayatlarında bir defa fiziksel şiddet görme oranı %13 ile %61 arasında, cinsel şiddet görme oranı %6 ile %59 arasında, psikolojik şiddet görme oranı ise %20 ile %75 arasında değişmektedir.³⁰²

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumunun 1995 yılında 3140 kadın katılımcıdan şiddet gören 525 kadınla derinlemesine mülakat yöntemiyle yaptığı araştırmaya göre katılımcıların %30'u fiziksel şiddete, %52'si sözel şiddete maruz kalmıştır. Şiddete maruz kalan 525 kadının % 79'u fiziksel, %9,1'i cinsel, %17,5'i ekonomik, %29'u duygusal

³⁰² Claudia García-Moreno,, Multi-country Study on Women's Health and Domestic Violence against Women, World Health Organization, Geneva 2005

şiddete maruz kaldığı kayıt altına alınmıştır.³⁰³ Araştırmanın örneklemini içerisinde şiddete uğrayan kadınların oranı %16,7'dir. Bizim çalışmamıza göre bu çalışmadaki şiddete maruz kalma oranı düşüktür. Yaptığımız araştırmada herhangi bir şiddet türüne maruz kalan kadınların oranı %61,8'tir.

İlkkaracan'ın 1998 yılında yaptığı Doğu Anadolu'da Kadın ve Aile isimli araştırmasında, araştırmaya katılan kadınların % 58'inin fiziksel, %52'sinin cinsel, %57'sinin ise duygusal şiddete maruz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.³⁰⁴ İlkkaracan'ın bulguları ile araştırmamızın fiziksel ve psikolojik şiddet ile ilgili bulguları birbirine yakındır. Araştırmamızda tek başına ya da diğer şiddet türleriyle birlikte yaşanan fiziksel şiddet oranı %53,6, psikolojik şiddet oranı ise %51,7'dir.

Gülçür'ün 1999 yılında Ankara'da 155 evli kadın ile yaptığı anket çalışmasında katılımcıların %39'unun fiziksel, %16'sının cinsel ve %89'unun psikolojik şiddete uğradığı görülmüştür.³⁰⁵ Akyüz ve arkadaşlarının 2000 yılında Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Polikliniği'ne başvuran 321 evli kadın hasta ile yaptıkları araştırmaya göre hastaların %57'si fiziksel şiddete, %30'u cinsel şiddete, % 32'si ekonomik şiddete ve %36'sı psikolojik şiddete maruz kalmıştır.³⁰⁶ Yaptığımız çalışmada cinsel şiddete ilişkin bulgular Akyüz ve arkadaşlarının araştırma sonuçlarına yakındır. Araştırmamızda tek başına ya da diğer şiddet türleriyle birlikte yaşanan cinsel şiddet oranı %25'tir.

Mayda ve Akkuş'un 2003 yılında Düzce'de 116 kadın katılımcı ile yaptıkları araştırmaya göre katılımcıların % 41.4' ünün fiziksel, %25.9'unun duygusal ve %8.6'sının cinsel şiddete maruz kaldığı tespit edilmiştir.³⁰⁷

Güler ve arkadaşlarının (2005) 162 evli kadınla yaptığı araştırmaya göre, katılımcıların %59,7'si fiziksel, %47'ü sözel, %21,4'ü duygusal şiddete uğradığını ifade etmiştir. Katılımcılardan hiçbiri ekonomik ve cinsel şiddete maruz kaldığını ifade

³⁰³ Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, *Aile İçi Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları*, Bizim Büro Basımevi, Ankara, 1995.

³⁰⁴ Pınar İlkkaracan, *Doğu Anadolu'da kadın ve aile*, Bilanço 98: 75 yılda kadınlar ve erkekler, Tarih Vakfı Yayınları İstanbul, 1998, ss. 173-192.

³⁰⁵ Leyla Gülçür, "A Study on Domestic Violence and Sexual Abuse in Ankara", Turkey. Women for Women's Human Rights Reports No:4, 1999, pp. 1-22

³⁰⁶ Gamze Akyüz vd. "Bir psikiyatri polikliniğine başvuran evli hastalarda aile içi şiddet, evlilik sorunları, başvuru yakınması ve psikiyatrik tanı", Yeni Symposium Dergisi, Cilt 40 Sayı 2, 2002, ss. 41-48.

³⁰⁷ Atilla Senih Mayda, Dilek Akkuş, Domestic violence against 116 Turkish housewives: a field study Journal Women&Health, 2004 V.40 N.3, pp. 95-108

etmemiştir.³⁰⁸ Hıdıroğlu ve arkadaşlarının (2006) yüz yüze anket tekniğini kullanarak 146 kadınla yaptığı araştırmaya göre katılımcıların %40,4'ü fiziksel şiddete uğramıştır.³⁰⁹

Kocacık ve Doğan'ın (2006) yüz yüze görüşme tekniğiyle 583 kadının katılımıyla yaptığı araştırmada kadınların %45,2'si ayda bir defa şiddete maruz kalmaktadır. Katılımcıların %38,3'ü fiziksel şiddete, %7,9'u cinsel şiddete, %53,8'i ise sözel şiddete maruz kalmıştır.³¹⁰ Vahip ve Doğanavşaroğlu'nun (2006) İzmir, Ege Üniversitesi Psikiyatri Polikliniği'ne başvuran 100 evli kadın ile anket tekniği kullanarak yaptıkları araştırmada katılımcıların %62'sinin fiziksel şiddete maruz kaldığı görülmüştür.³¹¹

Arat ve Altınay'ın (2007) yaptığı araştırmada fiziksel şiddete maruz kalmış kadınların oranı Türkiye genelinde %35, Doğu bölgesinde %40'tır. Kadınların %14'ü hayatlarında en az bir defa istemediği halde cinsel ilişkiye zorlanmıştır. Cinsel şiddete maruz kalan kadınların %67'si aynı anda fiziksel şiddete de maruz kaldığını ifade etmiştir. Türkiye genelinde kadınların %34'ü, Doğu bölgesinde ise kadınların %52'sinin ekonomik şiddete maruz kaldığı görülmüştür.³¹² Yaptığımız araştırmada cinsel şiddete maruz kalan kadınların %23,1'i fiziksel şiddete de maruz kalmıştır. Bu oran Arat ve Altınay'ın çalışmasındaki bulgulardan daha düşüktür.

Ercan'ın (2009) yaptığı araştırmada kadınların, şiddetin algılanan yararına ilişkin; örneğin “geleneksel değerlerin korunması için kadının fiziksel şiddet ile cezalandırılmasına karşı değilim” gibi, ifadelerle kadınların katıldığı görülmüştür.³¹³

Bilican'ın (2011), 154 üniversitede çalışan kadın örneklem üzerinde anket tekniği kullanarak yaptığı çalışmasında katılımcıların %9,1'inin fiziksel, %4,5'inin cinsel, %13,6'sının ekonomik, %51,3'ünün ise psikolojik şiddete uğradığı görülmüştür.³¹⁴ Dönmez ve arkadaşlarının (2012) , İzmir'de yaşayan 129 evli erkek ile yaptığı çalışmasına

³⁰⁸ Nuran Güler vd., “Kadının aile içinde yaşanan şiddete bakışı”. Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, Cilt:27, Sayı:2,2005, ss. 51-56.

³⁰⁹ Seyhan Hıdıroğlu, . *Kadın ve çocuklara karşı fiziksel şiddeti etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi: İstanbul'da sağlık ocağı tabanlı bir çalışma*. New Symposium Journal, 44(4), 2006,196-202.

³¹⁰ Faruk Kocacık, Orhan Doğan, “Domestic violence against women in Sivas, Turkey: Survey study”. Croatian Medical Journal, Cilt:47,2006, pp. 742-749.

³¹¹ Işıl Vahip ve Özge Doğanavşaroğlu, “Aile İçi Fiziksel Şiddet ve Kadın Hastalarımız”, Türk Psikiyatri Dergisi, Cilt: 17(2), 2006, ss. 107-114

³¹² Ayşe Gül Arat, Yeşim Altınay, *Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet*, İstanbul, 2007, s.87

³¹³ Nilüfer Ercan, Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumların Yordayıcıları: Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik, Sistemî Meşrulaştırma ve Dini Yönelim, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Bölümü / Psikoloji Anabilim Dalı Sosyal Psikoloji Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2009, ss. 63-65

³¹⁴ Veda Bilican Gökçaya, “Türkiye’de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet”, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, C 12, S 2, Sivas 2011, s. 104.

göre erkeklerin eşlerine şiddet uygulama oranları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarında erkeklerin %37.5'i fiziksel şiddet, %3.9'u cinsel şiddet, %34.4'ü ekonomik şiddet, %93'ü ise psikolojik şiddet uyguladığını belirtmiştir.³¹⁵

KSGM'nin 2014 yılında yaptığı araştırmaya göre, evlenmiş olan her 10 kadından 4'ü fiziksel şiddete uğramıştır. Araştırmaya katılan evlenmiş kadınların %12'si cinsel şiddete, %44'ü duygusal şiddete, %30'u ise ekonomik şiddete maruz kalmıştır. Şiddet mağdurlarının %27'si fiziksel ve cinsel şiddeti bir arada yaşamıştır.³¹⁶

Cengiz Özyurt ve Deveci'nin, 2011 Manisa, Sağlık Ocağı'na başvuran 225 kadın ile yaptığı araştırmaya göre katılımcıların %48'i fiziksel şiddete, %11'i cinsel şiddete, %49'u ise sözlü şiddete maruz kalmıştır.³¹⁷

Araştırmamıza katılan kadınların %1'i yalnızca ekonomik şiddete, %23,2'si ise diğer şiddet türleri ile birlikte ekonomik şiddete maruz kalmıştır. Bu oran Türkiye'de yapılan araştırmaların ekonomik şiddete ilişkin bulgularının yaklaşık olarak ortalamasını oluşturmaktadır.

Yaptığımız çalışmadaki temel hipotezlerden birisi; kadınların, kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti meşrulaştırmadır. Araştırmamızın sonuçlarına göre katılımcıların fiziksel şiddeti meşrulaştırması orta düzeydedir. Bu sonuç Türkiye'de yapılan araştırmaların bulgularıyla örtüşmektedir.

WHO (2005)'nin araştırmasına göre dünyadaki kadınların en az %6'sı, en fazla %80'i kocasına sadakatsizlik yapan kadına şiddet uygulanmasını meşru görmektedir. Kadınlar tarafından şiddeti meşrulaştıran diğer iki konu ise kocaya karşı itaatsizlik ve cinsel ilişkiye girmeyi reddetmektir. Kadınlara yöneltilen, "Kadın hasta olduğunda ya da kocası sarhoş olduğunda da erkek cinsel ilişkiye girmek istediğinde kadın cinsel ilişkiye girmeli midir?" sorusuna Bangladeş, Peru ve Tanzanya Birleşik bölgelerinde ve Etiyopya ve Samoa'da yaşayan kadınların %10 ile %20'si evet cevabını vermişlerdir.³¹⁸

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu'nun (1995) yaptığı araştırmaya göre şiddete maruz kalan kadınların büyük bir bölümü şiddete karşı meşrulaştırma tutumunu

³¹⁵ Guljan Dönmez, Hatice Şimşek, Türkan Günay, Evli erkeklerde eşlerine yönelik şiddet ve ilişkili etmenler, Türkiye Halk Sağlığı Dergisi, C.10,S.3, 2012.

³¹⁶ KSGM, *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Özet Rapor, Ankara Aralık 2014,s.7

³¹⁷ Cengiz Özyurt, Artuner Deveci, "Manisa'da Kırsal Bir Bölgedeki 15-49 Yaş Evli Kadınlarda Depresif Belirti Yaygınlığı ve Aile İçi Şiddetle İlişkisi" Türk Psikiyatri Dergisi, C:22,S:1,2011, ss.10-16

³¹⁸ WHO, 2005 a.g.e.

sergilemektedir.³¹⁹ Gülçür'ün yaptığı araştırmaya katılan kadınların %37'si kocalarının şiddete başvurmasına hakkı olduğunu, %6'sı ise kocalarının her konuda haklı olduğuna inandıklarını söylemişlerdir.³²⁰

Hıdıroğlu ve arkadaşlarının yaptığı araştırmaya katılan kadınların %62'si kadının çocukların bakımını ihmâl ederse fiziksel şiddeti hak edeceği görüşündedir. %61'i kadın kocasına karşılık verirse şiddeti hak edeceği, %54'ü ise kadının parayı lüzumsuz yere harcadığında şiddeti hak edeceği görüşündedir.³²¹

Naçar ve arkadaşlarının Kayseri ilinde 355 kadının katılımıyla yaptıkları araştırmada, kadınların %49.9'u aile içi şiddete maruz kaldıklarını ifade etmiş %38.6'i şiddet görmeleri konusunda kendilerini suçlu gördüklerini belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcıların %52,1'nin kadına yönelik aile içi şiddeti meşru gördüğü ortaya konulmuştur.³²²

Altınay ve Arat'ın (2007) araştırmasında katılımcılara sorulan “Eşiniz size bugün dayak atacak olsa ne yaparsınız” sorusuna Türkiye genelindeki kadınların %24'ü, Doğu bölgesindeki kadınların ise %46'sı hiçbir şey yapmayacaklarını söylemişlerdir.³²³

Softa ve arkadaşlarının, (2017) Kastamonu ilinde bulunan dört aile sağlığı merkezine başvuran 300 kadın ile gerçekleştirdikleri araştırmaya göre, katılımcıların %25,7'si fiziksel şiddete maruz kalmıştır ve kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti olağan karşılamaktadırlar.³²⁴

Araştırmamızın varsayımlarından biri yaş ile kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti meşrulaştırma arasında anlamlı bir ilişki olduğudur. Araştırmanın sonucunda bu varsayım doğrulanmıştır. Yaş ilerledikçe kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti meşrulaştırma oranının arttığı görülmüştür. Bu sonuç Türkiye’de ve yurt dışında yapılan diğer araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Sorenson ve arkadaşlarının (1996) yaptığı araştırmaya göre 50 yaş ve üzeri olan kadınların, 30 ve 49 yaş arasındaki kadınlara göre şiddeti meşrulaştırma düzeyleri daha

³¹⁹ Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, a.g.e. ss.158-163

³²⁰ Leyla Gülçür, a.g.e. s.12

³²¹ Seyhan Hıdıroğlu, a.g.e. s.198

³²² Melis Naçar, Zeynep Baykan, Serpil Poyrazoğlu, Fevziye Çetinkaya, Kayseri İlinde İki Sağlık Ocağı Bölgesi’nde Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, TAF Preventive Medicine Bulletin, V.8,S.2, 2009, pp.131-138

³²³ Altınay ve Arat, a.g.e., s.93

³²⁴ Havva Kaçan Softa, Semra Savaş, Sema Akça, Kadınların Kadına Yönelik Şiddete Bakış Açılarının Değerlendirilmesi, Uluslar arası Hakemli Psikiyatri ve Psikoloji Araştırmalar Dergisi, S.9, 2017, ss.44-56

fazladır.³²⁵ WHO'nun (2005) araştırmasında kadına yönelik şiddeti meşrulaştırma ve yaş arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Sakallı-Uğurlu ve Ulu'nun 2003 yılında yaptıkları araştırmaya göre kadınların yaşı arttıkça fiziksel şiddeti olumlama durumları da artmaktadır.³²⁶ Ercan'ın 2009 yılında yaptığı araştırmaya göre yaş ile fiziksel şiddeti meşrulaştırma arasında pozitif korelasyon olduğu görülmüştür..³²⁷

KSGM'nin (2009) araştırmasına katılan kadınların yaşları arttıkça kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti meşrulaştırdığı görülmüştür.³²⁸ Naçar ve arkadaşlarının yaptığı araştırmaya katılan 15-24 yaş aralığındaki kadınların %57,7'si, 25-34 yaş aralığındaki kadınların %44,1'i, 35-44 yaş aralığında olanların %58,4'ü, 45 yaş ve üzeri olan kadınların ise %50'si fiziksel şiddeti meşru görmektedir.³²⁹ Bu sonuçlar bizim çalışmamızda yaş ile aile içi kadına yönelik fiziksel şiddeti meşrulaştırma arasındaki pozitif korelasyona uymamaktadır. Softa ve arkadaşlarının (2017) yaptıkları araştırmada ise yaş ile şiddete bakış açısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.³³⁰

Yaptığımız çalışmada, tek yönlü varyans analizi sonucunda araştırmaya katılan kadınların medeni durumlarına göre kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti onaylama ve meşrulaştırma düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlılık derecesinde fark olduğu görülmüştür. Bu farkın nereden kaynaklandığını anlamaya yönelik yapılan Scheffe testi sonucunda evli olan kadınların, boşanmış ya da ayrı yaşayan kadınlara göre kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti daha fazla meşrulaştırdıkları görülmüştür.

KSGM'nin (2009) yaptığı araştırmaya göre, hiç evlenmemiş olan kadınların 'bazı durumlarda erkek eşini dövebilir' ifadesine katılımı %9'dur. Evli kadınlarda ortalama olarak bu rakam %15'tir. Bu durum evli olan kadınların hiç evlenmemiş olan kadınlara oranla kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti daha fazla meşrulaştırdığını göstermektedir.

331

³²⁵ Susan B. Sorenson, Dawn M Upchurch, Haikang Shen, Violence and Injury in Marital Arguments: Risk Patterns and Gender Differences, American Journal of Public Health, V.86,N.1,1986, ss.35-39

³²⁶ Nuray Sakallı Uğurlu, Sinan Ulu, "Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar: Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik, Yaş, Eğitim ve Gelir Düzeyinin Etkileri", Türk Psikoloji Yazıları, Haziran- Aralık, 2003, ss.53-65

³²⁷ Nilüfer Ercan, a.g.e.

³²⁸ KSGM, a.g.e. s.60

³²⁹ Naçar ve diğ. A.g.e. ss.

³³⁰ Softa ve diğ. A.g.e.

³³¹ KSGM, a.g.e. s.59

Naçar ve arkadaşlarının (2009) yaptığı araştırmada kadınların, kadına yönelik aile içi şiddeti haklı görme oranları ile medeni durumları arasındaki ilişki ortaya konulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre kadına yönelik aile içi şiddeti en çok meşru gören kadınlar %53,4 oranıyla evli kadınlardır. Bekar kadınların kadına yönelik aile içi şiddeti meşru görme oranı %47,7, dul kadınların ise %42,1'dir. Bu durum bizim araştırmamızın sonuçlarına benzerdir.³³²

Softa ve arkadaşlarının (2017) yaptığı araştırmada boşanmış olan kadınların, evli olan kadınlara göre, şiddeti daha az meşrulaştırdığı görülmüştür. Araştırmacıların bu sonucun, boşanmış kadınların, kadına yönelik aile içi şiddete maruz kaldığını ve şiddeti meşru görmedikleri için eşlerinden boşandıklarından kaynaklandığını söylemişlerdir.

Araştırmamızın hipotezlerinden olan, “katılımcıların çocuk sayısı ile aile içi kadına yönelik fiziksel şiddete ilişkin tutumlar ve fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır” varsayımı araştırmamızın sonucunda doğrulanmıştır. Yapılan t-testi sonucunda çocuk sahibi olup olmama durumu ile kadına yönelik aile fiziksel şiddeti meşrulaştırma arasında anlamlılık düzeyinde ilişki olduğu görülmüştür. Çocuk sahibi olan kadınların aile bütünlüğünü korumak adına şiddeti meşrulaştırdıkları düşünülmektedir.

Eğitim ile kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti meşrulaştırma arasında negatif yönde korelasyon olduğu araştırmamızın sonucunda ortaya konulmuştur. Kadınların eğitim durumu arttıkça şiddeti olumlama ve meşrulaştırma düzeyleri azalmıştır. Eğitim ve kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti meşrulaştırmanın ters yöndeki ilişkisi yurt dışında ve yurt içinde yapılan araştırmalarda da ortaya konulmuştur.

Sorenson ve arkadaşlarının (1996) yaptığı çalışmada eğitim düzeyi yüksek olan kadınların daha az fiziksel şiddete maruz kaldığı ve kadına yönelik fiziksel şiddeti daha az meşrulaştırdıkları görülmüştür.³³³ WHO'nun (2003) araştırmasına göre eğitim seviyesi yüksek olan kadınların aile içi şiddete uğrama oranının daha düşük olduğu, eğitim seviyesi yüksek olan erkeklerin ise, kadınların eğitim seviyesinin aile içi şiddet üzerindeki etkisi kadar olmasa da, kadına yönelik aile içi şiddet konusunda azaltıcı bir etkiye sahip olduğu görülmüştür.³³⁴

³³² Naçar vd.,a.g.e. s.133

³³³ Sorenson ve diğ. A.g.e. s.37

³³⁴ WHO, a.g.e.

İlkkaracan'ın (1998) yaptığı araştırmada erkeklerin ve kadınların eğitim durumlarının aile içi şiddetin yaşanma sıklığını etkilediğini belirtmiştir. Ancak erkeklerin eğitim düzeyi arttıkça, kadına yönelik aile içi şiddet uygulama oranlarında büyük bir değişiklik olmadığını ortaya koymuştur. İlkkaracan, aile içi kadına yönelik şiddetin belirleyicisi olarak kadının eğitim durumunun, erkeğin eğitim durumundan daha etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.³³⁵ Mayda ve Akkuş'un(2003) yaptığı araştırmaya göre şiddet davranışı ile kadın ve erkeğin durumu ilişkili bulunmuştur.³³⁶

Altınay ve Arat'ın(2007) yaptığı araştırmaya göre; kadınların eğitim düzeyi arttıkça şiddete maruz kalma durumları azaltmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre okuma yazma bilmeyen kadınlar arasında en az bir kez fiziksel şiddete maruz kaldığını söyleyenlerin oranı % 43 iken, yüksek öğrenim görmüş kadınlar arasında bu oran % 12'dir.³³⁷

Ercan'ın (2009) yaptığı araştırmada kadınların eğitim düzeyi ile kadına yönelik fiziksel şiddeti meşrulaştırma arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ercan bu durumun fiziksel şiddeti meşrulaştırmada diğer değişkenlerin eğitimden daha ön plana çıkmasından kaynaklandığını söylemektedir.³³⁸

KSGM'nin (2009) yaptığı araştırmaya kadınların eğitim durumu arttıkça şiddete maruz kalma oranları azaltmaktadır. Araştırmaya katılan kadınların şiddete ilişkin tutumlarını belirlemek için kadınlara sorulan şiddeti doğrulayıcı ifadeler katılımlarının en yüksek olduğu grubu, eğitimi olmayan ya da ilkokulu bitiremeyen kadınlar oluşturmaktadır. Eğitim düzeyi en düşük grubu oluşturan kadınların %70'i kadının erkekle tartışmaması gerektiği ifadesine, %28,7'si bazı durumlarda erkeğin eşini dövebileceği ifadesine, %54,3'ü ise kadın istemese dahi eşiyile cinsel ilişkiye girmek zorunda olduğu ifadesine katılmıştır. Eğitim durumu yüksek okul ve üzeri olan grubun bu ifadeler katılımlarının sırasıyla %17,6, %2,9 ve %8,9'dur.³³⁹

Kocacık ve Çağlayandereli'nin yapmış olduğu araştırmada aile içi şiddete maruz kalan lise mezunu kadınların diğer eğitim durumlarına göre şiddeti daha fazla meşru gördüğü tespit edilmiştir(%62,8). Aile içi şiddete maruz kalan kadınlarda okur – yazar olanların şiddeti meşru görme oranı %58.1, ilköğretim mezunu olanların (ilk ve orta okul

³³⁵İlkkaracan, a.g.e. s.19

³³⁶Mayda ve Akkuş, a.g.e

³³⁷ Altınay ve Arat, a.g.e. s.82

³³⁸ Ercan, a.g.e.

³³⁹ KSGM, a.g.e. s. 60.

mezunu) %57.1, üniversite mezunu olanların %47.7, yüksek lisans mezunu olanların ise %26.9'dur. Bu sonuçlar, kadınların şiddeti meşru görmesinde eğitimin önemli olduğunu göstermekle birlikte, şiddete maruz kalmanın eğitime rağmen şiddeti meşrulaştırdığı yorumu yapılabilir.³⁴⁰

Naçar ve arkadaşlarının yaptığı araştırmada katılımcıların eğitim durumu ile kadına yönelik aile içi şiddeti haklı görme durumları arasında negatif korelasyon olduğu görülmüştür. Okur-yazar ya da okur yazar olmayan kadınların kadına yönelik aile içi şiddeti haklı görme oranı %82,6, ilkokul ve ortaokul mezunu olanların %64,1, lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip olanların ise %35,8'tir. Ayrıca kadınlara 'şiddete maruz kaldığında ne yapacağı' sorulmuştur. Katılımcıların %46'sı şiddeti kabulleneceğini ifade etmiştir.³⁴¹

Softa ve arkadaşlarının (2017) yaptığı araştırmada da bizim bulgularımıza benzer şekilde kadınların eğitim durumu yükseldikçe şiddeti olağan görme durumları azalmıştır.³⁴²

Araştırmamızın hipotezlerinden olan "katılımcıların ebeveynlerinin eğitim düzeyi ile kadına yönelik aile içi şiddeti meşrulaştırma arasında anlamlı bir ilişki vardır" varsayımı, araştırmanın sonunda doğrulanmıştır. Araştırmaya katılan kadınların anne-babalarının eğitim düzeyleri arttıkça kadına yönelik aile içi fiziksel şiddete onaylama ve meşrulaştırma düzeylerinin azaldığı gözlenmektedir. Yani aralarında negatif bir korelasyon olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle ailesinin eğitim düzeyi yüksek olan kadınların kadına yönelik aile içi fiziksel şiddete onaylama ve meşrulaştırma düzeylerinin çok daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan araştırmalarda, anne ve babanın eğitim durumu ile kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti meşrulaştırma arasındaki ilişkiye yönelik herhangi bir bilgiye rastlanılmadığı için karşılaştırma yapma imkanı olmamıştır.

Araştırmamızın diğer bir hipotezi olan, "meslek ile kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti meşrulaştırma arasında anlamlı bir ilişkinin var olduğu" hipotezi araştırma sonucunda doğrulanmıştır. Yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda araştırmaya katılan kadınların mesleklerine göre kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti onaylama ve meşrulaştırma düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlılık derecesinde fark olduğu gözlenmektedir. Bu farkın nereden kaynaklandığını anlamaya yönelik yapılan Scheffe testi

³⁴⁰ Faruk Kocacık, Mustafa Çağlayandereli, a.g.e. s. 39.

³⁴¹ Naçar ve diğ. A.g.e. s.133.

³⁴² Softa ve diğ. A.g.e.

sonucunda ev hanımı olan kadınlarla memur, emekli ve diğer meslek sahibi kadınlar arasında fark olduğu görülmüştür. Buna göre ev hanımı olan kadınların kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti onaylama ve meşrulaştırma düzeylerinin memur, emekli ve diğer meslek sahibi kadınlara göre daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Ayrıca işçi olan kadınların kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti onaylama ve meşrulaştırma düzeylerinin memur olan kadınlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Kocacık ve Doğan'ın Sivas ilinde 583 hanede yaptığı araştırmada, kadınların %51'inin aile içi şiddete maruz kaldığı görülmüştür. Şiddete maruz kalan kadınların %71'i ev hanımıdır. Ekonomik bağımsızlığı olmayan ev hanımları şiddete karşı çareleri olmadığı için şiddet ortamında kalmaya devam etmekte, bir anlamda şiddete tepkisiz kalmakta ve bu durum ev hanımı olanların daha fazla şiddet yaşamasına neden olmaktadır.³⁴³

Araştırmamızın, gelir düzeyi ile kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti onaylama ve fiziksel şiddeti meşrulaştırma arasında anlamlı bir ilişki olduğu varsayımı doğrulanmamıştır. Zira araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre gelir düzeyi ile kadına yönelik aile içi şiddeti meşrulaştırma arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir.

Benzer şekilde Sorenson ve arkadaşlarının yaptığı araştırmaya göre de gelir düzeyi ile fiziksel şiddete maruz kalma arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Fiziksel şiddete karşı, yüksek gelir seviyesine sahip kadınlar düşük gelir seviyesine sahip olan kadınlara göre daha çok hak arama girişimde bulunacaklarını bildirmişlerdir.³⁴⁴

Altınay ve Arat'ın yaptığı araştırmaya göre gelir düzeyi ve şiddet arasında ters orantı vardır. Gelir düzeyi yükseldikçe şiddete maruz kalma azalmaktadır. Dar gelirli ailelerde kadına yönelik aile içi şiddet oranı %43 iken gelir durumu yükseldikçe bu oran %23'e düşmektedir.³⁴⁵

Ercan'ın (2009) yaptığı araştırmada, ekonomik özgürlüğe sahip ya da gelir seviyesi yüksek olan kadınların, ekonomik özgürlüğü olmayan ya da düşük gelir seviyesine sahip olan kadınlara göre şiddeti daha az meşrulaştırdığı görülmüştür.

KSGM'nin (2009) yaptığı araştırmada gelir düzeyi ile kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti meşrulaştırma arasında pozitif korelasyon olduğu ortaya konulmuştur. 'Bazı durumlarda erkek eşini dövebilir ifadesine' düşük gelir seviyesine sahip olan kadınların

³⁴³ Faruk Kocacık, Orhan Doğan, a.g.e. ss.747-748.

³⁴⁴ Sorenson vd., A.g.e.

³⁴⁵ Altınay ve Arat. A.g.e.

%24,1, orta gelir seviyesine sahip olanların %10,6'sı, yüksek gelir seviyesine sahip kadınların ise %4,6'sı katılmıştır. 'Kadın istemediği halde eşiyle cinsel ilişkiye girmelidir' ifadesine ise düşük gelir seviyesine sahip kadınların 45,2'si, orta gelir seviyesine sahip olan kadınların 26,3'ü, yüksek gelir seviyesine sahip olanların ise %13,7'si katılmıştır.³⁴⁶

Kocacık ve Çağlayandereli'nin (2009) yaptığı araştırmada, gelir seviyesi yükseldikçe kadına yönelik aile içi şiddeti meşru görme oranı azalmıştır. Kadına yönelik aile içi şiddeti meşru görme ile gelir seviyesi arasında negatif korelasyon olduğu görülmüştür.³⁴⁷

Naçar ve arkadaşlarının (2009) yaptığı araştırmada gelir düzeyi ile kadına yönelik aile içi şiddeti meşru görme arasında pozitif korelasyon olduğu görülmüştür. Düşük gelir seviyesine sahip olan kadınların, kadına yönelik aile içi şiddeti meşru görme oranı %72, orta gelir seviyesine sahip olan kadınların %50,6, yüksek gelir seviyesine sahip olan kadınların ise %33,3'tür.³⁴⁸

Araştırmamızın hipotezlerinden olan "madde kullanım sıklığı ile kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti meşrulaştırma arasında anlamlı bir ilişki olduğu" varsayımı, araştırmanın sonucunda doğrulanmamıştır. Yapılan analizler sonucunda madde kullanım sıklığı ile kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti meşrulaştırma arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmemiştir. Şimdiye kadar yapılmış olan araştırmalarda kadınların madde kullanımı sıklığı ile kadına yönelik aile içi şiddeti meşrulaştırma arasındaki ilişkiye yer verdiğine rastlanmamıştır. Bu nedenle karşılaştırma imkanı bulunamamıştır.

Araştırmamızın hipotezlerinden olan "şiddete maruz kalma ile kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti meşrulaştırma arasında anlamlı bir ilişki olduğu" varsayımı araştırmanın sonucunda doğrulanmıştır. Yapılan t-testi sonucunda araştırmaya katılan kadınların fiziksel şiddete maruz kalıp kalmama durumlarına göre kadına yönelik aile içi meşrulaştırma düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlılık derecesinde fark olduğu gözlenmektedir. Bu farkın nereden kaynaklandığına baktığımızda ise fiziksel şiddete maruz kalan kadınların fiziksel şiddete maruz kalmayan kadınlara göre kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

³⁴⁶ KSGM, a.g.e. s.60.

³⁴⁷ Kocacık ve Çağlayandereli, Ailede kadına yönelik şiddet: Denizli ili örneği, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, C.6, S.2, 2009, s.39,

³⁴⁸ Naçar ve diğ. A.g.e. s. 133.

Hıdıroğlu ve arkadaşlarının (2006) yaptığı araştırmaya katılan kadınların % 40'ı kocaları tarafından şiddet gördüğünü, %78'i şiddetin herhangi bir nedenle kabul edebileceğini belirtmiştir. Araştırmaya katılan kadınların %63,7'si çocukluğunda anne baba şiddetine maruz kalmış, %48,6'sı ise babasının annesine şiddet uyguladığına şahit olmuştur.³⁴⁹

Araştırmamızın sonucunda, yaşamın çoğunluğunun geçirildiği yer ile kadına yönelik fiziksel şiddeti meşrulaştırma arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Köy, kırsal yerleşim yeri gibi küçük yerleşim yerlerinde yaşamının çoğunluğunu geçirmiş olan kadınlar, şehir merkezinde yaşayan kadınlara göre kadına yönelik fiziksel şiddeti daha fazla meşrulaştırmışlardır.

Bizim bulgularımıza benzer şekilde Sorenson ve arkadaşlarının (1996) yaptıkları araştırmaya göre kırsal kesimde yaşayan kadınların şiddeti meşrulaştırma oranının, kentte yaşayan kadınlardan daha fazla olduğu görülmüştür.³⁵⁰

İlkkaracan'ın (1998) yaptığı araştırmaya göre kırsal kesimde yaşayan kadınlar, kent merkezinde yaşayan kadınlara oranla daha fazla şiddete maruz kalmaktadır ve araştırmaya katılan kadınların dörtte üçü şiddetin hiçbir nedenle kabul edilemeyeceğini söylemiştir. Bu iki sonuç karşılaştırıldığında kırsal kesimde yaşayan kadınların şiddeti meşrulaştırdığı söylenebilir.³⁵¹

Altınay ve Arat'ın (2007) yaptığı araştırmaya göre şehirde yaşayan kadınların ilçelerde yaşayan kadınlara oranla şiddet görme ihtimali %42 daha fazladır.³⁵² Bu sonuç bizim araştırmamızın sonuçlarının tersi yönündedir.

KSGM'nin (2009) araştırmasına göre kırsal kesimde yaşayan kadınlar kentte yaşayan kadınlara oranla kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti daha fazla meşrulaştırmaktadır. 'Bazı durumlarda erkek eşini dövebilir' ifadesine kırsal kesimde yaşayan kadınların %24,9'u, kentte yaşayan kadınların ise %10,6'sı katılmıştır. 'Kadın istemediği halde eşiyle cinsel ilişkiye girmelidir' ifadesine ise kırsal kesimde yaşayan kadınların %45,6'sı, kentte yaşayan kadınların ise %25,4'ü katılmıştır.³⁵³

³⁴⁹Seyhan Hıdıroğlu, a.g.e. s.198.

³⁵⁰Sorenson ve diğ. A.g.e. s.37

³⁵¹Pınar İlkkaracan, a.g.e. ss.18-20

³⁵²Altınay ve Arat, a.g.e.s.85

³⁵³KSGM, a.g.e. s.60.

TNSA'nın 2013 yılı araştırmasına göre araştırmaya katılan kırsal alanda yaşayan kadınların %24'ü, kentsel alanda yaşayan kadınların %11'i bazı durumlarda kadına yönelik şiddeti doğru bulmaktadır. "Çocuklarını ihmal etme" kırsal ve kentsel alanda en çok kabul gören şiddet nedenidir.³⁵⁴ Eğitim durumu düşük olan kadınların şiddeti meşru görmesi, eğitim durumu yüksek olan kadınlardan 8 kat daha fazladır.³⁵⁵

6.2. Örneklemen Dindarlık ve Dini Başa Çıkma Düzeyi İle Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar ve Fiziksel Şiddeti Meşrulaştırma Düzeyi Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Araştırmamızın hipotezlerinden olan dindarlık ile kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti meşrulaştırma arasında anlamlı bir ilişki olduğu varsayımı araştırmanın sonucunda doğrulanmıştır. Araştırmaya katılan kadınların öznel dindarlık algıları yükseldikçe yani kendilerini dindar görme düzeyleri arttıkça kadına yönelik aile içi fiziki şiddete onaylama, meşrulaştırma ve olumlu dini başa çıkma düzeylerinin de arttığı gözlenmektedir. Yani aralarında pozitif bir korelasyon olduğu görülmektedir. Yine benzer şekilde katılımcıların eşlerinin dindarlık düzeyi arttıkça kadına yönelik aile içi şiddeti onaylama, meşrulaştırma ve olumlu dini başa çıkma düzeylerinin de arttığı tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan kadınların ailelerinin dindarlık (öznel aile dindarlığı) düzeyleri arttıkça kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti onaylama, şiddeti meşrulaştırma, olumlu ve olumsuz dini başa çıkma düzeylerinin de arttığı görülmektedir

Araştırmanın temel hipotezlerinden birisi olan dindarlık ve dini başa çıkma durumları ile evlilikte fiziksel şiddeti onaylama ve meşru gösterme düzeyleri arasında nasıl bir ilişki olduğunu tespit etmek için gerçekleştirilen korelasyon analizi sonucunda da katılımcıların dindarlık boyutları (dini ilişki, dini davranış, dini duygu ve dini biliş) ve genel dindarlık düzeyleri ile evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddeti onaylama düzeyleri arasında pozitif bir korelasyon olduğu, dolayısıyla araştırmaya katılan kadınların dindarlık düzeyleri arttıkça evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddeti de onaylama düzeylerinin arttığı tespit edilmiştir. Üstelik yaş, eğitim ve gelir durumu, çocuk sayısı vb. gibi bağımsız değişkenler kontrol edildiğinde de bu pozitif korelasyonun mevcudiyetini devam ettirdiği görülmüştür. Benzer şekilde katılımcıların olumlu dini başa çıkma düzeyleri arttıkça

³⁵⁴ Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması Ankara, 2014, s. 186

evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddeti onaylama düzeylerinin de arttığı, bu iki değişken arasında da pozitif bir korelasyon olduğu tespit edilmiştir.

Ghafournia (2017) aile içi fiziksel şiddete maruz kalmış Müslüman kadınlar üzerinde yaptığı araştırmaya göre, katılımcı kadınlar aile içi şiddete karşı dini başa çıkmayı kullanmışlardır. Kadınların fiziksel şiddete maruz kaldıklarında Allah ile iletişime geçtiklerini (Tanrı ile konuşma), dua ettiklerini ve Kur'an okuduklarını söylemişlerdir.³⁵⁶ Bu sonuç bizim çalışmamızda ulaştığımız sonuç ile paraleldir.

Çelik ve Ekici (2015), kadın sığınma evindeki şiddet görmüş kadınlar ile yaptıkları araştırmada, bir alt parametresi dine sığınma olan altı parametrelili stresle başa çıkma ölçeği kullanmışlardır. Araştırmanın sonucunda, dini sığınma ile aktivite tatmini arasında bağ olduğu ve kadınların dini başa çıkmayı kullandıkları ortaya konmuştur.³⁵⁷

Öztürk'ün (2008) Türkiye'de Aile, Şiddet ve Kadın Sığınmaevleri ve Din adlı araştırmasında, şiddet ve din ilişkisi ele alınmıştır. Araştırma sonuçlarına göre kadınların %97'si Allah'a ve peygambere inandığını, %85,2 oruç tuttuğunu, %45'i namaz kıldığını belirtmiştir. Kadınların eşlerinin dindarlıkları hakkında belirttikleri bilgilere göre şiddet uygulayan eşlerin %73,8'i Allah ve peygamber inancına sahip oluğu, %37'sinin oruç tuttuğu ve %31'i namaz kıldığı sonucu ortaya çıkmıştır. Öztürk kadınların şiddetle baş etmede, erkeklerin ise şiddeti meşru görmede dini kullandıklarını ortaya koymuştur. Araştırmanın amaçlarından biri itaatkârlık ve din ilişkisini ortaya koymaktır. Araştırma sonuçlarına göre dindar kadınların daha itaatkâr olduğu, itaatkâr kadınların ise daha hassas ve duygusal olduğudur. Bu açıdan bakıldığında din; şiddet gören kadının ruh sağlığını olumlu etkilerken, dindarlık düzeyi ile paralel olarak artan itaatkârlığa sahip olan kadın şiddet karşısında zayıf bir ruh hali taşımaktadır.³⁵⁸

Kılıç (2009), "Kadına Yönelik Şiddet: Sosyo Politik Arka Plan, Manevi Boyut ve Hukuki Yaptırımlar" isimli yüksek lisans çalışmasında, şiddet gören kadınların sorunlarını çözmede manevi, psikolojik ve hukuksal hangi yaklaşımlardan yararlandığını sorgulamıştır. Katılımcılar, şiddetle mücadelede dini başa çıkmayı kullandıklarını, Kuran

³⁵⁶ Ghafournia, a.g.e.

³⁵⁷ Zeynep Çelik, Gamze Ekici, "Şiddet Gören Kadınlarda Benlik Saygısı, Başa Çıkma Becerileri ve Aktivite Performansı Arasındaki İlişki", Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi, C.3, S.3, 2015, ss.101-108.

³⁵⁸ Emine Öztürk, "Türkiye'de Aile İçi Şiddet, Kadın Sığınma Evleri ve Din" Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Din Sosyolojisi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2008

Emine Öztürk, "Türkiye'de Aile, Şiddet ve Kadın Sığınmaevleri", 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, C 3, S 7, 2014, ss 39-55

okumak gibi dini eylemlerde bulunduklarında yaşadıkları zorluklara tahammül edebildiklerini belirtmişlerdir.³⁵⁹

Ercan(2009), dinin fiziksel şiddeti meşrulaştırmada geleneksel ve ataerkil aile yapısından kaynaklanan bir etki olduğunu yaptığı araştırmada ortaya koymuştur.

Özdoğan (2011) , şiddete maruz kalmış kadınlar ile yaptığı “Kadına Yönelik Şiddete Manevi Psikolojik Yaklaşım” isimli araştırmasında İslamiyet ile şiddet arasında bir ilişki olmadığını, İslam toplumundaki kadın algısının ön yargı ve cinsiyet kalıplarıyla ilgili olduğu sonucuna ulaşmıştır.³⁶⁰

Gülmez (2014), “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Ahlaki Çözülme ve Dindarlık” isimli doktora tezi çalışmasında, dindarlık düzeyi ile şiddet uygulama arasında ters orantı olduğunu saptamıştır. Dindarlık düzeyi arttıkça şiddete başvurma azalmaktadır. Eğitim seviyesi düşük, çocukluğunda aile içi şiddete tanık olan veya şiddete maruz kalan katılımcılar ile dindarlık seviyeleri düşük olan katılımcıların ahlaki çözülme oranları yüksektir.³⁶¹

Ömek’in (2013) şiddet mağduru kadınlar ile yaptığı araştırmasında, din ile şiddet davranışı arasında bir ilişki olduğu ortaya konulmuştur. Eşin din anlayışı kadının şiddet görme sebebi olarak araştırma sonuçlarına yansımıştır. Ayrıca şiddete maruz kalma, evliliğin ilk yıllarında kadınların dini pratikleri yerine getirmesini engellerken, şiddet devam ettikçe dini davranışlara yönelme artmıştır. Kadınların dini başa çıkmayı kullandıkları görülmüştür.³⁶²

Erkan ve Bozgöz’ün (2004) Diyarbakır’da bulunan KA-MER simli Kadın Sığınmaevi’ne aile içi şiddet nedeniyle başvuru yapan 164 kadın üzerinde yaptığı araştırmaya göre; şiddete uğrayan kadınların %42’si dinin her halükarda kocaya itaat

³⁵⁹ Melike Nur Kılıç, Kadına Yönelik Şiddet: Sosyo-Psikolojik Arka Plan, Manevi Boyut, Hukuki Yaptırımlar, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Din psikolojisi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara,2009

³⁶⁰ Öznur Özdoğan, “ Kadına Yönelik Şiddete Manevi Psikolojik Yaklaşım”, Bilim Ahlak ve Sanat Bağlamında Çağdaş İslam Algıları, C 1, Editör Cengiz Batuk, Hasan Atsız, Samsun,2011, ss 309-322

³⁶¹ Çiğdem Gülmez, “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Ahlaki Çözülme ve Dindarlık”, On Dokuz Mayıs Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Samsun,2014 ss.248-251

³⁶² Hatice Ömek,”Kadına Yönelik Şiddet ve Din ilişkisine Sosyolojik Bir Yaklaşım”, Ankara Üniversitesi sosyal Bilimler Estitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara,2013, ss. 77-94

etmesi gerektiğini, %13'ü kocanın belli durumlarda kadını dövmesinin dine uygun olduğunu düşünmektedir. Kadınların din anlayışının şiddeti meşrulaştırdığı görülmüştür.³⁶³

6.3. Sonuç ve Öneriler

Kadına yönelik aile içi fiziksel şiddet evrensel bir sorundur. Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele etmek için, kadına yönelik aile içi fiziksel şiddetin kadınlar tarafından nasıl algılandığı ve kadınların kadına yönelik aile içi fiziksel şiddete ilişkin tutumlarının ne olduğu önem arz etmektedir.

Araştırmamızın temel konusu kadına yönelik aile içi fiziksel şiddete ilişkin tutumlar ve dindarlık arasındaki ilişkidir. Kadına yönelik aile içi fiziksel şiddete ilişkin tutumlar ve dindarlık arasındaki ilişkiyi anlamak için katılımcılara ait sosyo-demografik özelliklerin tespit edilmesi adına, katılımcılara uygulanan ölçeğe aracında kişisel bilgi formuna yer verilmiştir.

Yaptığımız araştırmada ulaştığımız sosyo-demografik veriler şu şekildedir. Araştırmamıza katılan kadınların yaşlarının çoğunlukla (%43,17) 31 ile 40 arasında olduğu, çok az bir kısmının 61 ve üzeri yaşta olduğu görülmüştür. Kadınların medeni durum olarak, yaklaşık %90'nının evli olduğu, on katılımcının bekar olduğu, diğer katılımcıların ise boşanmış ya da eşinden ayrı yaşıyor olduğu görülmüştür. Katılımcıların çoğunluğu çekirdek aile de yaşamaktadır(%83). Katılımcıların %13,1 geniş aile tipine, %3,3 ise parçalanmış aile tipine sahiptir.

Araştırmaya katılanların yaklaşık üçte birisinin (% 29,1) lise, %25'inin ise üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Çok az bir kısmının ise okur-yazar ve okur-yazar olmadığı görülmektedir (%1,7) Araştırmaya katılan kadınların annelerinin eğitim durumuna bakıldığında, üçte birisinin (%33,3) ilköğretim, %11,4'nün ortaokul,%5,6'sının lise ve %1,6'sının üniversite mezunu, olduğu görülmektedir. Katılımcıların annelerinin %24'nün okuma yazma bilmediği, %23,8'nin okuma yazma bildiği görülmektedir. Katılımcıların babalarının eğitim durumuna bakıldığında, %34,7'sinin ilköğretim, %27'sinin ortaokul, %12,4'nün lise ve %4,9'nun üniversite mezunu, olduğu görülmektedir. Katılımcıların babalarının %6'sının okuma yazma bilmediği, %15'nin okuma yazma bildiği görülmektedir

³⁶³ Rüstem Erkan, Faruk Bozgöz,"Kadına Yönelik Şiddetin Sosyo-Ekonomik, Dinsel ve Kültürel Boyutları, Diyarbakır Örneği", EKEV Akademi Dergisi, C. 8, S.18, Kış,2004, ss. 219-242

Araştırmaya katılanların %75'nin orta gelir düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Katılımcıların %18'i iyi gelir seviyesine, %6,7 ise düşük gelir seviyesine sahiptir. Katılımcıların %67,3'ünün ev hanımı olduğu, %11,3'ünün ise memur olduğu görülmüştür.

Katılımcıların yaklaşık%80'i çocuk sahibidir. Araştırmaya katılan kişilerin %23,7'nin bir ve %23,7'sinin iki çocuk sahibi oldukları % 3,4'nin ise beş ve üzeri çocuk sahibi oldukları tespit edilmiştir. Katılımcıların % 66,6'sı yaşamının büyük bir kısmının şehir merkezlerinde geçirdiği, %11,8 ise köylerde geçirdikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılanların yaklaşık %75'nin hiçbir madde kullanmadıkları, yaklaşık %22'sinin ise sigara kullandıkları tespit edilmiştir. İki katılımcının alkol kullandığı, bir katılımcının madde kullandığı, tüm madde türlerini kullanan iki katılımcı olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılanların %11'nin 1-2 yıl arası süreyle madde kullandığı, %1,4'nün ise 21 yıl ve üzeri süredir madde kullandığı görülmüştür.

Araştırmaya katılan kadınlardan yaklaşık %62'si şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan kadınların yaklaşık 3'te birisi (%30'u) fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Diğer taraftan %6,6'sının hem fiziksel şiddet hem psikolojik hem de cinsel şiddet gördükleri tespit edilmiştir. %6,7'sinin ise hem fiziksel şiddet hem psikolojik hem de ekonomik şiddet gördükleri tespit edilmiştir. Yaklaşık %16'sının ise (108 kişi) tüm şiddet türlerine maruz kaldıkları görülmüştür

Katılımcıları en son derinden etkileyen olayların ne olduğuna bakıldığı zaman, katılımcıların yaklaşık %28'ini en son derinden etkileyen olayın aile içi sorunlar olduğu, %18'ini aile fertlerinden birisinin ölümünün etkilediği, yaklaşık %10'unu duygusal ilişkilerin, yaklaşık % 8'ini ise mali sorunların derinden etkilediği tespit edilmiştir.

Katılımcıların öznel dindarlık, eş dindarlığı ve aile dindarlığı verileri şu şekildedir. Araştırmaya katılan kişilerin %48'i kendisini dindar olarak algıladıklarını, yaklaşık üçte birisinin kendisini biraz dindar olarak algıladıkları, %12,3'ü kendilerinin dindar olmadığını, %10,6'lık bir kısmı ise kendilerini çok dindar olarak algıladıklarını belirtmişleridir. Araştırmaya katılan kadınların eşlerinin dindarlık düzeylerine ilişkin yapılan incelemede yaklaşık %34'ü eşlerinin biraz dindar, yaklaşık %36'sı eşlerinin dindar olduklarını, yaklaşık 20,3'nün ise eşlerinin dindar olmadığını ifade ettikleri tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan kişilerin ailelerinin %45,6'sının dindar ve %8,3'nün ise dindar olmadığı görülmüştür.

Katılımcıların aile içi kadına yönelik fiziksel şiddeti meşrulaştırma oranlarına bakıldığında, evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddete ilişkin Tutumlar Ölçeği'nden aldıkları puanların ortalamalarının orta düzeyde olduğu; Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddeti Meşrulaştıran İçerikler Ölçeği'nden alınan puan ortalamasının da 7 üzerinden 1,9699 olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmamızın hipotezi olan, yaş ile kadına yönelik aile içi şiddeti meşrulaştırma arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu görülmüştür. Kadınların yaşları arttıkça kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti meşrulaştırma durumları da artmaktadır.

Araştırmamızın sonucunda medeni durum ile kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti meşrulaştırma arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Evli olan kadınlar boşanmış ve ayrı yaşayan kadınlara oranla kadına yönelik şiddeti daha fazla meşru görmektedirler.

Katılımcıların çocuk sahibi olup- olmama durumları ile kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti meşrulaştırma arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Yapılan t-testi sonucunda araştırmaya katılan kadınların çocuk sahibi olup olmama durumlarına göre kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti onaylama ve meşrulaştırma düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlılık derecesinde fark olduğu gözlenmektedir. Bu farkın nereden kaynaklandığına baktığımızda ise çocuk sahibi olan kadınların çocuğu olmayan kadınlara göre kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti onaylama ve meşrulaştırma düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

Meslek ve kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti meşrulaştırma arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Yapılan analizler sonucunda ev hanımların memur, emekli ve diğer meslek gruplarındaki kadınlardan daha fazla şiddeti meşrulaştırdığı görülmüştür. İşçi olan kadınların ise memur ve emekli olan kadınlardan daha fazla kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti meşrulaştırdıkları görülmüştür.

Araştırmaya katılanların madde kullanım durumları ve madde kullanım sıklığı ile kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti meşrulaştırma arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir.

Araştırmamızın temel hipotezlerinden olan şiddete maruz kalma ve kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti meşrulaştırma arasında anlamlı bir fark olduğu araştırma sonuçlarında ortaya konulmuştur. Buna göre aile içi fiziksel şiddete maruz kalan kadınların fiziksel şiddete maruz kalmayanlara göre kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti daha fazla

meşru gördükleri tespit edilmiştir. Araştırmaya katılanların ebeveynlerinin eğitim durumu arttıkça kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti meşru görme durumlarının azaldığı görülmektedir.

Araştırmamızın dindarlık ve dini başa çıkma durumlarına ilişkin bulgularına baktığımız, örneklemin Dini Tutum Ölçeği'nden aldıkları puanlar değerlendirildiğinde dindarlık boyutlarından en yüksek puan ortalamasının dinî biliş boyutuna ait, en düşük puan ortalamasının ise dinî davranış (ibadet) boyutuna ait olduğu görülmektedir. Dinî Başa Çıkma Ölçeği'nden alınan puanlara göz atıldığında ise katılımcıların olumlu dinî başa çıkma puanlarının bir hayli yüksek olduğu, olumsuz dinî başa çıkma puanlarının ise düşük olduğu, yani karşılaştıkları travmatik hayat olayları karşısında olumsuz dinî başa çıkma yöntemlerini daha az kullandıkları gözlenmektedir.

Araştırmanın temel hipotezlerinden birisi olan dindarlık ve dini başa çıkma durumları ile evlilikte fiziksel şiddeti onaylama ve meşru gösterme düzeyleri arasında nasıl bir ilişki olduğunu tespit etmek için gerçekleştirilen korelasyon analizi sonucunda araştırmaya katılan kadınların dindarlık düzeyleri arttıkça evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddeti de onaylama düzeylerinin arttığı tespit edilmiştir. Yaş, eğitim ve gelir durumu, çocuk sayısı vb. gibi bağımsız değişkenler kontrol edildiğinde de bu pozitif korelasyonun mevcudiyetini devam ettirdiği görülmüştür. Benzer şekilde katılımcıların olumlu dini başa çıkma düzeyleri arttıkça evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddeti onaylama düzeylerinin de arttığı, bu iki değişken arasında da pozitif bir korelasyon olduğu tespit edilmiştir.

Benzer şekilde araştırmaya katılan kadınların dini biliş boyutu hariç dindarlık boyutlarındaki puan ortalamaları, genel dindarlık düzeyleri ve olumlu dini başa çıkma düzeyleri ile evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddeti meşru görme düzeylerinin de arttığı aralarında pozitif bir korelasyon olduğu gözlenmiştir. Diğer taraftan dini biliş düzeyi ve olumsuz dini başa çıkma ile evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddeti meşrulaştırma arasında anlamlılık düzeyinde herhangi bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca yaş, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, çocuk sayısı, yaşanan yerleşim yeri vb. gibi değişkenler kontrol edildiğinde de dindarlık ve olumlu dini başa çıkma ile evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyleri arasındaki bu ilişkinin varlığını devam ettirdiği gözlenmiştir.

Araştırmaya katılan kadınların öznel dindarlık algıları yükseldikçe yani kendilerini dindar görme düzeyleri arttıkça kadına yönelik aile içi fiziki şiddeti onaylama,

meşrulaştırma ve olumlu dini başa çıkma düzeylerinin de arttığı gözlenmektedir. Yani aralarında pozitif bir korelasyon olduğu görülmektedir. Yine benzer şekilde katılımcıların eşlerinin dindarlık düzeyi arttıkça kadına yönelik aile içi şiddeti onaylama, meşrulaştırma ve olumlu dini başa çıkma düzeylerinin de arttığı tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan kadınların ailelerinin dindarlık (özel aile dindarlığı) düzeyleri arttıkça kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti onaylama, şiddeti meşrulaştırma, olumlu ve olumsuz dini başa çıkma düzeylerinin de arttığı görülmektedir. Yapılan kısmi korelasyon analizi sonucunda diğer bağımsız değişkenler kontrol altına alındığında da araştırmaya katılan kadınların özel dindarlık algıları ve eşlerinin dindarlık düzeyleri arttığında da kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti onaylama, meşrulaştırma ve olumlu dini başa çıkma düzeylerinin de arttığı gözlenmektedir. Bununla birlikte ailelerinin dindarlık düzeylerinin artmasına bağlı olarak kadına yönelik aile içi fiziksel şiddeti meşrulaştırma düzeyleri artmayıp fiziksel şiddeti onaylama, olumlu ve olumsuz dini başa çıkma düzeylerinin arttığı görülmektedir.

Araştırma sonucunda ortaya çıkan bu bulgudan hareketle şu şekilde önerilerde bulunulabilir:

- Mevcut dini yaşantı biçimlerinin, günümüz Müslümanının dindarlığının dinin temel kaynakları olan (Kur'an ve sünnet) ile ne derece örtüştüğü hususuna dikkat çekilerek gelenek ve kültüre dayalı dindarlık formları yerine araştırma ve incelemeye dayalı tahkiki dindarlık formlarının arttırılması yönünde teologlar ve din eğitimcileri tarafından çalışmalar yapılmalıdır. Asr-ı saadetteki dinin özünün ve İslam'ın ruhunun esas alındığı dinsel yaşantı biçimleri hedef gösterilmeli ve teşvik edilmelidir.
- Kadına yönelik aile içi şiddeti teşvik edici ve meşrulaştırıcı mevcut dini literatür Kur'an-ı Kerim'in bütünlüğü ve Hz. Peygamber'in yaşantısı ve uygulamaları dikkate alınarak mantıklı, tutarlı ve bilimsel temellere dayalı olarak tekrar gözden geçirilip mevcut literatürdeki gelenek ve ataerki kültürün tesirleri ve kalıntıları ayıklanmalıdır.
- Kadınların eğitim düzeylerinin arttırılması yönündeki devlet politikaları desteklenmeli ve kadınların eğitim düzeylerinin arttırılması yönündeki çalışmalar teşvik edilmelidir.
- Gerek yaygın ve gerekse örgün eğitimin her kademesinde başta sevgi değeri olmak üzere değerler eğitimine özel bir önem verilmelidir. Şiddetin her türlü ile

mücadele bir devlet politikası olarak benimsenilip kararlı bir şekilde sürdürülmeli ayrıca şiddetin sebepleri araştırılıp koruyucu yönde önlemler arttırılmalıdır.

- Konuyla ilgili farklı evren ve örneklemeler üzerinde, farklı ölçekler kullanılarak hem kesitsel hem de boyamsal türde daha fazla araştırmalar yapılabilir. Elde edilen bulgular karşılaştırılıp, daha genel sonuçlar ortaya koyulabilir.

KAYNAKÇA

- Adaçay, Funda Rana; Güney, Gül (2012). Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet. Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Ankara, 27-28 Nisan 2012, 325.
- Akbay, Okan Haluk (2014). Japon Mitolojisinde Kadın İmgesi, *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (32), 82.
- Akbay, Okan Haluk (2014). Japon Mitolojisinde Kadın İmgesi, *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (32),79-88.
- Akcınar, Berna (2017). Aile Sistemlerinde Şiddetin Döngüsü,*İnsan ve Toplum Bilimi Araştırmaları Dergisi*.6(4), 40-64.
- Akpınar, Orkide (2011) Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınların Aile İçi Şiddetle Başa Çıkma Özyeterliği Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre Yorumlanması. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Doktora Tezi, İzmir, 60-65.
- Akpınar, Orkide (2013). Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Aile İçi Şiddetle Başa Çıkma. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 4(39), 24-36.
- Aktaş, Emel (1998). Cahiliye’de ve İslam’da Kadının Durumu, *Mehir Dergisi*, Yaz Dönemi, 116-120.
- Allport, Gordon W.;Ross,J. Michael Personal Religious Orientation and Prejudice. *Journal of Personality and SocialPsychology*, 5(4), 432-433.
- Altınay, A.G.; Arat, Y. (2007). Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet, İstanbul, 88.
- Amudî, Cevalî (2005). *Celâl ve Cemal Ayansında Kadın*.(Çev. Ejder Okumuş). İstanbul, İnsan Yayınları.
- Apaydın, Halil (2016).*Din Psikolojisi Terimler Sözlüğü*.İstanbul: Bilimkent Yayınları.
- Arıkoğlu Ündücü, Cemile (2016).Kadına Yönelik Şiddetin Tarihi.*Alternatif Politika, Toplumsal Cinsiyet Özel Sayısı II*, 4.
- Arıkoğlu Ündücü, Cemile (2016).Kadına Yönelik Şiddetin Tarihi.*Alternatif Politika, Toplumsal Cinsiyet Özel Sayısı II*, 5.
- Ateş, Hamza; Yavuz, Öznur (2017). Adalet ve Kalkınma Partisi Döneminde Kadınlara Ait Dönüşümlerin Değerlendirilmesi.*Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, Özel Sayı
- Ateş, Süleyman (1997). İslam’ın Kadına Getirdiği Haklar,*İslami Araştırmalar Dergisi*, 10(4),307-308.

- Aytaç, Serpil; Sert Eteman, Fatma; Çetin Aydın, Gülşen; Reçber, Bircan; Sezen, Hayrettin Kemal (2016). Kadına Yönelik Şiddetin Dünü, Bugünü, Yarını: Kestirim Tabanlı Bir Araştırma, Sosyoloji Konferansları, 275-297.
- Ayten, Ali (2010). *Psikoloji ve Din Psikologların Din ve Tanrı Görüşleri*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Azertürk, Semine İmge; Akman, Tuğçe (2018).“Konfüçyüs’ün Kadın Görüşü Üzerine”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 28.
- Azertürk, Semine İmge; Akman, Tuğçe(2018). (LunyuCai, X.,Beijing: Huayu Jiaoxue Chubanshe, 1994 ‘den Aktaran).“Konfüçyüs’ün Kadın Görüşü Üzerine”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 31.
- Azertürk, Semine İmge; Akman, Tuğçe (2018).“Konfüçyüs’ün Kadın Görüşü Üzerine”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 29-31.
- Azertürk, Semine İmge; Akman, Tuğçe (2018).“Konfüçyüs’ün Kadın Görüşü Üzerine”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1),28-29.
- Bakan, Bekir (2012). *Türkiye’deki Kadın Hak İhlalleri*. İstanbul: Cinius Yayınları.
- Bakırcıoğlu, Rasim (2002). *Ansiklopedik Eğitim Psikoloji Sözlüğü*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bayraklı, Bayraktar (2008).*Yeni Bir anlayışın Işığında Kur’an Tefsiri*. İstanbul: Bayraklı Yayınları.
- Bayraklı, Bayraktar (2015). *Din ve Kadın*. İstanbul: Düşün Yayıncılık.
- Berktaş, Fatmagül (2016).*Tek Tanrılı Dinler Karşısında Kadın*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Berktaş, Figen; Atasoy,Emin (2007). Dinler Coğrafyasına Küresel Bir Bakış, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(18), 18-44.
- Berktaş, Figen; Atasoy, Emin (2007). Dinler Coğrafyasına Küresel Bir Bakış, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(18), 38-39.
- Bilmen, Ayşe; Köse, Aslı (2007). Kadının Değiştirilebilir Yazgısı “Şiddet”, *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergi*,10, 114 -121.
- Bilmen, Ömer Nasuhi (2008). *İslam ve Dünya Dinleri*. İstanbul: Semerkand Yayınları.
- Brinkerhoff, Merlin; Grandin, B. Elaine (1992).Eugen Lupri Religiousin volvement and spousal violence: The Canadiancase. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 31(1), 15-31.
- Budak, Selçuk (2009). *Psikoloji Sözlüğü*, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

- Buhâri, EbûAbdillah Muhammed ibnİsmâil el- (1988). *Sahih-i Buhâri ve Tercemesi*, (Çev. Mehmed Sofuoğlu), İstanbul, Ötüken Yayınları
- Cilacı, Osman (1998). *Günümüz Dünya Dinleri*.Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Coşar, Hasan (2013). *Tarihte ve Günümüzde Kadın*. Ankara: Sınırsız Yayıncılık.
- Coşkun, Ali (2011). *Sosyal Değişme, Kadın ve Din*. İstanbul: Rağbet Yayınları.
- Cunradi, Carol B.;Caetano, Raul; Schafer, John (2002). Religious Affiliation, Denominational Homogamy, andIntimate Partner Violence Among U.S. Couples, *Jurnal for the Scientific Study of Religion*, 41(1), 139-151.
- Curlin, Farr, Lawrence, Ryan, Odell, Shaun, Chin, Marshall, Lanthos, John, Koenig, Harold, (2007) Religion, Spirituality, and Medicine: Psychiatrists' and Other Physicians' Differing Observations, Interpretations, and Clinical Approaches, *American Journal of Psychiatry*,164 (12), 1825-1831
- Çağdaş, Kemal (1961). Upanishad'lar, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 19(3-4), 155.
- Çelik, Zeynep; Ekici,Gamze (2015). Şiddet Gören Kadınlarda Benlik Saygısı, Başa Çıkma Becerileri ve Aktivite Performansı Arasındaki İlişki.*Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*,3(3), 104.
- Danış, Zafer (2006). Davranış Bilimlerinde Ekolojik Sistem Kuramı, *Aile ve Toplum Dergisi*, 3(9), 48-53.
- Davaslıgil, Ümit (1997). Ekolojik Yaklaşımın Psikoloji ve Eğitime Uygulanması, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 21(103), 66-78.
- Demirel, Gülbahtiyar; Buko, Gülizar (2016). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Algısı. (Ed. Uluşan Şayan, Shrubu, Kayhan), *Türk Dünyasında Kadın Algısı*,Manisa: Manisa Celal Bayar Üniversitesi Yayınları.
- Dişsiz, Melike.;Hotun Şahin, Nevin (2008).Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Kadına Yönelik Şiddet.Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, 1(1), 52.
- Dişsiz, Melike.;Hotun Şahin, Nevin ((2008).Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Kadına Yönelik Şiddet.*Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 1(1), 50-53.
- Dolunay, Şenol; Yıldız,Sıtkı (2012). Şiddet Sarmalındaki Hükümlü Kadınların Demografik Özellikleri:Sinan ve Delice Cezaevleri Örnekleri”, *Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı*.Ankara 2012, 531-532.

- Dorman, Emre (2015). Din Neden Gereklidir? Vahiy ve Peygamberliğin Gerekliliğinin Teolojik, Felsefî, Psikolojik ve Ahlâki Temelleri Üzerine Bir İnceleme. İstanbul, 9-16.
- Ekşi, Halil (2001). Başa Çıkma, Dini Başa Çıkma ve Ruh Sağlığı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Bursa, 67-84
- Ekşi, Halil; Otrar, Mustafa,;Dilmaç,Bülent; Şirin, Ahmet vd. (2002).The Sources of Stress, Coping, and Psychological Well-Beingamong Turkicand Relative Societies' Students in Turkey” ,Article in Educational SciencesTheory&Practice, 501-502.
- Ellison, Cristopher G.;Bartkowski, John; Kristin, P.; Anderson, L. (1999). Are There ReligiousVariations in Domestic Violence?, *Journal of Family Issues*, 20(1), 113-187.
- Ercan, Nilüfer (2009). Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumların Yordayıcıları: Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik, Sistemi Meşrulaştırma ve Dini Yönelim, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Bölümü, Psikoloji Anabilim Dalı Sosyal Psikoloji Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 33-54.
- Erdoğan, Semra; Aktaş, Aylin; Onat Bayram,Güliz (2009).Sığınma evinde Yaşayan Bir Grup Kadının Şiddet Deneyimleri ve Baş Etme Yaklaşımları: Niteliksel Bir Çalışma.*Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 823.
- Ericson, H. Eric (2018). *İnsanın 8 Evresi*. (Çev. Gonca Akkaya),İstanbul, Okyanus Yayıncılık.
- Ergen, Gürkan (2006)"Eleştirel-Bilinçli Sevgi Eğitimi", *Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*,7, 144-152.
- Erkan, Rüstem; Bozgöz, Faruk (2004). Kadına Yönelik Şiddetin Sosyo-Ekonomik, Dinsel ve Kültürel Boyutları, Diyarbakır Örneği, *EKEV Akademi Dergisi*, 8(18), 219-242,
- Er-Razi, Fahrud-din (2013). *Tefsir-i Kebir Mefâtihi 'l- Gayb*,(Çev. Suat Yıldırım; Lütfullah Cebeci; Sadık Kılıç; Sadık Doğru). İstanbul, el-Mustafa Yayınları.
- Ersöz, Emine (2007). Manu Kanunnamesine Göre Hinduizm. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek LisansTezi, İzmir, 13-18.
- Esed, Muhammed (2002). *Kur'an Mesajı*(Çev. Cahit Koytak ve Ahmet Ertürk), İstanbul, İşaret Yayınları.

- Faulkner, Joseph E.; De Jong, Gordon F. (1966).Religiosity in 5-D: An Empirical Analysis. *Social Forces*, 45(2), 246-254.
- Fawole, I. Olufunmilayo.(2008). Economic Violenceto Women and Girls, Trauma, Violence, &Abuse, Vol. 2, No. 1, 2008, 6-7.
- Frankl, Victor E. (2014). *Psikoterapi ve Din Bilinçdışındaki Tanrı*.(Çev. Zeynep Taşkın). İstanbul, Say Yayınları.
- Freud, Sigmund (2002). *Dinin Kökenleri*.(Çev. Ayşen TekşenKapkın). İstanbul:Payel Yayınları.
- Freud, Sigmund (2012).*Totem ve Tabu*. (Çev. Hasan İhsan), Ankara, Alter Yayıncılık.
- Fromm, Erich (1995) *Sevme Sanatı*. (Çev. Yurdanur Salman), İstanbul, Payel Yayıncılık.
- Fromm, Erich (2004). *Hayatı Sevmek*.(Çev. Ali Köse).İstanbul, Arıtan Yayınevi.
- Ghafournia, Nafiseh (2008). Muslim women and domestic violence: Developing a frame work forsociworkpractice, *Journal of Religion&Spirituality in Social Work: Social Thought*, 36(1–2), 146–163.
- Glock, Charles Y. (1998).*Dindarlığın Boyutları Üzerine*. (Çev. M.E.Köktaş), Din Sosyolojisi, İstanbul,Vadi Yayınları.
- Glock, Charles Y. (2001).Dinî Teslimiyetin Tetkiki Üzerine-Dindarlığın Boyutları.*Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 1(3), 4-25.
- Gök, Maide (2016). Kadına Karşı Şiddetin Kuramsal Temelleri, *International Periodical for the Languages, Literatureand History of Turkishor Turkic* 11(2), 465-466.
- Gökkaya, Veda Bilican (2011).Türkiye’de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet.*Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12, Sivas, 104.
- Gökler, Rıza; Işıtan, İbrahim (2012). Modern Çağın Hastalığı; Stres ve Etkileri.*Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 1(3),
- Güler, A. Gülizar (2015). Ekonomik Düzeyi Düşük Ailelerde Kadınların Aile İçi Şiddet Algısı: Kayseri Örneği. Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı,Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 26-31.
- Gülmez, Çiğdem(2014). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Ahlaki Çözülme ve Dindarlık”, On Dokuz Mayıs Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Samsun. 248-251
- Gültepe, Necati (2008). *Türk Kadın Tarihine Giriş*. İstanbul: Özener Yayınları.

- Gümüş, Sevil; Cengiz, Ebru (2016). Töre ve Gelenekler Kadına Yönelik Şiddeti Tetikliyor *Uluslararası Hakemli Psikoloji ve Psikiyatri Araştırmaları Dergisi*,İlkbahar Dönemi, 5,
- Gündüz, Ahmet (2012). Tarihi Süreç İçerisinde Türk Toplumunda ve Devletlerinde Kadının Yeri ve Önemi.*International Journal of Social Science*, 5(5), 139-142.
- Gündüz, Ahmet (2012).Tarihi Süreç İçerisinde Türk Toplumunda ve Devletlerinde Kadının Yeri. *International Journal of Social Science*, 5 (5), 128-149.
- Gündüz, Ahmet (2012).Tarihi Süreç İçerisinde Türk Toplumunda ve Devletlerinde Kadının Yeri.*International Journal of Social Science*, 5 (5), 142-143.
- Gündüz, Şinasi (2007).*Yaşayan Dünya Dinleri*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Gürkan, Can; Özlem Coşar, Fatma, (2009). Ekonomik Şiddetin Kadın Yaşamındaki Etkileri.*Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 3, 125.
- Güven, Mustafa (2012). “Kültürün Bir Unsuru Olarak Din”,*Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(1),935-936.
- Holm, Nils G. (2004).*Din Psikolojisine Giriş*.(Çev. Abdülkerim Bahadır). İstanbul, İnsan Yayınları.
- Hökelekli, Hayati (1996). *Din Psikolojisi*,Ankara:Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Hökelekli, Hayati (2007). Çocuk ve Gençlerde Şiddet Olgusunun Önlenmesine Yönelik Öneriler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 5 (14), 75.
- International Encyclopedia of Psychology (1996). (Ed. Frank N. Magill), Chicago: Fitzory Dearbon Publishers.
- İblioğlu, O. Aslıhan (2012). Aile İçi Şiddet, Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar. 4(2), 212-214.
- İslamoğlu, Mustafa (2011). *Hayat Kitabı Kur'an Gerekçeli Meal-Tefsir*. İstanbul: Düşün Yayıncılık.
- James, William (2017).*Dinsel Deneyimin Çeşitliliği*. (Çev. İsmail Hakkı Yılmaz),İstanbul, Pinhan Yayıncılık,
- Jung, Carl Gustav (1982). *Konferanslar*.(Çev. Kamuran Şipal), İstanbul,Bozak Yayınları,
- Jung, Carl Gustav (2010).*Psikoloji ve Din*.(Çev. Raziye Karabey).İstanbul,Okyanus Yayıncılık.
- Jung, Carl Gustav (2015).*Psikoterapi Pratiği*.(Çev. Sami Türk). İstanbul, Kaknüs Yayınları.

- Kaan, Enver Osman (2010). *Geçmişten Günümüze Dinler ve Mezhepler*. İstanbul: Rağbet Yayınları.
- Kanar, Mehmet (2009). *Arapça Türkçe Sözlük*. İstanbul: Say Yayınları.
- Kapanoğlu, Sedef (2006).Çin’de Kadın İmgesi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 54-58.
- Kapanoğlu, Sedef (2006).Çin’de Kadın İmgesi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 54.
- Karaca, Semra; Ünsal Barlas, Gül; Öngün, Esen; Öz, Yüksel Can; Korkmaz, Gülçin Gazetelerde Bulunan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin İncelenmesi, 137-144.
- Karacoşkun, Mustafa Doğan (2012). *Din Psikolojisi El Kitabı*, (Ed. Mustafa Doğan Karacoşkun). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Karaçam, Z.; Çalışır, H.; Dünder, E.; Altuntaş, F. (2006). Evli Kadınların Aile İçi Şiddet Görmelerini Etkileyen Faktörler ve Kadınların Şiddete İlişkin Bazı Özellikleri.*Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 22(2) , İzmir, 71-88.
- Karaman, Hayrettin (1997). Kadının Şahitliği, Örtünmesi ve Kamu Görevi,*İslami Araştırmalar Dergisi*, 10(4), 273.
- Karslı, Necmi (2016). Psiko-Sosyal Açından Şiddet ve Çözüm Yolları, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 16(3), 69-70.
- Karta, Nurullah (2015). İlk Çağlardan Günümüze Kadının Konumu.(Ed. Emine Demiray, Ümran Sevil, Şebnem Hablemitoğlu, Yavuz Taşkiran). *Dünyada ve Türkiye’de Kadın ve Şiddet*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Kaufmann, Francine; Eisenbergl, Josy (1987). Yahudi Kaynaklarına Göre Yahudilik,(Çev. Mehmet Aydın), *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*,29(1),268.
- Kayalı, Yalçın (2013). Eski Bir Hint Geleneği:Sati, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 53(11), 365-374.
- Kayhan, Veli (2006). Hak Dinin Tek Oluşu,*Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11(1),92-97.
- Kayıklık, Hasan (2011).*Din Psikolojisi Bireysel Dindarlık Üzerine*.Adana:Karahan Kitapevi.
- Kılıç, Melike Nur (2009). Kadına Yönelik Şiddet: Sosyo-Psikolojik Arka Plan, Manevi Boyut, Hukuki Yaptırımlar. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe

- ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Din Psikolojisi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Kımtır, Nurten (2015).Oruç ve Öfke Kontrolü Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma.*Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5, 9.
- Kımtır, Nurten; Köftegöl, Özlem (2017). Yetişkinlerde Ölüm Kaygısı ve Dindarlık Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 19(36), 60.
- Kımtır, Nurten (2018).Benlik Saygısı ve Dindarlık İlişkisi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Din Psikolojisi Bilim Dalı, Doktora Tezi, Bursa, 93.
- Kımtır, Nurten (2018).Benlik Saygısı ve Dindarlık İlişkisi.Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Din Psikolojisi Bilim Dalı, Doktora Tezi, Bursa, 92-94.
- King, Morton B.;Hunt,Richard A. (1969).Measuring the ReligiousVariable: Amended Findings, *Journal for the Scientific Study of Religion*, 8(2),
- Koç, Mustafa; Düşünceli, Betül; Çolak, Tuğba, Seda.(2012).Kadın ve Erkeklerin Kadına Yönelik Şiddetin Temel Nedenlerine ve Önlenmesine İlişkin Görüşleri.Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı II.Cilt, Ankara, 749-755.
- Köysüren, Aliye Çınar (2013). *Kültürel ve Dini Algıda Toplumsal Cinsiyet*. Ankara: Sentez Yayınları.
- Kurşun, Hüseyin (2016). Medya ve Şiddet, Medyadaki Şiddet Olgusunun Toplumsal Hayata Yansıması Hakkında Niceliksel Araştırma: Gaziantep İl Örneği. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep, 46-48.
- Kutlutürk, Cemil (2014). Hinduizm’de Avatara İnancı. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara, 16-17.
- Lehrer, Evelyn; Lehrer, Vivian; Krauss, Ramona (2009). ReligionandIntimate Partner Violence in Chile: Macro- and Micro-Level Influences, *IZA DiscussionPaper*, 4067,

- Levitt, Heidi M.;Swanger, RebeccaTodd; Butler, Jenny B. (2008). “Male Perpetrators’ Perspectives on Intimate Partner Violence, Religion, andMasculinity”,*SexRoles*, 3, 435-448.
- Mehmedoğlu, Ali; İnanç, U. (2013). *Psikolojisine Giriş*. İstanbul:Çamlıca Yayınları.
- Mehmedoğlu, Ali Ulvi(2015) Din, Dindarlık, Değerler *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 173-189.
- Mehmedoğlu, Ali Ulvi (2016). Dindarlığın Peşinde: Din Psikolojisinde Araştırma, Ölçme ve Yorumlama Üzerine. *İslami Araştırmalar Dergisi*, 19(3), 469-471.
- Morris, J.Gareth, Mcadie, Tina, (2009) “Are personality, well-being and death anxiety related to religious affiliation?” *Mental Health Religion & Culture*, .2, 115-120
- Nizamü’l-Mülk (2018). *Siyasetname*.(Çev. Mehmet Taha Ayar).İstanbul, İş Bankası Yayınları.
- Ok, Üzeyir (2011). Dini Tutum Ölçeği: Ölçek Geliştirme ve Geçerlik Çalışması, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(2), 528-549.
- Okuyan, Mehmet (2012). Kuran Kadına Şiddeti Reddeder, *Din ve Hayat TDV İstanbul Müftülüğü Dergisi*, 15.
- Oxford Latin Dictionary (2005). (Ed. P. G. W. Glare), New York: Oxford University Press, Oxford Dictionary of Sociology (2005). (Ed. John Scott ve Gordon Marshaal), New York: Oxford University Press,
- Ömek, Hatice (2013). Kadına Yönelik Şiddet ve Din ilişkisine Sosyolojik Bir Yaklaşım. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı,Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 77.
- Özaşçılar, Mine (2016). Şiddet Davranışının Nedenlerini Açıklamada Biyolojik Temelli Kuramların Rolü. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19, Özel Sayı, 16-28.
- Özdoğan, Öznur (2011).Kadına Yönelik Şiddete Manevi Psikolojik Yaklaşım.(Ed. Cengiz Batuk, Hasan Atsız,).*Bilim Ahlak ve Sanat Bağlamında Çağdaş İslam Algıları*, Samsun:
- Özgentürk, İlyas; Karığın, Vedat; Baltacı, Halil (2012). Aile İçi Şiddet ve Şiddetin Nesilden Nesile İletilmesi, *Polis Bilimleri Dergisi*, 14(4), 55-77.
- Özgökbil Bilis, Pınar; Özgökbil, Ali Emre (2013). Kadına Yönelik Cinsel Şiddetin Medyadaki Temsili: “Fatmagül’ün Suçu Ne?” ve “Öyle Bir Geçer Zaman Ki” Adlı Televizyon Dizileri Örnekleri”, *Yeni Düşünceler Dergisi*, 7, 97-99.

- Özgökbel Bilis, Pınar; Özgökbel, Ali Emre (2013). Kadına Yönelik Cinsel Şiddetin Medyadaki Temsili: “Fatmagül’ün Suçu Ne?” ve “Öyle Bir Geçer Zaman Ki” Adlı Televizyon Dizileri Örnekleri”, *Yeni Düşünceler Dergisi*, 7, 95-112.
- Özön, Mustafa Nihat (1965). *Osmanlıca-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Tan Matbaası.
- Öztürk, Emine (2008). Türkiye’de Aile İçi Şiddet, Kadın Sığınma Evleri ve Din. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Din Sosyolojisi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul,
- Öztürk, Emine (2013) *Sosyo Tarihsel perspektif Süreci İçinde Aşk Sosyolojisi*. İstanbul: Cinius Yayınları.
- Öztürk, Emine (2014). Türkiye’de Aile, Şiddet ve Kadın Sığınma Evleri. 21. *Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi*, 3(7), 39-55.
- Page, Ayten Z.; İnce, Merve (2008). Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 22(11), 87.
- Pargement, Kenneth I. (2005). Acı ve Tatlı: Dindarlığın Bedelleri ve Faydaları Üzerine Bir Değerlendirme. (Çev. Ali Ulvi Mehmedoğlu), *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5(1), 279-311.
- Pargament, Kenneth.; Zinnabajer, Brian ,J. (2013). Din ve Maneviyat, Din ve Maneviyat Psikolojisi, (Der. Raymond F. Paloutzian, Crystal L. Park), (Ed. İhsan Çapcıoğlu, Ali Ayten). Ankara: Phonix yayınevi.
- Peker, Hüseyin (2012). *Din Psikolojisi*. İstanbul: Çamlıca Yayınları.
- Rahman, Fazlur (1997). İslam’da Kadının Konumu, (Çev. A. Bülent Baloğlu, Adil Çiftçi), *Türkiye Günlüğü Dergisi*, 45, 95-97.
- Richard, Straus; Stefemtz, Geies Suzanne K. (2007). *Violence in the American Family Behind Closed Doors*, New York: Transaction Publishers,
- Sağır, Adem; Demirağ, Hülya (2017). Din ve Gelenek Bağlamında Kadın ve Kadınlık Tartışmaları: Diyanet Hutbeleri Örneği (2006-2016), *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 592-624.
- Sahih Müllim Terceme ve Şerhi (1978). (Haz. Ahmed Davudoğlu), İstanbul: Sönmez Yayıncılık.
- Sakallı Uğurlu, Nuray; Ulu, Sinan (2003). Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar: Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik, Yaş, Eğitim ve Gelir Düzeyinin Etkileri, *Türk Psikoloji Yazıları*, Haziran- Aralık, 58.

- Sally, Wehmeier (2006). *Oxford Advanced Learner's Dictionary*. New York: Oxford Üniversitesi Yayınları.
- Sayın, Yusuf (2013). “Konfüçyüs’ün Yeniden Keşfi ve Çin’in Dış Politikasında Dönüşüm”,*Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29), 223-237.
- Solmuş, Tarık (2014). *Kadınlar/Erkekler Farklılıklar/İlişkiler*. İstanbul: Doruk Yayınları.
- Sünen-i Ebû Dâvûd Terceme ve Şerhi*(1989)., (Haz. Necati Yeniel ve Hüseyin Kayapınar), İstanbul: Şamil Yayınevi.
- Sünen-i Tirmizi Tercümesi*(2007)., (Haz. Abdullah Parlayan) İstanbul: Konya Kitapçılık.
- Sünen-i Nesâi Tercemesi* (2005). (Haz. Abdullah Parlayan) İstanbul: Konya Kitapçılık.
- Sünen-i İbn-i Mace Tercemesi ve Şerhi* (2012). (Haz. Haydar Hatipoğlu), İstanbul: Kahraman Yayınları.
- Şenkul, Aysan (2014).Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Uygulanan Sosyal Politikaları.Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı, Sosyal Politika Bilim Dalı,Yüksek Lisans Tezi, Yalova,
- Şukûn, Ziya (1967). *Farsça-Türkçe Lügat*. İstanbul:Milli Eğitim Basımevi.
- Tanyu, Hikmet (Trhsz). Yahudiliğin Kutsal Kitapları ve Esasları, İlmi İnceleme ve Tenkidi, 100.
- Tarhan, Nevzat (2009). *İnanç Psikolojisi Ruh Beyin ve Akıl Üçgeninde İnsanoğlu*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Taşdemir Afşar, Selda (2015)Türkiye’de Şiddetin “Kadın Yüzü”, Sosyoloji Konferansları No: 52/2, 726.
- Teker Ataş, Gözde (2015). Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda psikolojik Dayanıklılık ve Başa Çıkma Yollarına Yönelik Nitel ve Nicel Değerlendirme. Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi, Kocaeli, 70.
- Tevfikî, Hüseyin (2013). *Büyük Dinleri Tanımak*.(Çev. Muhammed Karaduman). İstanbul, el-MustafaYayınları.
- Tokuroğlu, Belma (2004).*Özgürleşemeyen Kadın*.Ankara: Odak Yayınevi.
- Tokyürek, Hacer (2016).Eski Uygur Budist Metinlerinde Şeytan,Yılan,Kadın İlişkisi, *Türkiyat Mecmuası*, 26(1), 301-310.
- Topcan, Özlem (2010). Yahudilik ve Hristiyanlık Din Geleneklerinde Toplumsal Cinsiyet. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın Çalışmaları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 48.

- Topçu, Yakup (2015). Aile İçi Şiddeti Önlemede Din Eğitiminin Rolü. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe Ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Din Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 50-51.
- Turan, Emine Zehra (2004). Budizm’de Manastır Hayatı. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 80.
- Tuzgöl, Kamil (2018). Lacanyen Psikanalitik Kuram ve Öznenin Konumu, *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 1(1), 41-53.
- Tümer, Günay (1987). Çeşitli Yönleriyle Din. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 28, 213-216.
- Tümer, Günay (1987). Çeşitli Yönleriyle Din. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 28, 231.
- Türkleş, S.; Yılmaz, M.; Özcan, A.; Öcü, E.; Karataş, B. (2013). Kadınlarda Ruh Sağlığını ve Aile İşlevlerini Etkileyen Etmenler. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 16(3), 154-161.
- Ulaş, Vildan (2012). Ambargonun İflası. Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı. Ankara, 376-380.
- Uysal, Veysel (1995). İslami Dindarlık Ölçeği Üzerine Bir Pilot Çalışma. *İslami Araştırmalar Dergisi*, 8, 3-4,
- Uysal, Veysel (1996). *Din Psikoloji Açısından Dini Tutum Davranış ve Şahsiyet Özellikleri*. İstanbul: M.Ü. Fakültesi Yayınları.
- Ünal, Gülseren (2005). Aile İçi Şiddet, *Aile ve Toplum Dergisi*, 2(9), 85-92.
- Vergote, Antoine (1997). Din Psikolojisi Nedir Ne Değildir (Çev. Ali Köse), *İlam Araştırma Dergisi*, 2(2), 165-168.
- Yadsıman, Hakkı (2002). Yahudi Kutsal Metinlerinde Kadın Karşıtı Söylemler, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (15), 100-107.
- Yalçın, İsmail (2017). Kadına Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesinin (CEDAW) Müslüman Ülke Kanunlarına Etkileri. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 994.
- Yanikkerem, Emre; Ümrân, Sevil; Özkan, Sevgi.; Er Güneri, Sezer. (2015). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet. (Ed. M. Korkmaz, E. Demiray, Ü. Sevil, Ş. Hablemitoğlu, Y. Taşkiran). *Dünyada ve Türkiye’de Kadın ve Şiddet*, Ankara: Nobel Yayınları..

Yapıcı, Asım (2007). *Ruh Sağlığı Ve Din Psiko-Sosyal Uyum ve Dindarlık*. Adana: Karahan Kitapevi.

Yapıcı, Asım (2016). *Toplumsal Cinsiyet Din ve Kadın*. İstanbul: Çamlıca Yayınları.

Yazır, Elmalı M. Hamdi (2010). *Renkli Kelime Mealli Kur'an-ı Kerim Güncel Türkçe İle Sadeleştirilmiş, Duha* İstanbul: Bilişim Yayıncılık.

Yılmaz, Semra; Karacoşkun, Mustafa D.; Horozcu, Ümit; Yüksel, Ayşe Ş. (2012). *Din Psikolojisi El Kitabı*, (Ed. Mustafa Doğan Karacoşkun) Ankara: Grafiker Yayınları.

Yılmaz, Zehra (2015). *Dişil Dindarlık, İslamcı Kadın Hareketinin Dönüşümü*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Yüksel, Edip (2014). *Mesaj Kur'an Çevirisi*. İstanbul: Ozan Yayıncılık.

İnternet Kaynakları:

Adalet.gov. Şiddet Döngüsünün Aşamaları,

http://www.evicisiddet.adalet.gov.tr/SIDDET_NEDIR.html (Erişim Tarihi: 05.09.2018).

Akın, Ayşe; Subaşı, Nüket, Kadına Yönelik Şiddet Nedenleri ve Sonuçları,

http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/kadina_yon_siddet.pdf (Erişim Tarihi: 17.08.2018).

APA. American Psychological Association, (Amerikan Psikoloji Derneği), APA Dictionary of Psychology, <https://dictionary.apa.org/religion> (Erişim Tarihi: 17.09.2018).

Arya, Divya; Chhabria, Pooja, Dünyadaki Kadın İntiharlarının Yaklaşık %40'ı Neden Hindistan'da Görülüyor?, BBC Dış Haber Servisi, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-45521215> (Erişim Tarihi: 22.10.2018).

AYM. Anayasa Mahkemesi Kararları,

<http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/6604a41a-c3e9-4b6f-bcb765def934b994> (Erişim Tarihi: 08.02.2018).

Bahadır, Abdülkerim, Tarihte ve Günümüzde Kadın, <http://www.enfal.de/ev18.htm> (Erişim Tarihi: 08.09.2018).

Baydur, Emel; Ertem, Burcu (2006). Kadına Yönelik Ev İçi Şiddetin Hukuki Boyutları. *TBMM Dergisi*, 65,89-117, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Yasal Düzenlemeler,

- https://vatandas.jandarma.gov.tr/KYSOP/uzaktan_egitim/Documents/(Erişim Tarihi:10.06.2018).
- Blog. Ekonomik şiddet Nedeni ile Boşanma, <https://kulacoglu.av.tr/ekonomik-siddet-nedeni-ile-bosanma/> (Erişim Tarihi: 10.07.2018).
- Chernofsky, Erica, ökmüş Evliliklere Tutsak Yahudi Kadınlar”, BBC Dış Haber Servisi,https://www.bbc.com/turkce/haberler/2014/03/140313_zincirlenmis_kadınlar, (Erişim Tarihi: 17.09.2018).
- oban, Adnan, Aile İçi şiddetin Sebepleri, http://www.adnancoban.com.tr/aile_ici_siddetin_sebepleri.html(Erişim Tarihi: 26.08.2018).
- Durucan, Halit, Kadına şiddetin Anatomisi, <https://obilir.com/kadina-siddetin-anatomisi/> (Erişim Tarihi: 17.08.2018).
- Ertürk, Yakın(2007). Kadına Karşı şiddet, Nedenleri ve Sonuçları Raporu,İnsan Hakları Ortak Platformu, Ankara
<http://insanhaklarisavunuculari.org/dokumantasyon/files/original/249ae713db590b6be36cee44c90b7323.pdf> (Erişim Tarihi: 05.09.2018).
- Gürhan,Nazife,Toplumsal Cinsiyet ve Din, *e-şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, S 5, Kasım 2010, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/115954>(Erişim Tarihi:20.09.2018).
- GZT. BBC, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-45521215> (Erişim Tarihi: 22.10.2018).
- BBC, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2014/03/140313_zincirlenmis_kadınlar, (Erişim Tarihi: 17.09.2018).
- Karınca, Eray (2010). Sorularla Kadına Yönelik Aile İçi şiddet, Sorularla Hukuk Dizisi 7, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara
<https://www.morcati.org.tr/tr/yayinlarimiz/brosurler/187-erkeklerin-siddetine-karsidir-yasami-degistir> (Erişim Tarihi: 05.08.2018).
- Karınca, Eray (2010). Sorularla Kadına Yönelik Aile İçi şiddet, Sorularla Hukuk Dizisi 7, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara
<https://www.morcati.org.tr/tr/yayinlarimiz/brosurler/187-erkeklerin-siddetine-karsidir-yasami-degistir> (Erişim Tarihi: 05.08.2018).
- KDV. Kadın Dayanışma Vakfı, <https://kadindayanismavakfi.org.tr/genel/kadina-yonelik-siddet-nedir> (Erişim Tarihi: 12.06.2018).

KSGM. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/ulusarasi-belgeler-kuruluslar> (Erişim Tarihi: 05.06.2018).

KYŞÖP. Kadına Yönelik Şiddeti Önleme Platformu, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Nedenleri, Sonuçları ve Alınacak Önlemler, s. 18.
https://vatandas.jandarma.gov.tr/KYSOP/uzaktan_egitim/Documents/ (Erişim Tarihi: 20.05.2018).

Polat,Oğuz, Şiddetin Nedenleri ve Psikolojisi, http://www.circassiancenter.com/cc-turkiye/basindan/035_siddet.htm (Erişim Tarihi:12.09.2018).

https://www.academia.edu/9842530/T%C3%BCrkiyede_Kad%C4%B1na_Y%C3%B6nelik_k_%C5%9Eiddet(Erişim Tarihi:10.03.2018).

TBMMKKŞK. Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadına Karşı Şiddet Komisyonu,
https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararası_belgeler/kadına_karsi_siddet/BM (Erişim Tarihi: 25.07.2018).

TDK. TC. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu,
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelimel&guid=TDK.GTS.5be183e3806063.16976129(Erişim Tarihi: 02.09.2018).

WHO. Word Health Organization, World Report on Violence and HealthSummary, Geneva
2002,www.who.int/violenceinjuryrevention/violence/world_report/en/summaryen.pdf (Erişim Tarihi: 15.07.2017).

WHO. Word Health Organization Verileri, <http://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>(Erişim Tarihi: 15.07.2018).

WHO. Word Health Organization Verileri, <http://apps.who.int/violence-info/intimate-partner-violence> (Erişim Tarihi:10.08.2018).

WHO. Word Health Organization, <http://apps.who.int/violence-info/intimate-partner-violence/>(Erişim Tarihi: 10.08.2018).

WHO. Word Health Organization, Multi-countryStudy on Women's Health and Domestic Violence againstWomen, Summary report,2005,
http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/43310/9241593512_eng.pdf?sequence=1(Erişim Tarihi: 10.08.2018).

WHO. Word Health Organization, Verileri, <http://apps.who.int/violence-info/intimate-partner-violence/>(Erişim Tarihi:16.08.2018).

WHO. Word Health Organization, Verileri, <http://apps.who.int/violence-info/intimate-partner-violence>(Erişim Tarihi: 20.08.2018).

WHO. Word Health Organization, Violence Info, Intimate Partner Violence, <http://apps.who.int/violence-info/intimate-partner-violence/>(Erişim Tarihi: 22.08.2018).

WHO, Violence Info, Studies of İntimate Partner Violence Prevalence, <http://apps.who.int/violence-info/intimate-partner-violence>(Erişim Tarihi: 10.08.2018).

Yalçınkaya, N.Tomris, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Çalışmaları, http://www1.mmo.org.tr/resimler/dosya_ekler/b58f584893db69d_ek.pdf(Erişim Tarihi: 01.05.2018).

Yılmaz, Engin, Aile İçi Şiddetin Ana Nedenleri, <http://sonumut.com.tr/aile-ici-siddet-cift-terapisi/aile-ici-siddetin-ana-nedeni>(Erişim Tarihi: 07.09.2018).

Diğer Kaynaklar;

AAK (1995). .Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları. Ankara: TC. Başbakanlık Aile Araştırmaları Kurumu,

AAK. (1995). Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları. Ankara: TC. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.

AAK. (1995). Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları. Ankara: TC. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.

ASPB (2014). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması. Ankara: TC. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

DAGM (2015). Arşiv Belgelerine Göre Osmanlı’da Kadın. İstanbul: TC. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü.

DAGM (2015). Arşiv Belgelerine Göre Osmanlı’da Kadın. İstanbul: TC. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü.

DİB(2015). Kur’an-ı Kerim Meâli, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

DV (1994) Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları.

Fetzer Institute (1999). Religious Support. Multidimensional Measurement of Religiousness/Spirituality for Use in Health Research: A Report of the FetzerInstitute/NationalInstitute on Aging Working Group, Kalamazoo,

- HÜNEE (2003).Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması Ankara: Hacette Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü
- HÜNEE (2013).Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü.
- KDV (2017) Kadın Dayanışma Vakfı Gönüllü El Kitabı. Ankara: Ezgi Ofset Matbaacılık.
- KSGM (2009). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet. Ankara: TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- KSGM (2009). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet. Ankara: TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.Elma Teknik Basım Matbaacılık.
- KSGM (2009).Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması. Ankara: TC. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- KSGM (2014). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması. Ankara:TC. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Özet Rapor.
- TDK, *Türkçe Sözlük* (1998), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- WHO (2014). Global Status Report On Violence Prevention.

EKLER

EK 1 ANKET FORMU

Sayın Katılımcı;

Bu anket formu Din Psikolojisi Ana Bilim dalında hazırlanmakta olan yüksek lisans tezi ile ilgili bilgi toplamaya yönelik olarak hazırlanmıştır. Bu nedenle bu anket formundan elde edilecek bilgiler sadece bilimsel bir araştırma için kullanılacak olup uygulamanın yapıldığı kurum ile herhangi bir ilgisi bulunmamaktadır. Anket sorularına vereceğiniz cevaplar tamamen bilimsel bir amaç için kullanılacağından ve toplu olarak değerlendirileceğinden anket formuna **isim, soy isim, adres veya herhangi bir kimlik bilgisi** yazmanıza gerek yoktur.

Soruları cevaplarken yalnızca kendinize ait olan görüş ve eğilimlerinizi esas almanızı ve başka hiçbir etki altında kalmadan ya da yersiz bir takım endişelere kapılmadan içtenlikle cevap vermenizi ümit ediyoruz. Dolayısıyla bütün soruları dikkatle okuyarak seçeneklerden görüşlerinize en uygun olan ifadenin önüne (x) işaretini koymanızı istiyoruz. Araştırma tamamen gönüllülük esasına dayalı olduğu için başlangıçta anket formunu doldurmama hakkına sahip olduğunuz gibi formu cevaplamanın herhangi bir aşamasında sonlandırma hakkına da sahipsiniz. Bununla birlikte elinizdeki anket formunu doldurmak suretiyle bilimsel bir araştırmaya yapacağınız katkı bizim açımızdan çok büyük ve anlamlı olacaktır. Lütfen hiç bir soruyu cevapsız bırakmayınız.

Anketin doldurulması konusunda göstereceğiniz sıcak ilgi, yardım ve işbirliğine şimdiden teşekkür eder, sağlık ve mutluluk dolu günler dileriz.

BÖLÜM 1

1. Yaşınız.....(1) 20-30 (2) 31-40 (3) 41-50 (4) 51-60

2. Medeni durumunuz (1) Evli (2) Bekar (3) Ayrı yaşıyor (4) Boşanmış

3. Aile Tipi: (1) Çekirdek aile (2) Geniş aile (3) Parçalanmış Aile

4. Eğitim düzeyiniz

(1) Okur-yazar değil (2)Okur-yazar (3)İlkokul (4)Ortaokul (5)Lise (6)Üniversite

5. Annenizin eğitim durumu nedir?

(1) Okur-yazar değil (2) Okur-yazar (3) İlkokul (4) Ortaokul (5) Lise (6)Üniversite

6. Babanızın eğitim durumu nedir?

(1) Okur-yazar değil (2) Okur-yazar (3) İlkokul (4) Ortaokul (5) Lise (6)Üniversite

7. Çocuğunuz var mı? (1) Evet (Çocuk sayınız :.....) (2) Hayır

8. Yaşamınızın çoğunluğunu nerede geçirdiniz?

(1).Köy (2).İlçe/Kasaba (3).İl

9. Yaşamınızın büyük bir bölümünü geçirdiğiniz yerleşim biriminin ismini yazınız.

.....

10. Gelir düzeyinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

(1) İyi (2) Orta (3) Kötü

11. Mesleğiniz nedir?

(1) Ev Hanımı (2) İşçi (3) Memur (4) Esnaf-Serbest (5) Emekli (6) Diğer.....

12. Aşağıda belirtilen maddelerden hangilerini ne kadar süre ve miktarda kullanıyorsunuz?

Süre (yıl/ay)

Sigara (0) Kullanmıyorum (1) Kullanıyorum
 Alkol (0) Kullanmıyorum (1) Kullanıyorum
 Madde kullanımı (0) Kullanmıyorum (1) Kullanıyorum
 Tiner (0) Kullanmıyorum (1) Kullanıyorum

13. Aşağıdakilerden hangisi/ hangileri kendinizi tanımlayan uygun ifadelerdendir ?

(1) Sakin (2) Açık sözlü (3) İçine kapanık (4) Sorunları konuşarak çözmeye çalışan
 (5) Çabuk sinirlenip, parlayan (6) Sorunları önemsemeyen (7) Sık sık tartışmaya giren
 (8) Diğer (Açıklayınız).....

14. Hayatınızın bir bölümünde şiddete maruz kaldınız mı?

(1) Evet (0) Hayır

15. Cevabınız “evet” ise ne tür bir şiddete maruz kaldınız?

(1) Fiziksel Şiddet (2) Psikolojik (Duygusal) Şiddet (3) Cinsel Şiddet (4) Ekonomik Şiddet

BÖLÜM 2

16. Kadın-erkek arasındaki tartışmanın içine dayak girerse sevgi bağı yok olur.

(1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Biraz Katılmıyorum
 (4) Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

17. Eğer arkadaşlarının önünde kocasını küçük düşürürse kadın fiziksel şiddeti hak eder.

(1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Biraz Katılmıyorum
 (4) Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

18. Yaşantımın dini değerlere uygun olup olmadığına dikkat ederim

(1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Kararsızım
 (4) Katılıyorum (5) Kesinlikle Katılıyorum

19. Kocasının hatalarını durmadan yüzüne vurup onu kızdırırsa kadın fiziksel şiddet görür.

(1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Biraz Katılmıyorum
 (4) Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

20. Aile içindeki tartışmalar sırasında kadına karşı şiddet uygulanmasını normal görüyorum.

(1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Biraz Katılmıyorum
 (4) Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

21. Erkek, eşine bazen fiziksel şiddet gösterebilmelidir.

(1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Biraz Katılmıyorum
 (4) Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

22. Kocasının beklentilerini yerine getirmezse kadın fiziksel şiddeti hak eder.

(1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Biraz Katılmıyorum
 (4) Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

23. Zor zamanlarda Allah'ın bana yardım ettiğini düşünüyorum.

(1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Kararsızım
 (4) Katılıyorum (5) Kesinlikle Katılıyorum

24. Kadınlar dayak yediklerinden yakınrlarken buna sebep olan hatalarını hiç düşünmezler.

- (1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Biraz Katılmıyorum
(4) Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

25. Kadına şiddet uygulanmasını bir suç olarak görmüyorum.

- (1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Biraz Katılmıyorum
(4) Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

26. Kocasına yalan söylerse kadın fiziksel şiddeti hak eder.

- (1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Biraz Katılmıyorum
(4) Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

27. Bir toplantı veya partide kocası ile alay ederse kadın fiziksel şiddeti hak eder.

- (1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Biraz Katılmıyorum
(4) Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

28. Bir adam karısını dövüyorsa mutlaka bir sebebi vardır.

- (1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Biraz Katılmıyorum
(4) Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

29. Dini etkinliklere katıldığında gerçekten zevk alırım.

- (1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Kararsızım
(4) Katılıyorum (5) Kesinlikle Katılıyorum

30. Kendi ailesiyle sık sık görüşürse kadın fiziksel şiddeti hak eder.

- (1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Biraz Katılmıyorum
(4) Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

31. Kadını en iyi terbiye aracı dayaktır.

- (1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Biraz Katılmıyorum
(4) Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

32. Kocası ile cinsel ilişkiye girmeyi reddederse kadın fiziksel şiddeti hak eder.

- (1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Biraz Katılmıyorum
(4) Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

33. Kendinizi dindarlık bakımından nasıl değerlendiriyorsunuz?

- a) Çok dindar b) Dindar c) Biraz Dindar d) Dindar Değilim

34. Eğer erkek, eşine şiddet uygularsa tutuklanmalıdır.

- (1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Biraz Katılmıyorum
(4) Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

35. Kadına yönelik şiddet, derecesi çok değilse mazur görülebilir.

- (1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Biraz Katılmıyorum
(4) Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

36. Eşine devamlı karşı çıkarsa kadın fiziksel şiddeti hak eder.

- (1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Biraz Katılmıyorum
(4) Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

37. Allah'ın bana çok yakın olduğunu hissediyorum.

- (1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Kararsızım
(4) Katılıyorum (5) Kesinlikle Katılıyorum

38. Kadın kadınlığı bilirse, erkek şiddete başvurmaz.

- (1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Biraz Katılmıyorum
(4) Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

39. Kocasının kazandığı parayı israf ederse kadın fiziksel şiddeti hak eder.

- (1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Biraz Katılmıyorum
(4) Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

40. Kadına yönelik şiddet haklı gerekçesi olduğunda kabul edilebilir bir şeydir.

- (1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Biraz Katılmıyorum
(4) Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

41.Kocasının işinde ilerlemesine destek olmazsa kadın fiziksel şiddeti hak eder.

- (1)Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3)Biraz Katılmıyorum
(4)Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

42. Eşinizi (ya da boşanmış olduğunuz kişiyi) dindarlık bakımından nasıl değerlendiriyorsunuz?

- a) Çok dindar b)Dindar c) Biraz Dindar d) Dindar Değilim

43.Erkeği şiddete kadın tahrik eder.

- (1)Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3)Biraz Katılmıyorum
(4)Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

44.Dinin gereksiz olduğunu düşünüyorum.

- (1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Kararsızım
(4) Katılıyorum (5) Kesinlikle Katılıyorum

45.Çocuklarına bakmayı ihmal ederse kadın fiziksel şiddeti hak eder.

- (1)Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3)Biraz Katılmıyorum
(4)Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

46.Kadına uygulanan şiddet onun aynı hatayı yapmasını engelleyebilir.

- (1)Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3)Biraz Katılmıyorum
(4)Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

47.Kocasına haber vermeden bazı davranışlarda bulunursa (gezmeye gitmek,eşya satın almak) kadın fiziksel şiddeti hak eder.

- (1)Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3)Biraz Katılmıyorum
(4)Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

48.Şiddete maruz kalmış bir kadınla karşılaşsam önce bunu hak edip hak etmediğini düşünürüm.

- (1)Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3)Biraz Katılmıyorum
(4)Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

49.Ezan, dua veya ayet gibi dini okumaları dinlediğimde duygulanırım.

- (1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Kararsızım
(4) Katılıyorum (5) Kesinlikle Katılıyorum

50.Kocasının bazı olumsuz davranışlarını sineye çekmek yerine durmadan dile getirirse kadın fiziksel şiddeti hak eder.

- (1)Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3)Biraz Katılmıyorum
(4)Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

51.Kadına uygulanan şiddet hiçbir sorunun çözümü olamaz.

- (1)Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3)Biraz Katılmıyorum
(4)Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

52.Gelenek ve göreneklerin sürmesi açısından, kadınlar kendilerine düşen görevleri yerine getirmediğinde eşleri tarafından şiddetle cezalandırılmasında bir sakınca görmüyorum.

- (1)Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3)Biraz Katılmıyorum
(4)Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

53.Eğer çalışıyorsa, önceliği kocasının değil de kendi işine verirse kadın fiziksel şiddeti hak eder.

- (1)Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3)Biraz Katılmıyorum
(4)Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

54.Kocasının akrabalarına saygısızlık ederse kadın fiziksel şiddeti hak eder.

- (1)Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3)Biraz Katılmıyorum
(4)Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

55.Kadın-erkek arasındaki ilişki, kadına uygulanan şiddet sebebiyle zarar gördüğünde bunun tamiri mümkün değildir.

- (1)Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3)Biraz Katılmıyorum
(4)Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

56.Dini inancın insanlara yararından çok zararı olduğunu düşünüyorum.

- (1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Kararsızım
(4) Katılıyorum (5) Kesinlikle Katılıyorum

57.Sorunlarını kocası ile değil de başkasıyla paylaşırsa kadın fiziksel şiddeti hak eder.

- (1)Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3)Biraz Katılmıyorum
(4)Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

58.Bir kadın hak ediyorsa dayak yemesinde bir sakınca görmem.

- (1)Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3)Biraz Katılmıyorum
(4)Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

59.Arkadaşlarına kocasının cinselliği hakkında bilgi verirse kadın fiziksel şiddeti hak eder.

- (1)Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3)Biraz Katılmıyorum
(4)Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

60.Bazı kadınlar insanı şiddete yönlendirir.

- (1)Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3)Biraz Katılmıyorum
(4)Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

61.Eğer çalışıyorsa, işi nedeniyle ailesine gerekli özeni göstermezse kadın fiziksel şiddeti hak eder.

- (1)Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3)Biraz Katılmıyorum
(4)Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

62.Dindarlık bakımından ailenizi nasıl değerlendiriyorsunuz ?

- a) Çok dindar b)Dindar c) Biraz Dindar d) Dindar Değilim

63.Kadınların bazı davranışları şiddet görmelerini hak ettirir.

- (1)Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3)Biraz Katılmıyorum
(4)Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

64.Başka bir erkek ile cinsel ilişkiye girerse kadın fiziksel şiddeti hak eder.

- (1)Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3)Biraz Katılmıyorum
(4)Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

65.İnanmış dinin gereklerini yerine getirmeye çalışırım .

- (1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Kararsızım
(4) Katılıyorum (5) Kesinlikle Katılıyorum

66.Sınırlarını bilmeyip eşini kızdırırsa kadın fiziksel şiddeti hak eder.

- (1)Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3)Biraz Katılmıyorum
(4)Kararsızım(5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

67.Bazı durumlarda kadına karşı şiddet kullanmak gerekebilir.

- (1)Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3)Biraz Katılmıyorum
(4)Kararsızım(5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

68.Ev işlerini ve yemek yapmayı reddederse kadın şiddeti hak eder .

- (1)Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3)Biraz Katılmıyorum
(4)Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

69.Kadın, eğer kocası kendisine vurursa birlikte yaşamayı bırakmalıdır.

- (1)Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3)Biraz Katılmıyorum
(4)Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

70.Kocasını devamlı eleştirirse kadın fiziksel şiddeti hak eder.

- (1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Biraz Katılmıyorum
 (4) Kararsızım (5) Biraz katılıyorum (6) Katılıyorum (7) Kesinlikle Katılıyorum

BÖLÜM 3

71. En son yaşadığınız ve sizi derinden etkileyen olay aşağıdaki kategorilerden hangisine girmektedir.

- a (1) aile fertlerinden birinin ölümü. b (2) Duygusal ilişki sorunları
 c (3) akademik başarısızlık. d (4) aile içi sorunlar
 e (5) Ciddi rahatsızlık f (6) Mali sorunlar
 g (7) diğer (lütfen belirtiniz)

72. Allah ile daha sıkı bir bağ kurmaya çalıştım.

- (1) Hemen hemen hiç yapmadım (2)Orta derecede yaptım.
 (3)Arada sırada yaptım. (4)Sıklıkla yaptım.

73. Böyle bir olayla Allah'ın bana nasıl güç vereceğini görmeye çalıştım.

- (1) Hemen hemen hiç yapmadım (2)Orta derecede yaptım.
 (3)Arada sırada yaptım. (4)Sıklıkla yaptım.

74. İyi bir kul olmadığım için cezalandırıldığımı hissettim.

- (1) Hemen hemen hiç yapmadım (2)Orta derecede yaptım.
 (3)Arada sırada yaptım. (4)Sıklıkla yaptım.

75. Bu işe şeytanın sebep olduğuna karar verdim.

- (1) Hemen hemen hiç yapmadım (2)Orta derecede yaptım.
 (3)Arada sırada yaptım. (4)Sıklıkla yaptım.

76. Allah'ın gücünden / kudretinden şüpheye düştüm.

- (1) Hemen hemen hiç yapmadım (2)Orta derecede yaptım.
 (3)Arada sırada yaptım. (4)Sıklıkla yaptım.

77. Allah'tan sevgi ve şefkat diledim.

- (1) Hemen hemen hiç yapmadım (2)Orta derecede yaptım.
 (3)Arada sırada yaptım. (4)Sıklıkla yaptım.

78 . Allah'ın beni sevip sevmediğinden şüpheye kapıldım.

- (1) Hemen hemen hiç yapmadım (2)Orta derecede yaptım.
 (3)Arada sırada yaptım. (4)Sıklıkla yaptım.

79. Öfkemi gidermesi için Allah'tan yardım diledim.

- (1) Hemen hemen hiç yapmadım (2)Orta derecede yaptım.
 (3)Arada sırada yaptım. (4)Sıklıkla yaptım.

80. Günahlarımın affedilmesini diledim.

- (1) Hemen hemen hiç yapmadım (2)Orta derecede yaptım.
 (3)Arada sırada yaptım. (4)Sıklıkla yaptım.

81. Allah'ın beni yalnız bıraktığından endişelendim.

- (1) Hemen hemen hiç yapmadım (2)Orta derecede yaptım.
 (3)Arada sırada yaptım. (4)Sıklıkla yaptım.

82. Planlarımı Allah'ın yardımıyla hayata geçirmeye çalıştım.

- (1) Hemen hemen hiç yapmadım (2)Orta derecede yaptım.
 (3)Arada sırada yaptım. (4)Sıklıkla yaptım.

83. Dindar kardeşlerimin/ dini kurumların beni terk etmesinden endişelendim.

- (1) Hemen hemen hiç yapmadım (2)Orta derecede yaptım.
 (3)Arada sırada yaptım. (4)Sıklıkla yaptım.

84. Sorunlarımı dert edinmeyi bırakmak için kendimi dine verdim.

- (1) Hemen hemen hiç yapmadım (2)Orta derecede yaptım.
 (3)Arada sırada yaptım. (4)Sıklıkla yaptım.

85. Allah tarafından cezalandırmayı hak edecek ne yaptığımı düşündüm.

(1) Hemen hemen hiç yapmadım
(3) Arada sırada yaptım.

(2) Orta derecede yaptım.
(4) Sıklıkla yaptım.

EK 2 İZİN FORMLARI

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER VE EĞİTİM BİLİMLERİ ETİK KURULU

PROJE/ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME SONUÇ RAPORU

Toplantı tarihi ve sayısı	16.06.2016
Toplantı Sayısı	05
Başvuru protokol numarası	2016/21
Başvuru tarihi	15.06.2016
Proje/araştırma başlığı	Gölsen Sezgin
Proje/araştırma yürütücüsü	Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar ve Dindarlık
Karar	
Açıklamalar	Bilimsel araştırma etik kurallarına uygundur.

Doç. Dr. Salih Zeki ÇENÇ
Başkan

Doç. Dr. Şahit KORKMAZ
Raportör Üye

Yrd. Doç. Dr. Muzaffer
ÖZDEMİR
Başkan Yardımcısı

Doç. Dr. Mustafa GÖRÜN
Üye

Doç. Dr. Ramazan DEMİR
Üye

Yrd. Doç. Dr. F. Hakan
ÖZKAN
Üye

T.C.
MALATYA VALİLİĞİ
İl Yaza İşleri Müdürlüğü

Sayı : 80597322-529-E.14339
Konu : Anket İzni

08/11/2016

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: Malatya İl Emniyet Müdürlüğü'nün 07.10.2016 tarih ve 50534742248 sayılı yazısı.

Malatya İl Emniyet Müdürlüğü'nün ilgi sayılı yazısı ile Gülşen SEZGİN isimli şahsın "Kadını Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar ve Dindarlık" konulu tezi için anket çalışması yapması konusunda bir sakınca görülmediği belirtilmiş olup adı geçen şahsa ilimiz genelinde anket çalışması yapılabilmesi için gerekli iznin verilmesi hususuna,
Olurlarınıza arz ederim.

Osman AY
Yaza İşleri Müdürü V.

O L U R
08/11/2016

Ferhat SİNANOĞLU
Vali a.
Vali Yardımcısı V.

*Bu belge elektronik imzadır. imza doğruluğu adına görev için atanmış olan vali@malatya.gov.tr adresine giderek (Kv:19/1-2016/283)-q02q13-1072/100-2016/100/131 koduna yazınız.

Saklık Mah. Şenol Sokak No:10 Kat: 3. Kat
Telefon No: (0226) 24 22 46 Faks No: (0226) 22 32 32
e-Posta: malatya@malatya.gov.tr İnternet: <http://www.malatya.gov.tr>

Müfettiş EMAYYAN
BİLGİSAYAR UZMANI
Telefon No:

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı :Sezgin, Gülsen
Uyruğu :Türk
Doğum Tarihi ve Yeri :22.07.1986 Malatya
Telefon :05538704154
Faks :
E-mail : gulseen_s@gotmail.com

Eğitim

<i>Derece</i>	<i>Eğitim Birimi</i>	<i>Mezuniyet Tarihi</i>
Yüksek Lisans	Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı	
Lisans	Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi DKABÖ	2010
Lise	Malatya Anadolu İmam Hatip Lisesi	2005

İş Deneyimi

<i>Yıl</i>	<i>Yer</i>	<i>Görev</i>
2010	Milli Eğitim Bakanlığı Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni	
2017	Milli Eğitim Bakanlığı	Müdür Yardımcılığı

Yabancı Dil

İngilizce

Yayınlar